T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ALTAYCA

ALMIS KAAN DESTANI
(GİRİŞ –METİN-AKTARMA-DİZİN)

HAZIRLAYAN

VELİ GÜL

İSTANBUL – 2008

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ALTAYCA

ALMIS KAAN DESTANI
(GİRİŞ –METİN-AKTARMA-DİZİN)

HAZIRLAYAN

VELİ GÜL

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. EMİNE GÜRSOY NASKALİ

İSTANBUL - 2008

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Veli Gül'ün "Altayca Almış Kağan Destanı Giriş-Metin-Aktarma-Dizin" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Doç.Dr.Gülşen S.Alışık Marmara	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ..24../..03../ 2008 tarih ve ..5-8..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖZET **III**

İNGİLİZCE ÖZET **IV**

ÖNSÖZ **V**

GİRİŞ **VI**

DİL İNCELEMESİ

MORFOLOJİ **XIII**

İSİM ÇEKİM EKLERİ **XIII**

Çokluk

Iyelik ekleri

İyelik Eklerinin Metindeki Kelimelerle Çekimi

Hal ekleri

FİİL ÇEKİMLERİ **XV**

HABER KİPLERİ

Bilinen Yakın Geçmiş Zaman

Bilinen Uzak Geçmiş Zaman

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Şmidiki Zaman

Gelecek Zaman

TASARLAMA KİPLERİ

Şart kipi

Istek Kipi

Gereklilik Kipi

Emir Kipi

BİRLEŞİK FİİLLER **XVI**

FİİLİMSİLER **XIX**

İsim Fiiller

Sıfat Fiiller

Zarf Fiiller

SIFATLAR **XXII**

Soru Sıfatları

ZAMİRLER **XXII**

Şahıs zamirleri

Işaret Zamirleri
Dönüşlülük Zamirleri
Belirsizlik Zamirleri
Soru Zamirleri
ZARFLAR **XXIV**
Yer Zarfları
Zaman Zarfları
Mikdar Zarfları
Hal Zarfları
Soru Zarfları
EDATLAR **XXVII**
Sona Gelen Edatlar
Vasıta ve Beraberlik Edatları
Benzerlik Edatları
Yön ve Sıralama Edatları
Zaman Edatları
Sebep Bildiren Edatlar
Başka Edatı
Ilgilendirme edatı
Görelik Edatı
Sorma Edatları
Gösterme Edatları
Yanıt Edatları
ÜNLEMLER **XXIX**
SESLENMELER **XXIX**
ALTAY TÜRKÇESİ METİN VE TÜRKİYE TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ **1**
DİZİN SÖZLÜK **116**
KELİME SIKLIĞI **279**
AZDAN ÇOĞA KELİME SIKLIĞI **324**
KAYNAKLAR **340**

ÖZET

Yüksek lisans tez çalışmasında Altay destanı Almıs Kaan destanının metni Latin harflerine aktarılmış ve destanın Türkiye Türçesine çevirisi hazırlanmıştır.

Bir metnin anlaşılması ve çevirisindeki doğruluğun kanıtlanması için dizin-sözlüğe ihtiyaç duyulacağından Destanın Türkiye Türkçesine çevirisini desteklemek ve okuyucunun kelime anlamına rahat ulaşmasını sağlamak amacıyla bir dizin-sözlük hazırlanmıştır. Bir metnin ya da konuşmanın değeri, ait olduğu bilime hakimiyeti, kelime sayısında saklıdır. Kelimelerin az tekrarı, metindeki kelime sayısını arttırır. Bu da metnin zenginliğini gösterir. Anlatımın zenginliğini gösteren kelime sıklığına ve çoktan aza kelime sıklığına bu çalışmada yer verilmiştir. Altay Türkçesi, hem Eski Türkçe döneminin hem de Orta Türkçe döneminin dilbilgisi özelliğini göstermektedir. Destanda geçen bazı dilbilgisi konuları destandan alınan kelimelerle örneklenmiştir. Destanın anlatımını genellemek amacıyla giriş bölümünde nesir olarak destan özetlenmiştir. Destanlar her ne kadar farklı coğrafyalarda geçen konuları işlese de köken birliği olan toplumlarda benzer özellikler göstermektedir. Altay Türkçesinden çevirilen bu destanda da Anadaolu sahası destanlarındaki motiflerle benzerliğe rastlanmaktadır. Giriş bölümünde, tesadüfi olmayan bu bezerliklerden bazı motiflere işaret edilmiştir. Anlam bakımından ortak kullanılan benzer kullanımlarından iki örnek verilerek ortak dile işaret edilmiştir. Destan'daki kahramanın bir zamanlar yaşamış olan gerçek kahramandan alınacağını somutlayabilecek bir tespite çalışmanın önsözünde yer verilmiştir. Yine önsözde destanın kaynağı ve kim tarafından düzenlendiği açıklanmıştır.

Destanla ilgili çalışmaların kaynakları tezin kaynaklar bölümünde yazar adına göre sıralanmıştır.

SUMMARY

Master thesis by Veli Gül
Title of thesis: "Altayca Almıs Kaan Destanı Giriş-Metin-Aktarma-Gramer-Dizin" (Altay epic Almıs Kaan, text, translation, grammar, index)

My master's thesis consists of the Alay text, translation into Turkish, word indeks, grammar and lexicografic frequency lists of the vocabulary of Almıs Kaan, an Altay epic.

The word index of the thesis shows the suffixes for all the occurence as well as the meaning of each entry. The lexicografic frequency lists of the study show the vocabulary first in alphabetical order, then in descending order according to frequency.

Key words: Altay epic, Altay grammar, Altay vocabulary.

ÖN SÖZ

Almıs Kaan destanı, Güney Sibirya'da Dağlık Altay'da yaşayan Altay Türklerinin destan kahramanlarından birinin destanıdır.

Sarp dağlarla örülü bir coğrafyada yaşam mücadelesi veren insanların gördüklerini hayal dünyalarıyla birleştirerek oluşturdukları destanlar; hem yarınlara kalmak için umut kaynağı hem de kültürün zenginliğini gösteren ana kaynaklar olmuştur. Almıs Kaan'da bölgedeki halkın yaşam tarzını ve mücadelesini aynen görmek mümkündür. Halkın, geçim kaynakları, uğraşıları, beklentileri, evlilikleri, ölüm ve doğum merasimleri bu destandadır.

Almıs Kaan destanını okuduğumuzda binlerce yıldan beri süregelen bozkır medeniyetinin Göktanrı inancının, halk ne tür bir dini kabul ederse etsin, kuvvetli bir şekilde yaşadığını görebiliriz. Destan, kağan bir babanın şanını, cömertliğini, iktidar hırsını, dramını, halkın kağanlarına ve kağan ailesine bakışını, iktidar çekişmelerini konu ediyor.

Almıs Kaan destanında asıl kahraman Cılanaş Uul'dur. Destan, Cılanaş Uul'un bütün kötü kağanlarla mücadelesini anlatır. Bu mücadeleyi aşağıdaki özette bulacaksınız.

Destan, Arjan Adarov'un, 1950 yılında Aleksey Grigoreviç Kalkin'in anlatımından derlemesidir. Aleksey Grigoreviç Kalkin'in anlatımında destanın asıl adı "Temir Bökö"dür. Ancak Gorno Altaysk'taki Tarih, Dil ve Edebiyat Enstitüsündeki E. E. Yamayeva bu destanı kitap olarak yayımlarken "Temir Bökö" adını Almıs Kaan olarak değiştirmiştir. Almıs Kaan destanını Arjan Adarov adıyla yayınlanan Altay Baatırlar dizisinin 1983 yılında Gorno Alyask'ta bastırılmış XI. Kitabından çevirdim.

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Dilek'e destan çevirmek istediğimi söyleyince, bana bu destanı çevirme ve Altaycayı kavrama fırsatı verdi. Bana bu fırsatı verdiği ve yardımlarını esirgemediği için kendisine müteşekkirim. Yrd. Doç. Dr. Figen Güner Dilek'e de desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Tezimin başlangıç aşamasında fikirleriyle çeviriye bakış açımı yenileyen Dr. Erdal Şahin'e teşekkür ederim. Dizini oluşturmada ve düzenlemede hem programından hem de fikirlerinden yararlandığım çok kıymetli hocam Prof. Dr. Cevval Kaya'ya müteşekkirim.

Her ne kadar aklımda destan çevirmek olsa da, seminer dersinde, Dağlık Altay'dan gelen profesörlerin konuşmalarını bize dinleterek bende Altay destanını çevirme düşüncesini oluşturan, destanın çevirisinden dil incelemesine kadar beni sürekli yüreklendiren ve yönlendiren, çok kıymetli birikimleriyle destan ve Altay Türkçesi alanında yol almamı sağlayan saygıdeğer hocam, Prof. Dr. Emine Gürsoy-Naskali'ye müteşekkirim.

GİRİŞ

ALMIS KAAN DESTANININ ÖZETİ

Altay dağlarının engin kayın ormanlarının derinliklerinde, ulular ulusu kayın çamları yetişmektedir. Bu kayın çamlarının gövdesinden süslenerek yapılan Topşuur sazı, dilden dile dolaşır, ilden ile gönderilir; dertlere deva, sözlere reva olur. Bu kutsal saz babadan oğula en değerli hediye olarak bırakılır. Bu kutsal sazlardan birinin tellerine dokundukça, sazdan ezgi yerine dökülmüş Almıs Kağan Destanı.

Altay'ın yedi dağının eteğinde, yüz kollu denizin girdaplı kolunda, yetmiş odalı taş sarayın yedi ayaklı taş tahtında oturan, yeraltının şaman ruhlarına, yeryüzünün tüm ruhlarına hükmeden, ululaların ulusu, bahadırların bahadırı, yiğit, gözü pek kahraman Almıs Kağan varmış. Almıs Kağan, dağ gibi serveti, deniz gibi sürüleri olan halkın bulunduğu bir ülke meydana getirmiş. Yedi ulu dağın, yetmiş engin denizin, kağanların hakimi Almıs Kağan'ın adına şanına, boyuna posuna yaraşır altı yiğit oğlu varmış. Bunlar koca Altay'a öyle nam salmışlar ki, kimse onlarla kapışmaya, savaşmaya, onlarla yüz yüze gelmeye cesaret bile edemezlermiş. Ama gelgelelim bu kağanlar kağanının yedinci oğlu; ahmak görünüşlü, inek yürüyüşlü, boğa bakışlı, yılan sürünüşlü, kurbağa ötüşlü, domuz böğürüşlü, balık çırpınışlı, zavallı, biçare davranışlı olmuş. Bu oğlancığın diğer çocuklardan farkı, anadan doğma et cepli, et gömlekli (zarlı) oluşuymuş.

Zavallı biçare yavrucağın hareketleri normal çocukların hareketlerinden çok farklı olduğu için herkes tavırlarını tuhaf karşılamış. Anadan doğma et gömleği olduğundan elbise giymez, zorla giydirilse üzerinde tutmazmış.

Almıs Kağan bir gün yaşlılığını hissetmiş ve kara kara düşünmeye başlamış. İyice düşünüp bir karara varmış. Altı yiğit oğlunu evlendirmek istemiş. Yeryüzündeki halklara, yeraltındaki ruhlara, dağlara taşlara ve de altı güneş yüzlü kızı olduğunu duyduğu Sarı Kağan'a haber salmış. Kara kaşlı, kara gözlü, kadife karası saçlı, kadife atlı, hoş yüzlü, tatlı görünüşlü, birbirinin kopyası altı yiğit oğlan; pehlivanlar pehlivanıymış, yiğitler yiğidiymiş. Bu gözü kara altı yiğit, Sarı Kağan'dan gelen haber üzerine zırhlarını kuşanıp, kürklerini giyip Sarı Kağan'ın kızlarını almaya, yetmiş pehlivan ve yetmiş atlı hizmetkarla gitmiş. Bu sırada ahmak görünüşlü Cılanaş Uul, ak ormanlı dağın eteğindeki yüz budaklı kutsal kavağın bir yaprağını yastık etmiş, bir yaprağını üstüne örtmüş, uyuklamaktaymış. Köpeğin kuvvetlisiyle kapışmak, boğanın kuvvetlisiyle süsüşmek, etlerin en irisini çiğnemeden yutmak, sürünmek en önemli karakteri olan Cılanaş Uul, taş beşikteyken ağabeylerinin

durumunu görmüş. Altı güneş yüzlü kızı almaya giden ağabeylerini gören Cılanaş Uul durur mu? Uzandığı beşikten aşağıya, taa Sarı Kağan'ın yurduna bir çırpıda inivermiş.

Cılanaş Uul'un davranışlarına düğündeki ulular, yiğitler, kağanlar, hizmetçiler, bahadırlar, aşçılar, yemek yiyenler şaşırıp kalmışlar. Bu durumu yadırgamışlar ve Cılanaş Uul'un ölümüne karar vermişler. Ölüm fermanını Almıs Kağan'a iletmişler. Almıs Kağan, kendi başından korktuğu için oğlunun ölüm fermanına itiraz etmemiş ve diğer oğullarını ölüm için görevlendirmiş. Altı ağabey, kardeşlerini çok ama çok uzaklara, kimsenin göremeyeceği, izine bile rastlayamayacağı bir ormanlık dağa götürmüşler. Yola koyulduklarında kardeşlerini öldürecek olma fikrini benimsemeyen ağabeyler, ormana vardıklarında gelin Ay Tana'nın sözlerinden de etkilenerek bir çözüm bulmuşlar. Yaşlı bir köpeği öldürüp, köpeğin kanını ve iç organlarını babalarına götürmeye karar vermişler. Bu arada babaları sarayda oğlunun ölüm fermanını onayladığı için pişmanlık duyuyor ve üzüntüden kahroluyormuş. Ağabeyler, düşünmüşler, düşündüklerini de olduğu gibi uygulamışlar. Yaşlı gök köpeğin kanını ve ciğerini bir tepsi içinde babalarına ve fermanı verenlere sunmuşlar. Almıs Kağan tepside sunulan yaşlı gök köpeğin kanını görünce tepsinin köşesinden kanı içmiş. Ciğeri ve yüreği de sarmalayıp kara demir sandığa koyup sandığı sağlamca kilitlemiş. Kilitlerken: "İşe yaramazın yüreği yaşlı gök köpeğin yüreğine benziyor." diye de kendi kendine söylenmiş.

Çıplak oğlun ölmesi Altay dağının altmış kağanını hayretler içinde bırakmış. Eh birazcık da mutlu olmuşlar bu habere. Herkes, köpeğin kuvvetlisiyle kapışan, boğanın irisiyle süsüşen, yılan gibi kayan, pehlivanlar pehlivanı yiğitleri bile kuzuya çeviren Cılanaş Uul'u, Ay Tana'nın öldürdüğünü duyunca hayretler içinde kalmış. Atlı attan inmiş, yurtlu yurttan çıkmış. Ay Tana, Cılanaş Uul'a nasihatler vermiş. Emrindekilere de yavrucağı kimsenin çocuğu görünce tanıyamayacağı bir yere götürmeleri için emir vermiş. Gür akan, ak tavşan gibi köpüklenen şelale suyunun köpüğüyle hem temizlemelerini hem de Cılanaş Uul'u iyileştirmelerini istemiş onlardan. Cılanaş Uul'a da teyzesinin kızı Bayana Sarı'nın ve dayısı Ak Bökö'nün yanına gitmesini tembihlemiş. Onların kimsenin bilmediğini bilme, kimsenin duymadığını duyma ve kimsenin sezmediğini sezme gibi özellikleri olduğunu söylemiş Cılanaş Uul'a. Dayısının ve yengesinin iyi insanlar olduğunu ve ona çok iyi bakacaklarını söylemiş. Ay Tana, duyduklarını kimseyle paylaşmamasını da Cılanaş Uul'dan istemiş. Ay Tana yengesi, dokuz çatallı hançeri yavrucuğa hediye etmiş ve et cebine yerleştirmiş. Bıçak o kadar mükemmelmiş ki iki çatalı et kesmeye, yedi ucu da kötü insanları öldürmeye yarayan bıçakmış, gazabı da büyükmüş. Bıçak o kadar merhametliymiş ki suçsuzu ve çaresizi kesmeye kalkınca yedi ucu da açılmaz olurmuş. Açılmadığı zaman bıçağın gönlünü almak için ona yedi gün türkü söylemesini öğütlemiş Cılanaş Uul'a. Cılanaş Uul, babasının öleceği

haberini alınca çok üzülmüş. Babasının yanına gidecek olmuş. Ay Tana, onu atının arkasına bindirerek Altay'a, yüksek bir dağa getirmiş; ama saraya yalnız gitmiş. Almıs Kağan, o kadar üzülmüş, o kadar üzülmüş ki, üzüntüsünden kahrolup ölmüş. Almıs Kağan'ın eşini de öldürüp altmış yılda bozulmayacak dökme demir mezara koymuşlar. Mezara, Almıs Kağan'dan verilen malların tamamını da koymuşlar. Cılanaş Uul, Ay Tana yengesini dinleyerek önce güzelce istirahata çekilmiş, iyileştikten sonra kendisinin ölüm fermanını veren kötülerle mücadeleye hazırlamış kendisini. Annesinin ölümüne çok hırslanmış Cılanaş Uul.

Bu arada, Almıs Kağan'ın ölümüyle boş kalan tahta kimin oturacağı merak konusu olmuş. Herkes kağanlar kağanı olmak için fırsat kolluyormuş. Herkesin elini ovuşturduğu kağanlık tahtına Ay Tana geçerek boş kalan tahtın olası kavgalarını engellemiş. Cılanaş Uul, iyileştikten sonra hem babasının hem annesinin hem kendisinin hem de Altay ülkesinin intikamını almaya karar vermiş. İlk olarak Sarı Kağan'ın sarayına varmış. Orada yemiş içmiş, köpeğin yavuzuyla kapışmış, boğanın kuvvetlisiyle süsüşmüş, sopasız kavgaya karışmış. Sarı Kağan, Cılanaş Uul'u bu şekilde görünce onun yakalanmasını emretmiş. Cılanaş Uul bir anda görünmez olmuş. Otlaktan çıkmış. Hiç kimseye kötülüğü dokunmamış, kimse onun kötülüğünü söyleyememiş. Haksızlık etmemiş, kimseye karşı niyetini bozmamış. Sonunda Sarı Kağan'ın karşısına dikilmiş. Sarı Kağan nereden geldin dediğinde Gök Tanrıyı göstermiş, adın ne dediğinde baltanın ucunu göstermiş, baban kim dediğinde almısın ucunu göstermiş. Yedi gün boyunca saldırmış. Sarı Kağan'ı parça parça etmiş. Sonra çıkıp dayısı Ak Bökö'nün yanına gelmiş. Yaşlı gök köpek inlemiş, yaşlı gök inek böğürmüş. Altay ülkesinin on binlerce kuşu, sayısız çiçekleri, derin ormanları, sayısız geyiği onu selamlıyormuş sanki. Altay'a geldiğinde Cılanaş Uul, gök denizin o oluğunun yüz kollu oluşuna, kutsal dağın bu yemişinin tükenmezliğine çok şaşırmış. Başını döndüren güzelliklerle dolu puslu, sisli dağdan isteksizce inmiş. Gök denizde yıkanınca, şifalı göle girince gücüne güç eklenmiş; dinçleşmiş. Ak bahadırın ocağının yanıbaşına oturmuş. İki gözü de görmeyen, parmaklarından yoksun, altın bastonlu Ak bahadır, Cılanaş Uul'u yoklayıp, okşamış. Onu beslemiş. Cılanaş Uul, yemeği olmayan yoksul Altay'da altın kazanda yemek pişiren bu gönlü zenginin gözünü hangi caninin oyduğunu, parmaklarını hangi pehlivanın kestiğini merak etmiş. Ak bahadırın konuşmalarını dinleyebileceği yere yatarak, uyuyormuş gibi yapmış. Ak bahadır, Kan Çületiy'in acımasızlığından bahsetmiş, Cılanaş yavrucak, inlemeden yatmış, ses çıkarmadan dinlemiş. Yedi gün uyuduktan sonra bol miktarda et yiyip, bolca çorba içip, yeryüzünün yüz yetmiş yemeğinden yemiş. Yüz altmış ağacın yemişinden de yavaş yavaş alıp yedikten sonra kılıcını, hançerini bilemiş. Yüz dayanaklı demir yayı, dokuz uçlu kanlı temreni sıkıştırıp Kan Ceeren atına atlayıp Altay'a doğru yollanmış. Kan Ceeren koştukça rüzgar çıkarıp ağaçları

deviriyor, ağzından salya saçtıkça boyunca kar yağmış gibi oluyormuş. gözünden çıkan bir damla, yeryüzünün yağmuru oluyormuş. Islıklı rüzgar olarak bilinen ise Kan Ceeren'in kuyruğunun esintisi oluyormuş. Cılanaş Uul, yüz bölmeli örtülü çadırı devirmiş, çadırın üç sapını teperek kırmış. Yüz sırığı parçalamış, iki kara gölü gırtlağından boğmuş. Yüz budaklı kavağı doğuya fırlatmış. Epey zaman olmuş, epey kar yağmış, Altay dağları donmuş. Yağmur sele dönüşmüş. Kan Çületiy bu durumu görünce çok öfkelenmiş. Hışımla evine gelip atını dokuz kenarlı direğe bağlayıp otuz iki taş eşikten geçerek kutsal ruhun yanına varmış. Kutsal elbiseyi çıkarıp evin başköşesine döşek sermiş. Bunu gören Cılanaş Uul, kara dağın başından köpek tırısıyla gelmiş. Yüz dayanaklı demir çadırı dayanağıyla çekmiş, kanatlı kanlı temrenini demir yaya bastırıp tutmuş. Tam isabetli ak yay ve demir uçlu ölümcül ok öyle bir ses çıkarmış ki gökyüzünün derinlikleri inlemiş. Yay o kadar gerilmiş ki ceylan atın yelesine yaslanmış, Kan Çületiy'in uykusu öyle ağırmış ki bunlara rağmen uyanmamış. Cılanaş Uul, kanatlı kapıyı gıcırdatarak girerken geriden bakan ruh kapıya basmış; Kan Çületiy yine uyanmamış. Eşi, ak keçede Kan Çületiy'e nöbet tutuyormuş. Cılanaş Uul, Kan Çületiy Bahadır'ın dizinin içindeki otuz iki kıvrımının ortasına yetmiş ayak gök mızrağı saplamış. Yetmiş arşın mızrağı öyle bir saplamış ki mızrağın yedi arşını girmiş. Kan Çületiy'den oluk gibi kan akmış, Kan Çületiy okunu atabilecek gücü bulamayınca önce kraliçesine sonra Cılanaş Uul'a hakaretler etmiş. Cılanaş Uul ise, altmış ayak kılıcı altın kınından çıkararak Kan Çületiy'i ortadan kesmiş. Almıs uçlu ak kılıcı iki omzunun ortasındaki altı kıvrımına saplamış. Yatağından kapı eşiğine kadar Kan Çületiy'in köpüklü kanı oluk oluk akmış, otlağa kadar ulaşmış. Kan Çületiy çok korkmuş. Cılanaş Uul'a hakaretler etmiş. Cılanaş Uul, altmış arşın kılıcını sapladığında altı arşını kırılmış. Kılıcı kırılınca, Kan Çületiy'in omzunun ortasına kafasıyla vurmuş. Kan Çületiy'e hem Ak Bökö'nün iki gözünün hem de Ak Bökö'nün eşinin iki gözünün hesabını sormuş. Bu hesapla karşılaşan Kan Çületiy, çok öfkelenmiş iri bir at gibi silkinivermiş, öfkeli ayılar gibi böğürmüş. Çıkan ses dağları sallamış, yeri çatlatan bir sarsıntıya dönüşmüş, gökyüzünden, demir çandan çıkan sesler gibi çınlama yayılmış Altay dağlarına. Koca dev öfkeyle uyanmış, çukur gibi elleriyle zırhını giyip Cılanaş Uul'a bir darbe indirmiş. Avuç içinin Cılanaş Uul'a değdiği anda korkunç bir alev çıkmış. Zavallı yavrucağa öyle bir tokat vurmuş ki tokadın değdiği yerden sarı alev çıkmış. Cılanaş Uul, çok öfkelenmiş; rakibiyle güreşmiş, boğa olup süsüşmüş, porsuk olup tutmuş, enik olup çenilemiş. Pek tabii ki feryat ederek de olsa direnmiş. Kan Çületiy'in dizinden tutarak önce tepmiş, sonra süsmüş.

Kan Çületiy onun ölümsüz bedenini öldüreceğini, batmayan gövdesini yerin dibine batıracağını söylemiş. Cılanaş Uul'un iki bacağından tutup Altay Dağının altmış kağanının

gözleri önünde onu havaya kaldırmış, gök bulutu aralamış. Bunun üzerine, niçin daha hızlı vurmadın diyerek Cılanaş Uul, Kan Çületiy'le alay etmiş. Yine tosun olup süsmüş, domuz olup yakalamış, tay olup tepmiş, kuzu olup tos vurmuş. Altay dağının altmış kağanı olanları hayretler içinde izliyormuş. Yeryüzünün yetmiş kağanı, "Bu nasıl uçuyor, nasıl tepiyor böyle; bu nerenin bahadırı?" diyerek şaşkınlıklarını gizleyememişler. Kan Çületiy, bu bahadırı tam gökyüzüne kaldırıp yere çalacağı sırada bahadır yine eşek olup tepmiş, deve olup kaçmış, boğa olup süsmüş. Gücüne güç, yaşına yaş eklenmiş. Kan Çületiy'i öyle bir tepmiş ki yeraltının cinleri bile hayretler içinde kalmış. Kan Çületiy yine öfkelenmiş ve bahadıra söylenmeyecek sözleri söylemiş. Bahadırı yine tutarak isabetli zıpkına kaptırıp üç gökyüzünün derinliklerine, üç kutsal ruhun dibine titreterek indirmiş. Ak bulutla aralatıp Ay Burkan'a sallamış; gök bulutu kaybedip Gün Burkan'a doğru hafifçe sarsmış. Ak göğün derinliklerinden alıp getirdiği Cılanaş Uul'u kara taşa sokup parçalamak istemiş; Ancak Karataş bir an görünüp kayboluvermiş. Bir anda dağlık araziye yangın yayılmış. Cılanaş Uul, yine niçin daha hızlı vurmadın diyerek Kan Çületiy'le alay etmiş. Ayı olup böğürmüş, dağ olup tutuşmuş. Önce Kan Çületiy'i sarsmış, sonra ona hakaretler etmiş. Kan Çületiy'in yanağına tokat, çenesine tos, dudağına darbe indirmiş. Yedi gün boyunca çekişmiş, dokuz gün boyunca tutuşmuş, toz dumana karışmış. O kadar güreşmişler, o kadar kapışmışlar ki büyük denizleri yarmış, büyük dağı yakmış, yanmış dağın külüne basarak tutuşmuşlar. Güçleri o kadar sınırsızmış ki geniş dağlar parçalanmış, toz toprak göğe çıkmış, gri duman savrulmuş, göğün tüm bulutları yere akıp kara duman kaynamış. O kadar güçlülermiş ki tüylerinin bile değdiği on bin atın kanı denize karışmış. Kan, kızıl ceren suyuna dönüşmüş. Bahadırların güreşinden mala da zarar gelmiş, cana da. Kağanlar şaşkınlık içinde hangisinin yeneceğini merak etmeye başlamışlar. Bu tepişmede Kan Çületiy'in dayanağı çoğalmış, tuttuğunu küçültmüş. Cılanaş Bahadır'ı baltayla baltalamış, bıçakla bıçaklamış. Gelgelelim Cılanaş Uul'un anadan doğma et gömleğine balta da bıçak da işlemez olmuş. Bir daha da asla taşa toprağa kanı akıp ölmez olmuş. Ruhuna girip görünmez olmuş. Kan Çületiy'in ise zor duruma düşme zamanı gelmiş. Dokuz kat ulu zırhı ayağına kıvrılmış, dokuz kat ulu kürkü dizine yığılarak düşmüş, pazusu parçalanmış. Cılanaş Uul, Kan Çületiy'i yetişkin bir erkek gibi parçalamış, kanını akıtmış, ayak etini kıvırıp bacağına düşürmüş, bilek etini yığıp dirseğine düşürmüş. Kan Çületiy hayıflanmaya başlamış. Yeryüzünü yöneten, yetmiş kağanın gözünü oyan, Altay dağının galibi, Altmış pehlivanın parmağını kesen, eğileni çok olan kendisini, bu hale düşürenin kim olduğunu merak etmiş. Cılanaş Uul ona yenilmeyecek kimsenin olamayacağını söylemiş. Kan Çületiy'i epey hırpaladıktan sonra Ay Tana yengesinin verdiği altın hançeri et cebinden çıkararak ona yedi gün boyunca türkü söyleyince hançerin yedi kolu

açılmış; altın çelik ucu elmas olarak görünmüş. Yedi kollu hançerle Kan Çületiy'i parça parça keserek dilimlere ayırmış. Kan Çületiy'in kuyruk yağını pişirmiş, bundan da tiksinmiş. Küçük gelinler korkusuzca bakmış, kor ateşe dirençli kızlar hayretten ağızlarını açmışlar. Kan Çületiy bu şekilde konuşmaya çalışırken Cılanaş Uul irkilmiş. Kan Çületiy'in bir şeytan olabileceğinden şüphelenmiş. Zıpkınla karın içyağını yüz şelaleli Kıpçak dağına sırtına yüklemeden götürdü. Halk hayretler içinde seyrededursun Cılanaş Uul, dokuz kollu hançerle omurgasını rahatlıkla kesmiş. Kan Çületiy'in bağırsağını yüz köşeli kutsal dağa savurmuş, dağı tamamen yakmış, dağ gibi yüreğini de altın hançer bıçağıyla kesmiş. Cılanaş Uul, Kan Çületiy'in yeryüzündeki ulustan oyduğu gözleri saçıvermiş, kestiği parmakları bir keçeye doldurmuş. Bu sırada Kan Çületiy'in kuru alnının tam ortasındaki kara tek gözü yumuluvermiş. Cılanaş Uul'a gelince yeryüzünün yetmiş bahadırı gözü alarak ak mendile sarmış, Altay dağının altmış pehlivanının başparmağını alıp gök mendile sararak iki kat et gömleğinin cebine sokmuş, Ak Bökö'nün iki gözü bundan düştü diyerek Kan Çületiy Bahadır'ın sol başparmağını kökünden kesmiş. Ak Bökö'nün eşinin iki gözü bundan düştü diyerek Kan Çületiy Bahadır'ın on parmağını kökünden kesmiş. Parmakları ak mendile sararak et cebine sokmuş. Hangi bahadır karşılaşırsa ona ibret olsun diyerek Kan Çületiy'in kara başını yetmiş arşın gök mızrakla yer göbeği kara taşa çakarak saplamış. Taşa saplanan baş aşılması imkansız dağ olmuş, iki kulağı kızıl şelale olmuş, ağzı yeryüzünün ağzı olup cehennem damı olmuş, bir tek gözü soğuk kara göl olmuş. Gölün adı Kecereli Göl, dağın adı Iyık Başı. Sonra Cılanaş Uul halkın isteği üzerine Kan Ceren atın başını kesip savurmuş, oraya at başı denmiş. Kamçısını attığı yerin adı Kamçı Dağ, tütün çubuğunu fırlattığı yerin adı Kanza Dağ, Tefini attığı yerin adı Tünür Dağ, çıngırağını fırlattığı yerin adı Konko Dağ, eyerini attığı yerin adı Erteş Dağ, dizginini attığı yerin adı Üzük Dağ, yularını attığı yerin adı Armakçı Tartkan, başını kestiği yerin adı Bajınık Dağ, kuşağını attığı yerin adı Korımdu adını almış. Kan Çületiy'in eşi, Cılanaş Uul'a usulünce yalvarmış; Kan Çületiy'in atını ve zırhını yanına koyup onu Ay Burkan'ın yanına göndermişler. Kan Çületiy'in eşi, Cılanaş Uul'a eşinin babasının iki gözünü oyduğu ve annesinin on parmağını kestiği için eşine kin duyduğunu onun için Cılanaş Uul'un geldiğini eşinden sakladığını söylemiş. Kadıncağız yazdığı mektubu babası Ak Bökö'ye vermesi için Cılanaş Uul'a yalvarmış. Bir de iyileşmesi için Cılanaş Uul'un kızıl köpük olan birbirine benzer yedi gölde yıkanmasını tavsiye etmiş, yıkanmazsa iyileşemeyeceğini söylemiş. Uzun bir dinlenme, şifa ve beslenmeden sonra Cılanaş Uul, vatanına dönmüş. Ak Bökö'nün yanına gelmiş. Ak Bökö Bahadır'ın iki gözünü yerleştirmiş. Ak Bökö'nün gözlerine ay doğmuş gibi olmuş, güneş gibi nur dolmuş. Ak Bökö'nün eşinin parmaklarını da konduruvermiş. Kıvrımlı taşla serum çıkarıp zehirli ilaç

yapıp parmakları eskisinden daha güçlü daha iyi yapmış. Görenler hayretler içinde kalmış. Sonra kadının iki gözünü de yerleştirmiş, kadının yüzüne aydınlık gelmiş. Hatun gelin heyecanla ayağa kalkıp döküm ocaktan bronz kazanı çekip çıkarmış, altın sırlı tepsiye semiz hayvanı koyup ikramda bulunmuş. Cılanaş Uul yerken yaşadıklarının hızlı hızlı anlatsa yedi gün, süslemeden anlatsa dokuz gün süreceğini söylemiş. Anlatsa korkak kişinin yüreğine ineceğini, kötü kişinin yüreğinin yarılacağını söylemiş. Ak Bökö, olanları tamamen duyduklarını, tanrının onunla olduğunu söylemiş.

Ak Bökö, halkıyla Cılanaş Uul'a doksan kenarlı sarayda dokuz kenarlı taht yapıp yetmiş kat pamuk döşekli yedi kat pamuk yastıklı altın yatak hazırlamış. Ağaçlar bozkır kayınındanmış, ocak altındanmış her ateşten yanarmış bu ocakta. Bu ocakta yüz koçun eti haşlanmış, yemeğe her türden baharat serpilmiş. Altın tahta yemek getirilmiş. Yemeğin iyisini dökmüş, sıcak süt votkasını doldurmuş, Cılanaşa Uul ve halkını şaşırtmış tabiî ki. Bundan sonra Cılanaş Uul Altay'ın güzelliği, verimliliği, huzuru için çalışmış da çalışmış. Altay Halkına birlik gelmiş. Sıcak evler, sıcacık yemeklerle dolmuş. Bol verimli otlaklar, bol semiz sürülerle dolmuş. Bozkırlarında her türlü benekli at sürüleri yayılmış. Suları ak köpükle dolmuş, halk ak köpükte yıkanmış, şifa bulmuş. Altay Bölgesine huzur yayılmış.

****

Almıs Kaan Destanının ne zaman ortaya çıktığı bilinmese de X. yüzyılda yaşamış olan İdil Ural Hakanlığının Kağanı Almıs Kağan'la bir ilgisinin olup olmadığı da bende merak uyandırdı. Destanda geçen Almıs Kağan'ın yetmiş dağa, yedi ulu denize hükmetmesiyle İdil Ural hakanlığındaki Almıs Kağan'ın bu yöndeki benzerliği ya tesadüf ya da değil.

Destanı okuduğunuzda Battal Gazi'nin atıyla, kılıcı; Hazreti Ali'nin Hayber kalesini yıkışı, yine Hazreti Ali'nin devlerle mücadelesi, Zülfikar'ın marifetleri ile Basat'ın tepegözü öldürme hikayesi ile bir bağlantı görülebilir. Destanda Türk tasavvuf hikayeleriyle de bağlantı kurmanız mümkündür. Velayetname'de geçen Mevlana'nın aslanın sırtına binip eline yılanı kamçı ettiğini gören Hacı Bektaş-ı Veli'nin kayanın üzerine binerek onu yürüttüğü hikayesinin benzerini de Almıs Kaan destanında görebiliriz.

Destanın dili ilgi çeken özellikler taşımaktadır. Destanda geçen *atı celdir-* fiili Adana'da *yeldir-* olarak kullanılmaya devam etmektedir. Yine *küli-* fiili ve *külüñ* kelimesinin Adana'da yaşadığını bilmek, Altay'dan Adana'ya bir yolculuk hikayesinin habercisi gibidir.

ALMIS KAAN DESTANI DİL İNCELEMESİ

MORFOLOJİ

ÇEKİM EKLERİ

İSİM ÇEKİM EKLERİ

ÇOKLUK

+lAr (lor, lör) *okpırlar* "oklar" 298*, üldüler* "kılıçlar" 8*, boylor* "boylar, kendileri" 112*, çööçöylör* "keseler" 424

+DAr (dor, dör) *baldar* "çocuklar" 206*, tondor* "giysiler, kürkler" 222, 345*, törööndör* "törenler" 214

+tar (tor, tör) *söstör* "sözler" 19

İYELİK EKLERİ

Teklik 1. *şahıs +(I)m*

2. *şahıs +(I)ñ*

3. *şahıs +I, +zI*

Çokluk 1. *şahıs +(I)bI, s, +(I)s*

2. *şahıs +IgAr, +AAr, +Ar*

3. *şahıs +I, Zı*

İyelik Eklerinin Metindeki Kelimelerle Çekimi

ada-m "babam" 889*, ene-ñ* "annen" 1203, *castıra-zı* "hatası" 20, *bala-bıs* "yavrumuz" 618, *cer-iger* "yeriniz" 2850, *topçı-zı* "düğmesi" 3665, *topşuur-ım* "sazım"3, *akalar-ıñ* "ağabeylerin" 1223, *Karman-ı* "cebi" 1028*, bala-bıs* "yavrumuz" 618*, cer-iger* "yeriniz" 2850, *aka-ları* "ağabeyleri" 1028

HAL EKLERİ

YALIN HAL (eksiz) (*Tözöçi Kubultkış*)

İLGİ HALİ (*Ençileçi Kubultkış*) ***+nıñ, +niñ, +dıñ, +diñ, +tıñ, +tiñ*** *agaştıñ* "ağacın" 1*, bistiñ* "bizim" 835, 3035*, köstiñ* "gözün" 1973, 3051, *ergektiñ* "parmağın" 3053, *taştıñ* "taşın" 276*,* 302*,* 2289*,* 2322*,* 3359*, cibestiñ* "yemezin" 2051, *taydıñ* "tayın" 23, 27, *talaydıñ* "denizin" 39, 1113, 1153, 1613, 1623, 3244, 3878, *küldiñ* "külün" 3586, 3598, 3733, 3734, *koldıñ* "elin" 3481, *uuldıñ* "çocuğun" 267, 687, 958, 1232, 1247, 1433, 2251, 2275, 2453 3312, 3315, 3602, 3694, *cerdiñ* "yerin" 55, 211, 246, 268, 291, 294, 799, 1137, 1869, 2307, 2475, 2693, 2725, 2729, 2731, 2735, 2737, 2741, 2745, 2771, 2834, 2836, 2838, 2846, 3187, 3200, *kayıñnıñ* "kayının" 6, *onıñ* "onun" 182, 184, 513, 514, 714, 834, 843, 871, 921, 966, 971, 972, 1006, 1102, 1152, 1154, 1217, 1219, 1251, 1253, 2094, 2416, 2649, 2693, 2695, 2697, 2800, 2893,

2989, 3009, 3126, 3154, 3696, 3723, *suunıñ* "suyun" 197, 1188, 1588, 1627, 2771, *teñeriniñ* "gökyüzünün" 265, 3449, *künniñ* "güneşin" 330, 348, 1487, 1935, 1962, 2063, 2998, 3782, *meniñ* "benim" 19, 407, 408, 638, 1076, 1278, 2207, 2495, 2497, 2647, 2938, 3040, 3043, 3275, 3277, 3296, 3348, 3349, 3389, 3391, 3814, 3897, 3899

BELİTME -YÜKLEME- HALİ (*Köstöçi Kubultkış) **+nı, +ni, +dı, +di, +tı, +ti** calbraktı* "yaprağı" 198, 199*, çörçökti* "destanı" 11, 15*, uulımdı* "oğlumu" 92*, çardı* "boğayı" 170*, söstörimdi* "sözlerimi" 19*,* balanı "yavruyu, çocuğu" 426, 1012, 1725*,* bököni "pehlivanı" 1724*,* çöyiltkeni "çektireni" 337

ÇIKMA HALİ *(Çıguttu Kubultkış) **+dañ, +deñ, +doñ, +döñ, +tañ, +teñ, +toñ, +töñ, +nañ,***

BULUNMA HALİ *(Çerleçi Kubultkış) **+da, +de, +do, +dö, +ta, +te, +to, +tö** mında* "burada" 214, 216, 229, 483, 1451, 1561, 1666, 1807, 1895, 2239, 2279, 2347, 2649, 2887, 3174, 3543, 3561, 3563, 3574, 3592, 3730, 3787, 3800, 3861, *kabayda* "beşikte" 200, 257, *ltayda* "Altayda" 54, 56, 269, 1480, 1482, 1715, 1717, *örgöözinde* "sarayında" 3803, *ndo* "onda" 1218, 1220, çöldö "ovada" 458, *çokto* "ocakta" 1653, *çörçöktö* "destanda" 2749, 2750, çarışta "yarışta"584, kalıkta "halkta"3103, ej*ikte* "eşikte, kapıda" 469, *tüşte* "düşte, rüyada" 1649, 3209

***neñ, noñ, nöñ** anañ* "ondan" 205, 447, 620, 875, 906, *kırınañ* "sıra dağdan" 260, 1123, *tözineñ* "gövdesinden" 1, 6, *enezineñ* "annesinden" 120, 710, 2891, *onoñ* "o zamandan, ondan" 892, 2331, 2542, 2578, 1191, *oçoktoñ* "ocaktan" 1707, 3018, 3577, *bolçoktoñ* "parçadan" 1870, *örgöödöñ* "saraydan" 72, 1044, *ortodoñ* "ortasından" 561, 563, 3478, 3488, *uçuktañ* "ipten" 663, *tişteñ* "dişten" 2396, 2398, *cıldañ* "yıldan" 3332, 3333, 3399, 3400

YAKLAŞMA HALİ *(Bereçi Kubultkış) **+ga, +ge, +go, +gö, +ka, +ke, +ko, +kö, +a, +e, +o, +ö** ayga* "aya" 46, 366, 1195, 1928, 3420, 3666, 3817, *künge* "güneşe" 46, 366, 603, 898, 1195, 1263, 1497, 1499, 1540, 1928, 2085, 2404, 2406, 2521, 3215, 3219, 3666, 3817, *calarga* "ateşe" 402, ayakka "fincana, çanağa" 649, 1700, 1710, 2829, karganakka "yaşlı kadına" 1796, kayırçakka "sandığa" 1130, *kızıçakka* "kızcağıza" 509, kulakka "kulağa" 2645, *carıkka* "ışığa" 404, cuuga – çakka "savaşa" 1208, *küñe* "güne" 1196, *ogo* "ona, oraya" 3113, 3879, saadakka "yaya" 3692, tañdakka "tan yerine" 2641, 2653, tobrakka "toprağa" 2443,

VASITA HALİ *(Ömölöçi Kubultkış) **+la, +le, +lo, +lö** altınla* "altınla" 972, *aytkanıla* "söyledikleriyle" 1088, *baatırlarla* "bahadırlarla" 643, *bajıla* "başıyla" 787, 818, *bıçakla* "bıçakla" 2447, 2824, *cakşızıla* "iyisiyle" 148, 149, 194, 195, çıbıktayla "çubukla" 744,

kabayla “kundakla” 969, *kastakla* “temrenle” 667, *kıncıla* “bağla” 986, *kısla* “kızla” 446, *kudalarla* “dünürlerle” 524, *maltala* “baltayla” 2445, *suuzıla* “suyuyla” 4, 8, *uuldarla* “oğullarla” 645, *emle* “ilaçla” 1477, 2970, 2972, *iynele* “iğneyle”2214, *kijile* “yiğitle” 166, 168, *ceñezile* “yengesiyle” 647, *çeçekle* “çiçekle” 1453, *edile* ”etiyle” 1794, *eerle* “eyerle” 3221, *üstile* “üstüyle” 788, *mejikle* “beşikle” 970, *mizile* “ucuyla” 2186, 2217, *möñünle* “gümüşle”971, *köbükle* “köpükle” 3246, 3248, *küünle* “güneşle”1298, *şirdekle* “keçeyle” 1424*, tizendeyle* “dizleriyle” 1815, *üldibile* “kılıç ile” 2803, *ünile* “sesiyle” 3480, *üzibile* “yağıyla” 1729, *borjoñlo* “tuzakla” 1479, *torkolo* “ipekle” 1646, *oklo* “okla” 1808, 1813, *söstörlö* “sözlerle” 3607

EŞİTLİK HALİ *+dıy, +diy, +tıy, +tiy, +ça, +çe, +ço, +çö* *ak taygadıy* “ak tay gibi” 1640, *amırgıdıy* “avcı sesi gibi” 1330, *aydıksagandıy* “ninni gibi” 732, *baladıy* “çocuk görünüşlü” 708, 718, 1307, *çımalıdıy* “karınca gibi” 1591, *ediskidiy* “düdükten çıkmış gibi” 1294, *kanadındıy* “kanadına benzer” 858, *karganadıy* “akasya gibi” 50, *koyondıy* “tavşan gibi” 1186, *kuskundıy* “kuzgun gibi” 62, *tajındıy* “taşı gibi” 1448, *taygadıytorkodıy* “ipek gibi” 1464, *tumandıy* “duman gibi” 63, 293, *aydıy – kündiy* “ay ve güneş gibi” 432, 1636, *agaştıy* “ağaç gibi” 51, 110, 2543, 2602, 3101, *cıştıy* “orman gibi”2023, *kılıştıy* “kılıç gibi” 64, *budaktıy* “dal gibi” 65, *buluttıy* “bulut gibi” 2529, 2547, *kastıy* “demir gibi” 665, *kuştıy* “kuş gibi” 3776, *kızılgattıy* “Frenk üzümü gibi” 187, *oktıy* “okgibi”480, 3774, 3783, *ottıy* “ateş gibi” 2393, *soyoktıy* “tüy gibi” 232

YÖN EKİ *+garı, +geri, +karı, +keri* *içkeri* “içeri” 1685

FİİL ÇEKİMLERİ

1. HABER KİPLERİ

BİLİNEN YAKIN GEÇMİŞ ZAMAN

-dı, - di, -tı, - ti *kuuçındaştı* “konuştu” 447, *ezendeşti* “selamlaştı” 446, *bürkeldi* “örtüldü” 330, *ötti* “geçti” 1439, *bildirdi* “açıkladı” 1638, *körbödim* “görmedim” 3196, *körbödiñ* “görmedin” 3722

BİLİNEN UZAK GEÇMİŞ ZAMAN

-gan, -gen, -gon, -gön, -kan, -ken, -kon *kajaygan* “ağardı” 63, *kelgen* “geldi” 1831, *toktogon* “durdu” 3874, *ölgön* “öldü” 1141, *çıkkan* “çıktı” 121, *eeçitken* “götürdü” 1619, tonotkon “yağmalattı” 1209

ÖĞRENİLEN GEÇMİŞ ZAMAN

-ıp, - ip, -up, -üp / -ıp tır, -ip tır, -up tur, -üp tür

ŞİMDİKİ ZAMAN

-At, -et, -ot, -öt, -yt *baştayt “başladı”* 1495*, ajat* “aştı” 2035

GELECEK ZAMAN

1. fiil+***(A)r***+şahıs eki

urujar "çarpışır" 173

2. fiil+***(A)tA***+şahış eki

baratan cadım "ölecek oldum" 2487

3. fiil+***GAlAK***+şahıs eki: *katkalak* "sertleşecek" 702, *cetkelek* "gelecek, yetişecek" 703

2. TASARLAMA KİPLERİ

ŞART KİPİ

-sA -

İSTEK KİPİ

-GAy

bargay "varsın" 316, *kalgay* "kalsın" 318, *artkay* "artsın" 321, *ıylabagay* "ağlamasın" 323, *sananbagay* "düşünmesin" 325

GEREKLİLİK KİPİ

Şahıs zamiri+yaklaşma hali eki+fiil+***-(A, I)r+kerek***: *kiydirer kerek* "giydirmek gerek" 744

EMİR KİPİ

Teklik 1. şahıs *–AyIn: aydayın* "söyleyeyim, anlatayım" 206, *barayın* "gideyim" 1287, *salayın* "bağlayayım" 1536

Teklik 2. şahıs eksiz, *-sAñ, -sOñ, zAñ, zOñ,-GIn, IgAr, gOr: caba tutsañ* "bastırsan" 3819, *barzañ* "gitsen" 1214, *kojoñdozoñ* "türkü söylesen" 1263, *soyıgar* "soy" 549, *soygor* "soy" 552

Teklik 3. şahıs *–Sın: tutsın* "tutsun" 1505, *arı bolzın* "temiz olsun" 940

Çokluk 1. *şahıs -*

Çokluk 2. *şahıs -IgAr, -gAr, gOr: cakıgar* "çağırın" 220, *soyıgar* "soyun" 549

Çokluk 3. şahıs *-sIn(dAr), -zIn(dAr)*

BİRLEŞİK FİİLLER

-p cat- *bazıp cattı* "yatıp uzandı" 993, *cılıp cattı* "süründü" 995, *curtap cattı* "yaşadı" 44, *çümdel le cat* "süsle" 623, *kaynap cattı* "karıştı" 876, *kelip cattı* "geliverdi, geldi" 285, 632, *oynop lo cat* "söyle, çal" 622, *oynop lo cat* "söyle, çal" 622

-p cür- *bazıp cürzeñ* "gezsen" 1302, *caynap cürzeñ* "yalvarsan" 1300, *cip cürer* "yer" 165, *kınzıp cürer* "inler" 156, *körüp cürzün* "görsün" 974, *otop cüret* "otladı" 1620, *oynop cüret* "oynadı" 1618, *sanan cürzin* "düşünsün" 1334, *tınıp cürzin* "nefes alsın" 1332, *tuduş cürdi* "tutuştu" 2415

-p tur- *arçıp turat* “sildi” 691, *aydıp turat* “söyledi” 637, *blaaş turdı* “heveslendi” 947*, caynap turat* “yalvardı” 1071, *cedip turar* “varır” 872*, cütkip turdı* “çağırdı, çağrıldı” 944, 945*, çaynap turdı* “öğüttü” 2005, *çıñır turat* “ciyakladı” 634*, çıñır turat* “çığlık attı” 998, 1697*, çoçıp turdı* “tedirgin oldu” 1773*, çöyil turdı* “saçıldı” 878, *kışkır turat* “bağırdı” 1696, *körüp turat* “gördü” 1168, *mööröp turar* “böğürür” 1776, *ogır turat* “böğürdü” 633*, oñdoboy turdı* “çözemediler” 1004, *oñdop turdı* “düzeltti” 707, *örö turat* “yağa kalktı” 1678, 1699, *sıymap turat* “okşamadı” 1070, *solıp turdı* “soldurdu” 368, *soop turat* “dondu” 1231, *şulur turat* “cıvıldadı” 1166, *şulurıp turat* “inledi” 996*, tiştep turdı* “dişini sıktı” 2006

-p otur- *cayılıp turat* “yayıldı” 2881*, cip otırat* “yuutu” 1705*, köktönip otırdı* “dikildi” 2166, 2211, *kör otırdı* “gördü” 1555, *körüp ol otırdı* “baktı” 390, *kuuçındap otırat* “konuştu” 3374, *sananıp otırat “*kederlendi” 1714*, sorup otırat* “emdi” 920, *tınıp otırdı* “soluklandı” 2879

-p kal- *artıp kaldı* “kaldı” 1442, 2690, 2749, *aytpay kaldım* “söyleyemedim” 895, *bol kaldı* “oldu” 3525, *bolup kaldı* “oldu” 2692, 2694, *bolup kalgan* “kalan” 3881*, caanap kaltır* “dönmüş” 2942, 3446, *cıgıl kaldı* “devrildi” 1924, *curtap kalgay* “otursun” 318, *cürüp kaldı* “yaşadı” 864, *çılap kaltır* “…gibi olmuş” 2944, *kaynap kaldı* “kaynadı, karıştı” 1440, *kırıl kalsın “*silinsin, yok olsun” 2716, *körüp kaldı* “gördü” 793, *kürkürep kaldı* “gürledi” 2156, *küyüp kaltır* “yandı” 3852*, küyüp kazlın* “yansın” 2714*, ödüp kaldı* “geçti, anlatıldı durdu” 893, *özüp kaltır* “büyümüş” 3447, 3553, 3555, *sınıp kaldı* “kırıldı” 2218, *soolıp kaldı* “savurdu” 1921*, tabılbay kaldı* “bulunmaz oldu” 1508, *toktop kaldı* “durakladı” 897, *tomıl kaldı* “çınladı” 2645, *turup kaldı* “kalakaldı, kaldı” 1140, 1345, 2689*, turup kalgan* “kaldı” 3876*, tüje kalıyt* “atladı” 3805, *tüjüp kaltır* “düştü” 3851

-A kal- *tura kaldı* “durdu” 725, 778, *tüje kalıyt* “atladı” 3805

-p iy- *algırıp iydi* “direndi” 2375, *amzap iydi* “tadına baktı” 424, *atanıp iydi* “atını sürdü” 1353, *azıp iydi* “doldurdu” 1379, *castan iydi* “yaslandı” 2138, *celdirip iydi* “dört nala koşturdu” 1354, *kıjgır iydi* “bağırdı” 1775, *kiyip iydi* “giydi” 3672*, kodorıp iydi* “parçaladı” 1033, *ogırıp iydi* “böğürdü” 2232, 2378, *silkin iydi* “silkindi” 2233, *somoktop iydi* “kilitledi” 1131, *töjöp iydi* “döşedi, serdi” 2137, *turgus iydi* “hazırladı” 1414, *tüün iydi* “düğümledi” 1347

-A kon- *cede kondı* “geldi” 1025, *cede kondı* “geldi, kondu” 1025, 3783*, çıga kondı* “çıktı” 468, 2277, 3050, 3578, *çıga kondı* “çıktı, çıkıverdi” 1116*, kire kondı* “girdi” 271, 2198

-A sok- *aylana soktı* “dolaştırdı” 2250, *oroy soktı* “sardı, sarıp sarmaladı, sarıp savurdu” 1128, 2620

-p çık- *alıp çıktı* “aldı” 1246, *baştap çıktı* “ilerledi, öne çıktı” 860, *borlop çıktı* “savurdu” 3091, *ceñip çıktı* “yendi” 670, *katkı çıktı* “kahkaha attı” 454, *kaynap çıktı* “kaynadı” 3089, *kıygı çıktı* “çığlık koptu” 1329, *uçup çıgala* “uçarak” 2640, *uçup çıktı* “uçtu” 1553

-p kör- *bulgap köröt* “karıştırıp” 1676, *kelip körördö* “geldiğinde” 3850, *şiñdep köröt* “inceledi” 2903

-p tüş- *celip tüşti* “tırıs geldi” 3849, *celip tüşti* “geldi” 2143, *kelip tüşken* “kondu” 3879, *tolgolıp tüşti* “kıvrıldı” 2459, *uçup tüşti* “uçtu” 3849

-A tüş- *kuda tüşti* “dünür oldu” 388, *otıra tüşti* “oturdu” 1670, 2928, *tomıra tüşken* “toz olan” 3417

-p al- *ajanıp aldı* “yedi” 2833, *cuul aldı* “topladı” 1380, *oynop aldı* “kazandı” 682, *sal aldı* “taktı” 2865, *sugup aldı* “soktu” 1876, 2668, 3746, *şüünip aldı* “düşündü” 326

-p ber- *alıp çıktı* “aldı” 1246, *aydıp berdi* “söyledi” 853, *cazap berdi* “süsledi” 510, *salıp berdi* “bıraktı” 1248, *tögüp berdi* “saçıverdi, döktü” 2635, *urup berdi* “doldurdu” 1711

-y ber- *aytpay berdi* “söyledi” 2604, *beletey berdi* “hazırladı” 1378, *beletey berdi* “hazırladı” 1836, *borloy berdi* “kaynadı” 334, *cazay berdi* “süsledi” 1834, *kaykay berdi* “şaşırdı” 1612, 2603, *kaynay berdi* “kaynadı” 332, *ooktoy berdi* “parçaladı” 1790, *şirtey berdi “şaşırdı”* 2435, *tajıy berdi* “taşıdı” 2380, *uyuktay berdi* “uyukladı” 200, 2093, 2139

-A ber- *aja berer* “aşıverir” 849, 1927, *ajana berdi* “yedi” 1704, *aylana berdi* “dolaştı” 2201, *baza berdi* “saldırdı” 1543, *bolo berdi* “oluverdi” 2611, *cada berdi* “yaslandı” 1136, 2140, *cayıla berdi* “yayıldı, yayılıverdi” 2258, 2328, *cede berdi* “ulaştı” 2176, *cumula berdi* “yumuluverdi, yumuldu” 2659, *cüre berdi* “gitti” 1509, *cüre berdi* “gitti” 2642, *çöyile berdi* “saçıldı” 2254, *kada bertir* “sertleşti” 61, *kaynada berdi* “kaynattı” 1377, *kire berdi* “girdi” 2174, *küreje berdi* “güreşti” 2261, *ödö berer* “çıkıverir” 848, *ödö bergen* “dolaşan” 289, *sala berdi* “saldırdı” 1541, *soyo berdi* “soydu” 1789, *süzüje berdi* “süsüştü” 1493, *tibire berdi* “akislendirdi” 1682, *tolo berdi* “doluverdi” 2549, *tuda berdi* “tuttu, tutuverdi” 2326, *tuduja berdi* “tutuştu” 2379, *tura berdi* “kaldı” 2115, *uruja berdi* “kapıştı” 1495

-p kel- *bazıp keldi* “parçaladı” 1811, *canıp keldi* “döndü” 2899, *cedip keldi* “vardı” 1551, *cedip keldi* “yetti, yetip geldi” 2897, *kacap keldi* “kükredi” 2506, *kador keldis* “söktük” 1108, *körünip keldi* “göründü” 308, *süürtep keldi* “sürükledi” 1816, *süzüjip keldi* “süsüştü” 2262, *süzüp keldi* “tos vurdu, süstü” 2303, 2507, *teep keldi* “tepti” 2302, *tögüp keldi* “döktü” 2468, *tögüp keldis* “döktük” 1107, *tudup keldi* “tuttu” 2263, *turup keldi* “durdu” 2505, *üzüp keldi* “parçaladı” 2467

-p koy- *cakıp koyorım* “tembihlerim” 1065, *çımdap koydı* “bıraktı” 3859, *çümdep koygon* “süslenen” 5, *salıp koydı* “bıraktı” 2934, *sugup koygon* “geçirdi” 783, *sugup koygon* “geçirdi, taktı” 783, 3222, *tañıp koygon* “bağlayan” 3439

-A koy- *ala koydı* “aldı” 275, 401, 652, 2276, 2298, 2318, 2617

FİİLİMSİLER

İSİM FİİLLER

-Ar / -ArgA *aaylaarga* “yorumlamaya” 394, *bazar cerge* “bastığı yere” 566, *keler cerlerine* “geldiği yerlere” 536, *ölör künin* “öleceği günü” 67

SIFAT FİİLLER

-AçI *tudaaçı* “yen tutan” 3159

-BAs *açınbas boyı* “sinirlenmez bedeni” 3635

-AtAn *ajanatan ceriñ* “karnını doyurduğun yer” 1199

-GAdIy *aydıngadıy tili* “dilinin döndüğünce” 712

-GAlAk -

-GAn *ötkön künin* “geçmiş günü” 66, *aytkan söstörimdi* “söylediğimi, sözlerimi” 19

-GandIy açıngandıy suradı “sinirlenen yüzü” 2377

ZARF FİİLLER

-A / -y *ala koyıp* “alıp” 401, *biçiy tartı* “yazdı” 262, *borloy kayttı* “kaynayıverdi” 334, *curtay bertir* “yaşadı” 60, *çööçöy tudat* “ikram etti” 384, *kada bertir* “sertleşti” 61, *katay içet* “karıştırarak içti” 656, *kaykay* “şaşırarak” 1905, *kaynay berdi* “kaynayıverdi” 332, *koroy* “üzülerek” 1390, *oroy* “sararak” 2620, *örtöy bazıp* “yakarak” 2412, *sıy* “kırıp, parçalayarak” 1915, *suza tartıp* “çekip” 402, *şindey berdi* “inceleyiverdi” 464, *tooloy* “sayarak” 1884, *uyuktay berdi* “uyudu” 200

-AlA / ylA *açala* “açarak” 1030, 1032, *açınala* “üzülerek” 925, *ajanıp alala* “yiyerek” 1839, *alala* “alarak” 3059, 3584, *aparala* “götürerek” 964, *aydala* “diyerek” 517, 3084, 3407, *barala “vararak”* 2548, *bışkırala* “hırıldayarak” 3479, *bilele* “bilince, anlayınca” 2804, *cabınala* “örtünerek” 199, *calkuurala* “tembelleştiğimden” 895, *castanala* “yastık ederek” 203, *cedele* “gelince” 911, 913, *ceskinele* “tiksinerek, öfkelenerek” 2596, 3240, *cip alala* “yiyerek” 1837, *cüülele* “aklını kaçırarak” 1061, *çıgala kelze* “çıkarak gelse” 1745, *çıñırala* “çıplık atarak” 646, *içele* “içerek, içince” 1051, 1060, 2894, *kabay edele* “kundaklayarak” 1417, *kaptırala* “kaptırarak” 2569, *kelele* “gelerek, çıkarak” 919, 3243, *kezele* “keserek” 2724, *kodorolo* “parçalayarak” 1058, 1082, 1244, 3588, *kökidele* “sarhoş ederek” 825, *köktönip otırala* “otururken, dikilirken, dururken” 2183, *kubulala* “değişerek” 1931, *kubultala* “değiştirerek” 3355, *kurçıdala* “bileterek, keskinleştirerek”

1875, 1879, *minele* “binerek” 676, 681, *ogırala* “böğürerek” 644, *orololo* “sarılarak” 2641, *otırala* “oturarak” 179, 1144, 2832, *öl cadala* “ölmek üzere” 2559, *öltürele* “öldürerek” 1013, 1055, 1416, *sekirele* “sıçrayarak” 3412, *sogolo* “parçalayarak 1916, *sugala* “koyarak” 1130, *süzüjele* “süzüşerek” 195, *şulurala* “cıvıldayarak” 648, *tartala* “çekerek” 3483, *tebele* “teperek, teperken” 1915, 3501, *tıştanala* “dinlendirerek” 1174, *tololo* “dönerek” 3095, *töjönölö* “sererek” 198, *tudala* “tutunca, tutularak” 921, 1536, 2340, *tükürele* “tükürerek” 3836, 3848, *uçup çıgala* “çıkarak” 2640, *ugala* “duyunca” 2781, *urujala* “kapışarak” 194

-Bay *ajanbay* “yemek yemeden, aç” 1270, *artpay* “kalmayacak şekilde” 2622, *aytpay* “söylemeden” 727, 2833, *barbay kanayttı* “yürümedi” 806, *baspay* “tepelemeden” 812, *baspay* “basmadan” 831, *baspay* “ezmeden” 814, 816, *berişpey* “engellemeden” 2710, *bilbey turar boldı* “bilemedi, anlam veremedi” 192, *cajırbay* “saklamadan” 421, *caltanışpay* “çekinmeden” 601, *catpay* “yerleşmeden” 2847, *çümdebey* “süslemeden” 3042, *ılgabay* “başlamadan” 239, *koldoboyınça* “kullanamayınca” 3297, *korkıbay* “korkmadan” 685, *kömö baspay* “basıp ezmeden” 814, *körböy* “bakmadan, görmeden, görmemesi için” 1350, 1543, 2163, *kursaktanbay* “yemek yemeden” 1268, *oñboy* “dökmeden” 2886, *özüp çıdap kalbay* “gelişip büyümeden” 1274, *şımıranbay* “fısıldamadan” 1861, *tabıştanbay* “ses çıkarmadan” 1862, *taştabay* “bırakmadan” 1792, *teppey* “tepmeden” 815, 817, *tiybey* “değmeden” 786, *tökpöy çaçpay* “döküp saçmadan” 529, *tüşpey kayttı* “indi” 273

-Ip *açınıp* “sinirlenip” 747, *adıp* “attığında” 1667, *agıdıp* “sürütüp” 2131, *ajanıp* “yiyerek” 1839, 3612, *ajıp* “aşıp” 1435, 1887, *aldırtıp* “çağırtıp” 955, *amıranıp* “dinlenmek için” 202, *añdanıjıp* “kaynayarak” 2530, *añkayıp* “açılıp” 916, *araladıp* “aralayıp” 2320, 2360, *arbap* “bağırarak” 2369, *aylanıjıp* “dolaşıp, kıvrıla kıvrıla, kıvrılıp” 380, 1459, *aylanıp* “dolaşıp” 209, 211, 1228, 3331, *başkarıp* “yönetip” 77, 79, *bedrenip* “arayarak” 2059, *bıjıp* “pişip” 3583, *bodop* “soyup” 1994, 1998, *bojodıp* “zayıflatıp” 2133, *bolujıp* “yardım edip” 151, 153, *borlop* “savurarak” 3091, *böktöp* “kapatıp” 2063, *bu mınayıp* “bu şekilde” 1011, *cadıp* “uyuyup” 3219, *cajınıp* “saklanıp” 2033, *cajıp* “indirip” 1465, *caltırajıp* “ışıldayıp” 355, 565, *caranıp* “olgunlaşıp” 22, *cartap* “açıklayıp” 829, *caykalıp* “sallanıp” 1479, *caykanıjıp* “çalkalanıp, çalkalanarak” 1559, 2540, *cıgılıp* “yığılıp” 731, *cılbırajıp* “kayarak” 2533, *cılıp* “sürünerek” 2590, *cıtkarıp* “koklayıp” 3224, 3471, 3476, *coktolodıp* “kaybedip” 2362, *coktop turup* “yoklayıp” 1681, *cölöp* “yaslanıp” 3358, *cutmalanıp* “yutkunup, yudumlanıp” 919, *cuulap* “savaşıp” 397, *cuulıp* “toplanıp” 577, 579, *çagılıp* “(kan)oturup” 2028, *çıgıp* “çıkıp” 464, 466, 562, *çorgolop*

"oluklanarak" 1573, çöyip "saçıp" 1835, *çukçıp* "oyup" 3367, *ekelip* "getirip" 563, 3594, *eñçeyip* "eğilip, eğilip doğrularak" 1897, 2996, *eptenip* "sıkı sıkı sarılarak" 1266, *erkeledip* "şefkat göstererek" 1281, *kagılıp* "dökülüp" 915, *kalcıgıp* "tutulup" 917, *kanayıp* "nasıl" 1010, 1614, 1616, *kargap* "lanetleyip" 1389, *kaymadalıp* "çevrilip" 273, *kedeyijip* "gitmek isteyip" 1117, *kıçırıp* "çağırıp" 957, *kodorıp* "kırıp, parçalayıp" 383, 1987, *kojoñdop* "çağıldayarak, şarkı söyleyerek" 1468, 3765, *kojulıp* "karışıp" 2430, *köktönip* "dikilerek" 2183, 2211, *kööröp* "başını cevirip" 2744, *köstöp* "bırakarak, menzilleyip" 265, 1353, *kubultıp* "değiştirip" 3362, *kuurıp* "kaynatıp" 1060, *külip* "bağlayıp" 983, 985, *mıkındanıp* "elini beline koyup" 597, *mızıldajıp* "parıldayıp, parıldaşıp" 367, 1656, *oñdonıp* "fark edip" 3507, 3527, *ontop-sıktap* "ağlayıp inleyip" 58, *orop* "sarıp" 1424, *otop* "otlayıp, otlayarak" 3224, *öçöp* "kızıp" 2810, *ökpöörip* "öfkelenip" 2057, *öltürip* "öldürüp" 3369, *örö turup* "kalkıp" 75, *özöp* "büyüyüp" 1267, *salıjıp* "vurarak" 2411, *salıp* "kurup" 581, *sananıp* "düşünüp" 2567, *selijip* "değişerek" 3208, *sınıp* "kırılıp" 2218, *sogujıp* "çarpışıp" 1538, *soodıp* "soğutup, soğutmak için" 3589, *sööktöp* "kuşaklayıp" 1420, *söstöp* "anlaşıp" 438, *süüredip* "sürütüp" 3496, *süzüjip* "süsüşüp" 149, *şımalıp* "yığılıp" 2472, *şımanıp* "iştahlanıp" 2100, *şıpşap* "küfrederek" 2369, *şoodıp* "sitemleyip" 1389, *şorkırajıp* "çağıldayıp" 2875, *talayıp kelip* "tutarak" 2292, *taldap* "seçip" 2095, *tamıp* "damlayıp" 3182, *tamırlanıp* "ışıklar saçarak" 1951, *tañıp* "bağlanıp, bağlayıp" 782, *tañıp* "bağlayarak" 3228, *tartıp* "çekip, parçalayıp" 403, 416, 431, 967, 3649, *tedinip* "başıboş gezip" 2128, *temdelejip* "işaretleyip" 1094, *tıştanıp* "dinlenerek iyileşip" 3217, *tidinip* "utanıp" 1844, *tolgolıp* "kıvrılarak" 2470, *tudunıp* "tutup, tutunup, tutuşturup" 987, 989, 1678, *turguzıp* "hazırlayıp" 824, *tükürip* "tükürüp" 2121, *uçkaştırıp* "arkasına bindirip" 1322, *urujıp* "kapışıp" 148, 1538, *uştıp* "çıkarıp" 1686, *uuçalanıp* "yan gelip" 2093, *uuştanıp* "avuçlayıp" 2102, *üzülip* "kopup" 2419

-(A, I)rdA *adarda* "attığında" 662, *ajarda* "aştığına" 2034, 2047, *cazılarda* "iyileştiğinde" 2978, 2980, *cununarda* "yıkanınca" 3251, *çaynanarda* "(çene) oynadığında" 2007, 2010, *çıgarda* "doğduğunda" 120, 125, 1247, *çıgarda* "doğduğunda" 710, *suraarda* "sorduğunda" 1695, 2807, *tudarda* "tuttuğunda" 2968, *uulanarda* "yöneldiğinde" 770

-BAstA *besteñ* "soyunmadan" 3804, *caykanbastañ* "sallanmadan" 719, *çaçılbasta* "saçılmayınca" 3569, *taybalbasta* "yuvarlanmayınca" 3567

-GAjAn -

-GAlAktA *tiygelekte* "değdiğinde" 3234, *tepkelekte* "bastığında" 1293

-GAlI -

-GAnçA *aymagança* “söylemeyince” 324, *otırgança* “oturunca” 2909, 3379, *bargançam* “ben varana kadar” 3644, *curtagança* “otururken” 2911, *talaygança* “kızarak” 2288, *tudungança* “tutunca” 1801, 1930, *tayangança* “dayanarak” 1803, *turgança* “durunca” 1011, 1507, *ceñbegençe* “yenmeyince” 175, *berbegençe* “vermeyince” 396, *öltürgençe* “öldürünce” 1012, *cüktengençe* “sırtına alınca, yüklenince” 1799, *aytkança* “söyleyince 1017, 1020, *ukkançañ* “dinleyince” 3035

-GAndA -

-(A, I)rgA -

-BAskA -

SIFATLAR

SORU SIFATLARI

Kança “ne kadar” 3338, 3339

kajı “hangi” 586, 588

kandıy “hangi”, “nasıl” 174, 176, 217, 219, 848, 849, 1537

ZAMİRLER

ŞAHIS ZAMİRLERİ

men “ben”

sen “sen”

ol “o”

bis “biz”

sler “siz”

olor “onlar”

İŞARET ZAMİRLERİ

bu “bu”

ol “o”

bılar “bunlar”

bular “bunlar”

olor “bunlar”

bu “bu”

DÖNÜŞLÜLÜK ZAMİRLERİ

Boyım “kendim” 2485

boyıñ “kendin” 312

boyı “kendisi” 2841

boyı “kendisi / kendileri” 312

boyıbıs “kendimiz”-

boyoor “kendiniz” 436

boylorı “kendileri” 112

boyıs “kendimiz” -

boyıgar “kendiniz” 498

BELİRSİZLİK ZAMİRLERİ

Onçolorı / onçozı “hepsini, her şeyi, tamamı, her biri”: *Onçolorın alarıs» - dep “*Her şeyini alırız» diyip” 253, *Ceñip çıktı onçolorın.* “Hepsini yendi.” 670, *Onçolorı kaykay berdi.* ”Her biri şaşırdı.” 2603, *Onçolorı ürkip kişteyt* “Tamamı ürküp kişnedi.” 3493

bastırazı / üzezi “her şeyi”: *Bastırazın baatır uul* “Her şeyini bahadır oğul” 1830, *Bastırazı mızıldap turdı.* “Her şey parıldadı.” 3695

birüzi / kem de “biri, herhangi biri”: *Közi kem de uştıp altıp* ”Gözünü biri çıkarıp alıp” 1686, *Altı kıstıñ cük birüzin* “Altı kızın kendine düşen birini” 484, *Üç cebeediñ birüzineñ* ”Üç ayağının birisinden” 3575

kezikteri “bazıları” -

bir kezigi / bir bölügü “birtakımı, bir kısmı” -

bir emeji “birazı” -

SORU ZAMİRLERİ

kim / kem “kim”: *Mınıñ aayın kem biler?* “bunun düzenini kim bilir” 1384*, «Adıñ kem?» - dep suraza* “adın ne diye sorduğuna” 1520*, Adañ kem? - dep suraza* “baban kim diye sorduğuna” 1522, *Adar saadak kem bergen?* “ok attığı yayı kim verdi” 2119, *«Çadırımdı kem ootkon?* ”Çadırımı parçalayan kim? 1978, *Bayzıñımdı kem cemirgen?* ”Sarayımı yıkan kim?” 1979, *Artık küçti kem bergey ne?* “Daha fazla gücü kim nasıl verecek?” 2350

ne “ne”: *Anañ arı ne bolgonın* ”Ondan sonra ne olduğunu” 205, *«Külüregeni bu ne? - dep* “Bu neyin tapırtısı? diyerek” 463, *Kalıraganı bu ne? - dep* “Bu neyin uğultusu? diyerek” 465, *Cılañaş-Uulda ne bolzın “*Cılanaş Uul da ne olsun” 991, *Onıñ içinde ne bar* ”Onun içinde ne var” 3723, *Amadagan keregi ne?* “Niyetlenmenin gereği ne?” 1733, *Bu ne atazı, abakay?» deyt.* “Bu neyin nesi, kadın? dedi.” 2181

neme “ne, bir şey”: *Cılañaş-Uul neme aytpay* “Cılanaş Uul bir şey söylemedi” 1306, *Ençilü neme bar la oşkoş* “Kutsal bir şey var“ 1535, *Kandıy mındıy neme edi?* “Bu nasıl bir şeydi?” 2600, *Mındıy neme nedeñ korkor?* ”Burada nasıl neden korkar?” 3735, *Mındıy neme nedeñ ürker?* “Burada nasıl neden ürker?” 3736, *Mındıy neme neni biler?*

"Burada nasıl neyi bilir?" 3737, *Mındıy neme neni tudar?* "Burada nasıl neyi tutar?" 3738

kançazı "ne kadarı" -

kajı cerge / kaydöön / kaydaar "nereye": *Kaydaar barza, anaar barzın.* "Nereye gitmek isterse, oraya gitsin." 1063

kajızı "hangisi": *Kajızı mınıñ iynizi* "Hangisi bunların en küçüğü" 106, *Kajızı mınıñ akazı?* "Hangisi bunların en büyüğü?" 107, *Kajızı mının cengey ne? dep* "«Bunun hangisi yenecek acaba?»deyip" 2434

kemder "kimler" -

nemeler "şeyler" -

kajıları "hangileri" -

ZARFLAR

YER ZARFLARI

arı "öte, beri" 1290, *Altın tayga arı canına* "Altın ormanın öte taraflarına" 963, *Ak buluttıñ arı canda* "Ak bulutun berisinde" 475, *Ay-Tana arı bastı "*Ay Tana geri bastı" 1290, *Ceten tayga arı canda* "Yetmiş dağın her yanında" 1170, *Tenek uul arı bastı* "Ahmak oğul uzak durdu" 1344, *Kös cederiñ arı canda* "Gözün gördüğü uzaklıkta" 1890

tömön "aşağı": *Neme aytpay tömön köröt.* "Bir şey söylemeden aşağı baktı." 1339, *Örö-tömön kem tepsegen!?* "Yukarı aşağı ayağıyla ezen kim?" 1984, *Örö - tömön köçüp cürzin.* "Bir yukarı bir aşağı göçsün." 2488, *Katap la tömön bastı* "Durdu ve aşağıya yöneldi" 2860

beri "beri, yakın": *Kök buluttıñ beri canda* "Gök bulutun yakınında" 476, *Ay-Tana beri corttı* "Ay-Tana yakına geldi" 1327, *Arı - beri taştagan* "Bir oraya bir buraya fırlattı" 2728, *Arı - beri kojo bazat* "Öteye beriye birlikte bastı" 3162, *Arı - beri ejip turdı* "İleri geri çekti" 3450

tışkarı "dışarı" -

içkeri "içkeri" -

örö "ileri": *Kara coldı örö bar "*Kara yolunda ilerle." 1155, *Tayagın tudunıp örö turat* "Bastonuna tutunup ayağa kalktı." 1678**,** *Abakay nacı örö turdı.* "Gören eş dost ayağa kalktı." 1699, *Eki kolın örö tudarda* "İki elini yukarıda tuttuğunda" 2968

oñorı "ileri" -

teskeri "geri" -

ZAMAN ZARFLARI

eñir / keç "akşam": *Eñir caba atangılayt* "Akşam baskına gittiler" 238, *Eñir bozomın carıt turdı "*Akşam karanlığı aydınlandı" 3012

bugün "bugün"

keçe "dün"

erten "ertesi gün, sabah erkenden": *Erten caba şıydıngılap* "Ertesi gün baskın için hazırlanıp" 237, *Erten le ciir et artkan* "Ertesi güne artan et yemek için" 2920

başkün "geçen gün" -

ertengi "yarın" -

soñzın "öbür gün" -

ertezinde "ertesi" -

ötkön kün "geçen gün" -

kelerki cıl "gelecek yıl" -

emdi "şimdi": *Baştap çıkpay emdi kayttı.* "İlerleyerek öne çıktı." 804, *«Kıygılu emdi cuu keldi! - dep* "Şimdi çığlıklı savaş geldi! deyip" 2110, *Kıygı emdi salgan turdı.* "Şimdi çığlık attı." 2111, *Kılıştu emdi çak keldi! - dep* "Şimdi kılıçlı zaman geldi deyip" 2112, *Eki ayrızı emdi onıñ* "Şimdi onun iki çatalı" 1251, *Ceti ayrızı emdi onıñ* "Şimdi onun yedi ucu" 1253, *Aydıp turbay emdi kayttı "*Söylemediklerini şimdi söyledi" 2210

ozo "önce": *Maldañ ozo çıgıp baadı* "Sürüden öne çıkıp karşıladı" 764

kiyninde "sonunda" 1369, *Eñ kiyninde ne bolorın* "Önünde sonunda ne olur" 1369

erten tura "sabahleyin" -

tañ erten "tan vakti"-

tañla "tan vaktiyle" -

tal tüşte "tam öğle vakti" -

kekçide "akşamleyin" -

tün "gece": *Tün bolgonın oñdobodı* "Gece olunca oturmadı" 1549, *Tünde olor uykuzu cok* "Gece olsa da uyumadan" 3207

erte "erken" 3887: *Erte çakta ençige artıp "*Erken çağda mirasa konup" 3887

keç / oroy "geç" -

MİKDAR ZARFLARI

eñ "en": *Onço maldıñ eñ uçında* "Onca atın en ucunda" 881

köp "çok": *Kös salganı köp boldı.* "Göz dikeni çok oldu." 949, *Cerinde cemit köp emtir.* "Toprağında bereket çoktu." 1609, *Öştülerim köp edi! deyt.*- "Düşmanlarım çok idi! dedi." 2486, *Bazınganım köp lö edi!"deyt.* Eğilenim çok idi!» dedi." 2488

Emeş "azıcık": *Kandıy bolot emeş dep* "Nasıl oldu azıcık deyip" 2185

korkıştu "korkunç": *Tögündeyteni korkıştu boldı.* "Yalan söylemesi korkunç oldu." 1118

birdeñ birdeñ "birer birer": *Birdeñ, birdeñ körgüs berdi.* Birer birer gösterdi 435

HAL ZARFLARI

mınayıp "bu şekilde": *Bu mınayıp turgança* "Bu şekilde durunca" 1011, *Bu mınayıp otırgança* "Bu şekilde oturunca" 3379

mınayda "böyle, şöyle": *Cılañaş Uul mınayda ayıttı:* "Cılanaş Uul şöyle anlattı:" 3039, *Ak-Bökö mınayda aydala* "Ak Bökö böyle söyleyince" 3084

mındıy "öyle, böyle": *Aytkan sözi mındıy boldı:* "Şu sözleri söyledi:" 496, *Olordıñ öñi mındıy boldı:* "Onların rengi şöyleydi:" 756, *Andıy emes mındıy emey.* "Öyle değil, böyle değil." 3067

mınça / ança-mınça "böyle, epey": *Ança-mınça ol bolbod* "Epey zaman oldu" 329, 453, *Ança-mınça bolbodı* "Çok zaman geçmedi" 749

türgen "aceleyle": *Türgen corıkka uulangılayt.***"**Aceleyle yola koyuldular." 240

kanayıp "böyle": *Kanayıp ta tanıbayt.* Şöyle de tanımış." 1720, *Kanayıp mını öltürer?» - dejet.* "Nasıl böyle öldürürüz?» dediler." 1010, *Cüs kanayıp bolbodı ne?* "Böyle nasıl yüz kollu oldu?" 1614, *As kanayıp bütpedi ne?* "Böyle nasıl tükenmez oldu?" 1616, *İzü küli kanayıp soobos* "Sıcak külü böyle soğumaz" 3573

ondıy "böyle": *Ondıy coldor ödöri* "Böyle yolları geçmeyi" 1236

andıy "böyle" 3304, *Andıy bolzın, ce be? dep* "Böyle olsun e mi? diye" 1226, *Andıy caman söstör aydıp.* "Böyle kötü sözler söyleyip." 2004, *Andıy emes mındıy emey.* "Öyle değil, böyle değil." 3067, *Alu andıy bolboy a!* "Kürkü böyle olmaz ya!" 3304

cakşı "iyi, hoş, güzel" 3658, *Cakşı kelişse, ol* "Güzelce gelişse o" 836, *Cakşı bolzın, karu ceñem!»* "İyi olsun öz yengem!»" 1335, *Eptü cakşı caray berdi.* "Güzelce yakıştırdı." 3658

kapşay "çabuk": *Kapşay mınañ bargadıy.* "Çabuk bununla gidin." 1169, *Kapşay mını tutsın - de* "Çabucak bunu tutsun, deyip" 1505**,** *Kapşay ödüp sala berdi.* "Süratle geçip gitti." 3521

caman "kötü": *Caman aytpay, cajıdıp aydat.* "Kötü söylemeden, düzeltip" 727

araayınañ "yavaş yavaş" 1872, *Araayınañ kunuktı.* "Yavaş yavaş hüzünlendi." 492, *Araayınañ cuulgılayt* "Yavaş yavaş toplandılar" 1381, *Araayınañ alıp cidi.* "Yavaş yavaş alıp yedi." 1872

SORU ZARFLARI

kandıy "nasıl" 174

kança "epey" 613

kaçan "ne zaman" 2854

ne "nasıl" 693

EDATLAR

la, le, lo, lö "ile, ve" 1074, 1138, 1159, 1430, 1432, 1438, 1460, 1533, 1535, 1537, 173, 1747, 1905, 206, 208, 2127, 2196, 2252, 2292, 2805, 2860, 2905, 2907, 3267, 3321, 3322, 3464, 3485, 3654, 3890, 3893, 621, 848, 999, 108, 109, 1161, 171, 1745, 2554, 2675, 2920, 2922, 3525, 3898, 3900, 623**,** 3269, 622, 968, 2488, 3664

baza "yine" 1543, 2260, 2456, 2637, 2993, 677, 1073, 1256, 1258, 1447, 1666, 1674, 1945, 2155, 2435, 2439, 2676, 2701, 2705, 2708, 2792, 2865, 3032, 3034, 3259, 3316, 3318, 3362, 3383, 3427

emeze -

birde …… birde -

ta …….ta cok -

ta …….ta -

aysa / aysa bolzo -

bayla *"de, zenginlik"* 1202

aysa / andıy bolzo -

mınayda / anayda / anaydarda "böyle, şöyle" 3039*,* 3084

ançadala / andıy bolordo -

mınayıp, anayıp, mınayda "bu şekilde" 1011, 3379

uçında -

ançadala –

SONA GELEN EDATLAR

dA 729, 2451, 174, 176

deze "dese" 640, 1523, 1530

emes "değil" 461, 506, 704

lA 173, 206, 208, 1138

ok -

emey "değil edatı" 703, 1075, 1076, 1217

ine –

VASITA VE BERABERLİK EDATLARI

le kojo -

le ekü / üçü -

(-dı)ajıra –

BENZERLİK EDATLARI

çılap / çilep 1589, 2531, 2532, 2534, 2590, 2591, 2592

oşkoş "benzer" 1528, 1540

YÖN VE SIRALAMA EDATLARI

-GA cetire "e kadar" 868, 870

-caar -

Döön / töön "-e doğru" 1531, 2640, 3177, 3179

ZAMAN EDATLARI

beri 476, 892, 1327, 2728, 2995

ala -

arı "sonra"205, 447, 475, 620, 794, 879

öte -

ozo "öne, önce" 764,

aldında "ağzında"1576

kiyninde "sonunda" 1369

soñ "son" 3327

turkununa –

SEBEP BİLDİREN EDATLAR

neniñ uçun deze -

onoñ ulam -

mınañ ulam -

onıñ uçun "onun için" 2800

uçun "için" 2800, 2991, 3048, 3050

-ge bolup –

BAŞKA EDATI

başka 833, 885, 1907, 2436

öskö "başka" 505, 1273,

İLGİLENDİRME EDATI

kereginde "işle ilgili" 3891

GÖRELİK EDATI

körö -

SORMA EDATLARI

bedi "-mı nedir" 2564

iyne, ine, -

ne “nasıl, niçin” 693, 1049, 1614, 1616, 1683, 1849, 1851, 1986, 1988, 2003, 2213, 2266, 2296, 2309, 2331, 2351, 2376, 2941, 2943, 3482, 3484

GÖSTERME EDATLARI

tuku / tu ol –

YANIT EDATLARI

eye -

cok “yok” 159,

boldı / bolor -

çın / çıp la çın “doğru” 3111, 3116

cart “emir” 1638, 3113

ce “ey” 206, 208, 1226, 1432

ÜNLEMLER

bataa “hayranlık, şaşkınlık, ürkme, kıskanma ve acıma bildirir.” **-**

ura “sevinç ve hücum etme anlamlarını taşır.” **-**

eyt / eyt – eyt “tiksinme ve ürperme anlatır.” **-**

i talay “şaşırma ve tiksinti anlatır.” **-**

kalak “lanet olası, ah”: *«Ce, kalak! - debey kayttı.* “Ah, lanet olası! dedi.” 2204, *«O, kalak, balam! - deşti.* -“Ah o yavrum! dediler.” 3029

o cayla “o zavallı”: *O, cayla, erkem! - deşti.* “O, zavallı, nazlım! dediler.” 3030

coo / coo – coo -

çaalda / ee-çaalda / o, çaalda -

SESLENMELER

ey “hey, ey” **-**

me “al anlamında seslenme edatı” **-**

a “aa, ey, ya”: *«A, balam, ne deyziñ?» dep* “Aa, yavrum, sen ne diyorsun? deyip” 1336, *Alu andıy bolboy a!* “Kürkü böyle olmaz ya!” 3304, *Salımı andıy bolboy a!* “Ruhu böyle omaz ya!” 3306

aa “Kaygı ve şaşkınlık anlatır.” **-**

ay “Hayvanları, özellikle de küçükbaş hayvanları çevirmek ve sürmek içinkullanılır”-

çu “at için deh deh” **-**

oy “çocuklara, şefkat ve acıma gösterilecek varlıklara karşı kullanılır”: *Oy, balam, ne deyziñ? - dep “*Oy, yavrum, ne diyorsun? deyip” 1304

ALMIS-KAAN

	Möş agaştıñ tözineñ	Çam ağacının gövdesinden
	Eptep etken topşuurım	Yapılmış sazım
	Möñün-altın suuzıla	Altın gümüş suyuyla
5.	*Çümdep koygon topşuurım*	Süslenmiş sazım
	Ak kayıñnıñ tözineñ	Ak kayının gövdesinden
	Çazap oygon topşuurım	Oyulmuş kutsal sazım
	Altın-möñün suuzıla	Altın gümüş suyuyla
	Çümdep etken topşuurım	Kutsanmış sazım
10.	*Omok attıñ kılı sen*	Dinç atın kılındansın
	Oygor baatır çörçökti	Yiğitler yiğidinin destanını
	Oygozoton kiji sen	Uyandıran sensin
	Çazap oyno, topşuurım	Kutsayarak çal sazım
	Çabdar attıñ kılı sen	Dört nala koşan atın kılındansın
15.	*Caan batır çörçökti*	Büyük bahadır destanını
	Oygozoton kiji sen.	Uyandıran sensin
	Üyeledip aytkan sözimdi	Makamlı söylenen sözümü
	Beş tınışka çümdep oyno,	Beş nefeslik şarkı yapıp çal
	Meniñ aytkan söstörimdi	Benim söylediklerimin
20.	*Castırazın tüzedip oyno.*	Hatasını düzelterek çal
	Cazap etken bay topşuurım	Süslü kutsal sazım
	Tam caranıp oynop catkan,	Tam olgunlaşıp şimdi çalan
	Çapdar taydıñ caraş kılı	Dört nala koşan tayın yelesinden hoş
	Cara-çeçen aydıp turgan.	Güzel hoş sözleri söyleyen
25.	*Eptep etken em topşuurım,*	Gönüllere ilaçtır kutsal sazım
	Ermen-çeçen küülep oyno	Hoş meşeli çınlayıp çal
	Emdik taydıñ eki kılı	Yabani tayın iki kılı
	Ermen -çeçen aydar bolzın,	Hoş sözler söyler olsun
	Elge-congo soot bolzın,	Halka, ile eğlence olsun
30.	*Edil-koñıl katkı bolzın,*	Kahkahalı, neşeli olsun
	Kalık-congo soot bolzın,	Halka, millete mutluk olsun
	Karsıldada katkı bolzın.	Kahkahalarla gülünsün
	Çeret-çemet ceti süüri	Kireçli yedi zirvede

Ceti ıyıktıñ edeginde,	Yedi kutsal dağın eteğinde
Çemetendü togus süüri	Bereketli dokuz bölge
Togus ıyık koltıgında,	Dokuz dağın eteğinde,
Cüs buluñdu köö tayganıñ	Yüz köşeli kömür dağının
Ayañ bolgon caradında,	Uçurumlu tarafında,
Cüs kooldu kök talaydıñ	Yüz kollu gök denizin
Cayıldıp akkan caradında	Yayılıp akan tarafında
Ceten kıptu taş örgöölü,	Yetmiş odalı taş saraylı,
Ceti buttu taş şireelü,	Yedi ayaklı taş tahtlı,
Ak-sarı corgo attu	Ak sarı rahvan atlı
Almıs kaan curtap cattı.	Almıs Kağan yaşadı.
Ak kemirçek möñün örgöö	Ak kemikten gümüş saray
Ayga-künge çagılgan,	Aydan güneşten daha çok parlayan,
Ayrı altın ol çakızı	Altın direkli at direği
Ak bulutka saptalgan,	Ak buluta saplanan,
Tayga keptü cööjö cuugan,	Dağ gibi serveti yığan,
Karganadıy mal başkargan,	Akasya gibi hayvan süren,
Kara agaştıy con baştagan,	Kara ağaç gibi halk yöneten,
Ceti cakşı uuldarlu	Yedi iyi oğullu
Almıs kaannıñ ceri boldı.	Almıs Kağan'ın ülkesi vardı.
Cebren çakta Altayda	Eski zamanlarda Altay'da
Cerdiñ üstin biylegen,	Yeryüzüne hükmeden
Ay keberlü Altayda	Ay görünümlü Altay'da
Albatızın kuldangan	Halkını köle yapan
Almıs-kaan ontop-sıktap,	Almıs Kağan ağlayıp inleyip
Ak-carıktı arbap -şiltep,	Dünyaya lanet okuyup
Kança çakka curtay bertir,	Çağlar boyunca yaşadı
Katan söögi kada bertir,	Kemiği sertleşti
Kuskundıy kara bajı	Kuzgun gibi kara başı
Kuu tumandıy kajaygan,	Ak sis gibi ağardı
Kurç kılıştıy katu tiji	Keskin kılıç gibi sert dişi
Kuu budaktıy arsaygan.	Kırılan güçsüz dallar gibi.
Ötkön künin undıdı,	Geçmişini unuttu,
Ölör künin sakıdı.	Öleceği günü bekledi.

	Keen cürüm tügendi,	Güzel günler tükendi,
	Keler konok cuuktadı.	Ecel günü yakınlaştı.
70.	*Ceten cılga cer biylegen,*	Ülkeye yetmiş yıl hükmeden,
	Cepren çakka con kuldangan,	Evvel zamanda halkı köle yapan,
	Ceten kıptu taş örgöödöñ	Yetmiş katlı taş saraydan
	Ejik açıp çıgıp bolbos,	Kapı açıp çıkmak olmaz,
	Ceti buttu taş şireedeñ	Yedi ayaklı taş tahttan
75.	*Örö turup bazıp bolbos.*	Kalkıp yürümek olmaz.
	Sanaazı aymap kalcuurgan,	Düşüncesini söylemeyip kuduran
	Mal başkarıp bolboy bargan,	Mal yönetip isteğine ulaşan
	Kılıgı tudup kıcırañtıgan-	Huyu gereği bencil olan
	Con başkarıp bolboy turgan.	Halka emirler yağdıran
80.	*Koy kajıgın kul ekelze,*	Hangi koyunu kul alıp getirse
	Kiji kajıgın surap turat.	Yiğit hangisini istersin diye sorsa
	Amtandu kursak aldına salza,	Lezzetli yemeği ağzına salsa
	Ter içetem dep algırat	Ter içeyim diye direnen
	Almıs-kaan bir künde	Almıs Kaan bir gün
85.	*Albatıga car saldı.*	Halkına haber saldı.
	Cer aldında uluska	Yer altındaki ulusa
	Taş biçikti cıldırat,	Taş kitabı çekti.
	Cer üstinde kalıkka	Yer üstündeki halka
	Çaazın biçik tarkadat.	Kağıt mektup dağıttı
90.	*Kızıl kanım tögülgelek,*	Kızıl kanım dökülse de,
	Kıldu bajım üzülgelek,	Kıllı başım kopsa da,
	Altı cakşı uulımdı	Altı iyi oğlumu
	Ayıldu-curttu ededim,	Evlendireyim.
	Altın toyın toyloydım.	Altın düğünü yapayım.
95.	*Caandarı kudaga barzın,*	Büyükleri dünüre gitsin,
	Caştarı toygo cuulzın.	Küçükleri düğüne toplansın.
	Almıs-kaannıñ altı uulı	Almıs Kağan'ın altı oğlu
	Kilin kara attarlu,	Yumuşak kadife gibi kara atlı,
	Kileñ kara çaçtarlu,	Parlak kara saçlı,
100.	*Kara-büdür çıraylu,*	Esmer sempatik görünüşlü,
	Kara bürüñküy kabaktu,	Kara alaca karanlık kaşlı,

	Köö-kuyak kiyimdü,	Kara zırh kuşamlı,
	Arı körzö, attarı tüñey,	Uzaktan görsen atları benzer,
	Beri körzö, boyloru tüñey	Yakından görsen biri diğerinin aynı
105.	*Altı tüñey baatırlar boltır.*	Birbirine benzeyen altı yiğit oldular.
	Kajızı mınıñ iynizi,	Hangisi bunların en küçüğü,
	Kajızı mınıñ akazı?	Hangisi bunların en büyüğü?
	Tüp le tüñey büdüştü.	Birbirinin tam benzeri
	Tüp le tüñey cürümdü.	Yürüyüşleri aynı.
110.	*Kara agaştıy kalıgı*	Kara ormanın halkı
	Kanayıp ta tanıbayt.	Şöyle de tanımış.
	Cuuga boyloru barbas,	Kendileri savaşa gitmez,
	Cuulap kelgendi bojotpos	Savaşmaya geleni kurtarmaz
	Attu- çulu baatırlar boltır.	Anlı şanlı yiğitlerdir.
115.	*Aytkan sözi biydeñ canbas*	Söylediği, bey sözünden dönmez
	Atkan ogı taştañ canbas	Attığı ok taştan dönmez
	Alıp-külük kezerler boltır.	Pehlivanlar pehlivanı kahramanlardır.
	Ce almıs-kaannıñ cetinçi uulı	Almıs Kağan'ın eh! yedinci oğlu
	Tenek, muñkak uul boldı.	Aptal, ahmak oğlan oldu.
120.	*Enezineñ çıgarda eki kat*	Anasından doğduğunda iki kat
	Altın-kızıl çamçalu çıkkan.	Kızıl altın gömlekli çıktı.
	Eki cardınıñ ortozında	İki omuzunun ortasında
	Cudruktuy meñdü çıkkan.	Yumruğunda doğum lekesi çıktı.
	Eki koltıgınıñ aldında	İki koltuğunun altında
125.	*Enedeñ çıgarda kojo bütken*	Anadan doğduğunda birlikte çıkan
	Eki karman bar bolgon.	İki cebi vardı.
	Süme kabırgazınıñ odojında	İki kaburgasının ortasında
	Kastıñ kanattarı oşkoş	Kazın kanatlarını andıran
	Eki kızıl kanat bütken.	İki kızıl kanat çıktı.
130.	*Ayılga-curtka kelbes cañdu,*	Anne babalara göre normal değildi,
	Altan altı bay takalu,	Altmış altı kutsal nallı,
	Altın möñün bay şireelü,	Altın gümüş kutsal tahtlı,
	Ceten ceti biy talalu,	Yetmiş yedi bey taraflı,
	Möñün-altın taş şibeelü.	Gümüş altın taş kaleli.
135.	*Çeret-çemet ceti oyık,*	Verem oldu her oyuk,

	Çemetendü togus sümer,	Kireçli dokuz dağ,
	Ak tayganıñ koltugında,	Ak ormanlı dağın eteğinde,
	Cüs budaktı bay terektiñ	Yüz budaklı kutsal kavağın
	Olbıgınıñ aldında	Büyük dalının altında
140.	*Kabay oşkoş kara taşka*	Beşiğe benzer kara taşa
	Kirip uyuktap cüreten emtir.	Girip uyumuş.
	Cüs budaktu bay terektiñ	Yüz budaklı kutsal kavağın
	Bir calbragın töjönölö,	Bir yaprağını sermiş,
	Bir calbragın castanala,	Bir yaprağını yastık etmiş,
145.	*Bir calbragın cabınala,*	Bir yaprağını üstüne örtünüp,
	Uyuktaytan uul boluptır.	Uyuyan oğul imiş.
	Bu taygadañ tüjüp barıp,	Bu dağdan inip gidip,
	İyt cakşızıla urujıp,	İtin kuvvetlisiyle kapışıp,
	İynek cakşızıla süzüjip	İneğin iyisiyle süsüşüp
150.	*Ol cüreten cañdu emtir.*	Koşup oynamak karakteriymiş.
	İştengenniñ ijine bolujıp,	Çalışanın işine yardım edip,
	İştep te cürgen bolup turza,	Yaşamı boyunca çalışsa,
	Uzangannıñ uzına bolujıp,	Ustasının sanatına yardım edip,
	Uzan ta turgan bolup turza,	Kendisi de ustalaşsa,
155.	*Cılan bolup, kişkir cürer,*	Yılan olup bağırır,
	Küçük bolup, kıñzıp cürer.	Enik olup inler.
	Et-cılañaş cürer boldı.	Çıplak vücuduyla yaşardı.
	Kep bergejin-kep kiybes,	Elbise versen giymez,
	«Kerek cok!» - dep, tura çaçar.	Gerek yok deyip eve bırakır.
160.	*Aş bergejin-oñdop cibes,*	Yemek verince sağ eliyle yemez,
	Tögö-çaça bulgap cadar.	Döke saça etrafına sürer.
	Caan sööktü et bergejin,	Soylu hayvandan et verince,
	Cara çaynap, sorup cürer.	Çiğneyip gevelemeden yuvarlayıp yutar.
	Ook sööktü et bergejin,	Küçükbaş soyundan et versen,
165.	*Oodo çaynap, cip cürer.*	İyice çiğneyip, yer.
	Bökö kijile küreşse,	Güçlü bir yiğitle güreşse,
	Bertinbes edip, çeber tudar.	Kemiklerini çıkarıp korumak için tutar.
	Kalcu kijile tuduşsa,	Öfkeli kişiyle tutuşsa,
	Kabıra tudup noolop salar.	Otlattığı hayvan gibi eder.

Süzegen çardı körgöjin,	Süsen boğayı görünce,
Sürüp cürüp süzüjer le,	Sürüp koşturup süsüşür ve,
Tudaan iytti körgöjin,	Isıran iti görünce,
Tura cügürip urujar la,	Eve koşup kapışır ve,
Kandıy da caan bököni	Nasıl da güçlü pehlivanı
Ceñbegençe tura baspas.	Yenmeyince karşısında duramaz.
Kandıy da kalaptu kalcunı	Nasıl da yabani kudurgunu
Calkıtpayınça cana baspas.	Yere basınca geri dönemez.
Caan ulustı körzö,	Büyük ulusu görse,
Otırala ezendejer.	Oturarak selamlaşır,
Caş ulustı körzö,	Küçük ulusu görse,
Kilegendü cakşılajar.	Endişesi yok olur.
Ermektengen onıñ üni	Sohbetteyken onun hoş sesi
İkili-topşuur ünine tüñey,	İki telli saz sesine benzer,
Kilemcilü onıñ közi	Endişeli onun gözü
Kıs balanıñ közine tüñey.	Kız çocuğunun gözüne benzer.
Kızıl-maral çıraylu,	Kızıl ceylan simalı,
Kızılgattıy kaçarlu,	Frenk üzümü gözlü,
Baybañ-caybañ bazıttu	Yavaş güzel yürüyüşlüyü
Cer üstiniñ ceten kanı	Yeryüzünün yetmiş kağanı
Alañ kaykap körör boldı,	Hayretler içinde kalarak gördü,
Altay üstiniñ altan kaanı	Altay dağının altmış kağanı
Aayın bilbey turar boldı.	Anlam veremeden kalakaldılar.
Tenek uul bir kün	Ahmak oğul bir gün
İyt cakşızıla urujala,	İtin iyisiyle kapışarak,
İynek cakşızıla süjüzele,	İneğin iyisiyle süsüşerek,
Ak taygazınıñ bajına çıgıp,	Ormanlı ak dağın başına çıkıp,
Arjan suunıñ canına barıp,	Şifalı suyun yanına varıp,
Bir calbraktı töjönölö,	Bir yaprağı sererek,
Bir calbraktı cabınala,	Bir yaprağı üstüne örtünerek,
Taş kabayda uyuktay berdi.	Taş beşikte uyumuş.
Ak calbrak töjöginde	Ak yaprak döşeğinde
Amıranıp uyuktap cadat,	Dinlenmek için yatmış uyuyor,
Kök calbrak castanala,	Gök yaprağı yastık ederek,

	Kööni özökti körüp cadat.	Rahat yatağı görmüş uyuyor.
205	*Anañ arı ne bolgonın*	Ondan sonra ne olduğunu
	Aydayın la, ce be baldar?	Eh, anlatayım mı çocuklar?
	Almıs-kaan çörçögimdi	Almıs Kağan masalımı
	Kaylayın la, ce be, ulustar?	Sazla söyleyeyim mi ey insanlar
	Altay üstin altı aylanıp,	Altay dağının altını dolaşıp
210	*Almıs-kaannıñ carı cetti.*	Almıs Kağan'ın emri ulaştı
	Cerdiñ üstin ceti aylanıp,	Yeryüzünü yedi kez dolanıp
	Almıs-kaanga biçik keldi:	Almıs Kağan'a mektup geldi:
	«Cöögön kelindi körgön tuşta	«Ay yüzlü gelini gördüğü zaman
	Törööndör mında belen,	Burada törenler hazırlasın,
215	*Altın toydı baştaar bolzo,*	Altınlı düğünü başlatsın,
	Ayak-kazan mında belen.	Kapkacağı burada hazırlasın.
	Kandıy kaannıñ balazın	Hangi Kağanın yavrusunu
	Ekeleten, aydıgar.	Küçüklükten büyütün.
	Kandıy baatır aylına	Hangi yiğit yurduna
220	*Kuda tüjer, cakıgar?»*	Dünür olmak için çağırın?»
	Almıs kaannıñ uuldarı	Almıs Kağan'ın oğulları
	Ay bildirlü tondorın kiyip,	Ay işaretli giyisilerini giyip,
	Altın keelü ödügin kiyip,	Altın sincaplı çizmelerini giyip,
	Alıp çümin çümdengilegen,	Yiğit kıyafetlerini giyerek,
225	*Ay saadagın cüktengilegen,*	Ay yayını arkasına alıp,
	Ak üldüzin tagıngılap,	Ak kılıcını kuşanıp,
	Kecegelü Sarı-kaannıñ	Kecegeli Sarı Kağan'ın
	Altı kızın ekeler dep,	Altı kız çocuğu diyip,
	Eptü mında şüüştiler.	Burada iyice seviştiler.
230	*Kuskun kara atarına*	Kara kuzgun atlarına
	Köböñ calañ tokım salat,	Pamuk dokumalı bez serdiler,
	Kuu soyoktıy eer salat.	Kuğu tüyünden eyer serdiler.
	Aş cakşızın kojo alıp,	Aşın iyisini yanlarına alıp,
	Aracan-korocon koştop alıp,	Sıcacık süt votkasını yükleyip,
235	*Altan baatır aybıçılu,*	Altmış yiğit akraba
	Ceten kezer ködöçilü	Yetmiş cesur pehlivan üzengili
	Erten caba şıydıngılap,	Ertesi gün baskın için hazırlanıp,

	Eñir caba atangılayt.	Akşam baskına gittiler.
	Tündi-tüşti ılgabay,	Gece dönmeye başlamadan,
240.	*Türgen corıkka uulangılayt.*	Aceleyle yola koyuldular.
	Kersü kaannañ kelin cöör,	Büyüğü kağanla gelin yürümeye,
	Sarı-kaannıñ kıstarın alar	Sarı Kağan'ın kızlarını almaya
	Amadulu uulandılar.	Niyetli yöneldiler.
	Altay tübin tibiredip,	Altay'ın dibini inletip
245.	*Arı körüp atandılar.*	Sonra bakıp atlarına bindiler.
	Cerdiñ üstin kürküredip,	Yer üstünde kükreyip,
	Cergelejip ıradılar,	Sıralanıp uzaklaştılar,
	At cakşızı sooduda	Atın iyisi soğusun da
	Carıjatan ceri bolzın,	Yarışacak yeri olsun,
250.	*Er cakşızı solıntıda*	Yiğit iyisi soluklansın da
	Kudalaytan cerge barzın.	Dünürlük edeceği yere varsın.
	«Sarı-kaannıñ kıstarın	«Sarı Kağan'ın kızlarını
	Onçolorın alarıs» - dep,	Her şeyini alırız» diyip,
	Altı baatır sananat.	Altı yiğit böyle düşünerek
255.	*Ak tayganıñ bajınañ,*	Ak dağın başında
	Altın tuunıñ sınınañ	Altın sıra dağının uzunluğunda
	Taş kabayda şaldañ uul	Taş beşikte çıplak oğul
	Mını onçozın körüp saldı.	Bunların hepsini gördü.
	Cer kindigi kara taştañ	Yerin merkezindeki kara taştan
260.	*Bir kırınañ cara çertip,*	Bir sıra dağdan fiske vurup,
	Altı kırlu kara taşka	Altı kenarlı kara taşa
	Boro biçik biçiy tarttı.	Boz yazıyı yazdı.
	Ceten cıldık keen Altayga	Yetmiş yıllık güzel Altay'a
	Ceder edip şıkadı,	Tam olarak hedefledi,
265.	*Teñeriniñ tübin köstöp,*	Gökyüzünün derinliklerine bakarak,
	Cılañaş-uul merge soktı.	Cılanaş Uul taş attı.
	Tenek uuldıñ çaçkan tajı	Ahmak oğulun attığı taş
	Cerdiñ üstin ceti aylandı,	Yeryüzünü yedi kez dolaştı,
	Ceten cıldık kin-Altayda	Yetmiş yıllık Altay'da
270.	*Sarı-kaannıñ örgööziniñ*	Sarı Kağan'ın sarayının
	Tünügineñ kire kondı.	Bacasından girdi.

	Tör oçoktıñ tözine	Başköşedeki ocağın başına
	Kaymadalıp tüşpey kayttı.	Çevrilip aşağı indi.
	Sarı-kaan alañ kaykap,	Sarı Kağan hayretler içinde kalıp,
275.	*Calbak taştı ala koydı.*	Yassı taşı aldı.
	Ceti kırlu kara taştıñ	Yedi köşeli kara taşın
	Bir keltegeyi curuk emtir,	Bir yarısı haritaymış,
	Bir keltegeyi biçik emtir.	Bir yarısı mektupmuş,
	Eer-üygeni altın-möñün	Eyeri dizgini altın gümüş
280.	*Elen-çakka elebegediy,*	Zamana dayanabilen,
	Kiliñ-kara atar mingen,	Siyah kadife kıllı atlara binen,
	Ay kapsalga kiyim kiygen,	Ay gibi parlak elbise giyen,
	Altın caltırt sopok kiygen,	Altın gibi ışıldayan çizme giyen,
	Albaa-kamdu börük kiygen	Su samuru kürkünden şapka giyen
285.	*Altı baatır kelip cattı.*	Altı yiğit geliverdi.
	Altan baatır aybıçılu,	Altmış yiğit akraba,
	Ceten baatır ködöçilü.	Yetmiş yiğit üzengili.
	Alıptardıñ alıptarı	Yiğitlerin yiğitleri
	Altay üstin ödö bergen,	Altay dağını dolaşan,
290.	*Kezerlerdiñ kezerleri*	Cesurların cesurları
	Cerdiñ üstin ödö bergen.	Yeryüzünü dolaşan
	Kara corgolor tınıjı	Siyah rahvan atlar gibi soluğu
	Ak tumandıy ol cayılgan,	Ak duman gibi yayılan,
	Cerdiñ üstin seleñdedip,	Yeryüzünü korkutan,
295.	*Teñeri tübin kürküredip,*	Gökyüzünün derinliklerini gürüldeten,
	Ay saadaktar caltıragan,	Yayları ay gibi ışıldayan,
	Ak üldüler mızıldagan	Ak kılıçları parıldayan
	Adıp caspas okpırlar,	Hedefinden şaşmaz firlattığı oklar,
	Alıp tudar almıstar	Yiğit, kötü ruhları tutar
300.	*Kelip catkanın kerelep,*	Gelip yatana şahitlik edip,
	Kerelegen curuk emtir.	Şahitlik eden haritaymış.
	Calbak taştıñ ekinçi canı	Yassı taşın ikinci dönüşü
	Carlap aytkan biçik boltır.	Emirler veren mektupmuş.
	Çiygen sözi kersü emtir,	Sözü yazan bilgeymiş,
305.	*Aytkan küüni kezem emtir*	Arzusunu söylemek olmazmış

	Aş cakşızın koştogondor,	Aşın iyisini yüklediler,
	Aracan-korocon artıngandar	Sıcak süt votkasını heybelerine koydular
	Ol taygadañ körünip keldi.	Dağdan göründü.
	Üzük-çookır biçiktiñ	Alacalı süslü mektubun
310.	*Uçında çiygeni katu boltır:*	Ucunda yazanı zorlukla okundu:
	«Kaan curtı katu bolor,	«Kağan yurdu zor olur,
	Kanaydarın boyıñ bilzeñ.	Böyle kendini bilsen.
	Biydiñ curtı biyik bolor,	Beyin yurdu büyük olur,
	Biletenin boyıñ bilzeñ.	Olup biteni kendin bilsen.
315.	*Salım bilze, salım bilzin,*	Kader bilirse, töreyi bilsin,
	Caraganın alıp bargay!	Kendisine uygun olanı alıp varsın!
	Sanaa bilze, sanaa bilzin,	Aklı bilirse kararını bilsin,
	Küüni cetse, curtap kalgay.	Gününde yetişirse otursun
	Altı cakşı boylu kıstı	Altı iyi gelin kızı
320.	*Mörlü bolzo, alıp bargay.*	Başarılı olsa alıp gitsin.
	Alıp bolbozo, şorlu artkay.	Alabilirse, çalgı onun olsun.
	Ala köziñ soolgonço	Ela gözün kör olunca
	Arakı içip, ıylabagay.	Votka içip ağlamasın.
	Al sanaañ aymagança	Sıkıntılarını söylemeyince
325.	*Açu sanaa sananbagay»-*	Acı dert düşünmesin»-
	Sarı-kaan şüünip aldı.	Sarı Kağan bir düşündü.
	Anaytkannıñ ol soñında	İşin sonunda
	Aydıñ közi ol cabıldı,	Ayın gözü kapandı,
	Ança-mınça ol bolbodı,	Epey zaman oldu,
330.	*Künniñ közi bu bürkeldi.*	Güneşin gözü örtüldü.
	Ay aldına ol bolgojın,	Ayın altındayken
	Açu tuman kaynay berdi,	Acı duman kaynadı
	Kün aldına bu bolgojın,	Güneşin altındayken
	Küreñ tuman borloy berdi.	Esmer duman kaynadı
335.	*Açu tuman kaynatkanı*	Acı duman kaynatanı
	At tınıjı bolboy kayttı,	At soluğu olup indi
	Küreñ tuman çöyiltkeni	Esmer duman çektireni
	El tınıjı bolboy kayttı.	Halk soluğu olup indi.
	Tudurmaktu suular keçken,	Geçilmesi zor nehirler geçen,

Toozın bilbes tuular aşkan, Tozu bilmez dağlar aşan,
Soloñılu talay keçken, Gökkuşaklı denizler geçen,
Soorgoktu çöldör ötkön. Bataklıklı çöller geçen.
Akka-kökkö ol saptalgan, Bembeyaz ipi iğneden geçiren,
Adar sadak mızıldagan, Attığı ok parıldayan,
Ay kapsalga tondorınañ Ay gibi parlak kürkleriyle
Altın topçı mızıldagan. Altın düğmesi parıldayan.
Alıp caltırt sopogınañ Yiğidin ışıldayan çizmeleriyle
Künniñ közi caltıragan, Güneşin gözünü kamaştıran,
Altan batır aybıçılu, Yetmiş yiğit hizmetkarlı,
Altın tondu alıptar kojo. Altın kürklü yiğitler birlikteydi.
Ceten kezer koltıkçılu Yetmiş kahraman hizmetkarlı
Cer biylegen biyler kojo. Yeryüzüne hükmeden beylerle.
Küler tonı külürejip, Bronz kürkü hışırdaşıp,
Külükter kelip tüşpey kayttı. Pehlivanlar gelip attan indi,
Altın tonı caltırajıp, Altın kürkü ışıldayıp,
Alıptar kelip kirbey kayttı, Yiğitler gelip içeriye girdiler,
*Ak**(at) cakşızın alıp keltir,* Atın iyisini aldı,
Aracan-korocon kojo ekeltir. Sıcak süt votkasını da aldı.
Sarı kaannıñ çakızına Sarı Kağan'ın at direğine
Carışkandıy tüñey keldi. Yarışmak için geldi.
Kiliñ kara omok atar Yumuşak kadife tenli dinç atlar
Kiynineñ kiji cortpogondıy, Bir adamın coşkuyla koşturduğu,
Kaltar kara baatırlarga Esmer yüzlü yiğitlere
Kirlü kollo tiybegendiy. Lekeli ellerin değmediği.
Ay saadagı caltırajıp, Ay gibi yayı ışıldayıp,
Ayga-künge çagıl turdı. Aya güneşe karşı parladı.
Altın topçı mızıldajıp, Altın düğme parıldayıp,
Aydı-kündi solıp turdı. Ayı güneşi soldurdu.
Almıs-kaannıñ altı uulı Almıs Kağan'ın altı oğlu
Attañ tüjüp,ayılga kiret. Atlarından inip, eve girdi.
Arı körzö, adı tüñey Geriden bakılınca, atları aynı
Attañ caraş kumdus boldı, Atlardan sevimli kunduz oldu,
Beri körzö, boyı tüñey Yakından bakılınca boyları birbirinin aynı

Erdeñ omok kutus boldı.	Yiğitlerden güçlü ruh oldu.
Kaalgalu kara ejikti	Kanatlı sedir kapıyı
Kalırada aça tartat,	Uğultuyla çekip açtı,
Küzüñilü küler bozogo	Çıngıraklı bronz eşiği
Cıñırada Altay bazat.	Şıngırdatıp Altay'da yürüdü.
Altan altı alıptarı	Altmış altı yiğidi
Aylanıjıp kojo kirdi,	Dolaşıp birlikte girdi,
Ceten ceti ködöçizi	Yetmiş yedi üzengili
Cergelejip kojo keldi	Sıralanıp birlikte geldi
Talayçadı kodorıp,	Küçük nehirdeki taşları kırıp,
Abakayga çööçöy tudat.	Eşine kase ikram etti.
Tayga keptü tajuurınañ	Dağ şekilli votka matarasından
Tap etire arkı urat.	Çakırkeyif olmak için içki yaptı
Kecegelü sarı-kaanga	Saç örgülü Sarı Kağan'a
Kenetiyin kuda tüşti,	Birden dünür oldu,
Kecegelü sarı-kaan	Saç örgülü Sarı Kağan
Keze körüp ol otırdı.	Saygısızca baktı.
Almıs-kaanıñ uuldarı,	Almıs Kağan'ın oğulları,
Attu-çuulu baatırlar,	Anlı şanlı yiğitler,
Aytkan olordıñ söstörin	Onların sözlerini
Aaylaarga kerek emtir.	Yorumlamaya ihtiyaç varmış.
Altı caraş caş kıstarın	Birbirinden hoş altı kızını
Berbegençe bolbos emtir.	Vermeyecek olmuş.
Berbes bolzo, cuulap alar	Vermezse savaşıp almaya
Belen emtir baatırları,	Hazırmış yiğitleri,
Bolbos bolzo, tudup aparar	Olmazsa, tutup götürür
Boydoñ emtir külükteri.	Bekarmış pehlivanları.
Arçın-kırçın ala koyıp,	Ardıç çalı alıp,
Ak calarga salıp turat.	Ak ateşe salıverdi.
Aktañ-sütteñ suza tartıp,	Ak sütten kepçeyle çekip,
Ak-carıkka ürüstep turat.	Ak ışığa havladı.
«Cer biylegen Almıs-kaan	«Yeryüzüne hükmeden Almıs Kağan
Cebren çaka catkan- dejet, -	Eski zamanda yaşayan- derler,-
Meniñ bajım tirü tuşta,	Benim başım diri olduğunda

	Meniñ köksim kandu tuşta,	Benim başım kanlı olduğunda
	Altı caraş boyluların	Birbirinden hoş altı gelini
410.	*Altı uulıma berzin dep,*	Altı oğluma versin diyip
	Almıs-kaan cakıgan - dejet. -	Almıs Kağan emreder- derler.-
	Amadaganın alar bolup,	Niyet ettiğini (istediğini alıp)
	Aybızına turar bolup,	Emrine uyanı
	Yürgen ulus bis edibis!» -	Biz yürüyen ulus ederiz
415.	*Altan tüñey baatırlar*	Birbirinin aynı altmış yiğit
	Altın tajuur aça tartıp,	Altın matarasını açıverip,
	Altın çööçöygö arakı urat,	Altın kaseye votka döktü,
	Aylandıra çööçöy tudat.	Kaseyi tutarak dolaştırdı.
	Sarı-kaan sanaarkadı:	Sarı Kağan kederlendi
420.	*«Cartın mınıñ aydar - dedi. -*	«Onun emrini söylerim- dedi.-
	Cajırbay olorgo berer» - dedi.	Saklamadan onlara veririm» dedi.
	«Küüni cetkenin algay - deyt, -	İstediklerimi alacağım- dedi,
	Cöptü bolzo, bargay» deyt.	Sözü varsa varırım»-dedi.
	Çööçöylördöñ amzap iydi,	Kaselerdeki içkiyi, tadına baktı,
425.	*«Altın toydı toyloor - dedi,*	Altınlı düğünü kurar- dedi,-
	Altı balanı aparaar» - dedi.	Altı çocuğu götürür» dedi.
	Almıs-kaannıñ altı uulı	Almıs Kağan'ın altı oğlu
	Almıs kebin tartındılar,	Almıs elbisesini çekiştirdiler
	Alıp küçin tudundılar.	Pehlivan kuvvetini tuttular.
430.	*Attu-çuulu Sarı-kaan*	Anlı şanlı Sarı Kağan
	Ak köjögö aça tartıp,	Ak perdeyi açarak
	Aydıy-kündiy kiyimdü	Ay ve güneş gibi parlak giyimli
	Canañ tüñey caş kıstarın	Canı gibi küçük kızlarını
	Almıs-kaannıñ uuldarına	Almıs kağanın oğullarına
435.	*Birdeñ, birdeñ körgüs berdi.*	Birer birer gösterdi
	«Boyoor bilip kuuçındajaar,	Onu kendilerinden bilip onunla konuşacak
	Küçtü bolzoor, tudup alaar,	Gücü yeterse tutup alabilir
	Külük bolzoor, söstöp alaar».	Becerebilirse, anlaşıp alabilir».
	Caan-cajı cartı cok,	Büyük gözyaşının yeri yok,
440.	*Caraş kıstar tüñey boldı.*	Hoş kızlar birbirine benzerdi.
	Beri körzö, cüzi tüñey,	Yakından bakılsa yüzü benzer,

Arı körzö, sını tüñey. Geriden bakılsa boyu benzer.
Cazap kiygen kebi cañıs, Süslenip giydikleri elbise bir,
Tagınıp algan topçızı cañıs. Takındıkları düğmeleri bir.
Altı cakşı baatır uul Altı iyi yiğit oğul
Altı kısla ezendeşti, Altı kızla selamlaştı,
Anañ arı kuuçındaştı. Ondan sonra konuştu.
Aayı-töövin körör bolup, Sağına soluna bakıp,
Altan alıp arakı urat, Yetmiş yiğit votka dağıtıyordu,
Aybıçı ulus tım otırat. Hizmetkarlar sessizce oturdu.
Ceten kezer tepşi salat, Yetmiş kahraman tabak dağıttı,
Ködöçiler tıñ sanandı. At tutucuları çok düşündü.
Ança-mınça ol bolbodı, Epey bir zaman geçti,
Ecil-kocıl katkı çıktı, Eş-dost kahkaha attı,
Ejik ötküre kıygı uguldı. Avluya bir haykırış duyuldu.
Emeş-ubaş küreş boldı, Azıcık güreş oldu,
Een çölgö tibirt boldı, Geniş ovada ayak sesi yankılandı,
Elbek çöldö tabış boldı. Geniş ovada tapırtı oldu.
Katkı arazında ıy ugulat, Kahkaha arasında inleme duyuldu,
Kalırt etken tabış çıgat. Uğultulu ses çıktı.
Küreş emes, küreş boldı, Görülmemiş güreş oldu,
Külürt etken tabış ugulat. Tapırtılı ses yayıldı.
«Külüregeni bu ne? - dep, Bu neyin tapırtısı? diyerek,
Külükter çıgıp şindey berdi. - Pehlivanlar çıkıp inceleyiverdi.-
Kalıraganı bu ne?» - dep, Bu neyin uğultusu?» diyerek,
Kaandar çıgıp kaykay baadı. Kağanlar çıkıp şaşkınlıkla karşıladı.
Kecegelü Sarı-kaan Saç örgülü Sarı Kağan
Kenetiyin çıga kondı, Aniden çıktı,
Keñ ejikte kezerlerdiñ Geniş kapıdaki kahramanların
Kenetiyin tartış boldı. Birden çekişmesi oldu.
Tar ejiktin bu canında Dar kapının bu yanında
Tam tıñıda küreş boldı. Coşkulu güreş oldu.
Üç teñeri ol tübinde Üç gökyüzü derinliğinde
Boro mürkütter kürküreptir, Boz kartallar kükredi,
Ak buluttıñ arı canda, Ak bulutun berisinde,

Kök buluttıñ beri canda	Gök bulutun yakınında
Beş tüñey boro mürküt	Birbirinin aynı beş kartal
Kürkürede uça bertir.	Kükreyerek uçuverdi.
Ay-Bırkannıñ altayınañ	Ay Burkan'ın Altay'na
Atkan oktıy cüre bertir.	Atılan ok gibi fırlayarak gittiler.
Almıs-kaannıñ orton uulı	Almıs Kağan'ınortanca oğlu
Ay-Tana dep orton kıstı	Ay-Tana diyerek ortanca kızı
Tudup algan mında emtir.	Tutup alacağım burada beklesin diyerek
Altı kıstıñ cük birüzin	Altı kızın kendine düşen birini
Alıp algan boluptır.	Alan yiğit olmuş.
Külürt edip kürküregeni	Tapırtı çıkaran kanat
Külük kıstardıñ kanadı emtir.	Pehlivan kızların kanadıymış.
Kalırt edip cıgılganı	Gürültüyle yığılanı
Kaannıñ alıp uuldarı emtir.	Kağan'ın yiğit oğullarıymış.
Ce kanaydar, Sarı-kaan,	Eh ne yapsın, Sarı Kağan,
Alıp-külük baatırlar	Yiğit pehlivan bahadırlar
Araayınañ kunuktı.	Yavaş yavaş hüzünlendi.
Mını körgön Sarı-kaan	Bunu gören Sarı Kağan
Külümzirenip kaktırdı,	Kahkayala güldü,
Almın-çulmın uuldarga	Kurnaz oğullarına
Aytkan sözi mındıy boldı:	Şu sözleri söyledi:
«Mende caman cok bolgoy,	«Benden kötülük olmayacak,
Boyıgardıñ camanaar,	Onlara kötülük kendilerinden olsun,
Mende kinçek cok bolgon,	Benden art niyet olmayacak
Boyıgardıñ uyanaar».	Kendilerinden bulsunlar».
«Ay-Bırkannıñ cerine	«Ay Burkan'ın ülkesine
Uçar iyde cok» - deşti.	Uçacak gücü yok» dediler
«Bir uulçak küyü bolzo,	«Bir delikanlı damat olsa,
Bejüzi kuda bolgoy.	Diğer beşi birlikte dünür olacak.
Öskö kaan cerinde	Başka kağan ülkesinde
Boylu kıstar cok emes» - dep,	Gelin kızlar yok değil» deyip,
Caan-caan baatırları	Ulu büyük bahadırları
Caraş çööçöy tudup aydat.	Hoş kaseleri tutarak konuştu.
Ay-Tana dep kızıçakka	Ay Tana diyerek biricik kızcağızına

510.	*Aylın için cazap berdi.*	Evinin içini süsledi.
	Törtön töögö koş koştodı,	Kırk deveye yük yükledi
	Törööndöri kojo üydeşti.	Törenleri birlikte düzenledi
	Cadatan onıñ salımı anda,	Onun ağlayanı orada dursun
	Curtaytan onıñ curtı anda.	Yurtlardan onun yurdu orada dursun.
515.	*Ay-Tananı algan uul*	Ay Tana'yı alan oğul
	«Altın toyım udabas bolor.	Altınlı düğünüm çabucak olur.
	Toygo keliger» - dep aydala,	Düğüne geleceğim»-diyerek,
	Ak-sarı corgo attu	Ak sarı rahvan atlı
	Ay-tanala kojo cortup,	Ay tanayla birlikte yola koyulup,
520.	*Almıs-kaannıñ altayına*	Almıs Kağan'ın Altay'ına doğru
	Ozolodo cetpey kayttı.	Varmak için ilerledi.
	Altan baatır aybıçılar,	Altmış bahadır hizmetkarlar,
	Ceten baatır ködöçiler	Yetmiş bahadır üzengiler
	Kudalarla kuuçındaşkan,	Dünürlerle sohbet eden
525.	*Kuru emes, kelin cöögön,*	Kuru değil, gelin ay yüzlü,
	Altı kıstıñ ordına	Altı kızın içinde
	Ay-Tananı üydeşkilep,	Ay Tana'yı beğenip,
	Adazı bergen ençi-kebin	Atasından yadigar çeyizi
	Tökpöy-çaçpay ekeldiler.	Döküp saçmadan getirdiler.
530.	*Altın tondu alıptar,*	Altın kürklü yiğitler,
	Altay böktögön kaandar,	Altay hükümdarı kağanlar,
	Küler tondu kezerler,	Bronz kürklü kahramanlar,
	Cer biylegen kaandar	Yeryüzüne hükmeden kağanlar
	Almıs-kaannıñ altayında	Almıs Kağan'ın Altay'ında
535.	*Altın toydı baştay berdi.*	Altınlı düğün başladı.
	Alıp keler cerlerine	Yiğitlerin geldiği yerlere
	Altın takta ol turgustı.	Altın masa hazırladı.
	Biyler keler ol cerine	Beylerin geldiği yerlere
	Biyik takta ol turgustı.	Yüksek masa hazırladı.
540.	*Mal başkargan Mañın-Urat,*	Mañın Urat'ta mal yöneten
	Mañdık kiygen baatır kiji,	İşlemeli ipek giyen bahadır kişi
	Almıs-kaannıñ tebezineñ,	Almıs Kağan'ın otlağından,
	Toş tayganıñ bajınañ	Buz dağının başından

Toguzon aygır mal tüjürdi.	Doksan aygır indirdi
Attı-çuulu almıs-kaan	Anlı şanlı Almıs Kağan
Albatını cuup ayttı:	Halkını çağırıp şunları söyledi:
«Cer üstiniñ ceten cayzañ,	Yeryüzünün yetmiş hizmetkarı,
Altay üstiniñ altan kezer,	Altay dağının altmış kahramanı,
Mal cakşızın soyıgar,	Malın iyisini soyun,
Altın toydı baştagar.	Altınlı düğünü yönetir
Cılkı maldıñ subayınañ,	Yılkı malın kısırından,
Semizineñ soygor - dedi. -	Besilisinden soy- dedi.
Koy maldıñ kotonınañ,	Koyunların koçunun,
İrigineñ soygor» - dedi.	İrisinden soy» dedi.
«Belkençekti bejen kaan	Gövdenin sırt tarafını elli kağan
Cetirzin - deyt, -	Götürsün dedi -
Arakını altan kezer	İçkiyi altmış kahraman
Aparzın» deyt.	Götürsün» dedi.
Altın toydı toyloy berdi,	Altın düğünü düzenleyiverdi,
Bazıp bolbos bayım semisti	Koşamayan atın semizini
Mal ortodoñ taldap soydı.	Sürünün ortasından özenle seçerek soydu.
Cıgıp bolbos cılmay semisti	Hareket edemeyen semiz hayvanları
Cılkı ortodoñ ekelip soydı.	Yılkı atlarının ortasından getirip soydu.
Tayga keptü et tuuradı,	Dağ gibi et doğrayarak yığdı,
Talayga teñdey arakı cuudı.	Deniz bolluğunda içki hazırladı.
Bala-barka bazar cerge	Çoluk çocuğun bastığı yere
Mañdık-torko caya saldı,	Ay tasvirli ipek kumaş serdiler,
Kelin-keçin keler cerge	Gelinlerin kızların geleceği yere
Keen kebis çöyö saldı.	İpekli hoş elbiseleri serdiler.
Alıp cuular cerlerine	Kahraman savaşçıların yerlerine
Altın takta ol turgustı,	Altın masa hazırladı,
Külük cuular cerlerine	Pehlivan savaşçıların yerlerine
Küler takta ol turgustı.	Bronz masa hazırladı.
Toguzon cüzün kursak saldı,	Dokuz yüz çeşit yemek gönderdi,
Ceten cüzün arakı urdı.	Yedi yüz votka doldurdu.
Kıykılıktıñ calañına	Kıykılık'ın ovasına
Kıstar cuulıp möröylöjöt.	Kızlar toplanıp yarıştı.

Oygılıktıñ calañına	Oyguluk'un ovasına
Uuldar cuulıp, oyın baştayt.	Oğullar toplanıp, oyun başlattılar.
Caan-caan baatırlar	Yiğit pehlivan bahadırlar
Şatra salıp oynop cadat.	Şatra oyunu kurup oynayıp çığlık attı.
Omok-çıyrak uuldar bolzo,	Dinç sağlam oğullarsa,
Oyın, küreş baştap iyet.	Oyun, güreş başlattılar.
At cakşızı carışta,	Atın iyisi yarışta,
Er cakşızı cırgalda.	Yiğidin iyisi eğlencede.
Kajı cayzañ margaan alza,	Hangi hizmetkarı güreşte yense,
Otogına mör ekelet,	Onu otağında okşayarak sever,
Kajı cayzañ çeçen atsa,	Hangi hizmetkarı isabetli atış yapsa,
Oktorına sıy berilet.	Oklarına hediye iliştirir.
Cügürük attu kelgen ulus	Yüğrük atla gelen halkın
Adın cazap, carışka salat.	Atını kutsayıp yarışa saldı.
Çeçen adar adıçılar	Attığını vuran atıcıların
Mıltık cazap tañma adat.	Silahını kutsayıp ona ad verdi.
Kurañı cürgen iytteri	Halsiz yürüyen köpeklerin
Kuyruktarın cüktengileyt.	Kuyruklarını sırtlarına yükledi.
Kulga cürgen albatızı	Hizmetkara giden halkı
Mıkındanıp kojoñ baştayt.	Elini beline koyup şarkıya başladı.
Caka küber caan baylar	Yakası yumuşak büyük zenginler
Bayırkagan baskılap turdı.	Zenginliğiyle övünüp durdu.
Caman coktu çalçı ulus	Sefil fakir hizmetkar halk
Caltanışpay arakıdap cürdi.	Çekinmeden içki içti.
Toguzon cıldıñ toyı deşti,	Doksan yılın düğünü dediler.
Togus künge cırgal boldı,	Dokuz günlük (eğlence) oldu
Ceten cıldıñ toyı deşti,	Yetmiş yılın düğünü dediler
Cerdeñ turup serigilebedi.	Bölgedekiler durup dinlenemedi.
Ulu caan baatırlar	Yüce, büyük bahadırlar
Uuça cetirip bargıladı.	Alkışlayıp getirdiler.
Bejen tüñey bökö kezer	Elli beşine yakın kahraman pehlivan
Belkençekti alıp bardı.	Gövdenin sırt tarafından aldı.
Kecegelü Sarı-kaanga	Kecegeli Sarı Kağan'a
Kara arakı ekel berdi,	Kara votka alıp geldi,

Kalıñ bodo tüjür berdi, Çok hediye getiriverdi,
Kança tümen tamzık saldı. Epeyce çok baharat gönderdi.
Caan-caan baatırlar Yüce büyük bahadırlar
Toozın bilbes çööçöy tudat. Toz görmemiş kase tuttu.
Bulut keptü kazı saldı, Bulut şekilli kazı gönderdi,
Bayım irik kuyrugın saldı. Erkek Atın kuyruğunu gönderdi.
«Bargan balabıs ırıstu» - dejet, «Giden evladımız mutlu olsun» dediler,
Bayım baytal kaazızın cidiret. At kısrağının kuyruk yağını yedirdiler.
Anañ arı ne bolgonın Ondan sonra ne olsun
Aydayın la kaylayın. Saz eşliğinde söyleyeyim.
Agaş topşuur oynop lo cat, Ağaç saz söyle,
Altay çörçök çümdel le cat. Altay masalını süsle.
Altan altı bay talalu, Altmış altı süslü kenarlı,
Altı-möñün taş şibeelü, Altın gümüş taş kaleli,
Ceten ceti bay talalu, Yetmiş yedi süslü kenarlı,
Ceten üye bek şibeelü, Yetmiş kat sağlam kaleli,
Arı canı ay çalıgan Uzaktakini ay gibi ışıtan
Altın taştu ak taygadañ, Altın taşlı ak ormandan,
Beri canı kün çalıgan Yakındakini güneş gibi aydınlatan
Möñün taştu kök sümerdeñ Gümüş taşlı gök dağdan
Cılañaş-uul kelip cattı. Cılanaş Uul geldi.
Torbok bolup, ogır turat, Tosun olup, böğürdü,
Çoçko bolup, çıñır turat. Domuz olup, ciyakladı.
Almıs-kaannıñ abakayı Almıs Kağan'ın eşi
Ay-Sulutay abakay bolzo, Ay Sulutay kadın ise
Ay-Tanaga aydıp turat: Ay Tanaya şöyle söyledi:
«Meniñ kiçü uulım - «Benim küçük oğlum-
Kep bergejin kep kiybes, Elbise verince elbise giymez,
Kerek deze üyge konbos, İş desen eve konmaz,
Mındıy cañdu bala edi» - dep. Öyle ahlaklı bir çocuktur» demiş.
Cılañaş-Uul kelgen boyınça Ahmak oğul gelince
Caan-caan baatırlarla Ulu büyük bahadırlarla
Ogırala, ezendeşti, Böğürerek selamlaştı
Kiçü, şulmus uuldarla Küçük çevik oğullarla

	Çıñırala, ezendeşti.	Çığlık atarak selamlaştı.
	Ay-tana ceñezile	Ay tana yengesiyle
	Şulurala, ezendeşti,	Cıvıldayarak selamlaştı,
	Möñün sürlü ayakka	Gümüş desenli fincana
650.	*Kımıs urup, cuda salat.*	Kımız doldurup, bir defada içti.
	Altın sırlu tepşideñ	Altın sırlı tepsiden
	Aş cakşızın ala koyot.	Aşın iyisini aldı.
	Kaanga salgan tepşideñ	Kağan'a gönderilen tepsiden
	Kaazı-karta alıp ciyt,	Kavrulmuş kuyruk yağını alıp yedi,
655.	*Altın tajuurda arakıdañ*	Altın mataradaki votkadan
	Açu, tatuzın katay içet.	Acısını tatlısını karıştırarak içti.
	Altan cayzañ otogına	Altmış hizmetkar otağına
	At margaanda kojo turujat.	At yarışında birlikte koştular.
	Ceten batır otogına	Yetmiş bahadır otağına
660.	*Ceñ tudatan küreşke barat.*	Tutulan güreşe vardı.
	Adıp caspas okpırlar	Hedefinden şaşmayan oklar atıp
	Tañma adarda, kojo adıjat,	Ad verme töreninde attığında, birlikte atıştılar.
	Ceten tööniñ een uçuktañ	Yetmiş devenin kırmızı ipinden
	Kiriş etti caa bügine,	Kiriş yaptı bükük yayına,
665.	*Kastıy agaş bırçıdınañ*	Demir gibi ağaç gücünde
	Caa cazadı tıñ begineñ.	Yayı sağlamından süsledi
	Sıgın müüzi kastakla	Maral boynuzu temrenle
	Cüs tañmanı oyo attı.	Yüz hedefi vurdu.
	Toguzon togus baatırlardı	Doksan dokuz bahadırın
670.	*Ceñip çıktı onçoloın.*	Hepsini yendi.
	Ceten ceti kezerlerge	Yetmiş yedi kahramana
	Carın cerge saldırtpadı.	Omzunu yere getirtmedi
	Cıldıs-çookır aygırlu	Yıldız benekli aygırlı
	Tarlan-çookır cılkıdañ	Çok benekli yılkıdan
675.	*Ak tuygaktu, ak baykandu*	Ak tırnaklı, ak kuyruklu,
	Akçal-çookır at minele,	Beyaz benekli ata binerek,
	At margaanın baza aldı.	At yarışını yine kazandı.
	Kebis-çookır aygırlu	Kilim gibi benekli aygırlı
	Uura-çookır cılkıdañ	Süslemeli alaca yılkıdan

680.	*Ak tönöylü, ak tuygaktu*	Ak dişli ak tırnaklı
	Sañıskan-çookır tay minele,	Saksağan benekli taya binerek,
	Ekinçi margaan oynop aldı.	İkinci kez yarış kazandı.
	Mını körgön Ay-Tana	Bunu gören Ay Tana
	Koyon oşkoş ak sanaazı	Tavşana benzer ak endişesi
685.	*Korkıbay bogo cuuktay bazat.*	Korkarak hasta gibi bastırdı..
	«Balam, balam, balam - dedi.	«Yavrum, yavrum, yavrum, dedi.
	Bajın uuldıñ sıymap turdı.	Oğlunun başını okşayıp durdu.
	Calañ keptü cal cüregine	Calañ ovası gibi geniş yüreğine
	Caba tudup erkeledet.*	Tayı tutup başını okşadı.
690.	*Calbış keptü caraş cüzin*	Alev gibi hoş yüzünü
	Caba tudup, arçıp turat. -	Tayı tutup sildi.
	Uul balam, bala, - dedi, -	Oğlum yavrum, çocuk, dedi,
	Uçı-tübinde ne bolor?	Ucu dibinde nasıl olur?
	Almıs-kaannıñ bu curtın	Almıs Kağan'ın bu yurdunu
695.	*Kandıy salım sakıyt bolboy?*	Nasıl bir kader bekliyor?
	Altı cakşı akañ bar - deyt, -	Altı iyi ağabeyin var, dedi,
	Aayına çıgar bolor bo? - deyt, -	Düzenine karşı çıkacak mı olur?- dedi,
	Adañ-eneñ tirü emey,	Ne de olsa anan- baban dinç,
	Aayın biler bolor bo? - deyt,	Düzenini bilir mi olur? dedi,
700.	*Kersü kaannıñ bu balazı*	Akıllı kağan'ın bu çocuğunu
	Kelgen Tana bilip turdı. -	Gelen Ay Tana tanıdı.-
	Kemirçegi katkalak - deyt, -	Kıkırdağı sertleşecek, dedi,
	Kemine bu cetkelek - deyt, -	Olgunluk çağına gelecek, dedi,
	Tegin kiji bu emes» - dep,	Önceki gördüğüm bu değil», deyip,
705.	*Sespes cerdeñ sezip saldı,*	Kimsenin sezmediğini sezdi,
	Bilbes cerdeñ bilip saldı,	Kimsenin bilmediğini bildi
	Kersü kelin oñdop turdı.	Bilge gelin düzeltti.
	Kıs baladıy çıraylu emtir.	Kız çocuğu görünüşlü olmalı
	Kızıl altın çamçalu emtir.	Kızıl altın zarlı olmalı
710.	*Enezineñ ol çıgarda,*	Annesinden doğduğunda
	Eki kat çamçalu çıktır.	İki kat gömlekli çıktı.
	Aydıngadıy anıñ tili	Dilinin döndüğünce
	Bar bolgonı ol bildiret.	Var olanı açıkladı.

	Ala koyzo, onıñ küçi	Gücü yettiğince
715.	*Tıñ bolgonı ol bildiret.*	Güçlü olanı bildirecek
	«Balam, balam, balam» - dedi.	«Yavrum, yavrum, yavrum» dedi.
	Şaldañ uul unçukpadı.	Çıplak oğul ses vermedi.
	Caş baladıy şulurıp turat,	Küçük çocuk gibi cıvıldayıp durdu,
	Caykanbastañ tım otırat.	Sallanmadan sessizce oturdu.
720.	*Cer üstiniñ ceten kaanı*	Yeryüzünün yetmiş kağanı
	Tekşi kaykap mını kördi.	Bunların tamamını hayretler içinde gördü.
	Altay üstiniñ altan kaanı	Altay dağının altmış kağanı
	Alañ kaykap mını kördi.	Olanları şaşkınlıkla izledi.
	Altay üsti altan kezer	Altay dağının altmış kahramanı
725.	*Aaylap bolboy tura kaldı.*	Şaşkınlıkla kalakaldı.
	Caan-caan baatırlar	Büyük önder bahadırlar
	Caman aytpay, cajıdıp aydat.	Kötü söylemeden, düzeltip söyledi.
	«Caş balada bay bar ba?	«Küçük çucukta süs olur mu?
	Şaldañ da cürze kaydar?» dejet.	Çıplak da dolaşsa ne olacak ki?» dediler.
730.	*Mergedetken bejen kezer.*	Sallayan elli beş kahraman.
	Cıgılıp tüşken tıñ külükter	Yığılıp düşen güçlü pehlivanlar
	Aydıksagandıy aydıp turat.	Ninni gibi söyledi.
	«Eptep tudar kebi cok	Yakalyıp tutar elbisesi yok
	Et cılañaş tañmanı,	Çıplak et yaratığı,
735.	*Tolgoy tudar tonı cok*	Bilek güreşi tutar donu yok
	Tort cılañaş kulugurdı	Şimdiden çıplak rezili
	Kanay tudup cıgarıñ?»	Nasıl tutacağız?»
	Cıgılganına korodop,	Yere düştüğüne üzülüp
	Biyik-biyik biyler	Büyük beyler
740.	*Bilbeeçeñ bolup, aytkılayt:*	Bilmemiş gibi söylendi
	«Almıs-kaannıñ tenegi,	«Almıs Kağan'ın aptalı,
	Caan kaannıñ şaldañı,	Büyük kağanın çıplağı
	Cılañaş cürer cañdu ba?	Çıplak yaşar mı?
	Çıbıktayla, kiydirer kerek!	Çubukla vurarak giydirmek gerek!
745.	*Kiyim kiybes kanaytkan?»*	Elbise giymez ne yapalım?»
	Margaan aldırgan uuldar	Tartışma çıkaran oğullar
	Cıktırtkanına açınıp,	Güreşte yenmesine sinirlenip,

Cılañaş-uulı camandayt.	Çıplak oğlu kötülediler.
Ança-mınça bolbodı,	Çok zaman geçmedi,
Temir çedendi aça tartıp,	Demir çiti açıp,
Tebeelü maldı çıgardı.	Otlaktaki malı çıkardı.
Cıldıs-çookır aygırlu	Yıldız benekli aygırlı
Tarlan-çookır cılkı	Çok benekli yılkı
Koñraydıñ koñır taygaga	Konurların konuru dağa
Ozo cüre berbey kayttı.	Doğru ilerledi.
Olordıñ öñi mındıy boldı:	Onların rengi şöyleydi:
Cıldıs-çookır, tarlan-çookır,	Yıldız benekli, çok benekli,
Uura-çookır, kebis-çookır,	Süslü benekli, halı benekli,
Bazım-çookır,akçal-çookır,	Benli benekli, akça benekli
Közör-çookır, kara-çookır,	Göz göz benekli, kara benekli
Kızıl-çookır.	Kızıl benekli,
Toguzon aygır maldañ	Doksan aygırlı sürüden
Togus aygır mal	Dokuz aygır at
Maldañ ozo çıgıp baadı.	Sürüden öne çıkıp karşıladı
Künçıgışta tura turgan	Doğuda bekleyen
Togus cakşı ıyıktu,	Dokuz iyi ruhlu
Toguzon togus üyelü	Doksan dokuz kıvrımlı
Koñraydıñ koñır taygazına	Konurların konuru dağına
Togus aygır uulandı.	Dokuz aygır yöneldi
Kööni özökkö uulanarda,	Doğruca vadiye yöneldiğinde
Ol özöktiñ agaştarı	O nehrin ağaçları
Bajı bökön turup kaldı.	Başını eğdi
Aygırlu mal bargan aayı	Aygır sürüsü varınca şaşırarak
Anaar bökön agaştar arttı.	Onlara doğru eğilen ağaçlar arttı
Koş arkanıñ agajı	Sık ormanın geri tarafının ağacından
Anaar bökön agaştar arttı.	Onlara doğru eğilen ağaçlar arttı.
Koş arkanıñ agajı	Sık ormanın geri tarafının ağacından
Korkoyo eñilip, tura kaldı.	Korkuyla eğilerek durdu.
Togus aygır maldıñ	Dokuz aygır atın
Tal-ortozı eerlü bolgon,	Eyerinin ortasındaki,
Eki küler üzeñilerin	İki bronz üzengisini

Caba tañıp, cazap salgan,	Sıkı sıkı bağlanıp, süs olarak takılan,
Möñün üygen sugup koygon,	Gümüş dizgin geçirdi,
Ceten kulaş kara-çookır cedektü	Yetmiş kulaş kara benekli dizginli
785.*Tarlan-çookır tay*	Çok benekli tay
Tört tuygagı cerge tiybey	Dört tırnağı da yere değmeden
Coon agaştıñ bajıla,	Yaşlı ağacın başıyla,
Çaal agaştıñ üstile	Genç fidanın üstüyle
Koñraydıñ taygazına	Konur atların tayına
790.*Uçup barıp catpay kayttı.*	Uçup varıp gitti.
Cer-telekey albatızı	Yeryüzü halkı
Altın eerlü çookır taydı	Altın eyerli benekli tayı
Alañ kaykap körüp kaldı.	Gördüğünde hayretler içinde kaldı.
Kiynineñ arı bolgojın,	Arkalarından bakılsa,
795.*Odus eki şañkılu*	Otuz iki örgülü
Şañkı calı tize ötkön,	Örgü ucu dizine değen,
Ceten eki uyalu	Yetmiş iki örgülü
Kıl uyazı torsık ötkön,	Kıl örgüsü ayaklarını geçen
Cerdiñ-suudıñ celbizi,	Toprağın suyun ruhu
800.*Ceereñkeydiñ balazı*	Al donlu ceylanın yavrusu
Ak tuygaktu, ak tönöylü,	Ak tırnaklı ak dişli
Calañ ceeren cılkılu	Ova ceylanı kısraklı
Calbış-ceeren aygır	Ateş renkli ceylan aygır
Baştap çıkpay emdi kayttı.	İlerleyerek öne çıktı.
805.*Ceti tüñey ceren aygır*	Ceylana gibi yedi aygır
Eeçiy barbay kanayttı.	Arkasından yürüdü.
Aygırlardıñ attarı:	Aygırların isimleri:
Calbış-ceeren, caraş-ceeren,	Calbış - ceren, caraş - ceren,
Omok-ceeren,oylok-ceeren,	Omok - ceren, oylok - ceren
810.*Celbis-ceeren, ceereñkey,*	Celbis - ceren, cereñkey,
Ceren aygır bolboy kayttı.	Ceylan aygır geri dönmedi.
Bu mal caş ölöñdi caya baspay,	Bu at yaş otu tepelemeden,
Capşan bajın cara baspay,	Çimen başağını parçalamadan,
Kök ölöñdi kömö baspay,	Gök otu basıp ezmeden,
815.*Ölöñ bajın örtö teppey,*	Çimen başağını yakıp tepmeden,

	Kılgan ölöñ kıya baspay,	Uzun çimenlerin yamacına basmadan,
	Büdün ölöñ bürte teppey	Bütün çimenlerin üstünden atlayarak,
	Çagal agaş bajıla,	Genç fidanın tepesinden,
	Coon agaş ortozıla	Yaşlı ağacın ortasından
820.	*Altın taştu ak taygaga uulandı.*	Altın taşlı ak dağa yöneldi.
	Mal baştagan Mañın-Urat	Mal yöneten Manın Urat
	Baatırga ar albatı	Bahadıra her halkı
	At bajındıy altın berip,	At başına altın verip,
	Altı tajuur arakı turguzıp,	Altı matara votka hazırlayıp,
825.	*Ezirtele, kökidele, suradı:*	Körkütük sarhoş ederek sordu:
	«Mal baştagan Mañın-Urat,	«Mal yöneten Manın Urat,
	Mañdık tondu örökön,	İşlemeli ipek kürklü yaşlı,
	Biyik-biyik tuular eezi,	Yüksek yüksek dağlar efendisi,
	Biske cartap, aydıp bereer.	Bize açıklayıp söyleyiver.
830.	*On beş aygır mal slerdiñ*	On beş aygır at slerin
	Cerge baspay kanay cüret?»	Yere basmadan nasıl yürüyordu?»
	Mañın-Urat kaktırıp ayttı:	Manın Urat kaktırıp şöyle söyledi:
	«Ol maldañ başka mal, baldar,	O attan başka taylar,
	Onıñ cürgen cürümine	Onun yürüme yürüyüşüne
835.	*Bistiñ mingen at çıdabas.*	Bizim bindiğimiz atlar dayanamaz.
	Cakşı kelişse, ol	Güzelce gelişse o
	Akka-kökkö saptalgan	Bembeyaz bezenen
	Ak tayganıñ bajınañ	Ak dağın başında
	Arı çıgıp, Ay-Bırcannıñ cerineñ	Uzağından çıkarak Ay Bırkan'ın yerinden
840.	*Beri otop kelip turgan*	Yakınında otlayıp gelederan
	Kiji cürbes ıyık tayganıñ	İnsan yaşamayan kutsal dağın
	Bajına cüreten mal edi.	Başında yaşayan hayvandı.
	Onıñ cürgen cerine	Onun yürüdüğü yere
	Caman kuş uçup cetpes,	Kuvvetli kuş uçarak varamaz,
845.	*Caman mal bazıp cetpes.*	Yaman at basamaz
	Ol aygırdıñ kuldın	O aygırın yavrusunu
	Miñen kiji bolgozın,	Binen kişi olsun,
	Kandıy la cerdeñ ödö berer,	Nasıl ve nerden çıkıverir,
	Kandıy da tuunı aja berer,	Nasıl da dağı aşıverir,

850.	*Cayaltalu batır miner» -*	Öyle yetişkin bahadır biner»
	Cılga kirgen bırkan aygırdıñ	Yaşına değen burkan aygırın
	Kuldınañ tarkagan Mañın-Urat	Yavrusuyla ayıran Manın Urat
	Baatırlarga aydıp berdi.	Bahadırlara söyledi:
	Onı eeçiy bolgojın,	Onun arkası,
855.	*Ak koyongo tüp-tüñey*	Ak tavşana tam benzer
	Eki kulagınıñ bajı kara,	İki kulağının üstü kara,
	Tört kulaktu, tört şañkılu,	Dört kulaklı, dört saç örgülü,
	Agunanıñ kanadındıy kanattu,	Ak sunanın kanadına benzer kanatlı,
	Calañ boro cılkılardı	Bozkır ovasının yılkıları
860.	*Ak aygır baştap çıktı.*	Ak aygır ilerledi
	Şenelüdiñ kara tuuga,	Şenelü'nün kara dağına,
	Ceti tüñey taş sümerlü	Benzer yedi sivri taş dağlı
	Cüs buluñdu köö taygaga	Yüz köşeli kutsal dağda
	Maldı baştap, cürüp kaldı.	Sürü otlatarak, yaşadı
865.	*Bu bargan cılkı maldıñ*	Bu giden yılkı atın
	Barıjı barıştañ başka boldı.	Gidişi gitmekten başka oldu.
	Katu cerge bolgojın	Sert toprağa gelince
	Kajıkka cetire baday bazat,	Aşık kemiğine kadar gömüldü,
	Cımjak cerge bolgojın	Yumuşak yere gelince
870.	*Tizege cetire çöñüre bazat.*	Dizine kadar gömüldü.
	Onıñ bargan colı bolzo,	Onun gittiği yolu ise,
	At kaptalga cedip turar	Atın böğrüne varır
	Kara col bolup, artıp kaldı.	Kara yol olup, geride kaldı.
	Boro aygırdıñ tepken izineñ,	Kır aygırın ayak izinden,
875.	*Alın tuygak tepken cerdeñ*	Ön ayağının bastığı topraktan
	Kara körnö kaynap cattı.	Kara görünerek toprağa karışıverdi.
	Kiyin tuygak tepken cerdeñ	Arka tırnağın bastığı topraktan
	Kara tuman çöyil turdı.	Kara duman saçıldı.
	Anañ arı aygırlu maldı	Ondan sonra aygırlı sürüyü
880.	*Ulus körböy, cırgay baadı.*	Milletin görmemesi için görünmez yaptı.
	Onço maldıñ eñ uçında	Onca atın en ucunda
	Üç kulaktu kara-sur	Üç kulaklı kara kül
	Aygır baştap çıkpay kayttı.	İlerleyerek öne çıktı

	Ceti aygır mal bolgojın	Yedi aygır at olunca
885.	*Maldañ başka mal boluptır:*	Attan başka at oldu:
	Uzun-uzun tuygaktu,	Uzun uzun tırnaklı,
	Uzun-uzun moyındu,	Uzun uzun boyunlu,
	Kula-sur öñdü boldı.	Kula küllü renkli oldu.
	Adam kaylaar tujında	Babam yaşarken söylerdi
890.	*Toguzon aygır mal*	Doksan aygır at
	Onçozı çololu bolgon edi.	Hepsi motifli olandı.
	Kaylaganınañ onoñ beri	Sazla söylendiğinden beri
	Törtön cıl ödüp kaldı,	Kırk yıl anlatıldı durdu,
	Men carımızın undıp saldım,	Ben yarımını (yarısını) unuttum,
895.	*Calkuurala, aytpay kaldım.*	Tembelleştiğimden söyleyemedim.
	Toguzon küniñ toyı deşken,	Doksan günün düğününü söylerken,
	Togus konup toktop kaldı.	Dokuzuncu günde durakladı.
	Ceten künge cırgal deşken,	Yetmiş günün eğlencesini söylerken,
	Ceti künneñ toktop kaldı.	Yedinci günde durakladı.
900.	*Ayıldu ulus aylına candı,*	Millet eğlendi, yurduna döndü,
	Arakı- çegen[1] *alıp bardı.*	Votka alıp gitti.
	Cerlü ulus cerine candı,	Yurtlu ulus yurduna döndü,
	Cetkil kursak alıp bardı.	Yeterli yiyecek alıp gitti.
	Caan ulus amıradı,	Yaşlı insanlar dinlendi,
905.	*Caş uluzı iştendi.*	Genç insanlar çalıştı.
	Anañ arı Almıs-kaan	Ondan sonra Almıs Kağan
	Al-sanaazı aymagan,	Aklını kaçıran,
	Alıp küçi astagan,	Pehlivan gücünü yitiren,
	Cebren çaka caş cajagan,	Eski zamanda yaşayan,
910.	*Cer biylegen kaan bolgon.*	Yeryüzüne hükmeden kağan olan.
	Boyınıñ cajı cedele,	Kendisinin yaşı gelince,
	Boro kürtüktiy kajaydı,	Boz yaban horozu ağardı,
	Karı cajı cedele,	Yaşlılık zamanı gelince,
	Kara kürtüktiy sargardı.	Erkek yaban horozu yaşlandı.
915.	*Azu tişteri kagılıp,*	Azı dişleri dökülüp

[1] *çegen*: ekşitilmiş sütten yapılan bir tür içecek.

Añkayıp oozı karardı.	Açık ağzı kapandı.
Aydatan tili kalcıgıp,	Söyleten dili tutulup,
Aydar astadı.	Söyleyecekleri azaldı.
Cutmalanıp kelele,	Yutkunup gelerek,
Cudrugın sorup otırat.	Yumruğunu emdi.
Kanırkagı onıñ tudala,	Onun damağı tutulunca,
Kardın cara tırmanat.	Karnını yararak tırnakladı.
İçineñ akkan ol kanın	İçinden akan kanını
İçip iygediy otırat,	İçerek yedi,
Açınala, cüregin	Üzülerek, yüreğini
Kodoro tartkadıy karıgat.	Parçalayarak yaşlandı.
Şoodıñkaylar mını körölö,	Sitemciler bunu görünce,
Tam tıñıda şootkılayt.	Yüksek sesle sitem ettiler.
Calañaş-Uulga cıktırtkanı	Güreşte kazanan Cılanaş Uulu
Camandap onı aytkılayt:	Kötüleyerek ona şöyle hakaret ettiler:
«Adazı camannıñ uulı caman,	«Babası kötünün oğlu kötü,
Aygırı camannıñ kuldı caman.	Aygırı kötünün yavrusu kötü.
Kalcu aygır cılkıga carabas,	Kudurmuş aygır yılkıya yaramaz,
Cılañaş-uul congo carabas.	Cılanaş Uul halka yaramaz.
Kaan ölzö, kalık ölör bö?	Kağan ölse, halk ölür mü?
Kaannañ artık kaan tudalbay!	Kağandan artık kağan olmaz!
Biy ölgöjin, bis ölör bö?	Bey ölünce, biz ölür müyüz?
Biydeñ artık biy tudalbay.	Beyden artık bey olmaz.
Şaldañ uuldı öltürer kerek,	Çıplak oğulu öldürmek gerek,
Kaannıñ curtı aru bolzın.	Kağanın yurdu temizlensin.
Almıs-kaandı cogoltor kerek,	Almıs Kağan'ı yok etmek gerek,
Altay ceri aru bolzun».	Altay diyarı temizlensin».
Caan-caan baatırlar	Ululardan ulu bahadırlar
Camılu bolorgo cütkip turdı.	Asil olan çağrıldı.
Argalu bolorgo cütkip turdı.	Varlıklı olan çağrıldı
Argalu catkan bayları	Varlık içindeki zenginleri
Kaan bolorgo blaaş turdı.	Kağan olmaya heveslendi.
Almıs-kaannıñ şireezine	Almıs kağan'ın tahtına
Kös salganı köp boldı.	Göz dikeni çok oldu.

950.	*Til bilişpes kalıñ condı*	Birbirinin dilini bilmeyen halkları
	Başkararı çıkpay bardı.	Yönetemedi.
	Al-sanaazı aymagan kaan	Karanlık düşünceleri söyleyemeyen kağan
	Bir kün bolgojın	Bir gün olunca
	Cer üstiniñ ceten kezerdi	Yeryüzünün yetmiş kahramanını
955.	*Aldırtıp kelbey kanayttı,*	Çağırtıp getirtti,
	Altay üstinniñ altan kaandı	Altay bölgesinin altmış kağanını
	Kıçırıp albay emdi kayttı:	Çağırıp söyledi:
	«Cılañaş-Uuldıñ tört sanına	«Cılanaş Uulun dört ayağına
	Temir kijen sugugar - dedi, -	Demir köstek geçirin, dedi,
960.	*Moynına küler kıncı sugup,*	Boynuna demir zinciri geçirip,
	Altı akazına beriger - dedi. -	Altı ağabeyine verin, dedi.
	Altı akazı cılañaş-Uuldı	Altı ağabeyi Cılanaş Uulu
	Altın tayga arı canına	Altın ormanın öte taraflarına
	Aparala, öltürzin - dedi. -	Götürerek, öldürsün, dedi-
965.	*Kızıl tepşige urup ekelger.*	Kızıl tepsiye doldurup alıp getirin.
	Ökpö-cüregin onıñ bolzo,	Onun akciğerini yüreğini ise,
	Kodoro tartıp, kojo ekelger.	Parçalayıp, yanlarında getirsinler.
	Öskö söögin ol lo cerge	Yabancı bir yerde mezarını
	Taş kabayla kabaylayla,	Taş kundakla kundaklayarak,
970.	*Möş mejikle mejikteyle,*	Çam tabutla tabutlayarak,
	İçin onıñ möñünle çümdep,	Onun içini gümüşle süsleyerek,
	Tıştın onıñ altınla çümdep,	Onun dışını altınla süsleyerek,
	Arba bajın curap salaar,	Arpa başağını resim yapıp yerleştirin,
	Albatı-con körüp cürzin,	El alem görsün,
975.	*Altın söögin sööktöp koyoor,*	Altın mezarı kuşaklayıp bırakın,
	Altan kaan kaykap kalzın».	Altmış kağan hayretler içinde kalsın».
	Almıs-kaannıñ altı uulı	Almıs Kağan'ın altı oğlu
	At öltürip amtajıgan	At öldürmeye alışkın
	Almıs kebin tartıngılayt,	Almıs elbisesini giyerek,
980.	*Er öltürip eremjigen*	Yiğit öldürmeye yatkın
	Erü çırayı kubulgılayt.	Yiğit yüzünü değiştirerek.
	Ermektenbes cılañaş-Uuldıñ	Konuşamayan Cılanaş Uulun
	Eki kolın kayra külip,	İki elini arkaya bağlayıp,

	Temir kijen salıp iydi.	Demir köstek bağlayıp götürdü.
985.	*Eki budın udura külip,*	İki ayağını çapraz bağlayıp,
	Ces kıncıla kıncıladı.	Bakır bağla bağladılar.
	Ces tepşini kolına tudunıp,	Bakır tepsiyi eline tutuşturup,
	Ces kıncıda uuldı cedinip,	Bakır bağdaki oğulu sürükleyip,
	Ak üldüni kolına tudunıp,	Ak kılıcı eline tutuşturup,
990.	*Aparıp onı catpay kayttı.*	Onu götürdüler.
	Cılañaş-Uulda ne bolzın,	Cılanaş Uul da ne olsun,
	Bas degejin bakaga tüñey,	Yat deyince kurbağa gibi,
	Bazar-baspas bazıp cattı,	Yat der demez yatıp uzandı,
	Cıl degejin cılanga tüñey,	Sürün deyince yılan gibi,
995.	*Cılar-cılbas cılıp cattı.*	Sürün der demez süründü.
	Aparatsa şulurıp turat,	Götürürken inledi,
	Sananıgar degendiy boldı.	Düşüncesini söyleyecek oldu.
	Toktoy berze, çıñır turat,	Duruverdiğinde, çığlık attılar,
	Aparıgar la degendiy boldı.	Götürülecek ve bir şey söyleyecek oldu.
1000.	*Almıs-kaannıñ uuldarı*	Almıs Kağan'ın oğulları
	Altan caan tayga aştı,	Altmış ulu dağ aştı,
	Kayda öltürer bilbey turdı.	Nerede öldüreceklerini bilemediler.
	Altan caan talay keçti,	Altmış ulu deniz geçti,
	Kanay öltürer oñdoboy turdı.	Nasıl öldüreceklerini çözemediler.
1005.	*Üç akazı öltürer dejet,*	Üç ağabeyi öldürelim dediler,
	Üçüzi onıñ öltürbes dejet.	Üçü onu öldüremeyiz dediler.
	«Tar karında kojo öskön,	«Aynı rahimden doğan,
	Tatu emçek kojo emgen,	Tatlı memeyi birlikte emen,
	Kinçegi cok köörkiydi	Art niyeti olmayan masum canımızı
1010.	*Kanayıp mını öltürer?» - dejet.*	Nasıl böyle öldürürüz?» dediler.
	Bu mınayıp turgança	Bu şekilde durunca
	«Caş balanı öltürgençe,	«Küçük yavruyu öldürünce,
	Bis üçüni öltürele,	Biz üçümüzü öldürerek,
	Kanıbıstı algar» - dejet.	Kanımızı alır» dediler,
1015.	*Üç akazı aydıjat:*	Üç ağabeyi şöyle söyledi:
	«Kaannıñ curtı tenek dep,	«Kağanın yurdu ahmak deyip,
	Kalık-con aytkança,	Halk söyleyince,

	Kanın mınıñ tögölik,	Bunun kanını dökecek,
	Biydiñ curtı tenek dep,	Beyin yurdu ahmak deyip,
1020.	*Bisti ulus aytkança,*	Ulus bizi söyleyince,
	Moynın mınıñ kezelik».	Bunun boynunu kesecek».
	Een cerdeñ eles etken,	Geniş yurttan silüeti görünen,
	Calañ cerdeñ caltırt etken,	Bozkır ovasından ışıldayan,
	Ak-sarı atka mingen	Ak sarı ata binen
1025.	*Ay-Tana cede kondı.*	Ay Tana geldi.
	Keen-caraş ceñezi	Güzel hoş yengesi
	Baatırlardı toktottı,	Bahadırları hayrete düşürdü,
	Akalarınıñ karmanınañ	Ağabeylerinin cebinden
	Altın cülküür çupça tartıp	Altın anahtar çıkarıp
1030.	*Ceti somoktı açala,*	Yedi kilidi açarak,
	Budınıñ külüzi alıp iydi.	Ayağının prangasını alıp parçaladı.
	Togus somoktı açala,	Dokuz kilidi açarak,
	Kol kijenin kodorıp iydi.	Elindeki kelepçeyi kırıp parçaladı.
	«Tar karında kojo öskön,	«Aynı rahimden doğan,
1035.	*Tatu emçek kojo emgen*	Tatlı memeyi birlikte emen
	Eldeñ kiçinek karındaştı	Obanın küçüğü kardeşi
	Erdeñ artık er bolorın	Yiğitlerden daha yiğit olur
	Emdige bilbes kanay kalgan.	Şimdi nasıl olduğunu kimse bilmez.
	Biydeñ artık biy bolorın	Beylerden daha bey olur
1040.	*Bilip bolboy aamaytıgan*	Anlayacak ahmaklığını
	Almıs-kaanda bay bar ba?	Almıs Kağanda güç var mı?
	Özöginde tındu söök,	Vücudunda canlı kemik,
	Örö turup, bazıp ta bolbos!	Ayağa kalkıp da duramaz!
	Ceten kıptu taş örgöödöñ	Yetmiş katlı taş saraydan
1045.	*Ejik açıp, çıgıp bolbos,*	Kapı açıp, çıkamaz,
	Ceti buttu taş şireedeñ	Yedi ayaklı taş tahttan
	Örö turup bazıp albas.	Kalkıp duramaz.
	Ayan-karan çirimel söökö	Yaşlı kuru, çürük kemik
	Aru kandı ne aparar?	Temiz kanlıyı niçin gönderir?
1050.	*Balazın ciyle, baatır bolor bo?*	Yavrusunu öldürerek bahadırolur mu?
	Kan içele, kaan bolor bo?	Kan içerek, insan kağan olur mu?

Çirimel söök neni biler, Kuru çürümüş kemik nereden bilir,
Çirik cadık nege barar! Çürük dal nasıl gider!
Közi kandu kök taygıldı Gözü kanlı yaşlı gök köpeği
Öltürele, kanın urgar, Öldürerek kanını dök,
Suuzınına kan içkey. Susuzluğunu gidermeye kan içecek.
Kök taygıldıñ ökpö-cüregin Yaşlı gök köpeğin ak ciğerini yüreğini
Kodorolo, apar berger. Parçalayarak, götür ver.
Kereezin keze ciyle, Bacaklarını keserek yiyince,
Kumurtkazın kuurıp içele, Kaval kemiğini pişirip kaynatıp içince,
Cüülele ölgöy - dedi. - Aklını kaçırarak ölecek, dedi.
Bu balama tiybeger, Bu yavruma değmeyin,
Kaydaar barza, anaar barzın. Nereye gitmek isterse, oraya gitsin.
Balama cazap aydıp bererim, Yavruma süslü sözler söyleyiveririm,
Balamdı cazap cakıp koyorım. Yavrumu çağırıp tembihlerim.
Almıs-kaannıñ altayına Almıs Kağan'ın Altayına
Kelbes edip men cakıırım. Gelmezse ben çağırırım.
Cüülgek kaannıñ cerine Aklını yitirmiş kağanın yerine
Cürbes edip ayt salarım». - Tahta çıkarıp söz salarım».
Cılañaş-Uuldı sıymap turat, Cılanaş Uul'u okşamadı,
Cal cüregin caynap turat. Saf, geniş yüreği yalvardı.
Şaldañ uulga ceñezi Çıplak oğula yengesi
Baza katap kilep aydat: Tekrar tekrar kaygılanarak söyledi:
«Balam, balam, balam la - deyt, - «Yavrum, yavrum, yavrum, dedi,
Baratan ceriñ bar emey - deyt, - Gidecek yerin vardır- dedi,
Meniñ balam batır emey, Benim balam bahadırdır,
Közi cokko kös bolor, Gözü olmayana göz olur,
Kolı cokko kol bolor, Eli olmayana el olur,
Uuldañ artık uul bolor». Oğuldan daha iyi oğul olur».
Közi kandu kök taygıldıñ Gözü kanlı yaşlı gök köpeğin
Altı akazı moynın kesti. Altı ağabeyi (büyüğü) boynunu kesti.
Ökpö-cüregin kodorolo, Ciğerini yüreğini parçalayarak,
Tepşilü kanga kojo saldı. Tepsili kanla birlikte gönderdi.
Kök taygıldıñ söögin bolzo, Yaşlı gök köpeğin kemiğini ise,
Kuu soyokko sööktüdi. Ak kuşağa kuşakladı.

	Karındajınıñ ordına	Kardeşinin yanına
	Kargan taygıl söögin cuudı.	Yaşlı kara köpeğin kemiklerini topladı.
	Ay tananıñ aytkanıla	Ay Tananın söyledikleriyle
	Akaları cöpsinip turdı:	Ağabeyleri kabulleniverdi:
1090.	*«Kijige cetken şogı coktı,*	«İnsana karşı kötü niyeti yoktu,
	Kinçek bolor, öltürbes dejet. -	Kötü niyetliyi öldürmez, dediler.-
	Almıs-kaan ölüp kalbay,	Almıs Kağan ölmeden,
	Arı caylap barzın» - deşti.	Geri dönüp gitsin» dediler.
	Ces tepşini temdelejip,	Bakır tepsiyi işaretleyip,
1095.	*Altı baatır aylına canat.*	Altı bahadır yurduna döndüler.
	Kaan kijiniñ taktazına	Kağan kişinin tahtasına
	Kandu tepşini salıp beret.	Kanlı tepsiyi bıraktılar.
	Eki ayrı kızıl ökpö	İki ayrı kızıl çiğer
	Kök cürekle koştoy cadat.	Gök yürekle birlikte taşınıyordu.
1100.	*«Tar karınga kojo cürey,*	«Dar karına birlikte giderek,
	Tatu emçek kojo emgen,	Tatlı memeyi birlikte emen,
	Kemirçegi onıñ katpagan,	Onun kıkırdağı sertleşen,
	Kemine ol cetpegen	O olgunluk çağına yetmeyen
	Eldeñ kiçinek iynibisti	Halkın küçüğü kardeşimizi
1105.	*Almıs-kaan cakıltazıla*	Almıs Kağan emriyle
	Arga cokto öltür saldıs.	Çaresiz olarak öldürdük.
	Agar kanın tögüp keldis,	Akacak kanını döktük,
	Caş cüregin kodor keldis,	Taze yüreğini söktük,
	Arba bajın curap saldıs,	Arpa başını resimleyip gönderdik,
1110.	*Altın söögin ködür koydıs.*	Altın cesedini indirip koyduk.
	Ak tayganıñ koltıgında,	Ak dağın eteğinde,
	Altın tayga ar canında,	Altın dağın her yanında,
	Ak talaydıñ caradında	Ak denizin kenarında
	Öltürdübis» - dep aydıştı.	Öldürdük» diye söyleştiler.
1115.	*Kereezin keze aytkandıy*	Bacaklarını keserken söyledi
	Kedeyijip çıga kondı.	Gitmek isteyip aniden çıkıverdi.
	Tirü kijini ölgön dep,	Diri insanı öldürmüş deyip,
	Tögündeyteni korkıştu boldı.	Yalan söylemesi korkunç oldu.
	Kıjırañtıgan Almıs-Kaan	Emredip yaptıran Almıs Kağan

1120.	*Altın taktadañ tepşini aldı,*	Altın tabanlı tepsiyi aldı,
	Kök taygıldıñ kızıl kanın	Yaşlı gök köpeğin kanını
	Körüp turup üze içti.	Gördükten sonra tamamını içti.
	Kızıl kandı kırınañ içti,	Kızıl kanlı köşesinden içti,
	Ökpö-cürekti alıp kördi.	Akciğeri yüreği alıp baktı.
1125.	*Ciyin deyle, cip bolbodı,*	Yiyin dediğinde yiyen olmadı,
	Cudayın deyle, cut bolbodı.	Yutun dediğinde yutan olmadı.
	Altı karış ak arçuulga	Altı karış ak mendile
	Ökpö-cürekti oroy soktı.	Akciğeri yüreği sarıp sarmaladı.
	Togus kırlu çoy kara	Dokuz kenarlı demir kara
1130.	*Kayırçakka sugala,*	Sandığa koyarak,
	Kars etire somoktop iydi.	Sağlam bir şekilde kilitledi.
	«Kulugurdıñ ökpö-cüregi	«İşe yaramazın ciğeri yüreği
	Közi kandu kök taygıldıñ	Gözü kanlı yaşlı gök köpeğin
	Ökpö-cüregine tüñey» dep,	Ciğerine yüreğine benziyor»- diye,
1135.	*Almıs-kaan aydala,*	Söyledi Almıs Kağan,
	Şireezine cada berdi.	Tahtına yaslandı.
	Cerdiñ üsti ceten kaanga	Yeryüzündeki yetmiş kağana
	Cedip bardı bu la tabış.	Bu sözle ulaştı.
	Altay üsti altan kaan	Altay dağının altmış kağanı
1140.	*Alañ kaykap turup kaldı.*	Hayretler içinde kalakaldı.
	Şaldañ uul ölgön dejet,	Çıplak oğul öldü dediler,
	Cer üstine car ugulat.	Yeryüzüne haber yayıldı.
	Attu ulus tüjele ugat,	Atlı ulus duyunca attan indi,
	Coyu ulus otırala ugat.	Yaya ulus duyunca oturdu.
1145.	*Attu-çuulu Ay-Tana*	Anlı şanlı Ay tana
	Cılañaş-Uuldı cajıdat,	Cılañaş-Uulu öldürdü,
	Calañ töjine caba tudat.	Bozkır göğsüne bastılar.
	Kazılıp kalgan kara coldo	Mezarı Kazılıp kalmış kara yolda
	Kara toozın çöyilip cattı.	Kara tozu saçılıverdi.
1150.	*«Balam, balam, balam dedi, -*	«Yavrum, yavrum, yavrum-dedi,-
	Ceten tayga aju biyik,	Yetmiş yüksek dağ geçidi,
	Ajatan onıñ ebi bar.	Aşınca onun evi var.
	Ceten talaydıñ keçüzi tegeñ,	Yetmiş denizin ötesine kadar,

Keçeten onıñ ceri bar.	Aşılınca onun yeri(yurdu) var.
Kara coldı örö bar.	Kara yolunda ilerle.
Kaan adañ ölgölöktö	Kağan baban ölünce
Kayra oyto kelbe - dedi. -	Artık geri gelme- dedi.
Bu kirezi arbın maldı	Bu kadar çok malı
Sen kaydañ la tabarıñ,	Sen nereden bulursun,
Bu kirezi kalıñ condı	Birbirinin dilini anlamayan bu kadar halkı
Sen tüñey le alarıñ.	Sana benzer ve onların.
Tildü bolzo, kaydat,	Tatlı dili olsaydı keşke,
Kuuçındaşkay edim.	Sohbet edecektim.
Sanaalu bolzo, kaydat,	Bilinçli olsaydı keşke,
Oñdop bilgey edi» dedi.	Anlayabilecekti» dedi.
Cılañaş-Uul şulur turat,	Cılanaş Uul cıvıldadı,
Oñdodım dep aytkandıy.	Anladım dedi.
Kara colgo körüp turat,	Kara yola baktı,
Kapşay mınañ bargadıy.	Çabuk bununla gidin.
«Ceten tayga arı canda	«Yetmiş dağın her yanında
Adam-enem curtap catkan.	Anam babam yaşadı.
Almıs-kaannıñ kiçü uulı	Almıs Kağan'ın küçük oğlu
Cılañaş dep olor bilbes.	Çıplak deyince bilmezler.
Ogo cedip tıştanala,	Onu götürüp dinlendirin,
Anañ arı barar turuñ.	Ondan sonra varın.
Aştagan boyıñ toyıp al,	Kendi açlığını doyur doyur,
Arıgan boyıñ semirip al.	Kendi güçsüzlüğünü gider.
Ceten caan tayga ajarıñ,	Yetmiş büyük dağ aşırın,
Altın tayga kırına çıgarıñ.	Altın dağ zirvesine çıkarın.
Toguzon ayrı kara talay	Doksan kollu kara deniz
Toguzon togus tuudañ tüşken,	Doksan dokuz dağdan düşen,
Tüşken ceri çorgolu	Düştüğü yeri oluklu
Ak köbügi kaynap cadar.	Ak köpüğü kaynar.
Kök-çañkır köölmöktörlü	Gök mavi göl renkli
Körörgö caraş talay cadar.	Görüntüsü hoş deniz bulunur.
Ak koyondıy köbügineñ	Ak tavşan gibi köpüğünden
Alıp cazap cunun, - dedi, -	Alıp süsleyip temizleyin, dedi,

	Köölöm suuniñ balıgınañ	Gölümün suyunun balığından
	Bel balıgı köbür cadar,	Somon balığı bulunur,
1190.	*Ak balıgı añdan turar.*	Beyaz somonu orada durur.
	Tözineñ ala kuzuk öskön	Kökünden ala çam yetişen
	Calañ cajıl möş turar,	Yeşil ovada hep çam durur,
	Tüñey-tüñey taş turguskan	Birbirine benzer taş bulunan
	Altın şatra tayga turar.	Altın şatra dağ durur.
1195.	*Ak kemirçek örgöö bolor,*	Ak kemikten saraydır
	Ayga-küñe çagıl turar.	Aya güneşe karşı parlaktır.
	Ayrı altın çakı turar -	Altın kollu at direğidir.
	Ak-Bökööniñ çakızı bolor.	Ak bahadırın at direğidir.
	Ajanatan ceriñ - anda,	Karnını doyurduğun yer- orada,
1200.	*Amıraytan conıñ - anda.*	Dinlenen halkın orada.
	Bayana-sarı kızı bar,	Bayana sarı iyi ruhu var,
	Balama, bayla, berer - dedi. -	Yavruma, zenginlik, verir, dedi.
	Seniñ eneñniñ karındajı ol,	O senin annenin kardeşidir,
	Taş cürektü Ak-Bökö.	Taş yürekli Ak Bökö.
1205.	*Bilbes cerdeñ bilip iyer,*	Kimsenin bilmediği şeylerden bilir,
	Sespes cerdeñ sezip iyer.	Kimsenin sezemediği şeylerden sezer.
	Seniñ taayıñ ol bolor.	O Senin dayındır.
	Cuuga-çakka aldırgan,	Savaşa çağrılan,
	Öştülerge tonotkon.	Düşmanlara yağmalattı.
1210.	*Ölö berer tını cok,*	Ölür ama ölecek canı yok,
	Özö berer cajı cok	Büyür ama büyüyecek yaşı yok
	Özögi cok Ak-Bökö.	Gövdesiz Ak Bökö.
	Abakayı ezen - dedi, -	Eşi esenlikler, dedi, -
	Ce*dip barzañ, köröriñ*	Varıp gitsen görürsün
1215.	*Taayıñ algan carajaydı,*	Dayın mutlu olaydı,
	Taay ceñeñdi tanırıñ.	Dayını yengeni bilirsin.
	Odı onıñ çoktu emey,	Onun ocağı ateşlidir,
	Ondo cadıp cılınarıñ.	Onda yatıp ısınırsın.
	Orını onıñ cılu emey,	Onun yatağı sıcaktır,
1220.	*Ondo özüp sen çıdaarıñ.*	Sen onda gelişip büyürsün.
	Almıs-kaan ölgön tuşta,	Almıs Kağan öldüğünde,

Atka-tongo cedingeñ tuşta,	Atkı kürk battaniye istediğinde,
Akalarıña colıgarıñ.	Ağabeylerine yakınlaş.
Azatan kazan mende bolzın,	Pişiren kazan bende olsun,
Aydatan sös sende bolzın.	Söylenen söz sende olsun.
Andıy bolzın, ce be?» dep,	Böyle olsun e mi?» diye,
Ay-Tana aydıp turat.	Ay Tana söyledi.
Kara köstöñ caş aylanıp,	Kara gözden yaş dolup,
Kaçarına tüjüp turat.	Yanağına aktı.
Kak mañdaydañ ter çarçayla,	Kuru alnından ter boşanarak,
Edi-kanı soop turat.	Eti kanı dondu.
Cılañaş-Uuldıñ şırazın körüp,	Cılanaş Uulun acısını görüp,
Çın sanaaga bastırdı.	Üzüntüye daldı.
Ödüp baratkan coldordı	Geçip götüren yolları
Ötküre körüp sanandı.	Büsbütün görüp düşündü.
Ondıy coldor ödöri	Böyle yolları geçmeyi
Oñdop bolbos küç emtir.	Bilemez güçmüş.
Oyto kayra keler be?	Gerisin geri geldiği mi?
Aylanbastıñ ceri emtir.	Dolaşıksızın ülkesiymiş.
Sarı-kaan cerine cetire	Sarı Kağan ülkesi
Altan aylık cer boldı.	Altmış aylık ülke oldu.
Ak-Bökööniñ ol curtı	Ak Bökö'nün yurdu
Ceten cıldık cer boldı.	Yetmiş yıllık ülke oldu.
Töş karmanın kodorolo,	Göğüs cebini parçalayarak,
Togus ayrı altın toñrak	Dokuz çatallı altın hançeri
Ay-Tana alıp çıktı.	Ay Tana aldı.
Şaldañ uuldıñ çıgarda bütken	Çıplak oğulun doğduğunda çıkan
Et karmanına salıp berdi:	Et cebine bıraktı:
«Tegin bıçak emes, balam,	«Boş bıçak değil, yavrum,
Çeberlenip tudun - dedi. -	Korunmak için tutun, dedi. -
Eki ayrızı emdi onıñ	Şimdi onun iki çatalı
Et kezeten edi - dedi, -	Et keser, dedi,
Ceti ayrızı emdi onıñ	Şimdi onun yedi ucu
Tın kıyatan tomdu - dedi. -	Kötü ruhlara kurban oldu.- dedi.
Ölötönniñ tının kıyar	Ölecek insanın ruhunu alır

	Ayrızı mınıñ baza bar	Bunun öyle bir kolu var
	Özötönniñ kinin kezer	Canlının göbeğini keser
	Argalu ceri baza bar.	Başka güçleri de yine var.
	Kiji bolgonço körgüspe - deyt,	İnsan olunca gösterme, dedi,
1260.	*Kinçegi caan bıçak edi,*	Gazabı büyük bıçaktı,
	Arga cokto kodorgojın,	Çaresizi kesince,
	Açılbas bolor ceti ayrızı.	Açılmaz olur yedi ucu.
	Ceti künge kojoñdozoñ,	Yedi gün boyunca türkü söylersen,
	Ceti ayrızı açılar,	Yedi ucu açılır,
1265.	*Eelü, tomdu bıçak bolor,*	İyeli kurban bıçağı olur,
	Eptenip onı tudunar.	Ona sıkı sıkı sarılarak tutun.
	Koy do bolzo, özöp cibey.	Koyun da olsa büyüyüp yemeden.
	Kursaktanbay kay cüreten?	Yemek yemeden de destan anlatılır mı?
	Koyon do bolzo, soyıp cibey,	Koyun da olsa soyup yemeden
1270.	*Ajanbay kiji kay cüreten?*	Aç insan destan söyleyebilir mi?
	Başka kaanniñ ceri bolor,	Başka kağanın yurdu olur,
	Barıp kelbey, balam, - dedi -	Varıp gelmeden, yavrum, dedi
	Öskö dö kaanniñ ol cerinde	Başka da kağanın o ülkesinde
	Özüp çıdap kalbay - dedi.	Gelişip büyümeden- dedi.
1275.	*Kök taygıldıñ kanın içip,*	Yaşlı gök köpeğin kanını içip,
	Almıs-kaan ölgöy - dedi. -	Almıs Kağan ölecek, dedi.
	Körbögöndi körüp cürüp,	Görmediğini görmek için,
	Meniñ balam cangay - dedi. -	Benim yavrum geri gelecek, dedi.
	Balazınıñ bajın sıymayt,	Yavrusunun başını okşamadan,
1280.	*Eki kat çamçazı ötküre*	İki kat gömleği bütünüyle
	Erkeledip sıymap turat. -	Şefkat göstererek okşamadı.
	Amır cürze tuştay berbey,	Huzurlu yaşama kavuşmadan,
	Altay ceriñ ürelbes, - deyt,	Altay ülken çoğalmaz, dedi,-
	Artkan ulus ezen bolboy,	Geriye kalan halk sağlıklı olmaz,
1285.	*Adañ-ezeñ cıgılza» deyt.*	Baban anan yığılıp düşse, dediler.
	Şaldañ uul sanaarkabayt,	Çıplak oğul üzüldü,
	Barayın dep aytkandıy boldı.	Gideyim diyecek oldu.
	Bir de kiçinek caltanbayt,	Bir de küçücük korkmadan,
	Barıp köröyin degendiy boldı.	Varıp göreyim diyecek oldu.

Ay-Tana arı bastı, Ay Tana geri bastı,
Ak-boro adına minip, Kır atına binip,
Künçıgışka bura tartıp, Doğuya yönelip,
Eer-üzeñige tepkelekte Eyere üzengiye ayağını bastığında
Ediskidiy ün uguldı. Düdükten çıkmış gibi ses duyuldu
«Calañ bolgon cal cüregiñ Açık olan saf yüreğin
Salımga bütken sanaalu emtir. Kadere karşı çıkan akıllıdır.
Calbış keptü seniñ küüniñ Alev giyimli senin güneşin
Caraş küünle tolo emtir. Hoş güneşle bütünleşmiş.
Cüs kezerdiñ ejiginde Yüz kahramanın kapısında
Tübekke tüjüp, caynap cürzeñ, Sefalete düşüp, yalvarsan,
Ceten kaanga kul bolup, Yetmiş kağana kul olup,
Terbezen keptü bazıp cürzeñ, Dilenci gibi gezsen,
Bir bolujım cetkey» dedi. Bir yardımım yetişecek» dedi.
«Oy, balam, ne deyziñ? - dep, «Oy, yavrum, ne diyorsun? deyip,
Ay-Tana udura bastı. Ay tana karşılamak için kalktı.
Cılañaş-Uul neme aytpay, Cılanaş Uul bir şey söylemedi,
Caş baladıy şulurıp turdı. - Küçük yavru cıvıldayıp durdu.-
Uul balam, bala - dedi, - Oğlum yavrum, dedi,
Uçurın oñdop biler - dedi. Sözlerini anlayabilir, dedi.-
Töji bayrı tölgöçi Büyücü kadının döşü bağrı
Edü biydiñ ceeni - deyt. - Şeytanın yeğeni, dedi.
Beli bayrı belgeçi Büyücü, sihirbaz
Erlik biydiñ bölözi - deyt, - Erlik beyin kızkardeşinin çocuğu- dedi,-
Bilbes cerdeñ bileriñ, çın. Kimsenin bilmediğini, doğru.
Biletenіñ ayt, balam, - deyt. - bildiğini söyle, yavrum, dedi.-
Sespes cerdeñ, çın, Kimsenin sezmediğini, doğru,
Seskeniñdi ayt, balam,» deyt. Sezdiklerini söyle, yavrum,» dedi.
Cılañaş-Uul unçukpayt, Cılanaş Uul cevap vermedi,
Suuzadım dep suu surabayt, Susadım diyerek su istedi,
Aştadım dep aş surabayt. Acıktım diyerek yemek istedi.
Elbeñ-calbañ ceñezi Dayanıklı yengesi
Cılañaş-Uuldı uçkaştırıp, Cılanaş-Uulu atının arkasına bindirip,
Ceti caan tayga aştı, Yedi büyük dağ aştı,

Altı caan talay keçti. Altı büyük deniz geçti.
Kazılgannıñ kara colına Kazılgan'ın kara yoluna
Katap onı ekelip saldı. Onu yeniden getirdi.
Ay-Tana beri corttı, Ay-Tana yakına geldi,
Cılañaş-Uul arı bastı. Cılanaş-Uul geri durdu.
Açu-koron kıygı çıktı, Acı feryatlı çığlık koptu,
Amırgıdıy ün uguldı: Avcı sesi gibi duyuldu:
«Calañ keptü cal cüregiñ «Bozkır gibi saf yüreğin
Cayım tınış tınıp cürzin. Özgürce nefes alsın.
Calbış keptü ak sanaañ Alev gibi iyi düşüncen
Amır-ençü sanan cürzin! Huzur içinde düşünsün!
Cakşı bolzın, karu ceñem!» İyi olsun öz yengem!»
«A, balam, ne deyziñ?» dep, «Aa, yavrum, sen ne diyorsun?» deyip,
Ay-Tana cedip bardı. Ay Tana yaklaştı.
Cılañaş-Uul şulurıp turat, Cılanaş Uul cıvıldadı
Neme aytpay tömön köröt. Bir şey söylemeden aşağı baktı.
«Tildü bolzo kaydat, balam, «Tatlı dilliyle söyledi, yavrum,
Kuuçındaşkay edim - dedi. - Sohbet edecektim, dedi.
Sanaalu bolzo köörkiy cajım, Düşünceli olsa canım ruhum,
Aydıp bergen edi» - dedi. Söyleyiverendi» dedi.
Tenek uul arı bastı, Ahmak oğul uzak durdu,
Ay-Tana turup kaldı. Ay Tana durdu.
Cılañaş-Uul bolgojın Cılanaş Uul ise
Taş cudruk tüün iydi. Taş yumruğu düğüm yaptı.
Ceti tayga ajıra bazat, Yedi dağ aşırdı,
Kazılgannıñ kara colıla Kızılgan'ın kara yoluyla
Kayra körböy köndüre candı. İleriyi görmeden yanından döndü
Ay-Tana ceñezi bolzo, Ay Tana yengesi ise,
Ak-sarı adına minip, Ak sarı atına binip,
Altayın köstöp atanıp iydi, Altayı menzilleyip atını sürdü,
Cerin köstöp celdirip iydi. Yurdunu menzilleyip dört nala koşturdu.
Erin-tijin bek tiştendi, Dudağını dişini sıktı.
Eer kaaştañ tıñ tayandı. Eyer kayışından zor tutundu.
«At ölböskö altın ba? - deyt, - «At ölümsüz altın mı? dedi,

	Adazı kayda cigeni?-deyt.-	Babası nerde yiyeni? dedi.
	Er ölbözi möñün be? - deyt. -	Er ölmezi gümüş mü? dedi.
1360.	*Enezi kayda cutkanı? - deyt. -*	Annesi nerede yutanı? dedi.
	Körmös seni körgöy! - dedi.	Kötü ruh seni görecek! dedi.
	Oñ canına bir tükürdi.	Sağ yanına bir tükürdü.
	Erlik seni ukkay - dedi,	Yer altı aleminin hükümdarı seni duyacak, dedi,
	Sol canına bir tükürdi, -	Sol yanına bir tükürdü,
1365.	*Muñsançaaktıñ muñdu curtın*	Munsançaak'ın kederli yurdunu
	Bulgay bazıp koygoy - dedi,	Karıştıracak basıp koyacak, dedi,
	Cañıskaktıñ caman curtın	Yalnızlığın yaman yurdu
	Caylay bazıp cürgey - dedi. -	Yazlık otlaklara çıkıp yaşayacak- dedi.
	Eñ kiyninde ne bolorın	Önünde sonunda ne olur
1370.	*Erlik onı körgöy - dedi. -*	Erlik onu görecek, dedi.
	Art-uçında ne bolorın	Önünde sonunda ne olur
	Alkış bakan bilgey» dedi.	Dua gören bilecek» dedi.
	Ay-Tana cedip keldi.	Ay-Tana varıp geldi.
	Ak calañga adın agıdat,	Ak ovaya atını sürdü,
1375.	*Aygırlu malga ol kojuldı,*	O aygırlı sürüyle birleşti,
	Albatı- congo boyı kojuldı.	Halk millet bir araya geldi.
	Aş cakşızın kaynada berdi,	Yemeğin iyisini kaynattı,
	Amtandu kursak beletey berdi,	Lezzetli yemek hazırladı,
	Arakı-çegen azıp iydi.	Votka doldurdu.
1380.	*Akaların cuul aldı.*	Büyüklerini topladı.
	Araayınañ cuulgılayt,	Yavaş yavaş toplandılar,
	Alañ kaykap şüüşkileyt.	Hayretler içinde düşündüler.
	Mınıñ kiyni ne bolor?	Bunun arkası ne olur?
	Mınıñ aayın kem biler?	Bunun düzenini kim bilir?
1385.	*Emdi onı kanaydar?*	Şimdi onu ne yapsın?
	Ebin mınıñ kay tabar?	Onun evini nerede bulur?
	Attu-çuulu almıs-kaan	Anlı şanlı Almıs Kağan
	Ak carıktı arbap-şiltep,	Ak dünyayı lanetleyip,
	Aydı-kündi kargap,şoodıp,	Ayı güneşi lanetleyip, sitemleyip,
1390.	*Konogı cedip koroy baadı.*	Ziyaretçileri üzülerek karşıladı.
	Ülüzi cedip, tını üzüldi.	Zamanı gelip, öldü.

Kuskun tüşpes cışka aparıp,	Kuzgun inmez ormana götürüp,
Kuluzın söögin con ködürdi.	Kamışını mezarını halk indirdi.
Sañıskan uçpas taygaga aparıp,	Saksağan uçmaz dağa götürüp,
Caldu adın tayıp saldı.	Yeleli atını kurban etti.
Ces örgöö een kaldı,	Bakır saray boş kaldı,
Ceten kıbın toş böktödi.	Yetmiş katmanını buz kapladı.
Taş şireezi een kaldı,	Taş tahtı boş kaldı,
Talkan-küli soop kaldı.	Kavudu soğuyup kaldı.
Kaan ölgönin körölö,	Kağanın öldüğünü görünce,
Kara albatı tüymep turat,	Halk telaşlandı,
Kazır añdıy çıñır turat.	Öfkeli bir şekilde çığlık attı.
«Kaanı coktıñ katuzı - dejet,	Kağansızlığın zorluğu, dediler,
Caanı coktıñ camanı - dejet.	Başsızlığın kötülüğü, dediler.
Biy ölgöndö kanaydar?	Bey öldüğünde ne yapar?
Biydiñ ordına biy cöptöör!	Beyin yerine bey düşünür!
Almıs-kaannıñ altı uulın	Almıs Kağan'ın altı oğlunu
Biyler ordına turguzar».	Beyler yerine hazırlar».
Ay-Tana dep cöögön kelin	Ay Tana denen ay yüzlü gelin
Kaan ordına kaan boldı,	Kağan yerine kağan oldu,
Altan kırlu altın örgöö	Altmış kenarlı altın sarayı
Albatızı tudup berdi.	Halkı tutup ona verdi.
Altı buttu altın şiree	Altı ayaklı altın tahtı
Tör bajına turgus iydi.	Başköşeye hazırladı.
Almıs-kaannıñ abakayın	Almıs Kağan'ın eşinin
Ölbös boyın öltürele,	Ölmez bedenini öldürerek,
Kayıñ tozınañ kabay edele,	Kayın ağacının tozuyla kundaklayarak,
Karagay agaştañ mejik oyolo,	Köknar ağacından tabut oyarak,
Togus kat bürkülü	Dokuz kat örtülü
Çoy tamıda sööktöp saldı.	Dökme demir mezarda kuşaklayıp bıraktı.
Altan cılga çiribes edip,	Altmış yılda bozulmaz biçimde hazırlayıp,
Altın-möñün kojo saldı.	Altın gümüşle birlikte bıraktı.
Toguzon cılga çiribes edip,	Doksan yılda bozulmaz biçimde hazırlayıp,
Torko şirdekle orop saldı.	İpek keçeyle sarıp sarmaladı.
Kança kaannañ cuup algan	Kağandan aldığı onca

Cööjölörin kojo salat, Mallarını birlikte bıraktı,
Kança cılga neni tudungan, Yıllar boyunca muhafaza ettiği,
Ayak-kazanın kojo kömöt. Kap kacağını birlikte gömdüler.
Anañ arı ne bolgonın Ondan sonra ne olsun
Aydayın la baldar? Söyleyeyim mi çocuklar?
Altay çörçök çümi caranzın, Altay destan kılığına yaraşsın,
Kaylayın la ce be, baldar? Topşuurla söyleyeyim mi yeter mi çocuklar?
Şaldañ uuldıñ bu cürümin Çıplakoğulun bu kılığını
Tam keelede çümdep cadım. Hoş gösterecek destan hazırlamaya niyetlendim.
Caan-caan taygalar ajıp, Yüce yüce dağlar aşıp,
Şaldañ uul tam köndüget. Çıplak oğul hırslandı.
Cılmay-cılmay talay keçip, Dalgalı deniz geçip,
Cılañaş-Uul barıp la cadat. Cılanaş-Uul vardı.
Toolop bolbos çöldör ötti, Sayısız çöller geçti,
Toozın, tuman kaynap kaldı. Toz dumana karıştı,
Toozı cok suular keçti, Tozsuz nehirler geçti,
Tobrakta izi artıp kaldı. Toprakta izi kaldı.
Altan aylık bay Altayga Altmış aylık zengin Altay'a
Altı konup cetken turat. Altı kez konup yetti.
Altı süüri taygazınañ Altı ülkenin sürüsünden
Acıktap, şiñdep körüp otırat. Göz gezdirip, inceleyip baktı.
Baza bir körüp turza, Tekrar bir daha baksa,
Say tajındıy mal kabırgan Say taşı gibi mal güden
Sarı-kaannıñ ceri boldı. Sarı kağanın yurdu oldu.
Ak çıraylu con başkargan Ak yüzlü halk yöneten
Ada kuda mında cürdi. Kayınata burada yaşadı.
Közör-çookır taygaları Göz göz benekli tayları
Kök çeçekle camınıptır. Gök çiçekle bezenmiş.
Kök-cajıl talayları Gök yeşil denizleri
Kök ayastañ çorgoloptır, Mavi gökyüzünden oluklanmış,
Beş sümerdeñ tüşken teñis Beş sivri dağdan düşen okyanus
Beeldenip agıp cattı. Ruhları çağıldayarak aktı.
Altı ıyıktañ tüşken talay Altı nehirden düşen deniz
Aylanıjıp agıp cattı. Kıvrıla kıvrıla aktı.

Amarcap la açu kırçın	Amarcap otu ile çalı
At colında teñ özüptir.	At yolunda aynı büyümüş.
Ak çeçektü acartkılar	Ak çiçeği fark ettiler
At tizege cetken emtir	At dizine yetişmiş
Kök torkodıy köböñ çöl	Mavi ipek gibi pamuk ovası
Ködüre cajıp öñdü cadat.	Renklerini indirip kesti.
Akçal-çookır taygalarda	Akça benekli taylarda
Aylandıra malı turat.	Sürüyü dolaştırdı.
Kojondop akkan talayları	Çağıldayarak akan denizlerin
Kojuun connıñ suuzı emtir.	Çağıldayanı halkının suyu imiş.
Cış arkalu meesteri	Ormanın arka derinlikleri
Bastıra añnıñ turluzı boltır.	Yatarak geyiği beklermiş.
Möş agaştı camın iygen	Çam ağacını örtünmüş
Möñün baştu taygalar turat.	Gümüş başlı dağlar durdu.
Ak kayıñga ol kurçatkan	Ak kayının etrafını kuşatan
Arjan-kutuk sular agat.	Şifalı kuyudan sular akar.
Elezin-koo eki talay	Kıvrak bir türkü gibi iki deniz
Emle-tusla ekçelip aktır.	İlaçla tuzla sallanıp akar.
Arjan-kutuk agın suular	Şifalı kuyudan akar sular
Ak borjoñlo caykalıp aktır.	Ak tuzlakla sallanıp akar.
Baylık sındu bay altayda	Kaynakları güzel zengin Altay'da
Baydıñ catkan ceri körünet.	Kaynağın yatağı göründü.
Kejim sındu ene Altayda	Eyerin altınaki derisi güzel ana Altay'da
Kersü kaannıñ curtı bildiret.	Zeki Kağan'ın yurdu bilindi.
Eki tüñey taş örgöö	Birbirine benzer iki taş sarayı
Kızıl altın kıltırap turat.	Kızıl altından yaptırdı.
Ceti üyelü küler çeki	Yedi katlı bronz at direği
Künniñ közin böktöp turat.	Güneşin gözünü kapattı.
Sarı-kaannıñ örgöözine	Sarı Kağan'ın sarayına
Şaldañ uul kelbey kayttı.	Çıplak oğul geldi.
Eki kat et çamçanı	İki kat et gömleği
Kiyingendiy cürbey kayttı.	Giyinerek yürümeye başladı.
İyt cakşızıla uruja berdi,	İtin iyisiyle kapıştı,
Uy cakşızıla süzüje berdi.	İneğin iyisiyle süsüştü.

	Tokpogı cok soguş baştayt,	Sopasız kavga başladı,
1495.	*Şıydamı cok çabış baştayt.*	Sırıksız kavga başladı.
	Aş cakşızın blaap cidi,	Yemeğin iyisini alıp yedi,
	Altı künge tamzıktandı.	Altı gün boyunca damla damla içti,
	Alama-şikir alıp cidi,	Tatlılar, lezzetli yemekler alıp yedi.
	Ceti künge kursaktandı.	Yedi gün boyunca yemek yedi.
1500.	*Arıgan boyı toygon tuşta,*	Zayıflayan bedeni doyduğu zaman,
	Aştagan boyı semirgen tuşta,	Acıkan bedeni doyduğu ve semirdiği zaman,
	Tudaan iytle uruşpay baadı,	Isıran itle tutuşmak için onu karşıladı,
	Toguzon çarla süzüşpey baadı.	Doksan boğayla süsüşmek için karşıladı
	«Kajı kaannıñ tenegi bu?	Hangi Kağan'ın aptalı bu?
1505.	*Kapşay mını tutsın - dep,*	Çabucak bunu tutsun, deyip,
	Telekeydiñ sırtına Sarı-kaan	Ovanın sırtına Sarı Kağan
	Carlap turgança,	Emredip durunca,
	Cılañaş-Uul tabılbay kaldı.	Cılanaş Uul bulunmaz oldu.
	Tebeedeñ çıgıp cüre berdi.	Otlaktan çıkıp gitti.
1510.	*Caş baladañ bala öltürbedi,*	Küçük çocuklardan çocuk öldürmedi,
	Camandap ol kiji aytpadı.	Hiç kimse kötülüğünü söylemedi.
	Cabaga kire mal soybodı,	Basmaya girerek mal soymadı,
	Caman şoktı ol etpedi.	O niyetini kötü kullanmadı.
	Sarı-kaannıñ şireezine	Sarı Kağan'ın tahtına
1515.	*Ceti katap kirip cürdi.*	Yedi kez girdi.
	«Kaydañ keldiñ?» degejin,	«Nereden geldin» dediğinde,
	Kök talayga kolın uulaar.	Gök denize elini yöneltir.
	«Kayda baardıñ?» - degejin,	«Nereden ulaştın?» dediğinde,
	Kök teñerige kolın uulaar.	Gök Tanrıya elini yöneltir.
1520.	*«Adıñ kem?» - dep suraza,*	«Adın ne?» diye sorduğuna,
	Malta mizin körgüzer.	Baltanın keskin tarafını gösterir.
	Adañ kem? - dep suraza,	Baban kim? diye sorduğunda,
	Almıs mizin körgüzer.	Almısın ucunu gösterir.
	«Beş kızıñ kayda?» degendiy	«Beş kızın nerede?» dediğinde
1525.	*Sabarın körgüzip şulurar,*	Parmağını gösterip inler,
	«Meneñ biçik algan ba?» degendiy	«Benden mektup aldın mı?» dediğinde
	Calbak taştı körgüzer.	Yassı taşı gösterir.

	«Ay-Tananı bileriñ be?» deze,	«Ay Tanayı bilir misin?» dese,
	«Aylında» - dep, kolın uulaar.	«Yurdunda» deyip, elini yöneltir.
1530.	*«Almıs-kaandı bileriñ be?» deze,*	«Almıs Kağan'ı bilir misin?» dese,
	Cer tamı döön kol uulaar.	Eli yer cehennemini gösterir.
	Eki kat et çamçazı	İki kat et zarı
	Kıp la kızıl altın oşkoş,	Katlı ve kızıl altına benzer,
	Enedeñ bükten karmanında	Anadan doğduğunda cebinde
1535.	*Ençilü neme bar la oşkoş.*	Kutsal bir şey var.
	Tudala, buulap salayın deze,	Tutunca bağlayayım dese,
	Kandıy la buunı üze sogot.	İpi nasıl da parçaladı.
	Urujıp, sogujıp turarınañ	Kapışıp çarpışıp durandan
	Ulus korkıp, tiybes boldı.	Ulus korkup, karışmaz oldu.
1540.	*Ceti künge cürele,*	Yedi gün boyunca,
	Tebeedeñ çıgıp, sala berdi.	Meradan çıkıp, saldırdı.
	Kazılgannıñ kara colıla	Kızılgan'ın kara yoluyla
	Kaya da körböy baza berdi,	Geri dönüp bakmadan saldırdı,
	Ak malı ürkip turdı,	Ak atı ürktü,
1545.	*Albatı-conı kaykap kaldı.*	Halkı milleti şaşırıp kaldı.
	Şaldañ uul anañ arı	Çıplak oğul ondan sonra
	Ajuzı cok taygalar aştı,	Geçitsiz dağlar aştı,
	Arjalı cok talaylar keçti.	Uçsuz bucaksız denizler geçti.
	Tün bolgonın oñdobodı,	Gece olunca oturmadı,
1550.	*Ceten cıldık een altayga*	Yetmiş yıllık geniş Altay'a
	Ceti konup cedip keldi.	Yedi kez konup vardı
	Kün aldında küler tuuga	Güneş altında bronz dağına
	Külürede uçup çıktı.	Kanat çırparak uçtu.
	Arı canın Cılañaş-Uul	O yana dönen Cılanaş Uul
1555.	*Acıktap, şiñdep kör otırdı.*	Bakıp inceleyip gördü.
	Körüp otırar ol bolgojın,	Görüp oturduğunda,
	Altı sındu Altay boldı.	Altı boylu Altay oldu.
	Tal cakalu talayları	Orta yakalı denizleri
	Caykanıjıp agıp cattı.	Çalkalanıp aktı.
1560.	*Taş cakalu taygaları*	Taş yakalı ormanları
	Mızıldaşkan mında turdı.	Parıldaşıp durdu.

	Köö-kara ol taygazı	Kömür karası dağları
	Tümen çeçek camın iytir.	On binlerce çiçek sakladı.
	Kök-cajıl bu talayı	Bu gök yeşil deniz
1565.	*Toguzon togus çorgolu emtir.*	Doksan dokuz olukluymuş.
	Cüs uçarlu möñkülerdeñ	Yüz şelaleli dağ buzullarından
	Kök talayı tüşken emtir.	Gök deniz düşermiş.
	Kıl kuyruktu ercine maldıñ	Kıl kuyruklu değerli maldan
	Çiye baskan izi körünbeyt,	Ota basan izi görünmeyen,
1570.	*Kızıl cüstü albatı-kalık*	Kızıl yüzlü halk
	Odulangan ceri bildirbeyt.	Yerleştiği yeri fark ettirmedi.
	Sodon-sodon sümerlerdeñ	Sivri uçlu, sivri dağlardan
	Çorgolop turdı kök talayı,	Oluklanarak gök denizin,
	Agın-çagın çakpındarı	Akıntı yerinin dalgaları
1575.	*Ak buluttañ añdan turat.*	Ak buluttan avladı.
	Ol çorgonıñ ol aldında	O oluğun o ağzında
	Kök keberlü köölöndör cadat.	Gök görünümlü göller vardı.
	Koyon oşkoş ak köbükter	Tavşana benzer ak köpükler
	Büktelçikte caykan turat.	Bükülerek sallandı.
1580.	*Ak kemirçek ak örgöö*	Ak kemikten ak saray
	Ak-ayaska çagıl turdı.	Ak göğe karşı parladı.
	Ayrı baştu altın çakı	Kollu başlı altın at direği
	Ak bulutka saptal turdı.	Ak buluta saplandı.
	Közi cok kök taygıl	Gözü kör yaşlı gök köpek
1585.	*Köñküldede ürüp cadat.*	Ürüyerek havladı.
	Közi cok kök iynek	Gözü kör gök inek
	Küñürede mööröp turat.	Feryad ederek böğürdü.
	Agın suunıñ ak balıgı,	Akar suyun ak balığı,
	Kazanda çılap, kaynap cadat.	Kazanda uzun zaman, kaynadı.
1590.	*Aba cıştıñ cüzün añı*	Baba ormanın yüz geyiğini
	Çımalıdıy kıymırap turat.	Karınca gibi kımıldattı.
	Oydık bütken köö taygada	Çukuru bol ulu dağda
	Ozogıda mal turuptır.	Eskiden sürü dururmuş.
	Agıp tüşken köö talaydı	Akıp düşen ulu dağı
1595.	*Bir tujında con eeleptir.*	Bir zamanlar halk tutmuştu.

	Möş budagın eñiy tartkan	Çam dalını eğerek çeken
	Altın saylu kuzuktar turat,	Altın kabuklu çam kozalakları vardı,
	Caş agaştı caya tartkan	Küçük ağacı yaratınca
	Calañ kızıl ciilek özöt.	Ovada kızıl yemiş büyüdü.
1600.	*Cüzün-cüüri tümen kuştar*	Her türden onbinlerce kuş
	Cirgil tüjüp ün alıjat.	Kahkahalarla çığlıklar attı.
	Cüzün-cüür tümen añdar	Her türden onbinlerce geyik
	Cergelejip cer blaajat.	Sıralanıp yer tutuştular.
	Üni caraş çookır añnıñ	Sesi hoş benekli geyiğin
1605.	*Tebeezi bolgon Altay emtir.*	Otlağı Altay'dı
	Tili caraş tümen kuştıñ	Dili hoş onbinlerce kuşun
	Uyazı bolgon agaş emtir.	Yuvası olan ağaçtı.
	Ceten cüzün tamzık öskön	Yetmiş çeşit baharat yetişen
	Cerinde cemit köp emtir.	Toprağında bereket çoktu.
1610.	*Altan cüzün ciilek öskön*	Altmış çeşit yemiş yetişen
	Agaş özümi tıñ emtir.	Ağaç boyu sağlamdı.
	Şaldañ uul kaykay berdi.	Çıplak oğul şaşırdı.
	Kök talaydıñ ol çorgozı	Gök denizin o oluğu
	Cüs kanayıp bolbodı ne?	Böyle nasıl yüz kollu oldu?
1615.	*Köö tayganıñ bu özümi*	Kutsal dağın bu yemişi
	As kanayıp bütpedi ne?	Böyle nasıl tükenmez oldu?
	Baltırgan bajın balbara baskan	Melek otu başağını ezmek için basan
	Balalu ayular oynop cüret.	Anaç ayılar oynadılar.
	Çookır añnıñ balazın eeçitken	Benekli geyiğin yavrusunu peşinden götürdü
1620.	*Torboktu mıygak otop cüret,*	İki yaşındaki tosunu dişi maral otlattı,
	Küreñ tuudañ cılañaş-Uul	Puslu, sisli dağdan Cılanaş Uul
	Küüni-küçi cok tüşti,	İsteksizce indi,
	Kök talaydıñ köbügine	Gök denizin köpüğünde
	Közin laptap cundı.	Gözünü açarak yıkandı.
1625.	*Cılañaş-Uul tıştanıp alıp,*	Cılanaş Uul iyice dinlenip, iyileşip,
	Köölön suuga ejinip turat.	Göl suyuna girdi.
	Köölön suunıñ tınıjınañ	Göl suyunun şifasından
	Köörkiy uulga küç kojulat.	Sevgili oğula güç eklendi.
	Sını sergek cılañaş uulçak	Gövdesi dinç Cılañaş-Uulcuk

1630.	*Ak örgööni aça tarttı.*	Ak sarayı açıverdi.
	Altın bozogo altay bazıp,	Altın eşiğe yüce ruh basıp,
	Ak köjögö açın kirdi.	Ak perdeyi açarak girdi.
	Biy ejigi bildirgelü	Bey kapısı bildirgeli[2]
	Bir küzüñi şıñırt etti,	Bir çıngırağı şıngırdadı,
1635.	*Ak kemirçek örgöö içi*	Ak kemik saray içi
	Aydıy-kündiy caltırt etti.	Ay gibi güneş gibi ışıldadı.
	Azıydañ beri argaluzı	Geçmişten beri rahatlığı
	Cılañaş Uulga cart bildirdi,	Cılanaş-Uul'a emir açıkladı,
	Ayıldıñ içi altın-möñün	Otağın içi altın gümüş
1640.	*Ak taygadıy turgus saltır.*	Ak tay gibi durdurdu.
	Örgöö içi öñjik emtir,	Saray içi güzelmiş,
	Örö tartıp, cuup koytır.	Çekip çevirdi.
	Altı kıptu şibee turat,	Altı katlı kale durdu,
	Ceti buttu şiree turat.	Yedi ayaklı taht durdu,
1645.	*Ceten kat köböñ töjök*	Yetmiş kat pamuk döşeği
	Kök torkolo kıptap saltır.	Gök ipekle astarladı.
	Ceti kat kök castıktı	Yedi kat gök yastığı
	Altın uçukla sırmap koytır.	Altın iple sırmaladı.
	Tüşte körzö, carkındu kebis	Düşte görse parıltılı halı
1650.	*Tör bajında cayılgan cattı.*	Evin başköşesinde yaylandı.
	Altı kırlu altın şirdek	Altı kenarlı altın keçe halı
	Ot ayagında catpay kayttı.	Ateş ayağında gitti.
	Çoocılu çoy oçokto	Maşalı dökme demir ocakta
	Solun küler kazan kaynayt.	Döküm kazan acayip kaynadı.
1655.	*Kızıl cıldıs aru odı*	Kızıl yıldızın tertemiz nuru
	Mızıldajıp küyüp cadat.	Parıldaşıp yandı.
	Üürlü añnıñ müüzineñ bolzo,	Yaşlı geyiğin boynuzundan ise,
	Çümdep ilmek etken emtir.	Süslü kanca yaptı.
	Cüzün-cüür üldü, bıçak	Her çeşit kılıcı, bıçağı
1660.	*Müüs ilmekke ilgen emtir.*	Boynuz kancasına taktı.

[2] *bildirge*: şaman tefinin sopasına bağlanan kese

Cüs tekpelü temir caa	Yüz dayanaklı demir yay
Tör bajında belen cattı.	Başköşede hazır durdu.
Şıkamaldu altın mıltık	Tam isabetli altın yay
İlip koygon törd̈ö turdı.	Asıldığı başköşede durdu.
1665. *Baatır kiyer köö-kuyaktar*	Bahadır giyince kutsal, süslü zırhları
Baza mında cadar boldı.	Burada yeniden yaşar oldu.
Adıp caspas kıybır cebe	Attığında şaşmaz demir uçlu ölümcül ok
Tör bajında turbay kayttı.	Başköşede durdu.
Cılañaş-Uul kelgen boyınça	Cılañaş Uul gelir gelmez
1670. *Ak şirdekke otıra tüşti.*	Ak keçeye oturdu.
Ak sagaldu kargan ögöön	Ak sakallı yaşlı adam
Eki közi cok otırdı.	İki gözü kör, oturdu.
Altın kiygen abakayı	Altın giyen eşi
Baza sokor bu otırdı.	Bu kör yine oturdu
1675. *Ces tayaktu emegeni*	Bakır bastonlu yaşlı kadın
Küler kazanın bulgap köröt.	Bronz kazanı karıştırdı.
Altın tayaktu apşıyak	Altın bastonlu yaşlı adam
Tayagın tudunıp örö turat	Bastonuna tutunup ayağa kalktı.
«Kalırt-mılırt kelgeni	«Tın tın sesinin geldiği
1680. *Bu ne atazı, abakay?» deyt.*	Bu neyin nesi, kadın?» dedi.
Tayagıla coktop turup,	Bastonla yoklayıp,
Ayıldıñ için tibire berdi.	Otağın içini akislendirdi.
Eki kolında ergek cok,	İki elinde parmak yok,
Uuştarı artıp kaltır.	Geriye avuçları kaldı.
1685. *İçkeri körör közi cok,*	İleriyi görecek gözü yok
Közi kem de uştıp altıp,	Gözünü biri çıkarıp alıp,
Cılañaş-Uuldı tudup körüp,	Cılanaş Uul'u tutup yoklayıp,
«Balam kaydañ keldi ne?» deyt.	«Yavrum nereden, nasıl geldin?» dedi.
Bajı-közin sıymay tudup,	Başını gözünü elleyip,
1690. *Caş baladıy erkeledet.*	Küçük yavru gibi okşadı.
«Kemine aray cetkelek deyt, -	«Olgunluk çağı zar zor yetişmiş, dedi,
Kelgen ceri ırak emtir deyt.	Geldiği yer uzak imiş dedi.
Kemirçegi katkalak - deyt,	Kıkırdağı sertleşmiş, dedi,
Kersü uul cürbey bu» deyt.	Bu giderek zeki oğul oluyor» dedi.

Cılañaş-Uuldañ ermek suraarda	Cılanaş Uuldan hal hatır sorduğunda
Kaska tüñey kışkır turat,	Kaz gibi bağırdı,
Kakay çılap çıñır turat.	Domuz gibi çığlık attı.
Altın tiştü emegeni	Altın dişli yaşlı kadını
Abakay nacı örö turdı.	Gören eş dost ayağa kalktı.
Altın ayakka kaymak süzüp,	Altın çanağa kaymak süzüp
Cılañaş-Uulga tuttur berdi.	Çıplak oğula tutturdu.
Cılañaş uulçak ayaktı-alıp,	Cılanaş Uulcuk çanağı alıp
Araayınañ ajana berdi.	Yavaş yavaş yedi.
Capıldada ajana beret,	Şapırdatarak yiyecekken
Çaynabastañ cip otırat.	Çiğnemeden yuttu.
Kaykamçılu küler kazan	Muhteşem görünümlü gümüş kazanı
Çoy oçoktoñ emen çıgardı.	Döküm ocaktan saygıdeğer yaşlı kadın çıkardı.
Tört kulaktu temir tepşige	Dört kulplu demir tepsiye
Semis koydıñ edin saldı.	Semiz koyunun etini koydu.
Altı kırlu altın ayakka	Altı kenarlı altın çanağa
Arba-köçö urup berdi.	Köçö çorbası doldurdu.
Kirlü kollo tutpagadıy	Kirli kalay tutmayınca
Kileñ altın kalbak berdi.	Parlak altın kaşık verdi.
Şaldañ uul sananıp otırat:	Çıplak oğul kederlendi:
«Koyı cok bu altayda	«Koyunsuz bu Altay'da
Koydı kaydañ soygon ulus?	Koyunu nereden soyacak ulus?
Ajı cok bu altayda	Aşsız bu Altay'da
Arbanı kaydañ algan ulus?	Arpa çorbasını nereden alacak bu ulus?
Közi coktıñ ayak-kazanı	Gözü görmeyenin kap kacağı
Ködüre kanayıp altın bolgon?	Böyle indirerek nasıl altın olacak?
Mındıy baydıñ eki közin	Böyle zenginin iki gözünü
Kandıy kaan oyot bolboy?	Hangi kağan oyacak?
Mındıy batır eki ergegin	Böyle bahadırın iki parmağını
Kandıy bökö kezet bolboy».	Hangi pehlivan kesecek».
Ajanıp otırgan caş balanı	Yemek yiyen küçük yavruyu
Ak-bökö kaykap kaldı.	Ak bahadır hayretler içinde seyretti.
Bayım irik kuyrugın ciyle,	Besili koçların kuyruğunu yiyerek,
Bajın-cüzin sürküştenet,	Başını yüzünü sürttü,

Süme kabırga üzibile	Kıkırkdaklı alt yan yağıyla
Cüzin-kolın cış otırat.	Elini yüzünü sıvadı.
«Kelgen ceri bu kersüdiñ	Geldiği yer bu akıllının
Aylanbastıñ altayı bolboy?	Dolaşmazın Altay'ı olacak?
Amadagan keregi ne?	Niyetlenmenin gereği ne?
Akır mını kanay biler?» - dep,	Hele dur bunu nasıl bilir?» deyip,
Ak bökö sananıp otırat.	Ak bahadır düşünüp durdu.
Şaldañ uul em bolgojın,	Çıplak oğul iyileşince,
Kargandarga ot odırtpay,	Yaşlılara ateş yaktırmadı,
Odın ekel berer boldı.	Ateşi alıp getirip verdi.
Sokorlorgo suu aldırtpay,	Körlere su aldırmadı,
Suu ekelip cürer boldı.	Suyu alıp getirdi.
Altın saylu kuzuktañ	Altın kabuklu çam kozalağından
Kuzuk tüjürüp ekel salat.	Fıstık düşürüp getirip dağıttı
Altın sırttu balıktañ	Altın sırtlı balık cinsinden
Balık tudup ekel salat.	Balık tutup getirip dağıttı.
Ejikke le çıgala kelze,	Kapıya ve avluya gelse,
Emegen coktop körör boldı.	Yaşlı kadın yok edip görürdü.
Ekel salganın tudup la iyze,	Getirip dağıttığını tutup da gönderse,
Caş baladıy çoçır boldı.	Küçük yavruyu tedirgin ederdi.
Apşıyagı tudup körüp,	Yaşlı adamı tutup,
Aayın aydıp berer boldı.	Şaşkınlığını söyledi.
Ak-Bökö batır kiji	Ak Bökö yiğit kişi
Cüs tekpelü temir caanı	Yüz destekli demir çadırı
Şaldañ uulga berbey kayttı.	Çıplak oğula verdi.
Toguzon kulaş kök cıdanı,	Doksan ayak gök mızrağı,
Altan kulaş ak üldüni	Altmış ayak ak kılıcı
Katay alıp berbey kayttı.	Hepsini birlikte verdi.
Kep bererde kep kiybedi,	Elbise verdiğinde elbise giymedi,
Ceti kondı Cılañaş-Uul,	Yedi gün konakladı Cılanaş Uul,
Ton bererde ton kiybedi,	Kürk verdiğinde kürk giymedi,
Togus kondı şaldañ uul.	Dokuz gün konakladı çıplak oğul.
Cılañaş-Uul çıga cügürdi,	Cılanaş Uul koşarak dışarı çıktı.
Köñürede mööröp turgan	Yüksek sesle böğürüp duran

Kök iynekti cıga attı. Gök ineği devirdi.
Köñküldede ürüp catkan Hırlayarak ürüp duran
Kök taygıldı öltüre saydı. Yaşlı gök köpeği öldürdü.
Közi cok kök iynegin Gözü kör gök ineği
Süüretep alıp üyge kirdi, Sürükleyerek eve girdi,
Közi cok kök taygıldı Gözü kör yaşlı gök köpeği
Cüktengençe ol ekeldi. Sırtına alarak getirdi.
Ayıl eezi abakay örökön Evin efendisi eşi yaşlı adam
Alañ kaykap, coktop turdı. Hayretler içinde kaldı.
Kök taygıldı tudup körüp, Yaşlı gök köpeği tutup,
«Bu ne atazı? - dep çoçıp turdı. «Bu neyin nesi? diye tedirgin oldu.
Kök iynekti tudup körüp, - Gök ineği tutup,
Bu kaytkan?» - dep kıjgır iydi. Bu nasıl olur?» diye bağırdı.
«Köñürede mööröp turar «Yüksek sesle böğürür
Kök iynegim kayda? - dedi. Gök ineğim nerede? dedi.
Köñüldede ürüp cadar Hırlayarak ürür
Kök taygılım kayda? - dedi. - Yaşlı gök köpeğim nerede? dedi.-
Caş balaga mıltık berip, Küçük yavruya yay verip,
Üldü berip kayttıñ? - dedi. Kılıç verip ne yaptın? dedi.
Ak-Bökö baatırdıñ Ak Bökö bahadırın
Aytkan sözi mındıy boldı: Sözü şu oldu:
«Közi cok kargan uy «Gözü kör yaşlı inek
Mal bolor bo? Atkay - dedi, - Mal olur mu? Vursun, dedi,
Közi cok kök taygıl Gözü kör yaşlı gök köpek
Eş bolor bo? Ölgöy» - dedi. Eş olur mu? Ölsün» dedi.
Cılañaş-Uul tura cügürip, Cılanaş Uul eve koşup,
Sıyra tartıp, soyo berdi, Sıyırıp soydu,
Üze tartıp, ooktoy berdi. Hepsini çıkarıp, parçaladı.
Kanı-sömin tökpöy-çaçpay, Bir karış kanı döküp saçmadan,
İçi-kardın tura taştabay İçini karnını eve bırakmadan
Tuzap, tuurap ol kaynattı. Tuzlayıp doğrayıp kaynattı.
Kök iynektiñ edile kojo Gök ineğin etiyle birlikte
Kök taygıldıñ edin tüldi. Yaşlı gök köpeğin etini haşladı.
Eki tüñey karganakka Birbirinin benzeri iki yaşlı kadına

Etti-cuunı çıgarıp berdi. Etini içyağını çıkarıp verdi.
Cüs tekpelü temir caanı Yüz destekli demir çadırı
Cüktengençe çıkpay kayttı. Sırtına alarak çıkıp gitti.
Altın kındu ak üldüni Altın kınlı ak kılıcını
Tudungança barbay kayttı. Tutarak gitmedi.
Ceten kulaş kök cıdanı Yetmiş ayak gök mızrağa
Tayangança cürbey kayttı. Dayanarak yaşamadı.
Altın sındu bay tayganıñ Altın gövdeli kutsal dağın
Sınına bolzo cügürip çıktı. Gövdesi boyunca koşarak çıktı.
Arı canın karap körzö, O tarafı dikkatlice gözlediğinde,
Ceten sıgın mında turdı. Yetmiş maral buradaydı.
Kara cañıs kastak oklo Yalnızca kara temrenli okla
Katay tize atpay kayttı. Birlikte dizerek oklarını attı.
Taş cakalu biy tayganıñ Taş yakalı kutsal dağın
Sının sınday bazıp keldi. Bağrını parçaladı.
Toguzon mıygak otop cürdi, Doksan dişi maral otluyordu,
Kara cañıs bolçok oklo Yalnızca kara yuvarlak okla
Katay cıga atpay kayttı. Birlikte peşpeşe attı.
Torsıktarınañ tizendeyle, Ayaklarıyla dizleriyle,
Tolırada süürtep keldi. Değiştirerek sürükledi.
Ak örgöögö ekelerde, Ak saraya alıp getirdiğinde
Abakay örökön coktop kördi: İhtiyar adam her şeyi gördü:
«Bu kanaytkan, ak-bökö? - deyt, «Bu nedir, ak pehlivan? dedi,
Ne atazın baştadıñ? - deyt, - Kimin atlarını yönettin? dedi,
Özötönniñ salımı ba? Yaşayanların ruhu mu? dedi,
Ölötönniñ belgezi be? Öleceklerin tahmini mi?
Tuunnıñ belgezi be? Doğanın falı mı?
Tuunnıñ añın tuuda kırgan, Dağın avını dağda kırdığı,
Subay mıygaktar tizendeptir. Kısır dişi marallar dizilmiş.
Cerdiñ añın tuuza kırgan Bölgenin avını tuzakla kırdığı
Ceten sıgın tizendeptir». Yetmiş maral dizilmiş».
Ak-Bökö tudup körüp, Ak Bökö gördükleri karşısında,
Alañ kaykap tura berdi. Hayretler içinde kalıverdi.
Bastırazın baatır uul Her şeyini bahadır oğul

	Cañıs uula süürtep kelgen.	Yalnız oğula sürükleyip geldi.
	Şaldañ uul bolgojın	Çıplak oğul ise
	Tayga keptü etti çöyip,	Dağ gibi eti yığıp,
	Çelgee-borçoo cazay berdi.	Çelgee borçoo süsledi.
1835.	*Talay keptü cuudı çöyip,*	Deniz gibi iç yağını saçıp,
	Tuzap, tuurap beletey berdi.	Tuzlayıp, doğrayıp hazırladı.
	Cilik-böörök cip alala,	İlik böbrek yiyerek,
	Cılañaş-Uul uyuktap cadat.	Cılanaş-Uul uyudu.
	Ajanıp alala, Ak-Bökö	Alıp yiyerek, Ak Bökö
1840.	*Abakayına aydıp otırdı:*	Eşine söyledi:
	«Körüs(ş)tü bolzo kaydat balam,	«Görse keşke yavrum,
	Ködüre aydıp berer edim.	Hepsini söylerdim.
	Tildü bolzo kaydat balam,	Dillense keşke yavrum,
	Tidinip onçozın aydar edim.	Utanıp hepsini söylerdim.
1845.	*Közi cokko kös bolgodıy,*	Görmez göz olunca,
	Közi çoktu uul cürbey,	Gözü görmeyen oğul yaşamaz,
	Kolı koktu bala turbay.	Eli yanan yavru durmaz.
	Cajı cetpes cajım - dedi, -	Yaşı yetmez yaşım, dedi,
	Kaydañ taap kelet ne? - deyt, -	Nereden nasıl bulup geldi? dedi,
1850.	*Baltır-kejik bala edi,*	Lutfedilmiş yavruydu,
	Kaydañ bazıp cüret ne? - deyt. -	Nereden nasıl geldi? dedi. -
	Togus kırlu taş taygaga	Dokuz zirveli taş dağa
	Çıkpalı cür dep cakır edim,	Yürüyerek ilerle diye emrederdim,
	Toguzon ayrı kara teñis	Doksan kollu kara deniz
1855.	*Keçpey cür dep aydar edim.*	Geçerek ilerle derdim.
	Kan-Çületiy kaan cerine	Kan Çületiy Kağan ülkesine
	Barbas edip cakır edim.	Gitmemesini emrederdim.
	Mını körzö, Kan-Çületiy	Bunu görse Kan Çületiy
	Cibey kalbas, men bilerim!»	Yiyecek kalmaz ben bilirim!»
1860.	*Aldañ-şaldañ uul bala*	Zavallı biçare yavrucak oğul
	Şımıranbay uyuktap cattı,	Fısıldamadan uyudu,
	Tabıştanbay amırap cattı.	Ses çıkarmadan yatıp dinlendi.
	Ceti kün uyuktayla,	Yedi gün uyuyarak,
	Cılañaş-Uul tura cügürdi.	Cılanaş Uul kalkarak koştu.

1865.	*Altı kırlu bay tepşideñ*	Altı kenarlı süslü tepsiden
	Bir bolçok et al cidi.	Bir parça et alıp yedi.
	Altı kırlu altın ayaktañ	Altı kenarlı altın kaptan
	Bir urum köçö içti.	Bir döküm arpa çorbası içti.
	Cerdiñ ajı ceten cüzün,	Yeryüzünün yüz yetmiş yemeğinden,
1870.	*Bir bolçoktoñ terip cidi.*	Bir parçadan toplayıp yedi.
	Agaş ciilek altan cüzün,	Yüz altmış ağaç yemişinden
	Araayınañ alıp cidi.	Yavaş yavaş alıp yedi.
	Altan kulaş ak üldüni	Altmış ayak ak kılıcı
	Altın taşka ol kayradı,	Altın taşa o çevirdi,
1875.	*Almas oşkoş kurçıdala,*	Elmas gibi bileterek,
	Altın kınga sugup aldı.	Altın kına soktu.
	Ceten kırlu ces cıdanı	Yetmiş kenarlı bakır mızrağı
	Möñün taşka bu kayradı,	Gümüş taşla biledi,
	Celbis edip kurçıdala,	Ruh edip keskinleştirerek,
1880.	*Ceñil tudup cütken aldı.*	Hafifleştirip istekle aldı
	Cüs tekpelü temir caanı	Yüz dayanaklı demir yayı
	Cüktenip iygen belen turat.	Yüklenip hazır durdu.
	Togus kırlu kandu kastak	Dokuz kenarlı kanlı temren
	Tooloy tudup, ol kıstandı.	Sayarak, o kıstırdı.
1885.	*Altın ejik açıp çıgıp,*	Altın kapıyı açıp çıkıp,
	Altay sının sınday bazat.	Altay yolunu yollandı.
	Altan tayga ajıp, tüjüp,	Altmış dağ aşıp, inip,
	Altay üstin çıñdap cüret.	Altay dağına doğru yürüdü.
	Cılañaş-Uul körüp turza,	Cılanaş Uul gördüğünde,
1890.	*Kös cederiñ arı canda*	Gözün gördüğü uzaklıkta
	Köböö calañ çöl cadırı.	Çıplak ova çöl duruyordu.
	Köböö çöldiñ cakazında	Çıplak çölün yakasında
	Eki kara köl cadırı.	İki kara çöl çadırı.
	Kecim oşkoş ak çöl	Eyer altı derisine benzer ak çöl
1895.	*Emdi mında catpay kayttı.*	Şimdi burada yatıp kaldı.
	Cüs budaktu möñün terek	Yüz budaklı gümüş kavak
	Eñçeyip kalgan turbay kayttı.	Eğilip kalan durmadan.
	Bökön terek ol aldında	O eğik kavak altında

	Temir bayzıñ turgan emtir.	Demir saray dururdu.
1900.	*Ak köböñlö caap koygon*	Ak pamukla gidip koyduğu
	Altın-möñün öñdü emtir.	Altın gümüş renkliydi.
	Temir bayzıñ ejiginde	Demir sarayın kapısında
	Ceti üyelü çakı turdı.	Yedi katlı at direği vardı.
	Cılañaş-Uul mını körüp,	Cılanaş Oğul bunu görüp,
1905.	*Çat la kaykay berbey kayttı.*	Hayret ve şaşkınlık içinde ilerledi.
	Cada tüjüp tıñdap kördi,	Yere yatıp dinledi,
	Sañ başka tibirt çıktı.	Alışılmadık ayak sesi çıktı.
	Cılañaş-Uul kelgen boyınça	Cılanaş Uul geldiği yoldaki
	Ceti üyelü bay çakını	Yedi katlı süslü at direğini
1910.	*Turgan cerineñ kodoro tarttı.*	Durduğu yerden çekip çıkarttı.
	Togus kırlu köö tayganıñ	Dokuz tepeli kutsal dağın
	Koltıgına cölöy çatçı.	Yamacına yaslandı izci.
	Cüs üyelü cabalak ayıl	Yüz bölmeli örtülü çadırı,
	Turgan cerineñ añtara tepti,	Durduğu yerden devirdi,
1915.	*Üç özögin sıy tebele,*	Üç sapını teperek kırıp,
	Cüs sıranı sıy sogolo,	Yüz sırığı parçalayarak,
	Odın edip taştap koydı.	Tahta parçasına döndürdü.
	Eki tüñey kara köldi	Birbirinin aynı iki kara gölü
	Kejirineñ buup saldı.	Gırtlağından boğup bıraktı.
1920.	*Eki tüñey kara köli*	Birbirinin aynı iki kara gölü
	Sayı artıp, soolıp kaldı.	Taşı alıp, savurdu.
	Cüs budaktu bay terekti	Yüz budaklı süslü kavağı
	Künçıgış töön iyde saldı,	Doğu yönüne gönderdi,
	Möñün terek cıgıl kaldı.	Gümüş kavak devrildi.
1925.	*Cılañaş-Uul emdi kubuldı.*	Cılanaş Uul şimdi değişti.
	Künge küybes küreñ taş	Güneşte yanmaz esmer taş
	Bolup emdi cada berdi.	Olup şimdi yattı.
	Ayga küybes altın taş	Ayda yanmaz altın taş
	Altın-kızıl öñdü boldı.	Kızıl altın renkli oldu.
1930.	*Kurç üldüzin tudungança*	Keskin kılıcını tutunca
	Kubulala, uyuktap cattı.	Değişerek yatıp uyudu.
	Ança-mınça ol bolbodı -	Epey zaman oldu

	Aydıñ közi ol cabıldı.	Ayın gözü kapandı.
	Saat-maat bu bolbodı -	Pek bir zaman geçmedi
1935.	*Künniñ közi bu bürkeldi.*	Günün gözü örtüldü.
	Catkan cadık cada añdanar	Yatan çürük devrilerek yatar
	Salkın tobrak kelbey kayttı,	Rüzgar toz kaldırdı,
	Turgan agaş tura sınar	Duran ağaç parçalanır
	Şuurgan sook tüşpey kayttı.	Tipi soğuğu düştü,
1940.	*At kaptalga kar caadı,*	At böğründe kar yağdı,
	Altaydıñ üsti cara toñdı.	Altay dağları dondu.
	Eer kaptalga cañmır caadı,	Eyer boyunda yağmur yağdı,
	Eki köli kileye toñdı.	İki gölü endişe verecek derecede dondu.
	Açu-koron kıygı uguldı,	Kederli çığlık duyuldu,
1945.	*At tibirti baza uguldı.*	Atın ayak sesi duyuldu.
	Ama-tomo arbanıştu	Peki hay hay diyerek homurdanışlı
	Er tabıjı em uguldı.	Erkek sesi çare olarak duyuldu.
	Eezin-mizin salkın tüjüp,	Efendiler efendisi rüzgar düşüp,
	Emeş sarı kün çalıdı.	Sarı güneş azıcık ışıttı.
1950.	*Tabır-tubır caaş caap,*	Tapır tapır yağmur yağıp,
	Tamırlanıp kün köründi.	Güneş ışıklar saçarak göründü.
	Soloñıdıy ceren at	Gökkuşağı desenli ceylan at
	Solıktagan, tınastagan,	Soluğu kesilen, zor nefes alan,
	Tayga keptü caan batır	Dağ gibi büyük bahadır
1955.	*Biyirkegen, bayırkagan,*	Gururlanan, iftihar edilen,
	Oñ kolında üldü oynogon,	Sağ elinde kılıç oynayan,
	Üldü mizi kün böktögön,	Keskin kılıcı güneş körelten,
	Sol kolında cıda oynogon,	Sol elinde mızrak oynayan,
	Cıda mizi ay böktögön.	Sivri mızrak ay köreltti.
1960.	*Aydıñ közin tumantıtkan*	Ayın gözünü dumanlandıran
	At tınıjı ol boluptır,	At soluğu olmuş,
	Künniñ közin karıktırgan	Güneşin gözünü kapatan
	Er tınıjı em boluptır.	Er soluğu ilaç olmuş.
	At kaptalga kar caaganı	At böğründe kar yağması
1965.	*Çilekeyi, tükürügi boltır.*	Salyası, tükürüğü olmuş.
	Aayı cok kalap tüşkeni	Şaşılmaz düşüp kalanı

	Edeginiñ celbüzi emtir.	Eteğinin esintisi imiş
	Tura agaş tura sınganı,	Dimdik ağacı kıranı,
	Sook bolup kelgeni	Soğuk olanı
1970.	*Kan-Ceerenniñ celbüzi emtir.*	Kan Ceren'in esintisi imiş.
	Tabır-tubır caaş bolup,	Tıpır tıpır yağış olup,
	Cañmır bolup tögülgeni	Yağmur olup döküleni
	Köstiñ cajı bu boluptır.	Gözünün yaşı olmuş.
	Ezin-cıbar salkın bolup,	Esintili hışırtılı rüzgar olup,
1975.	*Ene Altayga cayılganı*	Ana Altay'a yayılanı
	Kan-Ceeren adınıñ	Kan Ceren atının
	Kuyrugınıñ celbüzi emtir.	Kuyruğunun esintisi imiş.
	«Çadırımdı kem ootkon?	Çadırımı parçalayan kim?
	Bayzıñımdı kem cemirgen?	Sarayımı yıkan kim?
1980.	*Bay teregim kay cıgılgan?*	Süslü kavağım nasıl yıkıldı?
	Eki tüñey kara köldi	Birbirine eş iki kara gölü
	Ööçineñ kem böktögön?	Boynundan örten kim?
	Eki tüñey ak calañdı	Birbirine eş iki ovayı
	Örö-tömön kem tepsegen!?	Yukarı aşağı ayağıyla ezen kim?
1985.	*Ceezemdi kem cemirip,*	Ağaç yosunlarını kim döküp,
	Tepsedi ne?	Nasıl ezdi?
	Kozomdı kem kodorıp,	Tefimi kim parçalayıp
	Antardı ne?	Nasıl devirdi?
	Kulugurdı körgön bolzom,	Kör olasıcayı görecek olsam,
1990.	*Kızıl kanın tögöp edim,*	Kızıl kanını dökerdim,
	Kıldu bajın üzep edim.	Kıllı başını parçalardım.
	Bolot üldüüm ol bajına	Çelik kılıcımı o başına salladığımda
	Bolçok cetpes et bolor.	Parça yetmez et olur.
	Boro momon edine bodop,	Gri ayı kürkünü soyup,
1995.	*Bıjır ciyle barar edim.*	Etini pişirmek için varır idim.
	Kara cıda ol bajına	O başına kara mızrağı sapladığımda
	Kalbak cetpes et bolor.	Kaşık yetmez et olur.
	Kara momon edine bodop,	Köstebek kürkünü soyup,
	Kadap ciyle barar edim.	yüklenerek varırdım.
2000.	*Men baskalak bu altayga*	Ben basarken bu Altay'a

	Kandıy tañma kelet ne?	Uğursuz nasıl ve ne şekilde gelir?
	Men cürgelek bu cerge	Benim yaşadığım bu ülkeye
	Kandıy külügür cüret ne?» -	Hangi pehlivan nasıl yürür?»
	Andıy caman söstör aydıp.	Böyle kötü sözler söyleyip.
2005.	*Al caagın çaynap turdı,*	İç karartıcı çenesini öğüttü,
	Azu tijin tiştep turdı.	Azı dişini sıktı.
	Al caagın çaynanarda,	İç karartıcı çenesi oynadığında,
	Altay ceri silkingendiy,	Altay ülkesi sarsıldı,
	Tizirt-tabış mınañ çıgat.	Bundan çatlak ses çıktı.
2010.	*Azu tijin çaynanarda,*	Azı dişi çiğnediğinde,
	Köçkö tüjüp kelgendiy,	Karlı yamaçlardan kar düştü,
	Küzürt-tabış mınañ çıgat.	Bundan çatlak ses çıktı.
	Carınında capşaarı cok,	Kürek kemikleri bükülmeyen,
	Caan bütken batır emtir,	Büyük güven veren bahadır imiş,
2015.	*Omırtkazında üyezi cok,*	Omurgasında kıvrımı olmayan,
	Omok bütken kezer emtir.	Güven veren dinç kahraman imiş.
	Bek bü tken beline	Pek kuvvetli sırtına
	Bejen aygır mal cürgediy.	Elli aygır yürüdü.
	Ak calañdıy cardına	Ak ovalı emrine
2020.	*Altan üür koy turgandıy.*	Altmış sürü bıraktı.
	Büdün tuudıy büdüştü,	Bütün dağ gibi gövdeli,
	Carım tuudıy caaktu,	Yarım dağ gibi yanaklı,
	Aba cıştıy sagaldu,	Baba ormanı gibi sakallı,
	Al-taygadıy iyindü.	Ulaşılmaz dağlar gibi omuzlu.
2025.	*Kak mañdaydıñ ortozında*	Kuru alnının ortasında
	Kara cañıs köstü emtir.	Tek kara gözlüydü.
	Kara cañıs ol közine	O tek kara gözüne
	Kan çagılıp,ıylap turdı.	Kan oturup, ağladı.
	Katu bütken tişterineñ	Sert çıkan dişleriyle
2030.	*Ot bızırap*, çaynan turdı.*	Ot yolup, çiğnedi.
	Cılañaş-Uul em bolgojın	Çıplak oğul iyileşince
	Ceren attıñ kiynineñ arı	Ceylan atın arkasından
	Cajınıp,istep barbay kayttı.	Saklanıp, onu izledi, ayrılmadı.
	Caan-caan taygalar ajarda,	Büyük büyük dağlar aştığında,

2035.	*Tülkü bolup kojo ajat.*	Tilki olup hızla geçti.
	Caan-caan suular keçerde,	Büyük büyük sular geçtiğinde,
	Balık bolup kojo keçet.	Balık olup hızla geçti.
	Attu-çuulu ceeren attıñ	Anlı şanlı ceylan atın
	Teep bargan cerineñ	Tepip vardığı yerden
2040.	*Tegerik kara köldör artat,*	Yuvarlak kara göller geride kaldı,
	Bazıp bargan colınañ	Basıp vardığı yoldan
	Balkaştu kara suular çıgat.	Çamurlu kara sular çıktı.
	Alın tuygak tepken cerdeñ	Ön tırnağın teptiği yerden
	Arsal tayga çıgara bütti,	Çıkıntılı sarp dağ çıktı,
2045.	*Kiyin tuygak tepken cerdeñ*	Arka tırnağın teptiği yerden
	Bürsel tayga kiydire bütti.	Dağın örtüsünü giydirdi.
	Caan tayga ol ajarda,	O büyük dağı aşarken,
	Küçük bolup, kojo ajat.	Enik olup hızla aştı.
	Caan talay bu keçerde,	Bu büyük denizi geçerken,
2050.	*Cılmay balık bolup keçet.*	Durgun balık olup geçti.
	«İyt cibestiñ ajı belen,	«İt yemezin aşı hazır,
	Aylın-curtın körör - dedi, -	İlini yurdunu görür, dedi,
	İydeliniñ curtı kandıy?	Kuvvetlinin yurdu hangisi?
	Colın mınıñ körör» - dedi.	Bunun yolunu görür» dedi.
2055.	*Caan batır ol kiynineñ*	O büyük bahadırın arkasından
	Cılañaş baatır isteş keldi.	Çıplak bahadır gizlice izledi.
	Öçöjölö, ökpöörip,	İntikam hırsıyla, öfkelenip,
	Toguzon caan tayga aştı.	Doksan büyük dağ aştı.
	Ölüjerge bedrenip,	Öldürmek için arayarak,
2060.	*Toguzon caan talay keçti.*	Doksan deniz geçti.
	Çoorgoktu kara tayga	Oluklu kara dağın
	Tobragı tozıl turdı.	Toprağı dağıldı.
	Aydıñ-künniñ közin böktöp,	Ayın güneşin gözünü kapatıp,
	Kara tuman kaynap turdı.	Kara duman kaynadı.
2065.	*Soloñılu kara talay*	Gökkuşaklı kara deniz
	Büktelijip agıp turdı.	Bükülerek aktı.
	Ceten ayrı çöl cadırı,	Yetmiş ayrı çöl çadırı,
	Ceten cüzün mal körünet.	Yüz yetmiş sürü göründü.

Cüs üyelü tayga turdı, Yüz tepeli dağ ayağa kalktı,
Cüzün uktu con körünet. Yüz duydu halk göründü.
Toguzon kırlu taş örgöö Doksan kenarlı taş saray
Cüs tolıktu turbay kayttı. Yüz köşeli durdu.
Akka-kökkö ol saptalgan O bembeyaz iğne
Altın çümdü bolboy kayttı. Altın elbiseli oldu.
Togus kırlu temir çakı Dokuz kenarlı demir at direği
Ceti üyelü turbay kayttı. Yedi katmanlı durdu.
Ak buluttı bu kurçangan Bu ak bulutu kuşatan
Bay çakızı bolboy kayttı. Süslü at direği oldu.
Celgenine cer silkingen Dört nala geldiğinde yer sallayan
Ceeren adı cedip bardı. Ceylan atı yaklaştı.
Celbüzine tuu silkingen Esintisiyle dağ sallayan
Kan-Çületiy tüjüp bardı. Kan Çületiy geldi.
Togus kırlu bay çakıga Dokuz kenarlı süslü at direğine
Ceeren adın bektep buulayt. Ceylan atını sağlamca bağladı.
«Ceti künge soozın!» - deyle, «Yedi gün boyunca soğusun!» diyerek,
Kayra körböy üyge kiret. Geriye bakmadan eve girdi.
Kaalgalu kara ejigin Kanatlı kara ağaç kapıyı
Kayra açıp, kaan kirdi. İterek açıp, kağan girdi.
Odus eki taş bozogo Otuz iki taş eşiği
Altay-teltey bazıp bardı. Yürüyüp kutsal ruhun yanına vardı.
Köö tonın caya taştap, Kutsal elbiseyi yere bırakıp,
Tör bajına töjök saldı, Evin başköşesine döşek serdi,
Uuçalanıp uyuktay berdi. Yan gelip uyudu.
Aygır üür onıñ malı Aygır sürüsü onun malı
Altay taldap otop cürdi. Altay'ı özenle seçip otladı.
Ceten başka uktu kalık Yetmiş başa dinledi millet
Cer eelegen curtap cattı. Yurt sahibi gibi yaşadı.
Cılañaş-Uul kör otırıp, Cılanaş Uul görüp,
Eki tüñey taş karızın Birbirine eş iki taş dirseği
Tam tıñıda şımanıp iydi. İştahlanıp yüksek sesle yedi.
Eki tüñey taş cudruk Birbirine eş iki taş yumruğu
Uuştanıp sogun iydi. Avuçlayıp sokuşturarak yedi.

Kara tayga ol bajınañ	O kara dağın başından
Çaap bolup ol çıñırdı,	Karaca yavrusu olup çığlık attı,
Turna bolup ol kıygırdı.	Turna olup haykırdı.
İyt cakşızı ürgüledi,	İtin iyisi uludu,
Tudar bolup çuradı.	Koşup tutar oldu.
Uy cakşızı ürkidi,	İneğin iyisi korktu,
Süzer bolup cütkidi.	Süsmek istedi.
«Kıygılu emdi cuu keldi! - dep,	«Şimdi çığlıklı savaş geldi! deyip,
Kıygı emdi salgan turdı.	Şimdi çığlık attı.
Kılıştu emdi çak keldi!» - dep,	Şimdi kılıçlı zaman geldi!» deyip,
Anañ tıñıda aytpay kayttı.	Daha da hızlı söyledi.
Cer üstiniñ ceten kaanı	Yeryüzünün yetmiş kağanı
Alañ kaykap tura berdi.	Hayretler içinde kaldı.
Altay üsti altan kezer	Altay dağının altmış kahramanı
Bajın caykap körör boldı.	Başını sallayıp görür oldu.
«Kemirçegi katkalak - deyt,	«Kıkırdağı sertleşecek, dedi,
Adar saadak kem bergen?	Ok Attığı yayı kim verdi?
Kan-Çületiy kaan boyı	Kan Çületiy kağan boyu
Körgön boyınça tükürip iydi.	Gördüğü boyunca tükürüp yedi.
«Almıs-kaanniñ curtında bütken,	«Almıs Kağan'ın yurdunda olan,
Aldañ-şaldañ uul cürbey.	Zavallı biçare oğul doğdu.
Erlik-biydiñ surazınañ bütken,	Erlik beyin piçinden olan,
Et cılañaş bala cürbey!	Et çıplak yavru doğdu!
Bastıra canı baskın! - dedi, -	Her yanı baskın! dedi,
Baka bolup bas la cürbey.	Kurbağa olup yaşadı.
Tenidip iygen terbezen edi,	Başıboş gezip dolaşan dilenciydi,
Cılan bolup, cılıp cürbey.	Yılan olup, sürünerek yaşadı.
İyt cakşızın	İtin iyisini
Agıdıp iyger,	Sürütüp dolaştırır,
Cara tartıp cigey - dedi. -	Parçalayarak yiyecek, dedi.
Çar cakşızın bojodıp iyger,	Boğanın iyisini zayıflatıp dolaştırır,
Cara süsse, ölgöy!» - dedi.	Parçalamak için süsse, ölecek!» dedi.
Oyto kayra kire kondı,	Gerisin geriye girerek yerleşti,
Ot jaların caan saldı.	Ot ateşini büyük yaktı.

Köböñ töjök töjöp iydi, Pamuk döşek serdi,
Cajıl castık castan iydi, Yeşil yastığa yaslandı,
Kozırıktap uyuktay berdi, Horlayarak uyudu,
Töölönip cada berdi. Yaslanıp yattı.
Cılañaş-Uul bu bolojın Çıplak oğul böyle olunca
Kara tayga ol bajınañ Kara dağın başından
İyt celijile celip tüşti, İt tırısıyla tırıs geldi,
Kan-Çületiy örgöözine Kan Çületiy sarayına
Sır-cügürük cetpey kayttı. Hırsla koşarak gitti.
Soloñıdıy ceeren attıñ Gökkuşaklı ceylan atın
Tas koltıgın keze kördi. Çıplak koltuğunu hazırlıksız gördü.
Cüs tekpelü temir canı Yüz dayanaklı demir çadırı
Cüs tekpege cıldıra tartat, Yüz dayanağa çekti,
Toolbırlu kandu kastak Kanatlı kanlı temreni
Temir caaga caba tudat. Demir yaya bastırıp tuttu.
Cüs tekpelü kıybır cebe Yüz dayanaklı demir uçlu ölümcül ok
Cırs etkeni ol uguldı. Cırs ettiği duyuldu.
Şıkamaldu ak mıltıktañ Tam isabetli ak yaydan
«Kürs» etkeni baza uguldı. "Kürs" ettiği yine duyuldu.
Teñeri tübi kürkürep kaldı, Gökyüzünün derinlikleri gürledi,
Ceeren adı cal castandı, Ceylan atın yelesine yaslandı,
Kan-Çületiy oygonbodı. Kan Çületiy uyanmadı.
Cılañaş-Uul kire kondı. Cılanaş Uul girdi.
Kaalgalu kalıñ ejikti Kanatlı kalın kapıyı
«Kalırt» etire aça tarttı. Gıcırdatarak açtı.
Biy etken biyik bozogo, Bey eden büyük kapıya,
Kayra körböy altay bastı. Geriden bakan ruh bastı.
Kan-Çületiy uyuktap cattı. Kan Çületiy uyudu.
Altın-Targa abakayı Eşi Altın Targa
Ak şirdekte köktönip otırdı. Ak keçede dikildi.
Cılañaş-Uul kelgen boyınça Cılanaş Uul geldiğinde
Kan-Çületiy baatırdıñ Kan Çületiy bahadırın
Bek bütken üyeniñ tal-ortogo, Sağlamlaşan dizinin içine,
Odus eki üyeniñ ortozına Otuz iki kıvrımının ortasına

Ceten kulaş kök cıdala Yetmiş ayak gök mızrakla
Kaday saybay bu kanayttı. Çakarak sapladı.
Ceten arşın bu cıdanıñ Yetmiş arşın mızrağın
Ceti arşını kire berdi. Yedi arşını giriverdi.
Kızıl-koron kan tögülüp, Kıpkızıl kan dökülüp,
Ulaazına cede berdi. Çadırın tabanına kadar ulaştı.
Kan-Çületiy atpas edip, Kan Çületiy ok atamayıp,
Aytpas sösti aydıp iydi. Söylenmez sözü söyledi.
«Adañ mınzı nezi edi, «Attığın böyle nasıldı,
Uuçama çıt etkeni? Yanıma çıt etti?
Bu ne atazı, abakay?» deyt. Bu neyin nesi, kadın?» dedi.
Abakayı aydıp turdı: Eşi söyledi:
«Men köktönip otırala, «Ben dikilirken,
Baatır kiji uuçazı Bahadır kişi sırtı
Kandıy bolot emeş dep, Nasıl oldu azıcık deyip,
Altın kayçı mizile Altın mızrağın keskin ucuyla
Kadap körüp turbay!» dedi. Çakıp durdu!» dedi.
Cılañaş-Uul bu bolgojın Cılaaş Uul ise
Altan kulaş ak üldüni Altmış ayak ak kılıcı
Altın kınnañ suura tarttı. Altın kınından sıyırdı.
Kan-Çületiy baatırdıñ Kan Çületiy bahadırın
Calañ bolgon cardı orto, Açık olarak ortasından kesti,
Eki carın ortozına, İki omzunun ortasına,
Arkazınıñ altı üyege Arkasının altı kıvrımına
Almıs mistü ak üldüle Almıs uçlu ak kılıcı sapladı
Kıç la berbey bu kayttı. Kıçından çıktı.
Altan kulaş ak üldüniñ Altmış ayak ak kılıcın
Altı arşını kire kondı. Altı arşını girdi.
Kızıl-koron kan tögület, Kıpkızıl kan döküldü,
Köbüktelip kanı aktı, Kanı köpüklenip aktı,
Ot ayagın aylana berdi, Ot ayağına dolaştı,
Ejigine cede berdi. Eşiğine kadar ulaştı.
Kan-Çületiy tıñ çoçıdı: Kan Çületiy çok korktu:
«Ce, kalak! - debey kayttı. - «Ah, lanet olası! dedi.

2205.	*Eneñeydiñ töji! - dedi,*	Anasının örs kemiği! dedi,
	Ekinçizin caman ayttı. -	İkincisini kötü söyledi.
	Cardıma meniñ çıt etkeni	Benim böğrüme sapladığı
	Bu ne atazı, abakay?» - dedi.	Bu neyin nesi, kadın?» dedi.
	Altın-Targa abakayı	Eşi Altın Targa
2210.	*Aydıp turbay emdi kayttı:*	Söylemediklerini şimdi söyledi:
	«Men köktönip otırala,	«Ben dikilip otururken,
	Baatır kijiniñ cardı	Bahadır kişinin omzu
	Kandıy bolot ne dep,	Nasıl oldu nasıl deyip,
	Altı kırlu altın iynele	Altı kenarlı altın iğneyle
2215.	*Kadap körüp turbay» - dedi.*	Görmeden çaktı» dedi.
	Altan arşın ak üldüniñ	Altmış arşın ak kılıcını
	Almas bolot mizile katay	Elmas çelik ucuyla birlikte
	Altı arşını sınıp kaldı.	Altı arşını kırıldı.
	Mını körgöy şaldañ uul	Bunu gören Çıplak oğul
2220.	*Kan-Çületiy baatırdıñ*	Kan Çületiy bahadırın
	Calmajı orto kelip tepti,	Uyluğunun ortasına gelip tepti,
	Carın orto keldi süsti.	Omzunun ortasına kafa vurdu.
	«Eeli adıñ cal castañgan,	«Sahipli atının yelesine yaslandın,
	Erlü boyıñ uyuktagañ,	Koca gövden uyudun,
2225.	*Kayran adıñ cal castangan,*	Değerli atının yelesine yaslandın,
	Kaan boyıñ amıragañ.	Kağan gövdesi dinlenen
	Attu-çuulu Ak-Bökköniñ	Anlı şanlı Ak Bökö'nün
	Eki közi kayda? - dedi. -	İki gözü nerede? dedi.
	Eldeñ algan ejiniñ	Halktan aldığı eşinin
2230.	*Eki közi beret?» - dedi.*	İki gözünü verdi mi?» dedi.
	Kan-Çületiy tura cügürdi,	Kan Çületiy ayağa kalktı.
	Kazır ayudıy ogırıp iydi,	Öfkeli ayı gibi böğürüverdi,
	Kara-kuladıy silkin iydi.	Kara kula gibi silkiniverdi.
	Tuu silkingen tabış boldı,	Dağ sallayan ses oldu,
2235.	*Cer silkingen küzürt boldı.*	Yer sallayan çatlak ses oldu.
	Teñeridiy küzürt edet,	Gökyüzü gibi ses çıkardı,
	Temir şañdıy kañırt edet.	Demir çan gibi çınladı
	Koron-sarı kanın körüp,	Zehir sarısı kanını görüp,

Aytpas sösti mında ayttı.	Söylenmez sözü burada söyledi.
Koñır-sarı sabın körüp,	Benekli sarı kabzasını görüp,
Anañ caman ermektendi.	Daha kötü konuştu.
«Adañ, adañ edi! - dedi, -	Baban, baban idi! dedi,
Amtajıgan emtiriñ - deyt, -	Meğer alışkınmışsınız, dedi,
Eneñeyiñniñ töji! - dedi, -	Anasının örs kemiği! dedi,
Eremjigen boltırıñ!» deyt.	Alıştırın» dedi.
Köö- kuyagın kiyip iydi,	Kutsal zırhını giydi,
Kobı keptü kolın bolzo.	Çukur gibi elini ise
Koştoy tudup, ködür çıktı.	Yakın tutup birlikte indirdi
Calañ bolgon alakanın	Geniş olan avuç içini
Caya tudup aylana soktı.	Açıp dolaştırdı.
Cılañaş-Uuldıñ soorızına	Çıplak oğulun sağrısına
Alakanıla tuda la berdi.	Avuçlarıyla uzattı.
Alakan tiygen ol cerineñ	Avuç içinin değdiği yerden
Ak calbıjı çöyile berdi.	Ak alev saçılıverdi.
Caş balanıñ calmajına	Küçük yavrunun uyluğuna
Tajılganla eki tutturdı,	Tokatla iki kez vurdu
Tajılgan tiygen ol cerineñ	Tokadın değdiği yerden
Sarı calbış cayıla berdi.	Sarı alev yayıldı
Kuba cılañaş uul bala	Solgun çıplak oğul yavrucak
Alakanıla baza çaptı.	Avcunun içiyle yeniden vurdu.
Ala koyıp küreje berdi.	Karşısına alıp güreşti.
Bozu bolup, süzüjip keldi,	Buzağı olup süsüştü,
Borsık bolup, tudup keldi,	Porsuk olup tuttu,
Küç cetkençe teep turat,	Gücü yettiğince tepti,
Küçük çilep, çıñır turat.	Enik gibi çeniledi
«Anañ tıñıda ne sokpodıñ?» -	«Niçin daha hızlı vurmadın?»
Açu-koron algırıp surayt.	Feryat ederek direndi.
Tizezineñ kelip tudup,	Gelip dizinden tutarak
Tiştep, teep, süzüp turdı.	Sıkıp tepip süstü.
Kan-Çületiy tükür iydi.	Kan Çületiy tükürdü.
«Ölbögön boyıñ ölör bolup,	«Ölümsüz bedenin ölür olup,
Ölüm bedrep kelgeñ - dedi, -	Ölüm arayarak gelendir, dedi,

Batpagan boyıñ bajıñ sunup, Batmayan gövden başını uzatıp,
Badar cerge kelgen!» - dedi. Batar yere gelendir!» dedi.
Baltır kejik Cılañaş-Uuldıñ Lütfedilmiş Çıplak Oğulun
Eki budınañ ala koydı, İki ayağından aldı,
Ejik açıp, çıga kondı. Kapıyı açıp çıktı.
Cer üstiniñ ceten alıp, Yeryüzünün yetmiş kahramanı,
Cedip kelgen mında turat. Vardığı yerde durdu.
Altay sırtınıñ altan kaan Altay Dağının altmış kağanı
Alañ kaykap mını köröt. Bunu hayretler içinde gördü.
Cılañaş-Uuldı Kan-Çületiy Kan Çületiy Cılanaş Uulu
Kögörgönçö ködürip çıktı, Göğe doğru kaldırdı,
Kök buluttı aralattı, Gök bulutu araladı,
Akka-kökkö alıp çıktı, Bembeyaz yiğit çıktı,
Ak buluttı ol coktottı. Ak bulutu o yok etti.
Kök korımga caba tudup, Gök taşa basıp,
Talaygança alıp keldi. Bahadır kızarak geldi.
«Calbak taştıñ üstine «Yassı taşın üstüne
Caba sogup öltüretem!» deyt, Yatırıp öldüreyim!» dedi,
Calbak taşka bu bolgojın Yassı taşa gelince
Talayıp kelip tuda la berdi! Tutarak sallayıverdi!
Cer şilizi calbak tajım Yer camı yassı taşım
Seles etpey bu kanayttı, Bir an görünüverdi,
Sarı calbış ot çöyildi. Sarı alev ateş saçıldı.
«Anañ tıñıda ne sokpodıñ?» dep, «Niçin daha hızlı vurmadın?» deyip,
Cılañaş-Uul bu kıygırdı. Çıplak Oğul haykırdı.
Kurlaazınañ ala koyıp, Kemerinden tutup
Tartıja berbey emdi kayttı. Çekiştirdi.
Torbok bolup, süzüp turat, Tosun olup süstü,
Çoçko bolup, tudup turat. Domuz olup yakaladı
Külün bolup, teep keldi, Tay olup tepti,
Kuran bolup, süzüp keldi, Kuzu olup tos vurdu,
Kan-Çületiy tıñ açındı. Kan Çületiy çok öfkelendi.
Altay üsti altan kaan Altay dağının altmış kağanı
Alañ kaykap körgüledi. Hayretler içinde seyretti.

	Cerdiñ üsti ceten kaan	Yeryüzünün yetmiş kağanı
	Cergelejip kaykadı.	Sırayla şaşkınlığını gösterdi,
	«Bu ne atazı uçkan? dejet,	«Bu nasıl uçuyor böyle? dediler,
2310.	*Kaydañ kelgen baatır? dejet.*	Nereden gelen bahadır? dediler.
	Kayda bütken uulçak?» dejet.	Nerede doğan yavrucak?» dediler.
	Açınbagan Kan-Çületiy	Öfkelenen Kan Çületiy
	Aytpas sösti bogo ayttı.	Söylenmez sözü söyledi
	«Ak-Bökööniñ közin eeçiy	«Bunun üzerine Ak Bökönün gözünü
2315.	*Seniñ köziñ oyorım! dedi,*	Senin gözünü oyarım! dedi,
	Eki kolınıñ ergegin eeçiy	İki elinin başparmağını sonra
	Edi-kanıñ üzerim!» dedi.	Bedenini parçalarım!» dedi.
	Eki buttañ ala koyıp,	İki ayağından tutuverip,
	Kögörgönçö ködüre tuttı,	Göğe doğru kaldırıp öylece tuttu,
2320.	*Kök buluttı araladıp,*	Gök bulutu aralayıp,
	Kök ayastañ talay keldi.	Mavi gökyüzünden denizdi.
	«Köjöö taştıñ bu üstine,	Perde taşının üstüne,
	Kömö sogup köröyin! - dedi,	Gömüp göreyim! dedi,
	Ceti cerdeñ üzülzin - dedi,	Yedi yerden kopsun, dedi,
2325.	*Cerge segi artsın!» dedi,*	Yere parçaları kalsın!» dedi,
	Cılañaş-Uuldı tuda berdi.	Cılanaş Uulu tutuverdi.
	Köjöö taştañ kök calkın	Perde taştan gök şimşek
	Könü özökkö cayıla berdi.	Sakin ırmağa yayılıverdi.
	Cılañaş-Uul tura cügürip,	Cılanaş Uul kalkarak koşup,
2330.	*Tam tıñıda em algırdı.*	Hızlı bir şekilde canlılık buldu.
	«Onoñ tıñıda ne sokpodıñ	Ondan güçlenerek niçin vurmadın
	Sen meni? - dep surap turdı.	Sen beni? diye sordu.
	Bulan bolup teep turat,	Eşek olup tepti,
	Buura bolup kacap turat,	Deve olup kaçtı,
2335.	*Buka bolup süzüp turat.*	Boğa olup süstü.
	Küçine mınıñ küç kojuldı,	Gücüne güç eklendi,
	Çagına mınıñ çak kojıldı.	Yaşına yaş eklendi,
	Koltıgınañ kelip tudup,	Gelip koltuğundan tutup,
	Koldomdojo berbey kayttı.	Yardım verdi.
2340.	*Carınınañ bu tudala,*	Omzundan tutarak

Calmaş boygo teppey kayttı. Kalçasından tepti.
Cer aldınıñ cetkerleri Yer altının cinleri
Çek kaykadı küçtüzin, Güçlülüğüne hayret etti,
Altay üstüniñ baatırları Altay dağının bahadırları
Alañ kaykayt böközin. Pehlivanı hayretler içinde seyretti.
Kan-Çületiy tıñ açındı, Kan Çületiy çok öfkelendi,
Aytpas sösti mında ayttı. Söylenmez sözü burada söyledi.
Açu teri tögül te turza, Acı teri dökülüp dursa
«Adañ seni cizin! - dedi. «Baban seni yesin! dedi.
Artık küçti kem bergey ne? Daha fazla gücü kim nasıl verecek?
Eneyiñniñ töji!» - dedi. Anasının örs kemiği!» dedi.
Bek cerineñ bektep tudup, Sağlam yerinden sıkıca tutup,
Mergen tegee ol kaptırdı. İsabetli zıpkına kaptırdı.
Kak cerineñ kabıra tudup, Çayırın kuru yerinden tutup,
Kapkı tegee ol tutturdı. İsabetli zıpkına tutturdu.
Üç teñeri bu tübine Üç gökyüzünün derinliklerine
Kürkürede ködür keldi. Kükreyerek indirdi.
Üç altaydıñ bu tübile Üç kutsal ruhun dibine
Tibirede ködür keldi. Titreterek indirdi.
Ak bulutla araladıp, Ak bulutla aralatıp,
Ay-Bırkanga cañıy tudat. Ay Bırkan'a salladı.
Kök buluttı coktolodıp, Gök bulutu kaybedip,
Kün-Bırkanga ekçey tudat. Gün Bırkan'a hafifçe sarstı.
Ak ayastıñ ol tübineñ Ak göğün derinliklerinden
Alıp keldi Cılañaş-Uuldı. Alıp geldi Cılanaş Uulu.
«Cer kindigi kara taşka «Yer göbeği kara taşa
Üze sogup köröyin! - deyt, - Tamamını sokup göreyim! dedi,
Ceti cerdeñ üzülzin!» - dep, Yedi yerden parçalansın!» deyip,
Arbap, şıpşap sokpoy kayttı. Bağırarak küfrederek soktu.
Cer kindigi kara tajım Yer göbeği kara taşım
Seles edip kalbay kayttı. Bir an görünüp sonra yok oldu.
Kızıl çedirgen bızırt edip, Kızıl kıvılcım olgunlaşıp,
Kırlañ cerge ört kamıldı. Dağlık araziye yangın yayıldı.
Taşka sokkon Cılañaş-Uul Taşa sokulan Cılanaş Uul

Tam tıñıda algırıp iydi.	Aniden direndi
«Anañ tıñıda ne sokpodıñ?» -	«Niçin daha hızlı sokmadın?»
Açıngandıy ol suradı.	Diye sinirlenerek sordu
Ayu bolup ogırıp iydi.	Ayı olup böğürdü.
Arsal bolup tuduja berdi.	Çıkıntılı dağ olup tutuştu.
Alakanıla tajıy berdi.	Avuçlarıyla taşıdı.
«Ak-Bökönıñ eki közin,	«Ak Bökönün iki gözünü,
Abakayınıñ eki közin	Eşinin iki gözünü
Beret! - deyle, bir silkidi. -	Verdi! diyerek, bir silkti.
Köstü kijiniñ közin oyor	Gözü olanın gözünü oyar
Kuskun bediñ, tañma, - dedi. -	Kuzgun musun uğursuz, dedi,
Koldu kijiniñ ergegin kezer	Elli kişinin başparmağını keser
Küjül bediñ, külük?» - dedi.	Köstebek misin, usta?» dedi.
Caak boygo tajış keldi.	Yanağına tokat geldi.
Carın töstöñ tuduş keldi,	Omuz başından tutuştu,
Eek boygo süzüş keldi,	Çenesine tos geldi,
Erin boygo soguş keldi.	Dudağına darbe geldi.
Kızıl-maral bu çırayı	Kızıl yaban gülü simalı
Kızu ottıy kızıy berdi.	Kızgın ateş gibi yandı.
Tostok kara ol közineñ	O pörtlek kara gözünden
Tort çedirgen tögül keldi.	Şimdi kıvılcımlar döküldü.
Eek tiji eki tişteñ	Çene dişlerindeki iki dişten
Agın-çagın çagıl turdı,	Kıvılcımlar parladı,
Camakayda caan tişteñ	Arka sıradaki büyük dişten
Sarı calbış küyüp turdı.	Sarı alev yandı.
Tutkan-tutkan bu cerineñ	Tuttuğu yerden
Tudamına üze sogot,	Bir tutam parçaladı,
Kapkan-kapkan ol cerineñ	Kaptığı yerden
Karıjına cara tartat.	Pazusunu parçaladı.
Ceti künge bu tartıştı	Yedi gün boyunca çekişti.
Cer tayanbay tüñey keldi,	Yer dayanmayacak gibi oldu,
Togus künge bu tuduştı	Dokuz gün boyunca tutuştu.
Tobrak tüşpey tüney cürdi	Toz dumana karıştı
Caan, caan taygalarga	Büyük büyük dağlara

	Sıkışıklap bu küreşti	Birbirlerini sıkıştırarak güreşti
2410.	*Caan, caan talaylarga*	Büyük büyük denizlere
	İyde salıjıp bu tartıştı	Birbirlerine kuvvetle vurarak kapıştı.
	Caan tayganı örtöy bazıp	Büyük dağı yakarak
	Kogına bazıp küreş keldi	Külüne basarak güreşti
	Caan talay soolto bazıp	Büyük deniz azaltıp
2415.	*Sayına, bazıp tuduş cürdi*	Taşına basarak tutuştu
	Tudungan onıñ küçterineñ	Onun güçleriyle tutunduğu
	Tuura tuular üzül turat	Geniş dağlar parçalandı.
	Tartışkan olor cerlerineñ	Tartışmış oldukları yerlerden
	Taygalar üzülip oodıl turat	Dağlar kopup parçalandı
2420.	*Cer toozını tenerige çıgıp*	Tozu toprağı göğe çıkıp
	Boro tuman borlop turdı	Gri duman savruldu
	Teñeri buludu cerge tüjüp	Gök bulutu yere akıp
	Kara tuman kaynap cattı	Kara duman kaynadı
	Tük tiyişken tümen maldı	Tüyleri değen on bin malı
2425.	*Tirüge kıra tepsep cüret*	Diriye kırarak ezdi
	Til bilişpes kalın condı	Birbiriyle anlaşamayan orman halkını
	Tize bazıp, kırıp cüret	Dizerek, kırdı
	At kanı talayga kojulıp	At kanı denize karışıp
	Kızıl ceeren suu kubuldu	Kızıl ceren suyuna dönüştü
2430.	*Er kanınan teñiske kojulup*	Yiğit kanından okyanusa karışıp
	Etle cuula suular aktı	Etle içyağıyla sular aktı
	Kandu çaktın baştalganın	Kanlı zamandan başlayanın
	Kalın kalık kaykap kördi	Orman halkı hayretler içinde seyretti
	"Kajızı mının cengey ne?"dep	«Bunun hangisi yenecek acaba?»deyip
2435.	*Kaandar baza şirtey berdi*	Kağanlar yeniden şaşırdılar
	Soguştan başka soguş bolup,	Kavgadan daha başka kavga olup,
	Elge -congo tübek boldu	Ele güne sefalet oldu
	Baatırlardın kürejinen	Bahadırların güreşinden
	Malga baza çıgım boldı	Mala da zarar oldu
2440.	*Kan-Çületiy baatırdın*	Kan Çületiy bahadırın
	Cer tayanarı köptöp cüret,	Yer dayanağı çoğaldı,
	Cedip tudarı astap cüret	Varıp tuttuğunu küçülttü

	Tobrakka tiyeri köptöp turat	Toprağa değmesi çoğaldı
	Tolgoy tudarı astap turat	Bilek güreşi tutması" küçüldü
2445.	*Ayrı mistü bolot maltala*	Kollu uçlu çelik baltayla
	Cılañaş-uuldı maltaladı	Cılanaş Uul'u baltaladı
	Ayrı mistü toñrak bıçakla	Kollu uçlu keskin bıçakla
	Cılanaş-uuldı bıçaktadı	Cılanaş Uul'u bıçakladı
	Eneden çıkkan et çamçaga	Anadan çıkan et zarına
2450.	*Malta-bıçak tıgınbas boldı*	Balta bıçak işlemez oldu
	Kança da katap taşka...	Bir daha da asla taşa…
	Kanı agıp ölbös boldı	Kanı akıp ölmez oldu
	Cılañaş cürgen baatır uuldıñ	Çıplak yaşayan bahadır oğulun
	Tınına cedip bolboy baadı	Ruhuna girip görünmez oldu
2455.	*Büderde bütken et çamçanı*	Yüzünde biten et benini
	Cara tartıp baza bolbodı	Parçalayıp ayağıyla ezemedi
	Kan-çületiy baatırdıñ	Kan Çületiy bahadırın
	Toguzon kat köö- kuyagı	Doksan kat ulu zırhı
	Torsıgına tolgolıp tüşti	Ayağına kıvrıldı
2460.	*Togus kat köö tonı*	Dokuz kat ulu kürkü
	Tizezine bu şımaldı	Dizine yığılarak düştü
	Tüşken cerden tudamla	Düştüğü yerden tutamla
	Köö-kuyaktı üze cırtkan	Ulu zırhı üstünde parçalayan
	Kapkan cerden karıjına	Kaptığı yerden pazusuna
2465.	*Kamık kapsal cara tartkan*	Kara yılan gibi parçalayan
	Kan-Çületiy baatırdıñ	Kan Çületiy bahadırın
	Edin ergekçedeñ üzüp keldi	Vücudunu erkek gibi parçaladı
	Kanın kalbakçadan tögüp keldi	Kanını kaşık gibi döktü
	Kan-Çületiy baatırdın	Kan Çületiy bahadırın
2470.	*Torsık edi tolgolıp*	Ayak eti kıvrılıp
	Codozına ol tüşti	Bacağına düştü
	Bilek edi şımalıp	Bilek eti yığılıp
	Karızına bu tüşti	Dirseğine düştü
	Kan-Çületiy arbanat:	Kan Çületiy mırıldandı:
2475.	*«Cerdiñ üstin ceektegem,*	Yeryüzünü yönetenim,
	Ceten kaan közin oygom	Yetmiş kağanın gözünü oyanım

	Altay üstin akalagam	Altay dağının galibiyim
	Altan bökö ergegin keskem	Altmış pehlivan parmağını kesenim
	Kemine bu cetkelek	Olgunluk çağına yetişmiş
2480.	*Kemircegi katkalak*	Kıkırdağı sertleşecek
	Küçine küç kojular dep	Gücüne güç eklenir deyip
	Kem bodogon mını? dedi	Bunu korkutan kim? dedi.
	İydezine iyde kojular dep,	Gücüne güç eklenir deyip,
	Kem sanangan mını? dedi-	Bunu düşünen kim? dedi
2485.	*Ölbös boyım ölötön turum*	Ölmez bedenim ölecek gibidir
	Öştülerim köp edi! deyt.-	Düşmanlarım çok idi! dedi.
	Barbas boyım baratan cadım	Ölümsüz bedenim ölecek oldum
	Bazınganım köp lö edi!"deyt.	Eğilenim çok idi!» dedi.
	Cılañaş-Uul aydıp turdı:	Cılanaş Uul söyledi:
2490.	*«Börü aldı aya bolor,*	«Kurt ayağı tuzağa düşer,
	Attırbaganıñ köröyin!	Attırmayanını göreyim!
	Bökö aldı taykak bolor,	Pehlivan ayağı kaygan olur,
	Cendirbegeniñ köröyin!	Yendirmeyenini göreyim!
	Tokım aldında at cürer,	Eyerin altında at yürür,
2495.	*Meniñ adım ol emey*	Benim atım o değil
	Ton içinde er cürer	Kürk içinde er yürür
	Meniñ argam bar emey»	Benim gücüm var değil»
	Calbak taştı kodoro tartıp	Yassı taşı parçalayıp
	Kan-Çületiydi sabadı.	Kan Çületiy'i vurdu.
2500.	*Cer aldınıñ çondogı*	Yer altının kırları
	Köjöö taştı kodoro tartıp,	Perde taşı parçalayıp,
	Kan-Çületiydi şıydamdadı.	Kan Çületiy'i değnekledi.
	Cer kindigi kara taşla	Yer merkezi kara taşla
	Kak mañdayına töbölödi.	Kurumuş alnını tepeledi.
2505.	*Ayu bolup turup keldi,*	Ayı olup durdu,
	Arslan bolup kacap keldi,	Arslan olup kükredi,
	Sıgın bolup süzüp keldi.	Maral olup süstü.
	Kan-Çületiy baatır	Kan Çületiy bahadır
	Arga cokto cıgıldı.	Çaresizce yığıldı.
2510.	*Cılanaş-Uul baatırdı*	Cılanaş Uul bahadırı

	Bılça bazıp albay kayttı.	Ezip çıkardı.
	Bılça bazıp cıgıp ta alza,	Ezip yığıp da alınca,
	Budı cerge cetpey turat.	Ayağı yere yetmedi.
	Ceti kulaş kirezi	Yaklaşık yedi ayak
2515.	*Çöyilgen bolzo, ceder edi*	Saçılması ise, son oldu
	Bu tujında Cılañaş -Uulga	Bu sırada Cılanaş Uul'a
	Ay-Tana cenezi bergen	Ay Tana yengesinin verdiği
	Altın toñrak, sanaazına kiret	Altın hançer aklına geldi
	Et karmanınañ altın toñrak	Et cebinden altın hançer
2520.	*Suura tartıp ol kodordı*	Çekerek parçaladı
	Ceti künge kojoñdoordo	Yedi gün boyunca türkü söyleyince
	Ceti ayrızı ol açıldı.	Yedi kolu açıldı.
	Altın bolot onın mizi	Altın çelik onun sivri ucu
	Almas bolup bu köründi.	Elmas olarak göründü.
2525.	*Kan-Çületiy baatırdın*	Kan Çületiy bahadırın
	Ceti ayrı toñrakla	Yedi kollu hançerle
	Cara kezip tilbey kayttı.	Parça parça kesip dilimlere ayırdı.
	Kan-çületiy baatırdın	Kan Çületiy bahadırın
	Ak buluttıy kaazızı	Ak bulut gibi kuyruk yağını
2530.	*Añdanıjıp bas keledet.*	Kaynayarak geldi.
	Balık çılap, baçıldap,	Balık gibi baçıldayıp,
	Baka çılap, bapıldap,	Kurbağa gibi bapıldayıp,
	Cılbırajıp tögület,	Kayarak döküldü,
	Cılan çılap, cıl keledet	Yılan gibi, yıl süründü
2535.	*Mını körgön Cılañaş-Uul*	Bunu gören Cılaaş Uul
	Ceskingen boyınca kıygırdı:	Tiksinerek haykırdı:
	«Boyı bar cat, uuldar!"-deyt	«Boyu var yat oğullar!» dedi
	Boyı kel cat, uuldar!-deyt.	Boyu gel yat oğullar! dedi.
	Caan-caan baatırları	Büyük büyük bahadırları
2540.	*Caykanıjıp kelgiledi*	Çalkalanarak ortaya çıktı
	Ook-teek omok uuldar	Küçük minik dinç oğullar
	Onoñ-mınañ çoguldı.	O zamandan bu yana toplandı.
	Caş agaştıy caş kelinder	Küçük ağaç gibi küçük gelinler
	Caltanbastañ körüp turdı.	Korkusuzca baktı.

Ot-calardıñ omok kıstar	Kor ateşe dirençli kızlar
Oozın açıp, kaykap turdı.	Hayretten ağızlarını açtı
Ak buluttıy kaazı	Ak bulut gibi kuyruk yağı
Cıla, cıla barala,	Kaya kaya vararak,
Bir kobıga tolo berdi.	Bir çukura doluverdi,
«Kulugurdıñ semizin!»-dep	«Rezilin semizi!» deyip
Kuldar mını kaykapturdı.	Yavruları onu şaşırttı.
Kan-Çületiy katkır cattı:-	Kan Çületiy kahkaha attı:
Akır, balam, balam!-dedi-	Bekle, yavrum, yavrum! dedi.
Bir le bolgon boyın emey,	Henüz hazır değilsin,
Karın-cuum camın iy - deyt.-	Karın içyağımı gizlice ye, dedi.
Küçine artık küç kojular,	Gücüne daha çok güç eklenir,
İydene artık iyde kojular!»	Kuvvetine daha çok kuvvet eklenir!»
Cılanaş -Uul em sanandı:	Cılanaş Uul çare düşündü:
«Mındıy öştü öl cadala,	«Böyle ölmek üzere olan düşman,
Kandıy cakşı bolo bergen?	Nasıl iyileşecek?
Cakşızına çıdabay,	İyileşerek büyüyemeden,
Köstü kijinin közin oyıp,	Bir insanın gözünü oyduktan sonra,
Koldu kijinin kolın kezip	Elini kolunu kestikten sonra
Cürgen bedi bu şilemir?	Bu yaşayan da şeytan mı nedir?
Karın-cuuda bu tanmanın	Karın iç yağında bu uğursuzun
Kandıy cetker bar bolbogoy?»	Hangi şeytan var olacak?»
Cılañaş-Uul tın sananıp,	Cılanaş Uul düşünüp,
Mergen tegee ala koydı,	Usta zıpkın aldı,
Bek cerinen kaptırala,	Sağlam yerinden kaptırarak,
Kulugurdın karın-cuuzın	Alçağın karın iç yağını
Cüs uçarlu çañkır tuuga	Yüz şelaleli Kıpçak dağına
Arta salbay bu kaynayttı.	Sırtına yüklemeden götürdü.
Cüs uçarlu taş sümeri	Yüz şelaleli sivri taş dağı
Kogı artpay üze kiydi.	Zerresi artmadan üstüne giydi.
«Koron bolboy bu?» dejele,	«Bu felaket mi?» dediğinde,
Omok uuldar katkır turdı.	Kudretli oğullar kahkayla güldü.
Albatı-con kaykap turdı.	Halk hayret etti.
Onoñ arı Cılañaş-Uul	Ondan sonra Cılanaş Uul

	Togus ayrı toñrakla	Dokuz kollu hançerle
2580.	*Omırtkazın amıra kezıp,*	Omurgasını rahatlıkla kesip,
	Ooktodı bıçagıla,	Bıçağıyla parçaladı,
	Kabırgazın kayra kezip,	Kaburgasını arkadan kesip,
	Üyeledi bıçagıla.	Bııyla parçaladı.
	Edin mının ergegine	Onun etini parmağıyla
2585.	*Kemcip, kertip turbay kayttı .*	Ölçüp kesti.
	Kanın mınıñ kalbagıla	Bunun kanını kaşıkla
	Süzüp, çaçıp turbay kayttı.	Süzüp saçtı.
	Ceten arşın içeezi	Yetmiş arşın bağırsağı
	Cılmırt edip cıla berdi	Eriyip kaydı
2590.	*Cılan çılap, cılıp cadat*	Yılan gibi sürünerek kaydı
	Baka çılap, bazıp cadat.	Kurbağa gibi yürüdü.
	Balık çılap baçıldada,	Balık gibi oynayarak,
	Bir kobıga tolo berdi	Bir çukura doluverdi
	Ceten ayrı ozık baştu	Yetmiş kollu otuz başlı
2595.	*Cılan keptü köründü.*	Yılan gibi göründü.
	Cılañaş-Uul ceskinele,	Cılanaş Uul tiksinerek,
	Bayadañ tıñ kıygırdı	Epey güçlü haykırdı
	«Oy, uuldarım! alıptarım!	«Vay, oğullarım! Yiğitlerim!
	Ozık baştu cılan oşkoş	Otuz başlı yılana benzer
2600.	*Kandıy mındıy neme edi?"*	Bu nasıl bir şeydi?»
	Kan-Çületiy katkır cattı.	Kan Çületiy kahkaha attı.
	Kara agaştıy kalıñ kalık	Kara ağaçlı gür orman halkı
	Onçoloru kaykay berdi.	Her biri şaşırdı.
	Kan-Çületiy aytpay kayttı:	Kan Çületiy şöyle söyledi:
2605.	*«Balam, balam, balam!-dedi.-*	«Yavrum, yavrum, yavrum! dedi.
	İçegemdi kurçan iyzeñ,	Bağırsağımı sarıp yesen,
	Küçten artık küç kojular,	Güçten daha çok güç eklenir,
	İydeen artık iyde kojular.»	Kuvvetten daha çok kuvvet eklenir.»
	Cılañaş-Uul tıñ sanandı:	Cılanaş Uul iyice düşündü:
2610.	*«Kara sanaalu Kan-Çületiy*	Kara düşünceli Kan Çületiy
	Kanayıp kersü bolo berdi?	Böyle nasıl bilge oluverdi?
	Küçime menin küç kojorga	Benim gücüme güç eklemeye

	İydeme menin iyde kojorgo	Benim kuvvetime kuvvet eklemeye
	Kanayıp kiley bergen edi?	Böyle nasıl tedirginlik verendi?
2615.	*Mında tarma bar bolboy?”*	Bunda büyücülük olmasın?»
	Cılañaş-uul emdi bolgojın	Cılañaş Uul şimdi ise
	Mergen tegee ala koydı,	Usta zıpkına alıverdi,
	Bek cırineñ kaptırala,	Sağlam yerinden kaptırarak
	Cüs buluñdu çoy taygaga	Yüz köşeli demir dağa
2620.	*İçegeni oroy soktı.*	Bağırsağını sararak savurdu.
	Cüs bulundu köö tayga	Yüz köşeli kutsal dağı
	Kogı artpay küye berdi.	Zerresi kalmayacak şekilde yakıverdi.
	«Körmös seni körgöy!-dedi-	«Görmez seni gözü görenler! dedi.
	Erlik seni ukkay!» - dedi, -	Yeraltının hükümdarı seni dinleyecek» dedi,
2625.	*Calañ bolgon köksineñ*	Bozkır olan başından
	Tayga keptü cüregin	Dağ gibi yüreğini
	Altın toñrak bıçagıla	Altın hançer biçağıyla
	Üze kezip albay kayttı.	Tamamını kesti.
	Eki cardınıñ ortozınañ	İki omzunun ortasından
2630.	*Kunan koydıy kara meñdi*	İki yaşındaki koyun gibi kara benli
	Tal-ortozınañ cara kesti.	Tam ortasından yararak kesti.
	Kara meñniñ ortozınan	Kara benin ortasından
	Kuraandıy kızıl tındu tüşti	Kuzu gibi kızıl canlı oldu
	Cer üstinde ulustañ	Yeryüzündeki ulustan
2635.	*Oygon köstördi tögüp berdi,*	Oyduğu gözleri saçıverdi,
	Kezip algan ergekterdi.	Kestiği parmakları.
	Bir şirdekke baza urdı	Bir keçeye doldurdu
	Kuraandıy kızıl tındu	Kuzu gibi kızıl canlı
	Kögööndiy bolgonço	At sineği gibi olunca
2640.	*Teñeri döön uçup çıgala,*	Göğe doğru uçarak,
	Kızıl tañdakka orololo,	Kızıl tan yerine sarılarak,
	Kañıldap, kojondop cüre berdi.	Havlayıp şarkı söyleyerek gitti.
	Şaldañ uul körüp kaldı.	Ahmak Oğul baktı.
	Ol tındunıñ kojoñı	O canlının şarkısı
2645.	*Sol kulakka tomıl kaldı*	Sol kulağa çınladı
	Cal cürekke artıp kaldı:	Geniş yüreğe yükledi:

«Meniñ tınım sende bolgon	«Benim soluğum sende olunca
Artıp kaldıñ,	Alıp kaldın,
Onıñ tını mında bolgon	Onun soluğu burada olunca
2650. *Baradırım.*	Götürürüm.
Kıñıl, kıñıl, tınım kerek,	Islık, ıslık, soluğum gerek,
Kıñıl, kıñıl, ünim kerek»-dep	Islık, ıslık, sesim gerek» deyip
Kızıl tañdakka orololo,	Kızıl tana sarılarak,
Tañ-çolmongo cede berdi.	Seher yıldızına
2655. *Bu tujında Kan-Çületiy*	Bu sırada Kan Çületiy
Baatırdıñ	Bahadırın
Kak mañdayınıñ tal-ortodo	Kuru alnının tam ortasında
Kara cañıs közi	Kara tek gözü
Cumula berdi.	Yumuluverdi.
2660. *Cılañaş-Uul bu bolgojın*	Cılanaş Uul'a gelince
Cer üstinin ceten baatır	Yeryüzünün yetmiş bahadırı
Közin alıp,	Gözü alıp,
Ak arçuulga oroylo	Ak mendile sararak
Altay sırtınıñ altan bökö	Altay dağının altmış pehlivanı
2665. *Ergegin alıp,*	Başparmağını alıp,
Kök arçuulga oroylo,	Gök mendile sararak,
Eki kat çamçazınıñ	İki kat gömleğinin
Et karmanga sugup aldı.	Et cebine soktu.
Kan-Çületiy baatırdıñ.	Kan Çületiy Bahadırın
2670. *Sol ergegin tomıra kesti,*	Sol başparmağını kökünden kesti,
Ak-Bökööniñ eki közi mınañ tüşti.	Ak Bökö'nün iki gözü bundan düştü
Oñ ergegin amıra kesti,	On parmağını kökünden kesti,
Ak-Bökööniñ abakayınıñ	Ak Bökö'nün eşinin
Eki közi mınan tüşti.	İki gözü bundan düştü.
2675. *Kök iynek le kök taygıldın*	Gök inek ve yaşlı gök köpek
Köstöri baza mınan çıktı.	Gözleri bununla çıktı.
Ak arçuulga oroy tudup,	Ak mendile sararak,
Et karmanga sugup aldı.	Et cebine soktu.
Ceten arşın kök cıdala	Yetmiş arşın gök mızrakla
2680. *Kan-Çületiydin kara bajın*	Kan Çületiy'in kara başını

	Cer kindigi kara taşka	Yer göbeği kara taşa
	Kaday sayıp koyboy kayttı:	Çakarak saplayıp koyduktan sonra söyledi:
	«Baatır kisi tuştaza,	Bahadır kişi karşılaşsa
	Bajın mınıñ kaykap körzin»	Bunun başını ibretle görsün»
2685.	*Attu kiji ajıp bolbos*	Atlı kişi aşamaz
	Ajuzu cok tayga bolup	Aşılması imkansız dağ olup,
	Çanalu kiji cürüp bolbos	Kayaklı kişi yürüyemez
	Kileñ toştu sümer bolup	Parlak buzlu sivri dağ olup
	Er cajına turup kaldı,	Yiğit yaşına durdu,
2690.	*Elen - çakka artıp kaldı*	İki nesil geride kaldı
	Eki kulagı eki tüñey	Birbirinin aynı iki kulağı
	Kızıl uçar bolup kaldı	Kızıl şelale oldu
	Oozı onıñ cerdiñ oozı bolıp,	Ağzı onun yeryüzünün ağzı olup,
	Cer - tamı bolup kaldı.	Cehennem damı oldu.
2695.	*Sok cañıs onıñ közi*	Onun bir tek gözü
	Sook kara köl boldı	Soğuk kara göl oldu
	Adı onıñ Kecerelü-Köl,	Onun adı Kecereli Göl,
	Tayganıñ adı - Iyık-Bajı	Dağın adı Iyık Başı
	Ol Cerler kayda barın	O yerlerin nerede olduğunu
2700.	*Altay albatı temdekdep,*	Altay halkı gösterip,
	Aayın baza bileten edi.	Olup bitenlere şaşırmıştı.
	Kan-Çületiy baatırdıñ	Kan Çületiy bahadırın
	Kalbakçadañ çaçkan kanı	Kaşık gibi saçılan kanı
	Müüstü kara koñıstar bolup,	Boynuzlu kara böcekler olup,
2705.	*Tarkay bergen emey baza.*	Dağıtarak veren değildir ne de olsa.
	Ergekçedeñ kesken edi	Parmağından kestiği eti
	Ook boro okcılan boldı,	Küçük gri okyılanı oldu,
	Cıla bergen emey baza.	Kayabilen değildir ne de olsa.
	Cılañaş Uul mını körüp,	Cılanaş Uul bunu görüp,
2710.	*Berişpey taştap iybey kayttı:*	Engellemeden bırakıp yolladı:
	«Caan boyı ölördö,	«Büyük bedeni öldükten sonra:
	Kurt - koñıstu men kaydarım?	Kurdu böceği ben ne yaparım?
	Sook tüşse - toķup kalzın,	Soğuk düşse donup kalsın,
	İzü tüşse - küyüp kalzın.	Sıcak düşse yansın.

2715.	*Caygı künde tiril kelsin,*	Yaz gününde dirilsin,
	Kışkı künde kırıl kalzın» - dep	Kış gününde silinsin» deyip
	Kargayla çaçıp iygen.	Lanet okuyarak savurdu.
	Cer üstiniñ çeten baatır	Yeryüzünün yetmiş bahadırı
	Cılañaş-Uuldañ bolgojın	Cılanaş Uul'dan ise
2720.	*Surap turbay kanayttı:*	Aslını astarını sorup durdu:
	«Kan-Ceeren adın bis	«Kan Ceren atını biz
	Kanaydatan ulus edis?»	Nasıl ulus edelim?»
	Cılañaş-Uul Kan-Ceerenniñ	Cılanaş Uul, Kan Ceren'in
	Bajın kezele, çaçıp iygen.	Başını keserek, savurup attı.
2725.	*Ol cerdiñ adı*	O yerin adı
	At bajı dep adalgan	At başı diye adlandırıldı.
	Eer - üygenin alala,	Eyerini dizginini alarak,
	Arı - beri taştagan.	Bir oraya bir buraya fırlattı.
	Kamçızın taştagan cerdiñ adı -	Kamçısını fırlattığı yerin adı
2730.	*Kamçı -Tayga,*	Kamçı Dağ
	Kañzazıñ taştagan cerdiñ adı -	Tütün çubuğunu fırlattığı yerin adı
	Kañza - Tayga	Kanza Dağı
	Tüñürin çaçkan jerdiñ adı	Tefini attığı yerin adı
	Tüñür - Köl.	Tünür Göl.
2735.	*Küzüñizin taştagan cerdiñ adı*	Çıngırağını fırlattığı yerin adı
	Koñko - Tayga	Konko Dağ
	Eerin çaçkan cerdiñ adı	Eyerini attığı yerin adı
	Erteş - Tuu	Erteş Dağ
	Üygenin taştagan cerdiñ adı	Dizginini fırlattığı yerin adı
2740.	*Üzük - Tuu.*	Üzük Dağ
	Çılbırıñ çaçkan cerdiñ adı	Yularını attığı yerin adı
	Armakçı - Tartkan.	Armakçı Tartkan.
	Köndürezi temdektü cerler	Önündeki işaretli yerleri
	Kööröp aytsa - ol tabılar.	Başını çevirip söylese o bulur.
2745.	*Bajın kesken cerdiñ adı-*	Başını kestiği yerin adı
	Bajınık - Tuu	Bajınık Dağ
	Söögin çaçkan cerdiñ adı -	Kuşağını attığı yerin adı
	Korımdu.	Korımdu.

	Kay çörçöktö artıp kaldı,	Destan söylemede yükledi,
2750.	*Kay çörçöktö çümdel kaldı.*	Destan söylemede sanat kaldı.
	Kan Çületiydiñ abakayı	Kan Çületiy'in eşi
	Cılañaş-Uulga bolgojın	Cılanaş Uul'a ise
	Eki carma kurut berdi,	İki yarma kuruttu,
	Eki karın sarcu berdi.	İki tulum yağ verdi.
2755.	*«Ajanıp al balam, - dedi. -*	Alıp ye yavrum, dedi.
	Kan-Çületiy baatırdıñ	Kan Çületiy bahadırın
	Kara - boro sanaazı	Kapkara ruhu
	Kayda cetpeen deydiñ, balam.	Destanda yetmeyen dedin, yavrum.
	Ay-Bırkannıñ cerinde bütken	Ay Burkan'ın yurdunda çıkan
2760.	*Ay-Kaannıñ Uulı*	Ay Kağan'ın oğlu
	Ak - boro atka mingen	Kır ata binen
	Altın-Kindik baatırdıñ	Altın Kindik bahadırın
	Körgön cañıs kızı edim.	Gören tek kızı idim.
	Adamnıñ kaşka tiji	Babamın parlak dişi
2765.	*Bolup cürgem,*	Olarak yaşayanım,
	Enemniñ erke boorı	Annemin nazlı kuzusu
	Bolup cürgem	Olarak yaşayanım
	Kan-Ceeren at kanattu bolgon	Kan Ceren at kanatlı olan
	Calañ ceeren cılkılu	Bozkır ceylanı sürülü
2770.	*Calbış - ceeren aygır kuldı*	Alev ceylan aygır yavrusu
	Cerdiñ suunıñ eezi,	Yer suyunun efendisi,
	Ceereñkeydiñ balazı	Antilobun yavrusu
	Cer eezi ceti ceren	Yer efendisi yedi ceylan
	Beelerdiñ birüzineñ çıkan.	Kısrakların birisinden çıktı.
2775.	*Kan-Ceerenniñ şıltuzında*	Kan cerenin yüzünden
	Kan-Çületiy baatır	Kan Çületiy bahadır
	Köö - kuyagın kiyip alıp,	Kutsal zırhını alarak giyip,
	Kök saadagın cükten alıp,	Gök yayını yüklenip,
	Ay-Bırkannıñ cerine bargan.	Ay Burkan'ın yurduna vardı.
2780.	*Altın-Kindik baatırda*	Altın Kindik bahadırda
	Caraş bala bar dep ugala	Hoş yavru var dediğini duyunca
	Adam - eneme barıp	Babama anama varıp

	Açu arakı çogunañ	Acı votkanın çoğundan
	Kalıñ bodo çogınañ	Çok armağanın çoğundan
2785.	*Uyatka, elekke meni tüjürip,*	Beni utanca, alaya düşürüp,
	Uurdap albanla ekelgen edi.	Zorla kaçırarak alıp getirendi.
	Altın-Kindik adamnıñ	Altın Kindik babamın
	Eki közin ol oygon,	İki gözünü oyan,
	Eki ergegin ol kesken.	İki başparmağını o kesti.
2790.	*Ayana aru menile*	Derin temiz benle
	Albanbıla curtagan.	Zorla oturdu.
	Enem baza eki kös cok	Anamın ise iki gözü yok
	Arktan edi anda - dedi, -	Artan eti orada, dedi,
	Öskö Bırkan köstörile	Başka Burkan gözleriyle
2795.	*Köstöörgö caramas*	Bakmaya yanaşmaz
	Öskö bökö ergegile	Başka pehlivan parmağıyla
	Ergekteerge carabas.	Parmaklanmaya yanaşmaz.
	Ay-Bırkanı şıpşap biler	Ay Burkan'ı doğru bilir
	Kün-Bırkanı biçip biler	Kün Burkan'ı yazıp bilir
2800.	*Onıñ uçun men,*	Onun için ben,
	Uyuktap catkan Kan-Çületiydiñ	Uyuyan Kan Çületiy'in
	Uuçazına kadaarıñda	Sırtına yüklediğinde
	Üldibile çabarıñda	kılıç ile kesmek istediğinde
	Öltürerge kelgeniñdi bilele,	Öldürmeye geldiğini anlayınca,
2805.	*«Cardıma la uuçama*	Omzuma ve sırtıma
	Çıt etkeni ne atazı?» - dep,	Çıt edeni kim atmış olabilir», diye,
	Kan-Çületiy suraarda	Kan Çületiy sorduğunda,
	Atın kayçı, altın iyne,	Altın makas, altın iğne,
	Kadap körüp turbay men dep,	Dokunup, durmayayım ben diyerek,
2810.	*Cartın aytpay, öçöp aytkam.*	Kararını söylemeden kızıp söyleyenim.
	Köziñ seniñ ottu cürbey.	Senin gözün ateşlidir.
	Köksiñ seniñ oylu cürbey	Senin başın sevdalıdır.
	Ay-Bırkannıñ cerine	Ay Burkan'ın yurduna
	Cedip barzañ	Yaklaşsan
2815.	*Bu biçikti adama körgüs - dedi, -*	Bu mektubu babama göster, dedi,
	Ceti tüñey ak köldö	Birbirine benzer yedi gölde

	At bajındıy kızıl köbük bar.	At başı gibi kızıl köpük var.
	Ol köbükke cununbazañ	O köpükte yıkanmazsan
	Seniñ ooruuñ cazılbas bolboy.	Senin hastalığın düzelmez.
2820.	*Enedeñ çıkan eki kat*	Anadan doğma iki kat
	Altın çamçañnıñ içinde ediñ	Altın zarının içinde etin
	Temdegi cok oyıktu cürbey	Lekesiz çukurludur
	Aydıy mistü matlala çapkan,	Ay gibi parlak uçlu baltayla kesen,
	Ayrı baştu bıçakla saygan,	Kollu başlı bıçakla saplayan,
2825.	*Üç katap taşka sokkon.*	Üç kez üst üste taşa soktu.
	Altın çamça şıltuzında	Altın zar nedeniyle
	Aldırbaganıñ bu, balam» deyt,	Aldırmadığın bu, yavrum» dedi,
	Ak sanaalu bu abakay	Ak fikirli eşi
	Altın ayakka aş urdı.	Altın çanağa yemek vurdu.
2830.	*Eki karın sarcu berdi.*	İki tulum yağ verdi.
	Eki carma kurut berdi.	İki yarma kuruttu.
	Cılañaş Uul otırala,	Cılanaş Uul oturarak,
	Neni de aytpay ajanıp aldı.	Hiçbir şey söylemeden yedi.
	Kurut cigen cerdiñ adı -	Kuru yarma yediği yerin adı
2835.	*Kuru - Köl.*	Kuru Göl.
	Sarcu cigen cerdiñ adı -	Yağ yediği yerin adı
	Cuulu - Köl	Cuulu Göl
	Toñolo cunungan cerdiñ adı-	Yağmalanarak temizlenmiş yerin adı
	Şaldañ - Köl	Şaldan Göl
2840.	*Bu cerler kayda barın*	Bu yerlerin nerede olduğunu
	Altay kalık boyı bilbey.	Altay halkı kendisi bilecektir.
	Cılañaş Uul emdi ayttı:	Cılaaş Uul şimdi söyledi:
	«Ak kemirçek örgöözi	«Ak kemikten sarayı
	Almıs Kaannıñ curtı bolzın,	Almıs Kağan'ın yurdu olsun,
2845.	*Azırap koygon malı bolzo,*	Doyurup bıraktığı sürüsü ise,
	Altay cerdiñ añı bolzın.	Altay yurdunun avı olsun.
	Albatızı tokınap catpay	Halkı sakinleşip yerleşmeden,
	Örö - tömön köçüp cürzin.	Bir yukarı bir aşağı göçsün.
	Ay-Bırkannıñ kızı sler,	Ay Bırkan'ın kızları,
2850.	*Cerigerge canıp bargar.*	Yerinize dönün.

	Mineyin degen adım bar,	Bineyim dediğim atım var,
	Kaydañ da onı tudarım,	Onu nereden tutarım,
	Köröyin degen kızım bar,	Göreyim dediğim kızım var,
	Kaçan birde tabarım.	Ne zaman bulurum.
2855.	*Baatırlardıñ ergegin*	Bahadırların yiğidi
	Kondırbayınça barbazım,	Oturmayınca varmam,
	Kaandardıñ köstörin	Kağanların gözlerini
	Köstöböönçö kalbazım	Görmeyince kalmam
	Kazılganıñ kara colıla	Kazılganın kara yoluyla
2860.	*Katap la tömön bastı,*	Durdu ve aşağıya yöneldi,
	Kayra da körböy ködükti.	Geriye bakmadan korktu.
	Altı kulaş biçikti	Altı ayak büyüklüğündeki kitabı
	Et karmanga ol suktı	Et cebine soktu
	Ceñezi bergen toñragın	Yengesinin verdiği hançeri
2865.	*Bükteyle baza sal aldı*	Bükerek yeniden taktı
	Toolop bolbos suular keçti,	Sayısız sular geçti,
	Toy balkaşta işteri artat	Çamurda balçıkta izleri kaldı
	Toozın bilbes kırlar aştı	Tozu olmayan kırlar aştı,
	Toş taygada coldor arttı.	Buz dağda yollar aştı.
2870.	*Ceten cıldık col ödölö,*	Yetmiş yıllık yol geçerek,
	Ak-Bökoniñ cerine keldi.	Ak Bökö'nün huzuruna geldi.
	Ak tayganıñ bajına çıktı.	Ak dağın başına çıktı,
	Arçın cıttu Altay cattı.	Meşe kokulu yüce ruh yattı.
	Arjan - kutuk aru suuzı	Şifalı kuyunun arı suyu
2875.	*Şorkırajıp akıp cattı.*	Çağıldayıp aktı.
	Arıgaç boyı kabaydadıy	Beşik gibi ağaç gövdesinde
	Cılañaş Uul amıradı.	Cılanaş Uul dinlendi.
	Aştagan boyı toygondıy	Acıkan bedeni doymuş gibi
	Aru keyle tınıp otırdı.	Temiz havayla soluklandı.
2880.	*Taş cakalu taygaları*	Taş yakalı dağları
	Şatra bolup cayılıp turat.	Şatra oyunu olup yayıldı.
	Tal cakalu talayları	Orta yakalı denizlerin
	Taacı torkodıy çöyil cadat.	Üzerindeki süs ipek gibi saçıldı.
	Eder küük üni tunbay	Gugukladığı hoş sesi tutulmadı

2885.	*Ün alıjıp cıñkıldadı*	Sesi alışıp cıngıldadı
	Emil agaş büri oñboy	Ceviz ağacı yaprağını dökmeden
	Elbiretken mında turdı.	Sallandırdığında burada durdu.
	Altın çümdü bay taygazı	Altın giyimli süslü tayı
	Adazınañ artık boldı	Babasından daha iyi oldu
2890.	*Ene - Töröl kin altayı*	Ana vatan altayı
	Enezineñ erke boldı.	Anasından nazlı oldu.
	Altın saylu kuzuk ciyle,	Altın kabuklu çam yiyince,
	Küçine onıñ küç kojılat.	Onun gücüne güç eklendi.
	Arjan kutuk suu içele,	Şifalı kuyunun suyunu içince,
2895.	*Cajına mınıñ caş kojulat.*	Onun yaşına yaş eklendi.
	Ceten cıldık cer ödölö,	Yetmiş yıllık yer geçerek,
	Cedip keldi altayına.	Yetti Altayına.
	Altan cıldık col ödölö,	Altmış yıllık yol geçerek,
	Canıp keldi töröline.	Döndü vatanına
2900.	*Ak taygadañ araay tüjüp,*	Ak dağdan yavaşça inip,
	Altın ejikti aça tartat.	Altın kapıyı çekip açtı.
	Ak kemirçek örgöögö kirip,	Ak kemikten sarayına girip,
	Ayıldıñ için şiñdep köröt.	Otağının içini inceledi.
	Ak-Bökööniñ aylı curtı	Ak Bökö'nün evi barkı
2905.	*Azıy la catkan aayı emtir*	Eskiden beri duran şaşırmış
	Altın - möñün cööjölöri	Altın gümüş malları
	Anda la catkan bayı emtir.	Orada duran zenginiymiş.
	Ejiginde iydi de cok,	Kapısından kovulan da yok,
	Eküdeñ ekü otırgança	İkisinden ikisi oturunca
2910.	*Kalırt eder malı cok*	Gıcırdar malı yok
	Kargandar tirü curtagança	Yaşlılar diri otururken
	Tuudañ atkan mıygaktar	Dağdan atılan maralların
	Edin olor cigender	Etini onlar yediler
	Ceten sıgın çöyközin	Yetmiş maralla yılanı
2915.	*Çeldep olor artkandar*	Onlar yutup artıkları
	Ozogızınañ on artık	Öncesinden on fazla
	Otırbay kayttı köörkiyler	Oturup söyledi canlarım
	Ertezineñ eki artık	Sonrasından iki fazla

	Ezen cattı kargandar.	Sağlıklı oldu yaşlılar.
2920.	*Erten le ciir et artkan*	Ertesi güne artan et yemek için
	Küler kazan kaynagan	Bronz kazan kaynadı
	Bügün le ciir cuu artkan	Artan içyağını da bugün yemek için
	Küler tabak tok catkan.	Bronz tabak doyurdu.
	Cılañaş Uul kelgen boyınça	Cılanaş Uul gelince
2925.	*Şıkamaldu ak mıltıktu*	Tam isabetli ak silahı
	Şılırt etire ilip saldı	Hışırdatarak astı
	Altı kırlu ak şirdekke	Altı kenarlı ak keçeye
	Araay boyı otıra tüşti.	Yavaşça oturdu.
	Altın tayagın tudunıp,	Altın dayağa tutunup,
2930.	*Abakayınañ Ak-Bökö surayt:*	Ak Bökö eşinden sordu:
	«Kalırt - külürt kelgeni	Gelen tapırtı tıpırtı
	Bu ne atazı abakay? - deyt. -	Bu neyin nesi hatun? dedi.
	Şılırada neni ekelip	Hışırtı nereden gelir,
	Salıp koydı, örökön?» deyt.	İhtiyar bıraktı mı?» dedi.
2935.	*Tura cügürip Ak-Bökö*	Ak Bökö ayağa kalkıp
	Tayagıla coktoy berdi.	Bastonla yokladı.
	Ak mıltıktı tudup kördi.	Ak yayı tuttu.
	«Azıy meniñ mıltıgım - dedi.	«Benim eski yayım, dedi.
	Batır uuldı tudup kördi. -	Bahadır oğlu tuttu.
2940.	*Balam cangan cürbey! - dedi. -*	Yavrum döndü! dedi.
	Kayda cürüp kelet ne balam?	Nerede yürüyüp nasıl geldin yavrum?
	Aldındaazınañ caanap kaltır.	Altındakiyle dönmüş.
	Neni körüp ugat ne balam	Neyi görüp nasıl indin yavrum?
	Kolı - budı çılap kaltır	Eli ayağı gibi olmuş
2945.	*Tildü bolzo kaydar balam,*	Dilli olsa destan söyler yavrum,
	Kuuçındaşkay edi - dedi, -	Sohbet edecekti, dedi,
	Kögüstü bolzo kaydar balam,	Gönlü olsa destan söyler yavrum,
	Aydıp bergey edim» - dedi.	Söyleyiverecektim» dedi.
	Cılañaş Uul em unçuktı:	Cılanaş Uul iyi söyledi:
2950.	*«Örökön, örökön, örökön - dedi, -*	«İhtiyar, ihtiyar, ihtiyar, dedi,
	Örö körgözör, bılar» - dedi.	İleriyi gösterir, bunlar» dedi.
	Öñdös edip örö körördö,	Parça parça edip yukarıya baktığında,

	Eki közin kondır berdi.	İki gözünü yerleştiriverdi
	Künneñ tutkan kümüş emdi	Şimdi güneşten tuttuğu gümüşü
2955.	*Sol közиniñ çogına saldı.*	Sol gözünün parıltısına gönderdi.
	Aydañ tutkan aru emdi	Aydan tuttuğu iyi ruhu
	Oñ közиniñ odına saldı.	Sağ gözünün ateşine gönderdi.
	Ayı cok altayga	Ayı görünmez Altay'a
	Ay tiygendiy bolo berdi,	Ay doğmuş gibi oluverdi,
2960.	*Küni cok bu cerge*	Güneşi görünmez bu yere
	Kün tiygendiy carıy berdi.	Güneş doğmuş gibi aydınlık verdi
	Erkezineñ eki artık	Nazlısından iki fazla
	Eki közиniñ çogı kiydi.	İki gözünün parıltısı geldi.
	Ozogızınañ on artık	Öncesinden on fazla
2965.	*Oñ közиniñ odı kiydi*	Sağ gözünün ateşi geldi
	«Öbögön, öbögön, öbögön - dedi,	İhtiyar, ihtiyar, ihtiyar, dedi,
	Örö tudaar koloordı» - dedi.	Yukarıda tuttuğu kalaylı» dedi.
	Eki kolın örö tudarda	İki elini yukarıda tuttuğunda
	Ergekterin kondır berdi.	Parmaklarını kondurdu.
2970.	*Üdelikke cazılar izü emle*	Yarım günde iyileşir sıcak ilaçla
	Oñ ergegin tomdoy saldı.	Sağ parmağını kurban etti.
	Konoktıkka cetpes koron emle	Bir güne kalmadı zehir ilaçla
	Sol parmağını emdey tuttı.	Sol parmağını iyileştirdi
	Tuudañ tapkan uçuk taşla	Dağdan bulduğu tel taşla
2975.	*Uçuk tamırın caba tomdodı.*	Tel ışıltısına tay kurban etti.
	Tuudıñ tajı üye taşla	Dağın taşı kıvrımlı taşla
	Sarsu - sabın çıgara tarttı.	Serum çıkararak çekti
	Oñ ergegi cazılarda	Sağ parmağı iyileştiğinde
	Ozogızınañ artık boldı,	Öncesinden daha iyi oldu,
2980.	*Sol ergegi cazılarda*	Sol parmağı iyileştiğinde
	Soloon kezer bolo berdi.	Durmaz gezer oldu.
	Erlen - küzen er bolup,	Karaca gibi er olup,
	Attu - Çuul batır boldı.	Anlı şanlı bahadır oldu.
	Alañ kaykap kör oturdı.	Görenler hayretler içinde kaldı.
2985.	*Cılañaş-Uuldı cañı kördi.*	Cılanaş Uulu bir daha gördü.
	Eki kat çamçalu emtir,	İki kat zarlıymış,

	Enedeñ çıkkan karmanında	Anadan doğma cebinde
	Ercine emdi salgan emtir.	Kıymetli ilacı taşıyanmış.
	Etken onıñ bıyanı	Onun takdir ettiği
2990.	*Elen - çaka undılbaadıy,*	İki nesilde unutulmadı,
	Eki közin kondırgan uçun	İki gözünü yerleştirdiği için
	Er cajına kul bolgodıy.	Yiğit yaşına kul gibi oldu.
	Cılañaş Uul emdi baza:	Cılanaş Uul şimdi ayağa kalkarak:
	«Emeen, emeen, emeen! - dedi.	«Hürmetli kadın, kadın, kadın! dedi.
2995.	*Emdi beri körzöör» - dedi.*	Şimdiden sonra göster» dedi.
	Emeen eñçeyip örö körördö,	Saygıdeğer yaşlı kadın eğilip doğrularak baktığında,
	Eki közin kondır berdi.	İki gözünü yerleştirdi.
	Kızıl künniñ çogınañ tutkan	Kızıl güneşin sıcağından tutan
	Kızıl emdi tomdoy tuttı.	Şimdi güneşe kurban adadı.
3000.	*Çıgar aydıñ çıpçuulında algan*	Doğan ayın daha güzelinden alan
	Cıltır emdi şıpşay saldı.	Parlayanı doğruca gönderdi.
	Kara çırayı carıy tüjüp,	Kara yüzüne aydınlık gelip,
	Çırıştalgan çırayına	Kırışıklaşan yüzüne
	Çıkan aydıñ carıgı tüşti.	Doğan ayın nuru indi.
3005.	*Ozogızınañ on artık*	Öncesinden on fazla
	On segis caştu kıska tüñey.	On sekiz yaşlı kıza benzedi.
	Ertezineñ eki artık,	Sonrasından iki fazla
	Erkede cürgenge tüñey boldı.	Nazlı yürüyene benzer oldu.
	Kanına onıñ kan kojulgan,	Onun kanına kan eklendi,
3010.	*Kaçarına kün oynodı.*	Gözüne güneş doğdu.
	Eki közi emdi körüp,	Şimdi iki gözü görüp,
	Eñir bozomın carıt turdı.	Akşam karanlığı aydınlandı.
	Ayı cok altayga	Ay doğmamış Altay'a
	Ay tiygendiy ol carıdı,	Ay doğmuş gibi aydınlık geldi
3015.	*Küni cok altayga*	Güneş doğmamış Altay'a
	Kün tiygendiy ol çagıldı.	Güneş doğmuş gibi parlaklık geldi.
	Abakay kelin tura cügürip,	Hatun gelin ayağa kalkıp,
	Çoocılu çoy oçoktoñ	Heyecanla döküm ocaktan
	Küler kazan çıgara tarttı.	Bronz kazanı çekip çıkardı.
3020.	*Altın sırlu bay tepşige*	Altın sırlı süslü tepsiye

	Semis maldıñ ediñ saldı.	Semiz hayvanın etini koydu.
	Cılañaş-Uul kaykap otırat:	Cılanaş Uul şaşırdı:
	«Malı cok bu altaydañ	«Bu davarsız Altay'dan
	Maldıñ edin kaydañ aldı	Davar etini nereden aldı?
3025.	*Koyı cok kin altaydañ*	Koyunsuz Altay'dan
	Koydıñ edin kaydañ taptı	Koyunun etini nereden buldu?»
	Mını ukkan eki kargan	Bunu duyan iki yaşlı adam
	Ecil - kocıl katkırıjat.	Eş dost gülüştüler.
	«O, kalak, balam! - deşti. -	Ah o yavrum! dediler.
3030.	*O, cayla, erkem! - deşti. -*	O, zavallı, nazlım! dediler.
	Ayılga kojo otırgan emes,	Eve oturmaz,
	Balam baza neni bilsin	Yavrum neyi nasıl bilsin
	Kojo şıra körgön emes,	Acısını paylaşmaz,
	Erkem baza neni körzin.	Nazlım neyi nasıl gösün.
3035.	*Bistiñ sösti ukkançañ,*	Bizim sözümüzü dinleyince,
	Seniñ söziñ bis ugalık.	Senin sözünü biz işitiriz.
	Carık bergen közi bisti	Işık saçan gözü bizi
	Kaydañ taptıñ? Tıñdaylık».	Nereden buldun? Dinliyoruz».
	Cılañaş Uul mınayda ayıttı:	Cılanaş Uul şöyle anlattı:
3040.	*«Meniñ cürgen cürümdi*	«Benim yaşadıklarımı
	Meñdep aytsa - ceti kün,	Biri hızlı hızlı anlatsa - yedi gün,
	Çümdebey aytsa - togus kün.	Süslemeden anlatsa - dokuz gün.
	Meniñ etken keregimdi	Benim gerçekleştirdiğim işleri
	Sler eküge kuuçındazam,	İkisiyle de sohbet etsem
3045.	*Korkınçak kiji cüregi çoçır,*	Korkak kişinin yüreği ürker,
	Koomoy kiji cüregi carılar.	Kötü kişinin yüreği yarılır.
	Cer üstiniñ çeten kaanı	Yer yüzünün yetmiş kağanının
	Közi uçun men soguşkam,	Gözü için çarpışan benim,
	Altay üsti atlan baatır	Altay dağının altmış bahadırının
3050.	*Tını uçun men tartışkam*	Canı için çekişen benim.
	Köstiñ cajın könökkö toskon	Gözünün yaşını kovaya dolduran
	Cañıs kösti oyıp saldım,	Tek gözü oyup attım,
	Ergektiñ kanın erep tökkön	Başparmağın kanını dayanarak döken
	Caan bökö tının kıydım.	Büyük pehlivan ruhuna uzandım.

3055.	*Soloñıdıy Kan-Ceeren*	Gökkuşağı desenli Kan Ceeren'in
	Cal castanıp cıgılgan	Yelesine yaslanıp yığılan,
	Kan-Çületiy kandu bökö	Kan Çületiy kanlı pehlivan
	Ceñ castanıp cıgılgan	Yenilip yığılan
	Amadaganımdı alala,	Nişanımı alarak,
3060.	*Altayıma canganım bu.*	Altay'ıma geri döndüğümdür.
	Menim cürgen cürümdü	Benim yaşadıklarımı
	Kalık cuuyla, ugatanaar ba?	Halk çığlıklarken, dinler mi?
	Aysa kara cañıskan	Söylese yalnız kara
	Tıñdap sler ugadaar ba?»	Dinleyip anlar mısını?»
3065.	*Ak-Bökö tura cügürdi:*	Ak Bökö ayağa kalktı:
	«Men aydayın balam, - dedi.	«Ben söyleyeyim yavrum, dedi.
	Andıy emes mındıy emey.	Öyle değil, böyle değil.
	Açu - koron seniñ kıygıñ	Senin acı feryat bağrışın
	Altıgı oroondo ugul turbay.	Yeraltında duyuldu.
3070.	*Ama - tomo seniñ üniñ*	Çığlıklarla senin sesin
	Üstigi oroongo tomıl turbay.	Yeryüzünde çığlık duyuldu.
	Altıgı oroondo Erlik – biydeñ	Yer altındaki erlik hükümdarından
	Sege bergen barkı bar - deyt, -	Sana verilen çocuk var, dedi,
	Üstigi oroondo Ülgen - biydeñ	Yeryüzündeki yaratıcı tanrıdan
3075.	*Sege cayagan salım bar! - deyt. -*	Sana serilen kader var! dedi.
	Bilbes cerdeñ bil otırıp	Bilinmez yerden bildirip
	Ugup algan emeyim - deyt, -	Duyanım elbette, dedi,
	Sespes cerdeñ sezip alıp,	Kimsenin sezmediği yerden sezip,
	Sege boluşkan emeyim - deyt. -	Sana yardım edenim elbette, dedi.
3080.	*Cıldıs - çookır adıñ bar,*	Yıldız benekli atın var,
	Ülgen - biydiñ ülüüzi.	Yaratıcı tanrının payı
	Cılan - çookır armakçı bar	Yılan desenli halat var
	Erlik biydiñ barkızı».	Erlik hükümdarının hediyesi».
	Ak-Bökö mınayda aydala,	Ak Bökö böyle söyleyince,
3085.	*Töjönip algan çookır töjögin*	Serildiği benekli döşeğini
	Alıp çıkpay bu kanayttı.	Alıp çıkıp gitti.
	Tal sabula sabay berdi,	Sağlam sopayla vuruverdi,
	Irgay sabula sogo berdi.	Hanımeli sopasıyla sokuverdi.

	Kara toozın kaynap çıktı,	Kara tozu kaynadı,
3090.	*Karganadıy mal cayıldı.*	Akasya gibi yayıldı.
	Ak toozını borlop çıktı,	Ak tozunu savurdu,
	Ak tumandıy koy cayıldı.	Ak duman gibi koyun yayıldı.
	Altın taştu tayga sının	Altın taşlı dağ sırasını
	Ak tumandıy mal bürkedi.	Ak duman gibi davar kapladı.
3095.	*Tebeezine tololo,*	Otlağında dönerek,
	Badıp bolboy tüymep turdı.	Sokamayacağı için endişelendi.
	Tal cakalu talaydı ebire	Tam yakalı denizi çevirerek
	Say tajındıy mal böktödi.	Say taşı gibi davar kapladı.
	Odorludañ ödüp bolboy,	Bol otlaklı yerden geçerek,
3100.	*Oyto kayra çubap turdı.*	Geriye doğru sıra sıra yürüdü.
	Kara agaştıy el - albatı	Kara ağaç gibi halk
	Til bilişpes çurkuradı,	Dil anlamadığı için cıvıldadı,
	Kara - küreñ bu kalıkta	Bu kara cahil halkta
	Til bilpes keleyi bar,	Dil bilmez geleceği var,
3105.	*Tiskin tutpas sologoyı bar.*	Dizgin tutamaz solak eli var.
	Örgöö tappay bazıp turat,	Sarayı elde etmek için ayağa kalktı,
	Örö - Tömön çubap cadat.	Bir aşağı bir yukarı hareket etti.
	Malta tudunıp uzangılayt,	Balta tutup ustalaştılar,
	Maska tudunıp cepsengileyt.	Çekiç tutup silahlandılar.
3110.	*Maldañ artık maldu bolgonı*	Maldan fazla malı olanı
	Cılañaş Uulga çın bildirdi.	Cılanaş Uul'a gerçeği söyledi.
	Erdeñ artık kütçü bolgonı	Yiğitten fazla gücü olanı
	Emdi ogo cart köründi.	Şimdi ona yer göründü.
	Ak-Bökö batır	Ak Bökö bahadır
3115.	*Albatızıla emdi kojo*	Şimdi halkıyla birlikte
	Toguzon kırlu örgöö tudup ,	Doksan kenarlı saray yapıp,
	Togus kırlu şiree saldı.	Dokuz kenarlı taht yaptı.
	Cılañaş Uuldı bu örgöögö	Cılanaş Uul'u bu sarayda
	«Amıra» - dep aydıp turdı.	«Dinlen» dedi.
3120.	*Ceten kat köböñ töjöktü,*	Yetmiş kat pamuk döşekli,
	Ceti kat köböñ castıktu	Yedi kat pamuk yastıklı
	Altın orın cuup berdi.	Altın yatak hazırlayıverdi

	Aybıstan tere cuurkan berdi, -*	Aybıstan derisini hazırlayıverdi.
	«Cadatan ceriñ bu bolzın- deyt.-	«Uyuduğun yer burası olsun, dedi.
3125.	*Konoton ordıñ bu bolzın» deyt.*	Yerleştiğin yer burası olsun» dedi.
	Orını onıñ cılu bolgodıy,	Onun yeri sıcaktı tabi,
	Calañ köböñ töjöktör.	Döşekler dokumalı pamuktandı.
	Odı mınıñ çoktu bolgodıy,	Bunun ateşi sıcaktı tabi,
	Calañ kayıñ agaştar.	Ağaçlar bozkır kayınındandı.
3130.	*Altın oçogın turgus berdi,*	Altın ocağı hazırladı,
	Ar caların kamıs berdi.	Her ateşi yaktı.
	Cüs iriktiñ edin tület,	Yüz koçun etini haşladı,
	Cüzün - cüür tamzık salat,	Her türlü baharat serpti.
	Altın takta cıldır beret,	Altın tahta getirdi,
3135.	*Aş cakşızın urup otırat.*	Yemeğin iyisini döktü.
	Alamattañ salıp berdi,	Alamattan koydu,
	Aracan - Korocon urup berdi.	Sıcacık süt votkasını doldurdu.
	Albatı - con kaykap turdı:	Halk şaşırdı:
	«Kayda bütken uulçak? - dejet.-	Nerede doğdu yavrucak? dediler.
3140.	*Kaydañ kelgen baatır?» - dejet.*	Nereden geldi bahadır» dediler.
	Köö tonın ekel berdi,	Kutsal elbiseyi alıverdi,
	Köö kuyagın salıp berdi.	Kutsal zırhını bıraktı.
	«İçke kiyer tiji mañdık	İçe giyilecek dişi ipeği
	Kiyin, balam, - dep ekeldi. -	Giyin, yavrum, diyerek getirdi.
3145.	*Tışka giyer irkek mañdık*	Dışa giyilecek erkek ipeği
	Camın, balam» - dep taştadı.	Gizlen, yavrum» diyerek bıraktı.
	Ekemeldü eptü börük	Sim kumaşlı uygun şapka
	İrkek kamdu kuyrugunañ	Erkek su samuru kuyruğundan
	Cayılgalu caraş börük	Yayvan hoş şapka
3150.	*Caan maanı terezineñ*	Büyük bayrak derisinden
	Kaan kiyeten kamdulardın	Kağanın giydiği su samuru derilerini
	Karamdabay ekel beret,	İmrenerek getirdi,
	Alıp kiyeten agas tondı	Alıp giydiği kakım kürkü
	Aldına onıñ salıp beret.	Onun altına saldı.
3155.	*Baş castıktu, but castıktu*	Baş yastıklı, ayak yastıklı
	Altın orın belen turdı.	Altın yer hazırladı.

	Karış tüktü kara aybıstan	Bir karış tüylü kara aybıstan
	Cılu cuurkan kojo cattı.	Sıcak battaniye hazırladı.
	Ceten baatır ceñ tudaaçı	Yen tutan yetmiş bahadır
3160.	*Cerge bastırbay koltıktayt.*	Yere bastırmadan koltukladı.
	Altan batır at alaaçı	At alan altmış bahadır
	Arı - beri kojo bazat.	Öteye beriye birlikte bastı.
	Cılañaş-Uul em bolgojın	Cılanaş Uul çare bulunca
	Tudup bergen bu örgöögö	Tuttuğu bu saraya
3165.	*Kirip cadıp konbos boldı.*	Girip yatıp yerleşmez oldu.
	Cuup bergen bu orınga	Hazırladığı bu yere
	Amırap ol catpas boldı.	Dinlenmek için yatmaz oldu.
	Arka - tuunı keriy bazıp	Arka dağı geri itip
	Tal cakalu suu kıykadı.	Orta dalgalı suyu yardı.
3170.	*Altay sının keriy bazıp,*	Altay sıradağını geri itip,
	Taş cakalu tuu kıykadı.	Taş yakalı dağı yardı.
	Körüp turar ol bolgojın,	Görüp durur o olunca,
	Cüs budaktu ak kayıñ	Yüz budaklı ak kayın
	Elbiregen mında turdı.	Burada sallandı.
3175.	*Altan arşın agaş boldı,*	Altmış arşın ağaç oldu,
	Korkıştu koo kayıñ boldı.	Korkunç zarif ağaç oldu.
	Ay döön eelgen ol canınañ	Aya doğru eğilen o tarafından
	Altın büri elbirejet.	Altın yaprağı sallandı.
	Kün döön eelgen bu canınañ	Güneşe doğru eğilen bu tarafından
3180.	*Kümüş büri telbirejet.*	Gümüş yaprağı sallandı.
	Odus eki olbıgınañ	Otuz iki budağından
	Cajıl culuk tamıp turdı.	Yeşil suyu damlayıp durdu.
	Caraş kayıñ tözine	Zarif kayının dibine
	Cılañaş-Uul kelip kayttı.	Cılanaş Uul geldi.
3185.	*Koo kayıñ agaştı*	Zarif kayın ağacı
	Korkıştu uzak şiñdep kördi.	Korkunç uzak görerek inceledi.
	«Cerdiñ üstin ceti aylangam,	Yeryüzünü yedi kez dolaşanım,
	Çeten biyik tayga aşkam.	Yetmiş büyük dağ aşanım.
	Altay üstin altı aylangam,	Altay dağını altı kez dolaşanım,
3190.	*Altan tümen talay keçkem.*	Altmış bin deniz geçenim.

	Cüs budaktu möñün terekti	Yüz budaklı gümüş kavağı
	İyde salıp cıgıp ta cürgem,	Sürüterek yığanım
	Cüzün - cüür tümen agaş	Çeşit çeşit onbinlerce ağacın
	Ortozında konup ta cürgem	Ortasında yerleşip de yaşayanım
3195.	*Mındıy caraş kayıñdı*	Böyle zarif kayını
	Men kaçan da körbödim» dedi.	Ben ne zamandır görmedim» dedi.
	Cer - ceñezin cula tartıp,	Toprak yosununu toplayıp,
	Ceespekti töjöp iydi.	Ağaç yosununu döşedi.
	Cer kırtıjın kodoro tartıp,	Toprağın üst kabuğunu parçalayarak,
3200.	*Cerdiñ cumın camın iydi.*	Yeryüzünün kapağını gizledi.
	Kayıñ agaş tözine	Kayın ağacının dibinde
	Kança künge uyuktadı	Epeyce gün uyudu
	Atlan baatır budına turup,	Altmış bahadır ayağında durup,
	Oygonorın bu sakıdı.	Uyanana kadar bekledi.
3205.	*Çeten baatır bajına turup,*	Yetmiş bahadır başında durup
	Örö turarın ol sakıdı.	Ayağa kalkana kadar bekledi.
	Tünde olor uykuzu cok	Gece olsa da uyumadan
	Selijip uuldı kör otırdı.	Değişerek oğula baktı
	Tüşte olordıñ amırı cok	Onların düşleri huzursuz
3210.	*Oygonorın sakıy berdi.*	Uyanana kadar beklediler.
	Aş - kursagı soobozın dep,	Yemeği yiyeceği soğumasın diye,
	Ayak - kazan belen turat.	Kap kacak hazır sıcak bekledi.
	Albatı kojo ajanzın dep,	Halk birlikte yemek yesin diye,
	Almattı beletep turat.	Halkı hazır tuttular.
3215.	*Ceti künge Cılañaş Uul*	Cılanaş Uul yedi gün boyunca
	Süreen cazap amıradı.	Çok huzurlu düşündü.
	Şırkalagan et tıştanıp	Yaralanan vücudu dinlenip
	Ozogı kebin ol tartındı.	Eski elbisesini giyindi.
	Ceti künge uyuktap cadıp,	Yedi gün boyunca uyuyup
3220.	*Sañ başka tüş tüşendi.*	Bambaşka bir rüya gördü.
	Altın eerle eertep salgan,	Altın eyerle eyerleyip saldığı,
	Möñün üygen sugup koygon	Gümüş dizgin taktığı
	Cıldıs - çookır kanattu at	Yıldız benekli kanatlı at
	Cerdi cıtkarıp, otop kleedet.	Yeryüzünü koklayıp, otlayarak geri geldi.

3225.	*Cıldıs - çookır caraş attıñ*	Yelesi yıldız benekli atın
	Eer - üygeni boyıla bütken,	Boyunca büyük eyerini dizginini,
	Alınbaytan cañdu emtir	Kaldırabilen yokmuş
	Eki üzeñi tañıp koygon	İki üzengi bağlayarak koyduğu
	Çeçilbeyten uçurlu emtir.	Çözülemeyen uçluymuş.
3230.	*Cılañ - çookır kara armakçı*	Yılan desenli kara ip
	Atla kojo cılıp keledet.	Ata bağlı sürüyordu.
	Çookır attu tudar bolup,	Benekli atı tutmak isteyip,
	Cılañaş-Uul öñölödi.	Cılanaş Uul sessizce yaklaştı.
	Armakçı kolına tiygelekte,	İp eline değdiğinde,
3235.	*Aldında kaykal küskü turdı.*	Altında hayret verici altın aynayı farketti.
	Bu küsküni alayın deerde,	Bu altın aynayı alayım dediğinde,
	Çookır at ötküre celdi.	Benekli at dörtnala koştu.
	Kara armakçı, cılan, çılap,	Kara ip, yılan gibi
	Şılırt etire cıla berdi.	Hışırtı ederek kaydı.
3240.	*Cılañaş-Uul ceskinele,*	Cılanaş Uul öfkelenerek
	«Oy!» dep kıygırıp iydi,	«Of!» diyerek haykırdı,
	Oygono çarçap, turup keldi.	Uyanıp ortaya çıktı.
	Oygonıp kelele Şaldañ uul	Ortaya çıkarak çıplak oğul
	Tal cakaul kök talaydıñ	Tam dalgalı gök denizin
3245.	*Köölmögine kelip cunundı.*	Göletine gelip yıkandı.
	Aguna oşkoş ak köbükle	Beyaz ördeğe benzer ak köpükle
	Arka - moynın cıjıp turdı	Boynunun arkasını sildi.
	Ak koyondıy ak köbükle	Ak koyuna benzer ak köpükle
	Kolı - budın cıjıp turdı	Elini ayağını sildi.
3250.	*Caltıragan cılmay suula*	Göz kamaştıran durgun suyla
	Cununarda sın seridi.	Yıkanınca bedeni dinlendi.
	Caltıragan çañkır suula	Göz kamaştıran mavi suyla
	Ejinerde baş seridi.	Yıkanınca başı dinlendi.
	Ak şirdekke ol otırıp,	Ak keçeye oturup,
3255.	*Aş cakşızın ürüstep cidi.*	Yemeğin iyisini homurdanarak yedi.
	Koroconnıñ koyuzıla	Süt votkasının koyusundan
	Kojo otırıp çööçöylöşti.	Hep beraber ikramlaştı.
	Aracannıñ açızınañ	Isıtılmış süt votkasının acısından

	Adalarga baza urdı.	Dedelere tekrar tekrar doldurdu.
3260.	*Caan - caan baatırlarga*	Büyük büyük bahadırlara
	Tüjengen tüjin aydıp turat.	Gördüğü düşü anlattı.
	Ak Bökö dep taayı	Ak Bökö diyerek akrabası
	Cılañaş-Uuldañ suradı:	Cılañaş Uul'dan sordu:
	«Emdi kayda baratañ?	Şimdi nerede varacaksın?
3265.	*Emdi neni körötöñ?*	Şimdi nasıl gördün?
	Cuugan ordıñ bu bolor,	Yönettiğin yer burasıdır,
	Turguskan cerinde turgay la,	Durdurulduğun yerde duracaksın,
	Curtaytan curtıñ bu bolor,	Yurtlardan yurdun budur,
	Tuulgan cerinde bolgoy lo!	Doğduğun yerde ol artık ve!
3270.	*Aydayın degen söziñdi*	Söyleyeyim dediğin sözleri
	Aydıp otır taayıña.	Söyle akrabana.
	Surayın degen cööjöndi	Sorayım dediğin malını
	Surap otır taayınnañ	Sor Akrabalarından».
	Cılañaş Uul unçuktı:	Cılanaş Uul söyledi:
3275.	*«Cajırar meniñ nemem cok,*	Benim saklayacak bir şeyim yok,
	Cartın aydayın taayıma,	Kararımı söyleyeyim akrabama,
	Açınar meniñ argam cok,	Benim acınacak varlığım yok,
	Bolujarım taayıma.	Yardımlaşırım akrabama.
	Ada - enemniñ ölgönin	Babamın anamın öldüğünü
3280.	*Aytpaza da bilerim.*	Söylemeseniz de bilirim.
	Altın söögin celbüüzin	Altın mezarın esintisini
	Körbözö dö, tabarım.	Görmese de bulurum.
	Akalarım olcodo -	Büyüklerim esir düşse de
	Cayımdaytan kiji men.	Özgürlüğüne kavuşturan kişiyim.
3285.	*Ay-Tana ceñem kıyında -*	Ay Tana yengemim yanında
	Argadaytan kiji men.	Varlığına kavuşan kişiyim.
	Ay-Bırkannıñ cerine	Ay bırkan'ın yurduna
	Ayıldaytan baatır men.	Dönüp gelen bahadırım.
	Altın-Targa abakayga	Altın Targa hatuna
3290.	*Bolujatan kezer men.*	Yardım eden pehlivanım.
	Altın-Kindik baatırdıñ	Altın Kindik bahadırın
	Közin apar beretem.	Gözünü getirip verenim.

	Altın-Tayga iygen samaranı	Altın Dağ'a yollanan mektubu
	Adazına cetiretem.	Atasına ulaştıranım.
3295.	*Közi coktı köstöböyinçe*	Gözü göremeyince
	Meniñ cadar cañım cok.	Benim yatar yanım yok.
	Kolı coktı koldoboyınça	Elsiz elini kullanamayınca
	Tegin otırar argam cok.	Boş boş oturur çarem yok.
	Mege cayalgan at bar deyt.	Bana göre at var dedi.
3300.	*Men kaçan da tudarım.*	Ben nasıl da tutarım.
	Mege cayalgan kıs bar deyt,	Bana meyilli kız var dedi,
	Men kaydañ da tabarım.	Ben nasıl da bulurum.
	Kiyik bolzo tüktü deyt,	Tüylü yaban hayvanı olsa dedi,
	Alu andıy bolboy a!	Kürkü böyle olmaz ya!
3305.	*Kiji bolzo salımdu,*	İnsan ruhlu olsa,
	Salımı andıy bolboy a!	Ruhu böyle omaz ya!
	Cañıs turun ot bolbos	Yalnız duran ateş olmaz,
	Odın kojo salbaza.	Odunla salmazsa
	Cañıs kiji curt bolbos,	Yalnız kişi yurt olmaz,
3310.	*Nökör kojo tappaza».*	Dostlarını bulmazsa».
	Caan baatırlar kaktırdı:	Büyük bahadırlar kahkahayla güldü:
	«Sanaaluzın uuldıñ!» deyt	«Çocuğun düşüncesi!» dediler
	Caş ulustar kaykaştı:	Küçük uluslar hayrete düştüler:
	«Mını kaydañ biler?» deyt.	«Bunu nereden bilir!» dediler.
3315.	*«Cılañaş Uuldıñ şırazı*	«Cılanaş Uul'un acısı
	Undıl kalbay baza - deyt, -	Unutulup kalmamalı, dediler,
	Caş kijiniñ cırgalı	Küçük adamın eğlencesi
	Bolor emey baza» - deyt.	Olur ne de olsa» dediler.
	Mını ukkan Cılañaş Uul	Bunu işiten Cılanaş Uul
3320.	*Ak-Bökögö aydıp turdı:*	Ak Bökö'ye şöyle söyledi:
	Tuudulu ayıl turgay la,	dağlık bölge duracakken,
	Cuugan töjök catkay la,	Serilen döşeğe yatacakken,
	Adam curtı artagan bolor	Atam yurdu bozulmuş,
	Atlayın barıp köröyin.	Varıp Altay'ı göreyim.
3325.	*Enem curtı eskirgen bolor,*	Anam yurdu yıpranmış,
	Emdi barıp köröyin.	Şimdi varıp göreyim.

	Albatı - conı artkan ba?	Halkı mılleti kalmış mı?
	Akam - ceñem tirü be?	Ağam yengem diri mi?
	Aygırlu malı öskön bö?	Aygırlı sürüsü yetişmiş mi?
3330.	*Aylandıra cürüp köröyin,*	Dolaştırıp göreyim,
	Aylıma aylanıp canayın.	Yurduma dolaşıp döneyim.
	Amır cürze, altı cıldañ,	Huzurluysa, altı yıldan,
	Ezen cürze, eki cıldañ	Esenlikliyse, iki yıldan
	Oyto keleten tururum» dedi.	Sonra geri geliveririm» dedi.
3335.	*Ak-Bökö aydıp turdı:*	Ak Bökö şöyle söyledi:
	Kandıy kiyim kiyeteñ, balam?	Giydiğin elbise nasıl, yavrum?
	Kandıy attı mineteñ, balam?	Bindiğin at nasıl, yavrum?
	Kança ködöçi kerek bolor?	Ne kadar üzengi gerek olur?
	Kança koltıkçı kojo barar?	Ne kadar hizmetkar birlikte gider?
3340.	*Atkararı mende bolzın.*	Gönderdiği bende olsun
	Al cüreri sende bolzın.	Yaşadıkları sende olsun.
	Şikpeereri men bolgoyım.	Yerleştireni ben olayım.
	Ködüreri sen bolgoyıñ	Götüreni sen olasın
	Bayana - Sarı kızım bar,	Bayana Sarı kızım var,
3345.	*Kayda barın bilerim - deyt.*	Nerede olduğunu bilirim, dedi.
	Baratan küüni bar bolzo,	Gitmeye gönlü varsa,
	Boyıñ kuuçındaş, balam, deyt.	Kendin söyle, yavrum, dedi.
	Közime meniñ ot bolgon	Benim gözüme kor olan
	Köksime meniñ oy bolgon,	Benim göğsüme yara olan,
3350.	*Kara buurım kanındıy,*	Kara ciğerimin kanı gibi
	Kaşka tijim tazılındıy,	Parlak dişimin kökü gibi,
	Kara cañıs kızımdı	Yalnız kara kızımı
	Kan-Çületiy cuulap kelerde,	Kan Çületiy savaşıp geleceği zaman,
	Altayımdı tonop kelerde,	Altayımı yağmalayıp geleceği zaman,
3355.	*Ak malımdı kubultala,*	Ak atımı değiştirerek,
	Töjögime töjönip algam.	Döşeğime alıp yatanım.
	Albatımdı kubultala,	Halkımı değiştirerek,
	Bay tereke cölöp salgam.	Süslü kavağa yaslanıp duranım.
	Agaş - taştıñ arazına,	Ağacın taşın arasına,
3360.	*Al tayganıñ bajına*	Yüce dağın başına

	Bayana - Sarı balamdı	Bayana Sarı yavrumu
	Baza kubultıp cajırgam.	Tekrar değiştirip saklayanım.
	Korodogon Kan-Çületiy	Kederlenen Kan Çületiy
	Koş ergegim kezip bargan,	Erkeğim ormanda gezen,
3365.	*Kojo otırganın közin oygon*	Birlikte oturduğunun gözünü oyandı.
	Ayrı ergegin kezip bargan,	Kollu parmağı varıp kesendi,
	Ala közümdi çukçıp bargan.	Ala gözümü oyan,
	Ölör tınım cok bolordo,	Ölecek ruhum olmayınca,
	Öltürip meni ol bolbogon.	O beni öldürmedi.
3370.	*Alar neme cok bolordo,*	Alacak canım olmayınca,
	Andıy tübek ol tüjürgen	O böyle sefalete düştü».
	Ak-Bökö batır	Ak Bökö bahadır
	Caynalgandu aydıp otırat,	Ricasını böyle söyledi,
	Cartap ol kuuçındap turat.	Açıklayarak konuştu.
3375.	*Altay üstiniñ atlan baatır*	Altay dağlarının altmış bahadırı
	Altın çööçöy suna tudat,	Altın kadeh uzattı,
	Cer üstiniñ çeten baatır	Yeryüzünün yetmiş bahadırı
	Calbış çööçöygö arakı urat.	Ateş kadehine votka doldurdu.
	Bu mınayıp otırgança,	Bu şekilde oturunca,
3380.	*Cılañaş Uul bolgojın*	Cılanaş Uul ise
	Ak-Bökööniñ cerinde	Ak Bökö'nün yurdunda
	Ceti baatır köstörin	Yedi bahadırın gözlerini
	Baza kondır berbey kayttı.	Yerleştirerek verdi.
	Ulus kuuçının ugup otırza,	Halkının sohbetini duysa,
3385.	*Cañıs köstü Kan-Çületiy*	Tek gözlü Kan Çületiy
	Caman kara sanalu	Yaman kara düşünceli
	Kezer bolgonı cartalat.	Pehlivan olanı anladı.
	Cılañaş baatır aydıp otırdı:	Cılaaş bahadır şöyle söyledi:
	«Meniñ mineten adım bar,	«Benim bindiğim atım var,
3390.	*Men kaydañ da tudarım.*	Ben nereden tutarım.
	Meniñ kiyeten kiyim bar,	Benim giydiğim elbiseler var
	Men kaydañ da tabarım.	Ben nereden bulurum.
	Mege cayalgan bala bar,	Bana meyilli yavru var,
	Men kayda da tuştaarım.	Ben nerede karşılaşırım.

3395.	*Mege ködöçi kerek cok,*	Bana üzengi gerekmez,
	Boyım cañıskan barayın.	Tek başıma varayım.
	Mege koltıkçı kerek cok,	Bana yardımcı gerekmez,
	Cañıskan barıp köröyin.	Tek başıma göreyim.
	Ezen cürze, ceti cıldañ,	Sağlık olursa, yedi yıl sonra,
3400.	*Sootop cürze, togus cıldañ,*	Teselli bulursa dokuz yıl sonra,
	Oyto kelip bararım - deyt.	Döner gelirim, dedi.
	Ol tuşta men kelzem,	O zaman olur da ben gelirsem,
	Ak malaar özüp kalar.	Ak atlar gelişip çoğalır.
	Altayaarga cuu da kirbes,	Altay'a doğru savaş da girmez,
3405.	*Albatı - conoor tokınap kalar,*	Halk millet huzura kavuşur,
	Andıy - mındıy çak ta bolbos».	Öyle böyle zaman da olmaz».
	Mındıy sösti aydala,	Böyle söyleyerek,
	Kep bererde kiybedi de,	Verdikleri giysiyi giymedi,
	At bererde minbedi de.	Verdikleri ata binmedi.
3410.	*Cılañaş-Uul çıga kondı.*	Cılanaş Uul çıktı.
	Bir tuudañ bir tuuga teep,	Bir dağdan bir dağa tepip,
	Bir taygadañ sekirele,	Bir tepeden sıçrayarak,
	Ekinçi taygaga biyelep,	İkinci dağa uçup,
	Cılañaş Uul cügürdi.	Cılanaş Uul fırladı.
3415.	*Ceten caan tayga aştı,*	Yetmiş büyük dağ aştı,
	Toguzon caan talay keçti.	Doksan büyük deniz geçti.
	Kün aldında tomura tüşken	Güneş altında toz olan
	Küzüñilü küreñ tayga	Çıngıraklı esmer dağ
	Künge küybes küreñ taştu,	Güneşte yanmaz esmer taşlı,
3420.	*Örtkö küybes ölö taştu,*	Ateşte yanmaz alaca taşlı,
	Ayga küybes altın sındu,	Ayda yanmaz altın görünümlü,
	Ak karın cunun cadar,	Ak tulumu yıkayan,
	Ak möñküzin cabın cadar,	Ak mezarını örten,
	Ol tayganıñ bajına	O dağın başına
3425.	*Cılañaş-Uul çıgıp keldi,*	Cılanaş Uul çıktı,
	Altay sının sındap bastı.	Altay sıradağlarını boyladı.
	Baza birde körüp turza,	Varıp bir de ne görsün,
	Akalarınıñ toyında körgön	Ağabeylerinin düğününde gördüğü

	Toguzon aygır üürlü mal	Doksan aygır atlı sürü
3430.	*Bu tayganıñ ıyıgında*	Bu dağın kutsal ruhunda
	Tebeelegen turbay kayttı.	Otlayıp duruyor.
	Ol tuşta toydo körgön	O zaman çamurda ögrdüğü
	Caan agaş bajıla,	Büyük ağaç başından,
	Çaal agaş üstile	Bodur ağaç üstünden
3435.	*Uçup baraktan çookır at,*	Uçup giden benekli at,
	Cılan - çookır ercine,	Gizli yılan benekli,
	Eer - üygeni altın - möñün,	Eyeri üzengisi altın gümüş,
	Ercine bütken cayaltalu,	Gizlice serpilerek yetişen,
	Eki üzeñi tañıp koygon,	İki üzengi bağlayan,
3440.	*Eerin albas şıpşuuldu,*	Şıngırdaklı eyerini almayan,
	Çookır cedek süüretken	Benekli dizgini, sürükleyen,
	Altın eeri caltıragan,	Altın eyeri ışıldayan,
	Möñün üygen mızıldagan	Gümüş dizgini parıldayan
	Cele bazıp, otop cürdi.	Dötnala koşup otlayıp durdu.
3445.	*Toy tujında kögönineñ*	Çamurda olduğu sırada gördüğünden
	Ebeş - ubaş caanap kaltır,	Azıcık dönüşmüş,
	Büdün arşın özüp kaltır.	Tam bir arşın büyümüş.
	Eki tüiey kayçı kulak	Birbirine benzer iki makas kulak
	Teñeriniñ agın - kögin	Gökyüzünün beyazını mavisini
3450.	*Arı - beri ejip turdı.*	İleri geri çekti.
	Cılañaş-Uul körgön boyınça	Cılanaş Uul boylu boslu atı görünce
	Çookır atka öñölödi,	Benekli ata yavaşça yaklaştı,
	Bilbes cerdeñ bilip iydi,	Bilinmez yerinden bildi,
	Sespes cerdeñ sezip iydi.	Sezilmez yerinden sezdi.
3455.	*Tört tuygagı coñ bolot,*	Dört ayağı da çelik gibi,
	Arka - beli cıldıs - çookır.	Sırtının arkası yıldız benekliydi.
	Atanatan canında	Bindiği tarafta
	Altın akça tañmalu,	Altın akçe damgalı,
	Kamçı sogor canında	Kamçıyı soktuğu tarafta
3460.	*Kayran cıraka tañmalu,*	Kıymetli güğüm damgalı,
	Koltıgında kanattu	Koltuğunda kanatlı
	Korkıştu caraş at emtir.	Korkunç güzel at idi.

	Cılañaş-Uul tudar olup,	Cılanaş Uul tutacakken
	Turguza la kubuldı	Şaha kalktı,
3465.	*Sol canı döön körgöjin,*	Dönüp sol yanını görünce,
	Tiji çiy ölöñ bolup,	Dişi yeşil ot olup,
	Oñ canı döön kögöjin,	Dönüp sağ yanını görünce
	İrkek çiy ölöñ bolup,	Erkek yeşil ot olup,
	Sakıy berbey em kanayttı.	Bekleyip çıkarak canlandı.
3470.	*Cıldıs - çookır at erjine*	Yıldız benekli at kıymetli
	Cer cıtkarıp, otop keldi.	Yer koklayarak otladı.
	Çeten kulaş armakçı	Yetmiş ayak urgan
	Süüredilip kelbey kayttı.	Sürüklendi
	Kelgen boyınça çookır at,	Geldiği yol boyunca benekli at,
3475.	*Oñ canında tiji çiydi*	Sağ yanında dişi otu
	Tazılınañ cıtkarıp kördi.	Kökünden kokladı.
	Sol canında irkek çiydi	Sol yanında erkek otu
	Tal ortodoñ cıtap kördi.	Tam ortadan kokladı.
	Çookır adı bışkırala	Benekli atı hırıldayarak
3480.	*Kiji ünile ermektendi:*	İnsan sesiyle konuştu:
	«Kızıl koldıñ boyına	«Kızıl elin bileğine
	Tutturganım bu bolot ne?	Tutturanım bu nasıl oldu?
	Kızıl tının üze tartala,	Kızıl ruhunu tamamen çekerek,
	Ürkigenim bu bolgoy ne?	Ürkenim bu nasıl olacak?
3485.	*Bu la tuşta Cılañaş-Uul*	Bu sırada Cılanaş Uul
	Bütkül boyı tura tüşti.	Bütün bedeni durdu kaldı.
	Çeten kulaş çookır cedek	Yetmiş ayak benekli dizgin
	Tal ortodoñ ala koydı,	Tam ortadan tutuverdi,
	Sol kolına beş orodı,	Sol eline beş kez doladı,
3490.	*Aç beline üç orodı.*	Aç beline üç kez doladı.
	Çookır adım arı boldı,	Benekli atım arı oldu,
	Toguzon aygır üürlü mal	Doksan aygır atlı sürü
	Onçoloru ürkip kişteyt	Tamamı ürküp kişnedi.
	Togus tüñey çookır aygır	Birbirinin aynı dokuz benekli aygır
3495.	*Aylandıra mañtap turat,*	Dolaştırarak koştu,
	Cılañaş-Uuldı süüredip,	Cılanaş Uul'u sürütüp,

	Cıldıs - çookır at mañtadı.	Yıldız benekli at koştu.
	Sañ tömönçö şuñup braadat,	Bayır yukarı dalarak ilerledi,
	Sañ örögö uçup braadat.	Bayır yukarı uçarak ilerledi.
3500.	*Caan - caan taygalarga*	Büyük büyük dağlara
	Tebele tartsa, kodoro tartat.	Teperken birlikte parçaladı.
	Katu - katu taşka tepse,	Semsert taşa tepse,
	Cıra tartıp alıp barat.	Hendek açtı.
	Kança künge süüredilgen,	Epey gün boyunca sürüklendi,
3505.	*Tün bolgonın oñdobodı,*	Gece olduğunu anlamadı,
	Tüş bolgonın aaylabadı.	Düş olduğuna yormadı.
	Bir oñdonıp körüp turza,	Bir fark edip de görse ki,
	Kecegelü Sarı-Kaannıñ	Kecegeli Sarı Kağan'ın
	Cerin kelip ödüp cadat.	Yeri gelip geçer.
3510.	*Albatı - con kaykap turdı.*	Halk millet şaşırdı.
	Kudaları körüp kaldı.	Dünürleri gördü.
	Azıyda ötkön Cılañaş-Uul	Geçmiş zamanda Cılanaş Uul
	Kara - çookır cedekten tutkan,	Kara benekli dizginden tutan,
	Cıldıs - çookır atka süürütken	Yıldız benekli ata sürüterek
3515.	*Ödüp catpay emdi kayıttı.*	Şimdi geçip gitti.
	Çañmaçılar çañmalu keldi.	Kementçiler kementli geldi.
	Uurıkçılar uurıktu keldi.	halatçılar halatlı geldi.
	Caan - caan bökölör kelet,	Büyük büyük pehlivanlar geldi,
	Bolujarga albadanat.	Yardımlaşarak gayret ettiler.
3520.	*Çookır attı tut bolbodı,*	Benekli atı tutmak olmadı,
	Kapşay ödüp sala berdi.	Süratle geçip gitti.
	Cılañaş-Uuldı tut bolbodı,	Cılanaş Uul'u tutmak olmadı,
	Süüretelip cüre berdi.	Sürüklenip fırladı.
	Ködüre kalık kaykap turdı,	Bütün halk şaşırıp kaldı,
3525.	*Körgöni le ol bol kaldı.*	Gördükleri de o oldu.
	Cılañaş-Uul bu bolgojın	Cılnaş Uul bu olanı
	Bir oñdonıp körüp turza,	Bir anlayıp görse,
	Çeret - çemet ceti süüri,	Verem hastalığı yurda kireç gibi dağıldı,
	Ceti ıyıktıñ edegi	Yedi kutsal dağın eteği.
3530.	*Çemetendü togus süüri*	Verem oldu dokuz bölge,

	Togus ıyık calañı.	Dokuz kutsal ovayı
	Ak bulukta saptalgan	Ak buluta iğne geçiren
	Ayrı baştu altın çakı.	Ayrı başlı altın direk.
	Cebren çaktañ beri turgan	Eski çağdan beri duran
3535.	*Çeten kırlu ces örgöö.*	Yetmiş kenarlı bakır saray.
	Almıs-Kaan adasınıñ	Almıs Kağan babasının
	Altayına süürtel keltir.	Altayına sürütülerek geldi.
	Ayrı çakı ol tözine	Kollu direğin gövdesine
	Cıldıs - çookır at toktodı.	Yıldız benekli at bağladı.
3540.	*Cılañaş-Uul tura cügürüp,*	Cılanaş Uul durmaya çalışıp,
	Altın çakıga adın buulayt.	Altın direğe atını bağladı.
	Çookır adı aydıp turdı:	Benekli atı şöyle söyledi:
	«Cayalgan cerim mında edi,	«Uygun yerim burada idi,
	Attu - çulu Almıs Kaannıñ	Anlı şanı Almıs Kağan'ın
3545.	*Eñ kiçinek uulınıñ*	En küçük oğlunun
	Adı bolup cayalgan edim».	Atı olarak yaratılandım».
	Altın çakıga adın buulayla,	Altın direğe atını bağlayarak,
	Cılañaş-Uul ebire kördi.	Cılanaş Uul dönerek gördü.
	Körüp turar ol bolgojın,	Gördüğünde,
3550.	*Mal bütkenge bargaa büttir,*	Malına mal eklemiş,
	Con bütkenge coygon östir.	Halkı ladin gibi çoğalmış.
	Atar turgan cerineñ	Atların durduğu yerden
	Açu margaa özüp kaltır.	Acı yabani ot büyümüş.
	Ayıl turgan cerineñ	Evin durduğu yerden
3555.	*Cajıl cajañ özüp kaltır.*	Yeşil ot büyümüş.
	Kıl kuyruktu erjine mal	Kıl kuyruklu kıymetli at
	Kıya baskan izi körünbeyt.	Bayıra bastığında izi görünmez.
	Kızıl cüstü albatı - kalık	Kızıl yüzlü halk
	Odu salgan curt bildirbeyt.	Yerleştiği yurdu bildirmez.
3560.	*Tör bajında taş oçogı*	Başköşedeki taş ocağı
	Taykılbagan mında turdı.	Yuvarlanmadan burada durdu.
	Çoocılu küler oçok	Titrek döküm ocak
	Çaçılbagan mında cattı	Dağılmadan burada yattı.
	Talkan - küli oboo bolgon	Yulaf ununun külü yığın olan

3565.	*Çaçılbagan burlap cattı*	Saçılmadan buğulandı.
	Cılañaş-Uul bu kaktırdı:	Cılanaş Uul buna kahkayla güldü:
	«Taş oçogı taybalbasta,	Taş ocağı yuvarlanmayınca,
	Catkan aylı mınıñ kayda?	Bunun yattığı yer nerede?
	Talkan - küli çaçılbasta,	Yulaf unun külü saçılmayınca,
3570.	*Salgan odı mınıñ kayda?*	Bunun saldığı ateş nerede?
	Üç cebeezi ne taybalbas	Üç ayağı nasıl dayanmaz
	Üç sıranın buskan tuşta?	Üç sırığını böldüğü zaman?
	İzü küli kanayıp soobos,	Sıcak külü böyle soğumaz,
	Üy ulustar mında cokto?	Çadır halkları burada yok muydu?
3575.	*Üç cebeediñ birüzineñ*	Üç ayağının birisinden
	Tutkan boyınça kodoro tarttı.	Tutunca ayağı parçalandı.
	Çoocılu çoy oçoktoñ	Titrek döküm ocaktan
	Küler kazan çıga kondı.	Bronz kazan çıkıverdi.
	Bu kazandı aça tartsa,	Bu kazanı açtığında,
3580.	*Cüzün - cüür tamzık koşkon*	Her çeşit baharat karıştırılan
	Cüs iriktiñ edi boldı.	Yüz koçun eti vardı.
	Bir cerinde küyügi cok,	Bir yerinde yanığı yok,
	Bolup bıjıp kalgan emtir.	Pişip öylece kalmış.
	Temir uurıktı alala,	Demir ipi alarak,
3585.	*İzü küldi bulgap kördi.*	Sıcak külü karıştırarak gördü.
	İzü küldiñ tübineñ	Sıcak külün içinden
	Altın kayırçak çıgıp keldi.	Altın sandık çıktı.
	Altın kayırçaktı kodorolo,	Altın kayırçağı parçalayarak,
	Ak köbükke soodıp koydı.	Soğutmak için ak köpüğe koydu.
3590.	*Anañ arı bulgap kördi.*	Ondan sonra karıştırdı.
	Togus cerdeñ çoocılu	Dokuz yerden titrek
	Çoy kayırçak mında cadat.	Döküm sandık buradaydı.
	İzü çoydı tutkan boyınça	Sıcak dökümü tutarak
	Kara taşka ekelip saldı.	Kara taşa getirip bıraktı.
3595.	*Çoy kayırçagım kaylap cadat.*	Döküm sandığım destan söyler.
	Neni aydıp turu dep,	Neyi söyleyip durur diye,
	Cılañaş-Uul tıñdap uktı.	Cılanaş Uul dinledi.
	«İzü küldiñ külin ciytem,	«Sıcak külün tozunu savurdum,

	Ciytem buuy, ciytem buuy	Savurdum buğuyu, savurdum buğuyu».
3600.	*Cılaiaş-Uul bu bolgojın*	Böyle olunca Cılanaş Uul
	Altın kayırçak aça tarttı.	Altın sandığı açtı.
	Baatır uuldıñ kebi - tonı	Bahadır oğulun giysileri
	Mınañ çıkpay bu kanayttı.	Gövdesinden çıktı.
	Uura - çookır samaranıñ	Benekli benekli mektubun
3605.	*Uçınañ alıp kıçırdı.*	Ucundan tutup okudu.
	Ay-Tana ceñezi bolzo,	Ay Tana yengesi de,
	Altın söstörlö biçigen emtir:	Altın sözlerle yazanmış:
	«Cayaltalu çookır adıñ	Yetişkin benekli atını
	Kaçan da taap ekeler bolor,	Ne zaman bulup getirir
3610.	*Bıçılgandu bıju kebiñ*	Özenle biçtiği elbisesini
	Mında suktım, cılıybas bolor.	Burada sakladım, bulunmaz oldu.
	Küler kazannañ ajanıp al,	Küler kazandan acıkıp al,
	Künçıgış töön atanarıñ.	Doğu yönüne at sürerim
	Küñker-Kaannıñ cerinde	Künker Kağan'ın yurdunda
3615.	*Kıyında cürgenim bileriñ.*	Yakınında yaşayanım bilirim.
	Cüs kezer cuulap kelgen,	Gelen yüz kahraman savaşa girişip,
	Akalarıñ onçozı tirü,	Büyüklerinin hepsi diri,
	Ayılga iştener calçılar bolup,	Eve çalışan hizmetkar olup,
	Arga cokto bazıp cürü.	Çaresiz yaşa.
3620.	*Adañ eneñ aru söögi*	Ananın babanın temiz soyu
	Ar canıñda aba cışta.	Her yanında büyük ormanda
	Aygırlu malıñ taygada	Aygırlı sürün dağda
	Manıñ-Urat ayday bergen.	Manın Urat söyleyen
	Kiji cürbes bu ıyıkka	İnsan yaşamaz bu dağa
3625.	*Bir de kaan çıgıp bolbogon.*	Bir de kağan çıkınca
	At buulaytan altın çakını	At bağladığı altın at direğini
	Alıp kezer kodorıp bolbogon.	Yiğit bahadır parçalayınca
	Ceti kıptu ces örgööni	Yedi katlı bakır sarayı
	Ceti cılga oot bolbogon,	Yedi yıl içinde parçalayınca,
3630.	*Adañ - eneñ möñkülerin*	Ananın babanın mezarlarını
	Aba cıştañ taap bolbogon.	Büyük ormandan buldu.
	Mal baştagan Mañın-Urat	Mal yöneten Manın Urat

	Malla kojo kaça bergen…»	Malla birlikte kaçtı…»
	Mını bilgen Cılañaş-Uul	Bunu bilen Cılanaş Uul
3635.	*Açınbas boyı tıñ açındı,*	Sinirlenmez bedeni çok öfkelendi,
	Arbanbas boyı tıñ arbandı.	Öfkelenmez yüzü çok öfkelendi.
	«Kiji bajın ayak etken	«İnsan başını kazan eden
	Kinçegi caan Küñker-Kaan!	Artniyeti büyük Künker Kağan!
	Kiji söögin tayak etken	İnsan kemiğini baston eden
3640.	*Cüs kezeri bar deşken.*	Yüz yiğidi var söyleşen
	Köldi içken ol tañmalar	Gölü içen o uğursuzlar
	Körbögöndi meneñ körzin,	Göreceklerini benden görsün,
	Köpti etken şilemirler	Çok olan şeytanlar
	Körün bargançam sakıp alzın!»	Görün varana kadar beklesin!»
3645.	*Küler kazanda kursaktı*	Bronz kazanda yemeği
	Tökpöy, çaçpay üze cidi.	Dökmeden saçmadan tamamıyla yedi.
	Bay külerdi köñkörö salıp,	Süslü kazani ters çevirip,
	«Oçogına catkay!» - dedi.	«Ocağına yatacak!» dedi.
	Altın kayırçak kodoro tartıp	Altın sandık parçalayıp
3650.	*Ala koyıp kiyine berdi.*	Alıverip başkalarına verdi.
	Altan eki tarılgalu	Altmış iki büyük düğmeli
	Albır - şalbır alıp kiydi.	Süslü şalvarını giydi
	Ala koyıp ol kiyerde,	Alıverip giydiğinde,
	Kap la öy bolboy kayttı.	Tam üstüne göre oldu.
3655.	*İçke kiyer tiji mañdık*	İçine giyeceği parlak ipeği
	Ala koyıp, kiynip iydi.	Alıverip, giyindi.
	Enedeñ çıkan et çamçaga	Anadan doğma et gömleğe
	Eptü cakşı caray berdi.	Güzelce yakıştırdı.
	Altan altı ay topçılu	Altmış altı ay düğmeli
3660.	*Ay capsaldı alıp kiyet,*	Ay elbisesini alıp giydi,
	Albaa añnıñ ol terezi	Av samurunun derisi
	Ay capsalga ol caradı.	Ay elbiseye yakıştı.
	Carınında tartılgak cok	Omzunda çekme yok
	Öp lö öy bolboy kayttı.	Tam üstüne göre oldu
3665.	*Altan altı ay topçızı*	Altmış altı ay düğmesi
	Ayga künge mızılt edet.	Aya güne karşı parıldadı.

Ceten ceti bek topçılu Yetmiş yedi sağlam düğmeli
Kün kapsalga alıp kiyet. Güneş gibi parlak elbiseyi giydi.
Maanı tere kapsalgazı Bayrak derisinden parlak
İrkek mañdık kıptu bolot. Erkek ipek elbisesi astarlı oldu.
İçke kiyer tar kööni İçe giydiği dar deriyi
Ala koyıp kiyip iydi. Alıp giydi.
Üldü, cıda kadagajın, Kılıç, mızrak kuşanınca
Tıgınbaadıy bıju boldı. Sıkılaştırılmış gibi özenli oldu.
Tışka kiyer taş kööni Dışa giydiği taş deriyi
Ala koyıp kiyip iydi. Alıp giydi.
Cuuga - çaka kiygejin, Savaş için giyeceği,
Elebegediy bolboy kayttı. Dayanıklı oldu
Togus kat çoy ıltañdu Dokuz kat döküm tabanlı
Çoyın kara sopok kiydi. Kara döküm çizme giydi.
Tegerik kara ol takazı Yuvarlak kara ökçesi
Cer kırtıjın oyo bazat. Yeryüzünü oyuverdi.
Kara kamdu börügin Kara Samur şapkasını
Kara bajına keptey tarttı. Kara başına geçirdi.
Tokpok tize, oyılbas Tokmak diz, oyulmaz
Çoocılu çoy börükti Ürkerek döküm şapkayı
Katay kiybey bu kanayttı. Birlikte giydi.
Kança çaktıñ cuu - cepselin Epey zaman savaş silahını
Karçıy - terçiy cükten iydi. Çapraz yüklendi.
Şıkamaldu ak mıltıkka Tam isabetli ak yaya
Caltırap urar kün böktölöt. Göz kamaştırıcı güneş doldu.
Aydıy kündüy saadakka Ay gibi güneş gibi yaya
Ajıp braatkan ay karıgat. Aşıp giden ay kapattı.
Baatır uuldıñ kiyingeni Bahadır oğulun giyindiği
Bastırazı mızıldap turdı. Her şey parıldadı.
Onıñ tabış - şılırtına Onun hışırtısına
«Catkan ulus catkay - dedi, - «Yatan ulus yatacak, dedi,
Odoş tuular cañılan turdı. Karşıki dağlar çınladı.
Sakıgan ulus sakıgay» - dedi. Bekleyen ulus bekleyecek» dedi.
Eer - üygeni boyıla bütken Eyeri dizgini boyuyla çıkan

	Cıldıs çookır adına mindi.	Yıldız benekli atına bindi.
	Kara - çookır armakçızın	Kara benekli ipini
	Kabıra tudup kancaladı.	Otlatmaya tutup kolonla bağladı.
	Cıldıs - çookır caraş adı	Yıldız benekli hoş atı
3705.	*Tırtas edip çoçıbadı.*	Huysuzlanıp korkmadı.
	Çının aytsa, ceskinbedi.	Doğruyu söylese, nefret etmedi
	Suu corgozın corgolodı,	Su atını rahvanladı,
	Surtuldada biceledi.	Bir görünüp bir kaybolarak dans etti.
	Cıldıs - çookır adına	Yıldız benekli atına
3710.	*Cılañaş-Uul aydıp turdı:*	Cılanaş Uul şöyle söyledi:
	«Ay-Bırkanıñ cerine	«Ay Bırkanın yerine
	Cedip barıp kelelik	Yetip varıp gelelim
	Ay-Kaannıñ uulı	Ay Kağan'ın oğlu
	Altın-Kindik baatırdıñ	Altın Kindik bahadırın
3715.	*Eki közin Kan-Çületiy*	İki gözünü Kan Çületiy
	Oyıp bargan emey» - dedi.	Oyup giden imiş» dedi.
	Bu tujında Cıldıs - Çookır	O zaman Yıldız Benekli
	Cılañaş-Uulga aytpay kayttı:	Cılanaş Uul'a şöyle söyledi:
	«Andıy bolzo, akır, uul,	Öyle ise, dur, oğul,
3720.	*Togus cerde çoocılu*	Dokuz yerde tedirginlikle
	Kaylap catkan kayırçaktı	Destan söyleyen sandığı
	Açıp nege sen körbödiñ?	Sen niçin açıp görmedin?
	Onıñ içinde ne bar,	Onun içinde ne var,
	Kojo sen ne albadıñ?»	Sen niçin birlikte almadın?»
3725.	*Mını ukkan Cılañaş-Uul*	Bunu işiten Cılanaş Uul
	Adın oozın bura tarttı,	Atın yönünü çevirdi,
	Oyto kayra ol şuñudı.	Gerisin geriye döndürdü.
	Aylık cerdeñ oyto keldi.	Aylık yerden geri geldi.
	Çoy kayırçaktı kelip tuttı.	Döküm sandığı tuttu.
3730.	*Kayırçak mında kaylap cattı;*	Sandık burada destanını söyledi.
	Cılañaş-Uul tıñdap uktı:	Cılanaş Uul iyice dinledi:
	«Emdi onı kanaydayın?	«Şimdi o destanı nasıl anlatayım?
	İzü küldiñ külin cidim,	Sıcak külün külünü yedim,
	İzü küldiñ külin cidim.	Sıcak külün külünü yedim.

3735.	*Mındıy neme nedeñ korkor?*	Burada nasıl neden korkar?
	Mındıy neme nedeñ ürker?	Burada nasıl neden ürker?
	Mındıy neme neni biler?	Burada nasıl neyi bilir?
	Mındıy neme neni tudar?»	Burada nasıl neyi tutar?»
	Çookır attañ tüşken batır	Benekli attan inen bahadır
3740.	*Çoy kayırçaktı aça tarttı.*	Döküm sandığı açıverdi.
	Çoy kayırçaktıñ içinde	Döküm sandığın içinde
	Odus kırlu, odus köstü	Otuz köşeli otuz gözlü
	Tındu kastak bar boluptır.	Canlı temren var imiş.
	Ol kastaktı Cılañaş-Uul	O temreni Cılanaş Uul
3745.	*Ak arçuulla oroylo,*	Ak mendille sararak,
	Karmanına sugup aldı.	Cebine soktu.
	Tındu temir kastak boltır,	Canlı demir temren imiş,
	Ülgen - Biydeñ cayaltalu:	Yaratıcı tanrıdan yetişip:
	İzü cerde kaylap cadar,	Sıcak yerde destan söyler,
3750.	*Sook cerde kojoñdop cadar*	Soğuk yerde şarkı söyler
	Tındu cada bu boluptır,	Canlı yada taşı bu imiş
	Tındu kastak em boluptır.	Şimdi canlı temren olmuş.
	Çoy kayırçaktı oyto katap	Döküm sandığı yine çevirip
	Tör oçoktıñ küline	Başköşe ocağının külüne
3755.	*Altın kayırçakla koştoy*	Altın sandıkla taşınacakları
	Turguzıp salbay em kanayttı.	Hazırlayıp yerleştirdi.
	Çookır adın minip iydi.	Benekli atına bindi.
	Cayalgalu altın eer	Yayvan altın eyer
	Cayılatan cañı cok.	Yayılan yanı yok.
3760.	*Bıçalgalu bıçu koloñ*	Açılmalı açık kemer
	Üzületen ülezi cok.	Kopacak kısmı yok.
	Altın eerge otıra tüşti.	Altın eyere oturdu.
	At tiskinin teñdey tuttı.	At dizginini dengeli tuttu.
	Cıldıs - çookır adı aydat:	Yıldız benekli atı şöyle dedi:
3765.	*«Calkuuñ kelze, kojoñdop bar,*	«Tembelliğin çökse, şarkı söyleyerek git,
	Uykuñ kelze, uyuktap bar,	Uykun gelse, uyuyarak git,
	Eer kaaştañ tudunıp iy,	Eyer kayışından tutunup yollan,
	At tiskiniñ bojodıp iy!»	At dizginini gevşetip yollan!»

	Uzada bargan uzun tiskindi	Boyunca varan uzun dizgini
3770.	*Eer bajına katay saldı.*	Eyerin yanı başına bıraktı.
	Tura kelgen tuyuk tiskindi	Durarak gelen gevşek dizgini
	Ergegine oroy tarttı.	Parmağına doladı.
	Cıldıs - Çookır at ercine	Yıldız benekli kıymetli atıyla
	Atkan oktıy arı boldı,	Attığı ok gibi fırlayarak uzaklaştı,
3775.	*Ay aldında caltırt etti,*	Ay altında ışıldadı,
	Uçkan kuştıy eles etti,	Uçan kuş gibi silüet etti,
	Kün aldıla caltırt etti.	Güneş altında ışıldadı
	Üzüm bolot tuygagınañ	Çelik parçası tırnaklarından
	Ot bızırap barıp cadat.	Ateş çıkardı.
3780.	*Altın bolot kuyrugınañ*	Altın çelik kuyruğundan
	Sır surkurap uçup cadat.	Cila parıldayıp uçtu.
	Aydıñ - Künniñ kelgenine	Ayın güneşin geldiği yere
	Atkan oktıy cede kondı,	Attığı ok gibi kondu,
	Ceti tüñey ak köl	Birbirinin aynı yedi ak göl
3785.	*Tünge tüşke kaynap turdı.*	Geceye düşe karıştı.
	At bajındıy altın köbük	At başı gibi altın köpük
	Aylanıjıp mında turat.	Burada dolaştı.
	Kiliñ tayga örgöölöri	Yumuşak kadife ormanlı dağ sarayları
	Koltıgında ejiktü emtir.	Koltuğunda eşikli imiş.
3790.	*Kiji kelze, boyı açılar*	İnsan gelse, boyu açılır
	Bıçılgandu bu boluptır.	Açılmalı imiş.
	Çañkır tuudıñ canında	Gök dağın yanında
	Cıldıs - çookır kelbey kayttı.	Yıldız Benekli geliyordu.
	Çañkır tuunıñ eligi	Gök dağın eli
3795.	*Keneteyin boyı açıldı.*	Birdenbire tamamen açıldı.
	Eerlü attı toktodoton	Eyerli atı bağlatan
	Altın kazık uçup turdı.	Altın kazık uçtu.
	Kelgen ayılçı otıratan	Gelen çadırcıyı oturtturan
	Altın şirdek uçup turdı.	Altın keçe uçtu.
3800.	*Altın-Targa mında kelgen*	Geldiği yerde Altın Targa
	Adazınıñ aylında emtir.	Babasının çadırında imiş.
	Altın-Kindik ol adazı	Altın Kindik babası

	Örgöözinde bu otırdı.	Sarayında oturdu.
	Köö- kuyagın besteñ	Kutsal zırhını soyunmadan
3805.	*Cılañaş-Uul tüje kalıyt.*	Cılanaş Uul atladı.
	Altın-Kindik baatırdıñ	Altın Kindik bahadırın
	Eki közin kondırdı,	İki gözünü oturttu,
	Eki erkegin kondırdı.	İki parmağını oturttu,
	Altın-Kindik aydıp turdı:	Altın Kindik şöyle söyledi:
3810.	*«Seniñ mingen çookır adıñ*	«Senin bindiğin benekli atın
	Ülgen biydiñ barkızı cürbey.	Yaratıcı tanrının çocuğudur.
	Seniñ kiygen köö tonıñ	Senin giydiğin kutsal kürkün
	Teñeri kaannıñ barkızı cürbey.	Gök Tanrının çocuğudur.
	Meniñ barkım bu bolzın! - dep.	Benim yavrum bu olsun! deyip.
3815.	*Altın cüstük kiydir berdi.*	Altın kolyeyi taktı.
	Alakalu altın cüstük	Avuçlu altın kolye
	Ayga - künge tüñey boldı.	Aya güne benzer oldu
	Tegin cüstük emes - dedi.	Boş kolye değil, dedi.
	Üç kömürge caba tutsañ,	Üç kömüre bastırsan,
3820.	*Calar odı küyüp cadar.*	Yaktığı ateş yanıp yatar
	Üç ölgöngö caba tutsañ,	Üç ölüye bastırsan,
	Tını kirip, örö turar.	Ruhu girip, ayağa kalkar.
	Cuulajarga kaan kelze,	Darmadağın olduğunda kağan gelse,
	Mıltık - bıçak albay cür.	Silah bıçak alır.
3825.	*Üç katap tükür koy cür.*	Üç kez tükür.
	Üç katap tükürzeñ,	Üç kez tükürsen,
	Ay-Bırkannañ sook tüjer,	Ay Bırkandan soğuk düşer,
	Olor toñup, kırıl kalar.	Onlar donup, kırılır.
	Sogujarga cuuçıl kelze,	Çarpışmak için savaşçı gelse,
3830.	*Tokpok, malta albay cür.*	Tokmak, balta alıp git.
	Ceti katap tükür sal.	Yedi kez tükür.
	Kün-Bırkannañ ezin keler,	Kün Bırkandan esinti gelir,
	Olor küyüp, ölüp kalar.	Onlar yanıp ölür.
	Altın-Bökö baatır bolgon.	Altın Bökö bahadır oldu.
3835.	*Küñker-Kaannıñ cerine*	Künker Kağan'ın yerine
	Ceti katap tükürele,	Yedi defa tükürerek,

	Cedip barıp kör!» - dedi.	Yetip varıp gör!» dedi.
	Altın-Bökö baatır bolzo,	Altın Bökö bahadır ise
	Cıldıs - çookır adına mindi.	Yıldız benekli atına bindi
3840.	*Ay-Bırkannañ belge algan,*	Ay Bırkandan fal alan
	Kün-Bırkannañ cozok algan,	Kün Bırkandan inanç alan,
	Ay belegi aydañ artık,	Ay dirseği aydan üstün,
	Altın bolot cüstük boldı.	Altın çelik kolye idi.
	Kün belegi künneñ caraş	Güneş dirseği güneşten hoş
3845.	*Kümüş - altın cüstük boldı.*	Altın gümüş kolye idi
	Altın-Bökö ol atandı,	Altın Bökö atlandı,
	Künker-Kaannıñ cerine keldi.	Künker Kağan'ın yerine geldi.
	Ceti takıp tükürele,	Yedi kez tükürerek,
	Teñerideñ uçup tüşti.	Uçarak gökyüzünden indi.
3850.	*Cedip kelip körördö,*	Yetip geldiğinde,
	İzü calkın tüjüp kaltır.	Sıcak yıldırım düştü.
	Küñker-Kaan küyüp kaltır.	Künker Kağan yandı.
	Tirü cılan kamçı tutkan	Canlı yılanı kamçı yapan
	Cüs kezeri katay küytir.	Yüz yiğidi birlikte yandı.
3855.	*Altın-Bökö kelgen boyınça*	Altın Bökö geldiği yol boyunca
	Temir çeden aça tarttı,	Demir çiti çekip açtı,
	Ak malın çıgar iydi.	Ak sürüyü çıkardı.
	Temir türme aça tarttı,	Demir hapishaneyi açtı,
	Albatı - conın cayımdap koydı.	Halkı milleti özgür bıraktı.
3860.	*Temir kıncı üze tartıp,*	Demir zinciri parçalayıp,
	Ceñezin mında cayımdadı.	Yengesini burada tutsaklıktan kurtardı.
	Altın tepşi salıp berip,	Altın tepsi verip,
	Aytkan sözi mındıy boldı:	Sözleri şunlar oldu:
	«Beş tüñey akama	«Birbirine benzer beş ağabeyime
3865.	*Ece - sıynaar ekel bereer.*	Saygılı ablam hediye getirip verir.
	Altayaarga amır cadar.	Altay halkına huzur verir.
	Üldü tudunıp cuu kirbes	Kılıç tutunup savaşa girmez
	Ülgen - Biydeñ cayaltalu.	Yaratıcı tanrıdan yetişir.
	Cıda tutkan çak kelbes	Mızrak tuttuğu çağ gelmez
3870.	*Bırkan - biydeñ bıçılgalu».*	Burkan beyden kesmeli».

	Cıldıs - çookır attu	Yıldız benekli atlı
	Altın-Bökö batır	Altın Bökö bahadır
	Altın tayga koltıgına	Altın dağ koltuğuna
	Uçup kelip ol toktogon.	Uçup gelip durdu.
3875.	*Kelip tüşken ol cerine*	Gelip konduğu yerde
	Sümer ıyık turup kalgan.	Sivri dağın kutsal ruhu kaldı.
	Altın-Bökö batır boyı	Altın Bökö bahadır boyu
	Ak talaydıñ cakazına	Ak denizin yakasına
	Uçup ogo kelip tüşken.	Uçup oraya kondu.
3880.	*Kelip tüşken cerine*	Gelip konduğu yerde
	Kızıl ıyık bolup kalgan.	Kızıl sivri dağ oldu.
	Cüs budaktu kayıñ agaş -	Yüz budaklı kayın ağaç
	Bayana - Sarı taay ecezi	Bayana Sarı dayı karısı
	Muñ budaktu bay terek	Bin budaklı süslü kavak
3885.	*Bolo berbey emdi kayttı.*	Birdenbire bitti.
	Ak-Bökö dep tayı	Ak Bökö deyip tayı
	Erte çakta ençige artıp,	Erken çağda mirasa konup
	Emdi çakta tayga boldı.	Şimdiki çağda dağ oldu.
	Altay çörçök Altın-Bökö	Altay destanı Altın Bökö
3890.	*Adamnañ ukkanım bu la boldı.*	Atamdan duyduğum da bu oldu.
	Almıs-Kaan kereginde	Almıs Kağan işinde
	Kaylagan söstör ol tügendi.	Destanlaşan sözler de tükendi.
	Ukkanım la bu edi,	Dinlediğin de bu idi,
	Uçı bolboy, bayla.	Ucu oldu, süsle,
3895.	*Agaş topşuur aylat salzın*	Ağaç saz söylesin
	Albatı - con tarkat salzın.	Halk millet yaysın
	Mındıy çörçök meniñ emes	Böyle bir destan benim olmaz,
	Albatıda cürgey le.	Halk arasında da yaşasın.
	Mındıy ülger meniñ emes,	Böyle bilgece söz benim olmaz,
3900.	*Con ortodo cürgey le.*	Halk arasında da yaşasın.

DİZİN SÖZLÜK

Sıra: a b c ç d e é f g ğ h ı i j k l m n ñ o ö p r s ş t u ü v w y z

a **:** şaşırma ünlemi
a. 1336, 3304, 3306
a.+nıñ 712
[=4**]**

aamaytıgan : ahmaklık
a. 1040
[=1**]**

aay **:** şaşırma ifadesi, ünlem
a.+ı 773, 1966, 2905
a.+ı.n 1384, 1750, 699, 192, 2701
a.+ı.na 697
a.+laar.ga 394
[=10**]**

aayı tööy **:** ayıyı, deveyi, etrafına, sağına soluna
a.+in 448
[=1**]**

aayla- **:** şaşırmak, yorumlamak
a.-badı 3506
a.-p 725
[=2**]**

aba **:** baba, anne, büyük kız kardeş
a. 1590, 2023, 3621, 3631
[=4**]**

abakay **:** eş, hatun, ihtiyar
a. 1680, 1699, 1770, 1818, 2181, 2208, 2828, 2932, 3017, 636
a.+ga 3289, 384
a.+ı 1213, 1673, 2165, 2182, 2209, 2751, 635
a.+ı.n 1415
a.+ı.na 1840
a.+ı.nıñ 2382, 2673
a.+ınañ 2930
[=24**]**

abladan- **:** gayret etmek
a.-at 3519
[=1**]**

abran- **:** küfretmek, mırıldanmak, homurdanmak, azarlamak
a.-at 2474
a.-bas 3636
a.-dı 3636
[=3**]**

acartkı- **:** fark etmek
a.+lar 1462
[=1**]**

acıkta- **:** gözlemlemek, göz gezdirmek
a.-p 1446, 1555
[=2**]**

aç **:** karın aç
a. 3490
[=1**]**

aç- **:** açmak, çevirmek
a.-a 1630, 2161, 2901, 3579, 3601, 3740, 376, 3856, 3858, 416, 431, 750

a.-ala 1030, 1032
a.-ıl-ar 1264
a.-ıl-bas 1262
a.-ıl-dı 2522
a.-ın 1632
a.-ıp 1045, 1885, 2088, 2277, 2546, 3722, 73
[=25**]**

açı **:** acı
a.+zı.nañ 3258
[=1**]**

açıl- **:** açılmak
a.-ar 3790
a.-dı 3795
[=2**]**

açın- **:** acımak, üzülmek, kızmak, öfkelenmek
a.-ala 925
a.-ar 3277
a.-bagan 2312
a.-bas 3635
a.-dı 2304, 2346, 3635
a.-ıp 747
[=8**]**

açıngan **:** sinirli, sinirlenmiş
a.+dıy 2377
[=1**]**

açu **:** acı
a. 1460, 1944, 2348, 2783, 3068, 325, 332, 335, 3553, 656
[=10**]**

açu koron **:** feryat figan
a. 1329, 2267
[=2**]**

ad **:** at, isim
a.+ı 2080, 2697, 2698, 2725, 2729, 2731, 2733, 2735, 2737, 2739, 2741, 2745, 2747, 2834, 2836, 2838, 3479, 3542, 3546, 3704, 371, 3764
a.+ı.n 1374, 1395, 2084, 2721, 3541, 3547, 3726, 3757, 591
a.+ı.na 1291, 1352, 3701, 3709, 3839
a.+ı.nıñ 1976
a.+ı.ñ 2223
a.+ım 2495, 2851, 3389, 3491
a.+ıñ 1520, 2225, 3080, 3608, 3810
[=47**]**

ada **:** ata, baba, dede
a. 1451
a.+larga 3259
a.+m 889, 1171, 2782, 3323
a.+m.a 2815
a.+m.añ 3890
a.+m.nıñ 2764, 2787
a.+ñ 1156, 1285, 1522, 2179, 2242, 2242, 2349, 3620, 3630
a.+ñ+ene.ñ 698
a.+sı.nıñ 3536
a.+zı 1358, 3802, 528, 931
a.+zı.na 3294
a.+zı.nañ 2889
a.+zı.nıñ 3801
[=28**]**

ada enem **:** anam babam
a.+niñ 3279
[=1**]**

adalgan **:** adlandırılan, adlandırıldı
a. 2726
[=1**]**

adıçı **:** atıcı
a.+lar 592
[=1**]**

adıj- **:** atışmak
a.-at 662
[=1**]**

agas **:** kakım
a. 3153
[=1**]**

agaş **:** ağaç
a. 1607, 1611, 1871, 1938, 1968, 2886, 3175, 3193, 3201, 3359, 3433, 3434, 3882, 3895, 622, 665, 818, 819
a.+ı 775, 777 (agajı)
a.-tañ 1418
a.+tar 3129, 774, 776
a.+tarı 771
a.+tı 1472, 1598, 3185
a.+tıñ 2, 787, 788
a.+tıy 110, 2543, 2602, 3101, 51
[=36**]**

agıd- **:** sürmek
a.-at 1374
a.-ıp 2131
[=2**]**

agın çagın **:** akını mavisini
a. 1574, 2397
[=2**]**

agun **:** beyaz ördek
a.+a 3246
[=1**]**

aguna **:** beyaz ördek
a.+nıñ 858
[=1**]**

ajan- **:** yemek yemek
a.-a 1703, 1704
a.-atan 1199
a.-ıp 1725, 1839, 2755, 2833, 3612
a.-zın 3213
[=9**]**

ajanbay **:** yemeden
a. 1270
[=1**]**
[=1**]**

ajır- **:** aşırmak
a.-a 1348
[=1**]**

aju **:** dağ geçidi
a. 1151
a.+zı 1547
a.+zu 2686
[=3**]**

ak **:** beyaz
a. 1111, 1113, 1127, 1183, 1186, 1190, 1195, 1333, 137, 1374, 1388, 1450, 1462, 1474, 1479, 1544, 1575, 1578, 1580, 1580, 1581, 1583, 1588, 1630, 1632, 1635, 1640, 1670, 1671, 1755, 1800, 1817, 1819, 1873, 1894, 1900, 196, 1983, 201, 2019, 2077, 2154,

2166, 2189, 2195, 2197, 2216, 2254, 226, 2286, 2360, 2364, 2529, 2547, 255, 2663, 2677, 2761, 2816, 2828, 2843, 2872, 2900, 2902, 2925, 2927, 293, 2935, 2937, 297, 3091, 3092, 3094, 3173, 3246, 3248, 3248, 3254, 3262, 3355, 3403, 3422, 3423, 3532, 3589, 3690, 3745, 3784, 3857, 3878, 402, 431, 45, 475, 48, 59, 6, 629, 675, 675, 680, 680, 684, 801, 801, 820, 838, 855, 860, 989
a.+ı.n 3449 (agın)
a.+ka+kök.kö 2073, 2285, 343, 837
a.+tañ+süt.teñ 403
[=116**]**

ak boro **:** kır
a. 1291
[=1**]**

ak bökö **:** Özel isim
a. 1204, 1212, 1726, 1735, 1751, 1782, 1828, 1839, 2930, 3065, 3084, 3114, 3335, 3372, 3886
a.+gö 3320
a.+niñ 1198, 1242, 2227, 2314, 2381, 2671, 2673, 2871, 2904, 3381
[=26**]**

ak carık **:** ak ışık
a.+ka 404
[=1**]**

ak sarı **:** ak sarı
a. 1024, 1352, 43, 518
[=4**]**

ak- **:** akmak
a.-ar 1107 (agar)
a.-at 1475
a.-ın 1478, 1588
a.-ıp 1457, 1459, 1559, 1594, 2066, 2452, 2875
a.-kan 1468, 40, 923
a.-tı 2200, 2431
a.-tır 1477, 1479
[=18**]**

aka **:** ağabey, büyük
a.+lar.ım 3283
a.+lar.ıñ 3617
a.+ları 1089
a.+ları.n 1380
a.+ları.nıñ 1028, 3428
a.+ları.ña 1223
a.+m 3328
a.+m.a 3864
a.+ñ 696
a.+zı 1005, 1015, 107, 1081, 962
a.+zı.na 961
[=16**]**

akala- **:** galip gelmek, yenmek
a.-ga-m 2477
[=1**]**

akça **:** akçe, para
a. 3458
[=1**]**

akçal **:** akça, beyaz
a. 676
[=1**]**

akçal çookır : beyaz benekli
a. 1466, 759
[=2**]**

akır **:** dur (hele), bekle (hele)
a. 1734, 3719, 2553
[=3**]**

al **:** karartıcı, yüce
a. 2005, 2007, 3341, 3360, 952
[=5**]**

al sanaa **:** karanlık, kötü düşünce
a.+zı 324,907
[=2**]**

al tayga **:** ulaşılmaz dağ
a.+dıy 2024
[=1**]**

al- **:** almak, yardımcı fiil
a.-a 1176, 1177, 1866,2276, 2298, 2318, 2568, 2617, 2755, 275, 3488, 3650, 3653, 3656, 3612, 3672, 3676, 401, 652, 714
a.-aar 437, 438
a.-ala 1837, 1839, 2727, 3059, 3584
a.-ar 242, 3370, 412, 397
a.+arıñ 1161
a.-arıs 253
a.-ayın 3236
a.-badıñ 3724
a.-bas 1047, 3440
a.-bay 2511, 2628, 3824, 3830, 957
a.-dı 1120, 1380, 1876, 1880, 2668, 2678, 2833, 2865, 3024, 326, 3746, 677, 682
a.-dır-t-pay 1739
a.-gam 3356
a.-gan 1425, 1526, 1718, 2229, 2636, 3000, 3077, 3085, 3840, 3841, 483, 485, 515, 1215**,** 444
a.-gar 1014
a.-gay 422
a.-ıp 1031, 1124, 1187, 1246, 1498, 1625, 1702, 1756, 1767, 1872, 233, 234, 2365, 2662, 2665, 2777, 299, 3078, 3086, 3153, 316, 320, 321, 3503, 357, 3605, 3652, 3660, 3668, 449, 485, 609, 654, 901, 903, 2288
a.-tıp 1686
a.-za 2512, 586
a.-zın 3644
[=114**]**

ala **:** ela, ala
a. 1191, 2261, 322, 3367
[=4**]**

alaaç **:** direk
a.+ı 3161
[=1**]**

alaka **:** avuç
a.+lu 3816
[=1**]**

alakan **:** avuç içi
a. 2253
a.+ı.n 2249
a.+ıla 2252, 2260
[=4**]**

alakanıl **:** aya, avuç içi
a.+a 2380
[=1**]**

alama şikir : nefis, lezzetli yemekler, tatlılar
a. 1498
[=1**]**

alamat **:** Özel isim

a.+tañ 3136
[=1**]**

alañ **:** şaşırma, şüphe
a. 1140, 1382, 1771, 1829, 2115, 2281, 2306, 2345, 274, 2984, 723, 793
[=12**]**

alañ kayka- : hayretler içinde kalmak
a.-p 190
[=1**]**

albaa **:** samur
a. 3661
[=1**]**

albaa kam : su samuru
a.+du 284
[=1**]**

albadan- **:** gayret etmek
a.-at 3518
[=1**]**

alban- **:** yalvarma, zor
a.-la 2786
[=1**]**

albanbı **:** zor, güçlük
a.+la 2791
[=1**]**

albatı **:** halk
a. 1401, 2577, 2700, 3101, 3213, 3859, 3896, 822
a.+da 3898
a.+ga 85
a.+m.dı 3357
a.+nı 546
a.+zı 1412, 2847, 596, 791
a.+zıla 3115
a.+zın 57
[=18**]**

albatı con **:** halk millet
a. 3138, 3510, 974
a.+go 1376
a.+ı 1545, 3327
a.+oor 3405
[=7**]**

albatı kalık : halk
a. 1570, 3558
[=2**]**

albır şalbır : süslü şalvar
a. 3652
[=1**]**

ald **:** ağız, alt
a.+ı 2490, 2492
a.+ı.na 3154, 331, 333, 82
a.+ı.nda 139, 1552, 1576, 1898, 2494, 3235, 3417, 3775, 86, 124
a.+ı.nıñ 2342, 2500
a.+ıla 3777
[=19**]**

aldañ şaldañ : zavallı, biçare
a. 1860, 2123
[=2**]**

aldındaazı : altındaki
a.+nañ 2942
[=1**]**

aldır- **:** aldırmamak, önemsememek, çağırmak,
a.-ba-ganıñ 2827
a.-gan 1208, 746
[=3**]**
aldırt- **:** çağırtmak
a.-ıp 955
[=1**]**
algır- **:** direnmek
a.-at 83
a.-dı 2330
a.-ıp 2267, 2375
[=4**]**
alış- **:** alışmak
a.-at 1601 (alıjat)
a.-ıp 2885
[=2**]**
alın **:** ön
a. 2043, 875
[=2**]**
alın- **:** ayrılmak
a.-baytan 3227
[=1**]**
alıp **:** alp, bahadır, pehlivan, kahraman
a. 224, 2278, 2285, 347, 3627, 429, 489, 536, 570, 908
a.+tar 350, 356, 530
a.+tar.dıñ 288
a.+tar.ım 2598
a.+tarı 288, 379
[=17**]**
alıp külük : yiğit pehlivan
a. 117, 491
[=2**]**
alkış **:** dua, hayır duası
a. 1372
[=1**]**
almas **:** elmas
a. 1875, 2217, 2524
[=3**]**
almat **:** halk
a.+tı 3214
[=1**]**
almın çulmın : kurnaz
a. 495
[=1**]**
almıs **:** kötü ruhlardan birinin adı
a. 1523, 2195, 2844, 3544, 428, 979
a.+tar 299
[=7**]**
almıs kaan : özel isim
a. 1, 1092, 1105, 1119, 1135, 1221, 1276, 1387, 207, 3536, 3891, 405, 411, 44, 545, 58, 84, 906
a.+da 1041
a.+dı 1530, 941
a.+ga 212
a.+ıñ 391
a.+nıñ 1000, 1066, 1172, 118, 1407, 1415, 210, 2122, 221, 369, 427, 434, 481, 520, 53, 534, 542, 635, 694, 741, 948, 97, 977
[=46**]**

altan **:** altmış
a. 1001, 1003, 1139, 1241, 131, 1411, 1421, 1443, 1610, 1755, 1871, 1873, 1887, 191, 2020, 2116, 2189, 2197, 2216, 2280, 2305, 235, 2478, 2664, 286, 2898, 3049, 3161, 3175, 3190, 3203, 3375, 349, 3651, 3659, 3665, 379, 415, 449, 522, 548, 557, 624, 657, 722, 724, 956, 976
[=48**]**
Altay **:** Altay bölgesi
a. 1139, 1283, 1431, 1557, 1605, 1631, 1886, 1888, 191, 2008, 209, 2095, 2116, 2163, 2280, 2305, 2344, 244, 2477, 2664, 2700, 2841, 2846, 2873, 289, 3049, 3170, 3189, 3375, 3426, 378, 3889, 531, 548, 623, 722, 724, 942, 956
a.+aarga 3404, 3866
a.+da 1480, 1482, 1715, 1717, 269, 54, 56
a.+dañ 3023, 3025
a.+dıñ 1941, 2358
a.+ga 1443, 1550, 1975, 2000, 263, 2958, 3013, 3015
a.+ı 1732, 2890
a.+ı.na 1066, 2897, 3537, 520
a.+ı.nañ 479
a.+ı.nda 534
a.+ım.dı 3354
a.+ıma 3060
a.+ın 1353, 3324
[=72**]**
Altay teltey : Kutsal ruh
a. 2090
[=1**]**
altı **:** altı
a. 105, 1081, 1095, 1127, 131, 1324, 1407, 1413, 1444, 1445, 1458, 1497, 1557, 1643, 1651, 1710, 1865, 1867, 209, 2194, 2198, 2214, 2218, 228, 254, 261, 285, 2862, 2927, 3189, 319, 3332, 3659, 3665, 369, 379, 395, 409, 410, 426, 427, 445, 446, 484, 526, 624, 696, 824, 92, 961, 962, 97, 977
[=53**]**
altıgı **:** alttaki
a. 3069, 3072
[=2**]**
altın **:** altın
a. 1029, 1110, 1112, 1120, 1179, 1194, 1197, 1245, 132, 1357, 1411, 1413, 1485, 1533, 1582, 1597, 1631, 1639, 1648, 1651, 1663, 1673, 1677, 1698, 1700, 1710, 1713, 1720, 1741, 1743, 1800, 1804, 1867, 1874, 1876, 1885, 1928, 1929, 2074, 215, 2186, 2190, 2214, 223, 2518, 2519, 2523, 256, 2627, 2808, 2821, 2826, 2829, 283, 2888, 2892, 2901, 2929, 3020, 3093, 3122, 3130, 3134, 3156, 3178, 3221, 3281, 3376, 3421, 3437, 3442, 3458, 346, 350, 3533, 3541, 3547, 355, 3587, 3588, 3601, 3607, 3626, 3649, 367, 3755, 3758, 3762, 3780, 3786, 3797, 3799, 3800, 3815, 3816, 3843, 3845, 3846, 3862, 3872, 3873, 4, 416, 417, 425, 47, 516, 530, 535, 537, 550, 559, 571, 629, 651, 655, 709, 792, 820, 823, 94, 963, 975
a.+la 972
[=124**]**
altın bökö : Özel isim
a. 3834, 3838, 3855, 3877, 3889
[=5**]**
altın kızıl **:** kızıl altın
a. 121
[=1**]**
altın kindik : Özel isim
a. 2762, 2780, 2787, 3291, 3714, 3802, 3806, 3809
[=8**]**
altın möñün : altın gümüş
a. 1422, 1901, 279, 2906, 625, 8

[=6]

altın targa : Özel isim
a. 2165, 2209, 3289
[=3]

altın tayga : altın dağ, altın orman
a. 3293
[=1]

alu : kürk
a. 3304
[=1]

ama : peki
a. 1946, 3070
[=2]

amada- : niyeti olmak, nişan almak
a.-gan 1733
a.-ganın 412
[=2]

amadagan : niyet eden
a.+ımdı 3059
[=1]

amadulu : niyetli
a. 243
[=1]

amarcap : huzurlu, huzur içinde
a. 1460
[=1]

amır : barış huzur, güven
a. 1282, 1334, 3332, 3866
a.+ı 3209
[=5]

amıra : rahatlıkla
a. 2580
[1]

amıra[tomıra]: kökünden
a. 2672
[=1]

amıra- : dinlenmek
a.-dı 2877, 3119 3216, 904
a.-gañ 2226
a.-p 1862, 3167
a.-ytan 1200
[=8]

amıran- : dinlenmek
a.-ıp 202
[=1]

amırgı : avcı
a.+dıy 1330
[=1]

amtaş- : alışmak
a.-ıgan 2243, 978 (amtajıgan)
[=2]

amza- : tadına bakmak, yemek
a.-p 424
[=1]

anaar : oraya, orada
a. 1063, 774, 776
[=3]

anañ **:** daha, daha da
a. 1175, 1429, 1546, 205, 2113, 2241, 2266, 2296, 2376, 3590, 447, 620, 879, 906
[=14**]**
anayt **:** işin sona ermesi
a.+kan.nıñ 327
[=1**]**
ança **:** o kadar
a. 1932
[=1**]**
ança mınça : epey, o kadar, birkaç
a. 329, 453, 749
[=3**]**
anda **:** orada
a. 1199, 1200, 2793, 2907, 513, 514
[=6**]**
andıy **:** öyle, böyle
a. 1226, 2004, 3067, 3304, 3306, 3371, 3719
[=7**]**
andıy mındıy : öyle böyle
a. 3406
[=1**]**
antar- **:** devirmek, yıkmak
a.-dı 1988
[=1**]**
añ **:** av, geyik
a.+dan 1190, 1575
a.+dar 1602
a.+ı 1590, 2846
a.+ı.n 1824
a.+ın 1826
a.+nıñ 1471, 1604, 1619, 1657, 3661
[=12**]**
añdan- **:** devrilmek, yıkılmak, sallanmak
a.-ar 1936
a.-ıj-ıp 2530
[=2**]**
añdıy **:** böyle, bir şekilde
a. 1402
[=1**]**
añkay- **:** şakımak
a.-ıp 916
[=1**]**
añtar- **:** devirmek, yıkmak
a.-a 1914
[=1**]**
apar- **:** getirmek, götürmek
a. 1058, 3292
a.+aar 426
a.-ala 964
a.-ar 1049, 399
a.-atsa 996
a.-ıgar 999
a.-ıp 1392, 1394, 990
a.-zın 558
[=12**]**
apşıyak **:** yaşlı
a. 1677

a.+gı 1749
[=2**]**

ar **:** herkes, her
a. 1112, 3131, 3621, 822
[=4**]**

ara **:** ara
a.+zı.na 3359
a.+zı.nda 459
[=2**]**

araay **:** sakin, yavaş, aheste
a. 2900, 2928
a.+ınañ 1381, 1703, 1872, 492
[=6**]**

aracan **:** sıcak
a.+nıñ 3258
[=1**]**

aracan korocon : ısıtılmış süt votkası
a. 234, 3137, 358, 307
[=4**]**

arakı **:** votka
a. 1379, 2783, 323, 3378, 417, 449, 565, 575, 611, 824, 901
a.+dañ 655
a.+nı 557
[=13**]**

arakıda- **:** votka, içki içmek
a.-p 601
[=1**]**

aralat- **:** aralamak, aralatmak
a.-ıp 2320, 2360
a.-tı 2284
[=3**]**

aray **:** zar zor
a. 1691
[=1**]**

arba **:** arpa
a. 1109, 1711, 973
a.+nı 1718
[=4**]**

arbanış **:** homurdanış
a.+tu 1946
[=1**]**

arbap şiltep : bağırma, sövme
a. 59, 1388, 2369
[=3**]**

arbın **:** çok
a. 1158
[=1**]**

arç- **:** silmek
a.-ıp 691
[=1**]**

arçın **:** ardıç
a. 2873
[=1**]**

arçın kırçın : ardıç çalı
a. 401
[=1**]**

arçuul **:** mendil, eşarp (dua sırasında şamanın tören giysisine takılmış çeşitli renkteki mendiller)
a.+ga 1127, 2663, 2666, 2677
a.+la 3745
[=5**]**

arga **:** çare, çıkış yolu
a. 1106, 1261, 2509
a.+lu 945, 946
a.+m 2497, 3298
[=7**]**

arga **:** varlık
a.+m 3277
[=1**]**

arga cokto : çaresiz olarak, çaresizce
a. 3619
[=1**]**

argada- **:** varlığına kavuşmak, varlıklanmak
a.-ytan 3286
[=1**]**

argalu **:** varlıklı, rahat
a. 1258
a.+zı 1637
[=2**]**

arı **:** geriden, uzaktan
a. 103, 1093, 1170, 1175, 1290, 1328, 1344, 1429, 1546, 1554, 1806, 1890, 2032, 205, 245, 2578, 2728, 3450, 3491, 3590, 371, 3774, 442, 447, 475, 620, 794, 839, 879, 906, 963
[=31**]**

arı beri **:** öteye beriye
a. 3162
[=1**]**

arı canı **:** uzaktaki
a. 628
[=1**]**

arı- **:** zayıflamak
a.-gan 1500
[=1**]**

arıgaç **:** ağaç
a. 2876
[=1**]**

arıgan **:** zayıflık, güçsüzlük
a. 1177
[=1**]**

arja **:** uç, uç taraf
a.+lı 1548
[=1**]**

arjan **:** şifalı
a. 1478, 197, 2874, 2894
[=4**]**

arjan kutuk : şifalı kuyu
a. 1475
[=1**]**

arka **:** sırt, arka, geri taraf
a. 3168, 3247, 3456
a.+lu 1470
a.+nıñ 775, 777
a.+zı.nıñ 2194

[=7]

arkı **:** içki
a. 386
[=1]

armakçı **:** halat, halatçı
a. 3082, 3230, 3234, 3238, 3472
a.+zı.n 3702
[=6]

armakçı tartkan : özel isim, Yer adı
a. 2742
[=1]

arsal **:** çıkıntılı, sarp
a. 2044, 2379
[=2]

arsay- **:** kırılmak
a.-gan 65
[=1]

arslan **:** aslan
a. 2506
[=1]

arşın **:** arşın
a. 2173, 2216, 2588, 2679, 3175, 3447
a.+ı 2174, 2198, 2218
[=9]

art **:** son, sonunda, sırt
a. 1371
a. +**a** 2572
[=2]

art- **:** artmak
a.-agan 3323
a.-at 2040, 2867
a.-ıp 1442, 1684, 1921, 2646, 2648, 2690, 2749, 3887, 873
a.-kan 1284, 2920, 2793, 2922, 3327
a.+kandar 2915
a.-kay 321
a.-pay 2574, 2622
a.-sın 2325
a.-tı 2869, 774, 776
[=25]

artık **:** daha, daha çok
a. 1037, 1039, 1079, 2350, 2556, 2557, 2607, 2608, 2889, 2916, 2918, 2962, 2964, 2979, 3005, 3007, 3110, 3112, 3842, 936, 938
[=21]

artın- **:** kendi heybesine koymak
a.-gandar 307
[=1]

aru **:** temiz, arı
a. 1049, 1655, 2790, 2874, 2879, 2956, 3620, 940, 942
[=9]

as **:** az
a. 1616
[=1]

asta- **:** küçülmek
a.-dı 918
a.-gan 908
a.-p 2442, 2444
[=4]

aş **:** aş, yemek
a. +ı 1717, 1869, 2051
a. 1320, 1377, 1496, 160, 233, 2829, 306, 3135, 3255, 652
[=13**]**

aş kursag : yemeği yiyeceği
a.+ı 3211
[=1**]**

aş- **:** aşmak
a.-a 849 (aja)
a.-arda 2034, 2047 (ajarda)
a.- ar-ıñ 1178
a.-at 2035, 2048
a.-atan 1152
a.-ıp 1435, 1887, 2685, 3693
a.-kam 3188
a.-kan 340
a.-tı 1001, 1323, 1547, 2058, 2868, 3415
[=19**]**

aşta- **:** acıkmak
a.-tadım 1320
a.-gan 1501, 2878, 1176
[=4**]**

at **:** at
a. 1357, 1461, 1463, 1940, 1945, 1952, 1961, 1964, 2428, 248, 2494, 2768, 2817, 3161, 3223, 3237, 3299, 336, 3409, 3435, 3462, 3470, 3474, 3497, 3539, 357, 3626, 3763, 3768, 3773, 3786, 584, 658, 676, 677, 823, 835, 872, 978
a.+ar 3552
a.+ka 1024, 2761, 3452, 3514
a.+la 3231
a.+tañ 370, 372, 3739
a.+tar 281
a.+tar.ı.na 230
a.+tarı 103, 807
a.+tarlu 98
a.+tı 3337, 3520, 3796
a.+tıñ 10, 14, 2032, 2038, 2146, 3225
a.+tu 1143, 2685, 2983, 3232, 3871, 43, 518, 590
[=70**]**

at bajı **:** at başı
a. 2726
[=1**]**

at- **:** atmak
a.-ar 344, 361, 2119, 592 (adar)
a.+da 662 (adarda)
a.-at 593 (adat)
a.-ı 2157 (adı)
a.-ıp 1667, 298, 661
a.-kan 116, 2912, 3774, 3783, 480
a.-kay 1785
a.-pas 2177
a.-pay 1809, 1814
a.-sa 588
a.-tı 1763, 668
[=22**]**

ata **:** baba, dede, ata
a.+zı 1680, 1773, 2181, 2208, 2309, 2806, 2932
a.+zı.n 1820
[=8**]**

atan- **:** atlanmak, ata binmek

a.-arıñ 3613
a.-atan 3457
a.-dı 3846
a.-dılar 245
a.-ıp 1353
[=5**]**
atangıla- : baskına gitmek
a.-yt 238
[=1**]**
atın : altın
a. 2808
[=1**]**
atka tongo : atkı kürk battaniye
a. 1222
[=1**]**
atkar- : ata bindirmek
a.-arı 3340
[=1**]**
atmandu : şekerli, tatlı
a. 1378, 82
[=2**]**
attı çuulu : bkz. attu çuulu
a. 545
[=1**]**
attır- : attırmak
a.-ba-gan-ıñ 2491
[=1**]**
attu çuulu : anlı şanlı
a. 114, 1145, 1387, 430, 2038, 2227, 3544, 392
[=4**]**
ay : ay
a. 1959, 222, 225, 282, 2849, 2959, 296, 3014, 3177, 331, 345, 365, 3659, 3660, 3662, 3665, 3693, 3775, 3827, 3840, 3842, 509, 56, 628
a.+dañ 2956, 3842
a.+dı+kün.di 1389, 368
a.+dıñ 1933, 1960, 2063, 3000, 3004, 328, 3782
a.+dıy 2823, 3692, 432
a.+dıy+kün.diy 1636
a.+ga 1928, 3421, 3666, 3817, 46
a.+ga+küñ.e 1196, 366
a.+ı 2958, 3013
a.+lık 1241, 1443
[=50**]**
ay bırcan : Özel isim
a.+nıñ 839
[=1**]**
ay bırkan : Özel isim
a.+ga 2361
a.+ı 2798
a.+ıñ 3711
a.+nıñ 2759, 2779, 2813, 3287, 479, 501
[=9**]**
ay kaan : Özel isim
a.+nıñ 2760, 3713
[=2**]**
ay sulutay : Özel isim
a. 636
[=1**]**

ay tana **:** Özel isim
a. 1025, 1145, 1227, 1246, 1290, 1305, 1327, 1337, 1345, 1351, 1373, 1409, 2517, 3285, 3606, 482, 647, 683
a.+ga 637
a.+la 519
a.+nı 1528, 515, 527
a.+nıñ 1088
[=24**]**

ay- **:** söylemek
a.-sa 3063
[=1**]**

aya **:** tuzak
a. 2490
[=1**]**

ayak **:** ayak
a.+ı.n 2201 (ayagın)
a.+ı.nda 1652
[=2**]**

ayak **:** kap
a. 1428, 1719, 3637
a.+ka 1700, 1710, 2829, 649
a.+tañ 1867
a.+tı 1702
[=9**]**

ayak kazan : kap kacak
a. 216, 3212
[=2**]**

ayan **:** yaşlı
a. 1048
[=1**]**

ayana **:** derin
a. 2790
[=1**]**

ayañ **:** uçurum
a. 38
[=1**]**

ayas **:** gök, gökyüzü, açık hava
a.+ka 1581
a.+tañ 1455, 2321
a.+tıñ 2364
[=4**]**

aybı **:** emir
a.+zı.na 413
[=1**]**

aybıçı **:** hizmetkar
a. 450
a.+lar 522
a.+lu 235, 286, 349
[=5**]**

aybıstan **:** Özel isim
a. 3123, 3157
[=2**]**

aydıgar **:** büyütün
a. 218
[=1**]**

aydıksa- **:** ninni söylemek
a.-gandıy 732

[=1**]**

aydış- **:** söyleşmek
a.-at 1015 (aydıjat)
a.-tı 1114
[=2**]**

aygır **:** aygır, erkek at
a. 2018, 2094, 2770, 3429, 3492, 3494, 544, 762, 763, 769, 779, 803, 805, 811, 830, 860, 883, 884, 890, 933
a.+dıñ 846, 851, 874
a.+ı 932
a.+lar.dıñ 807
[=25**]**

aygırlu **:** aygırlı
a. 752, 1375, 3329, 3622, 673, 678, 773, 879
[=8**]**

ayıl **:** ev, ocak, çadır
a. 1770, 1913, 3321, 3554
a.+dıñ 1639, 1682, 2903
a.+du 900, 93
a.+ga 3031, 3618, 370
a.+ga+curt.ka 130
a.+ı 2904, 3568
a.+ım.a 3331
a.+ın 510, 2052
a.+ı.na 1095, 219, 900
a.+ı.nda 1529, 3801
[=23**]**

ayılçı **:** çadırcı
a. 3798
[=1**]**

ayılda- **:** dönüp gelmek
a.-ytan 3288
[=1**]**

ayıt- **:** söylemek
a.-tı 3039
[=1**]**

ayla- **:** söylemek
a.-t 3895
[=1**]**

aylan- **:** dolaşmak
a.-a 2201, 2250
a.-dı 268
a.-gam 3187, 3189
a.-ıp 1228, 209, 211, 3331
[=9**]**

aylanbas **:** dolaşıksız
a.+tıñ 1239, 1732
[=2**]**

aylandır- **:** dolaştırmak
a.-a 1467, 3330, 3495, 418
[=4**]**

aylanış- **:** dolaşmak
a.-ıp 1459, 3787, 380 (aylanıjıp)
[=3**]**

aylık **:** aylık
a. 3728
[=1**]**

ayma- **:** söylememek

a.-gan 907, 952
a.-gança 324
a.-p 76
[=4**]**

ayrı **:** kollu
a. 1098, 1180, 1197, 1245, 1582, 1854, 2067, 2445, 2447, 2526, 2579, 2594, 2824, 3366, 3533, 3538, 47
a.+zı 1251, 1253, 1256, 1262, 2522, 1264
[=23**]**

ayt- **:** söylemek
a. 1069, 1315, 1317
a.-ala 1135, 3084, 3407, 517 (aydala)
a.-ar 1844, 1855, 420, 918, 28
a.-ayın 3066 (aydayın)
a.-at 1073, 3764, 508, 727
a.-atan 1225, 917
a.-ay 3623 (ayday)
a.-ayın 1430, 206, 3270, 3276, 621
a.-ıngadıy 712
a.-ıp 1064, 1227, 1343, 1750, 1840, 1842, 2004, 2178, 2182, 2210, 24, 2489, 2948, 3119, 3261,
3271, 3320, 3335, 3373, 3388, 3542, 3596, 3710, 3809, 637, 732, 829, 853
a.-ka-m 2810
a.-kan 115, 17, 1783, 19, 303, 305, 3863, 393, 496
a.-kança 1017, 1020
a.-kandıy 1115, 1167, 1287
a.+kan.ı.la 1088
a.-kılayt 740
a.-padı 1511
a.-pas 2178, 2239, 2313, 2347
a.-pay 1306, 1339, 2113, 2604, 2810, 2833, 3718, 727, 895
a.-paza 3280
a.-sa 2744, 3041, 3042, 3706
a.-tı 2206, 2239, 2313, 2347, 2842, 546, 832
[=97**]**

aytkıl- **:** sövmek, küfretmek
a.-ayt 930
[=1**]**

ayu **:** ayı
a. 2378, 2505
a.+dıy 2232
a.+lar 1618
[=4**]**

az- **:** hazırlamak, doldurmak
a.-ıp 1379
[=1**]**

azatan **:** kötü ruh
a. 1224
[=1**]**

azıra- **:** doyurmak
a.-p 2845
[=1**]**

azıy **:** önceki, geçmiş
a. 2905, 2938
a.+da 3512
a.+dañ 1637
[=4**]**

azu **:** köpek dişi, diş, dişler
a. 2006, 2010, 915

[=3**]**

ba **:** mı, mi, mu, mü soru eki
b. 1041, 1357, 1526, 1821, 3062, 3064, 3327, 728, 743
[=9**]**

baa- **:** görünmez olmak
b.-dı 880,1390, 1502, 1503, 2454, 466, 764
[=7**]**

baar- **:** görünmez olmak
b.-dıñ 1518
[=1**]**

baatır **:** bahadır
b. 1050, 1095, 11, 1665, 1723, 1830, 2056, 2184, 219, 2212, 2310, 235, 2453, 2508, 254, 2661, 2683, 2718, 2776, 285, 286, 287, 3049, 3140, 3159, 3161, 3203, 3205, 3288, 3372, 3375, 3377, 3382, 3388, 3602, 3694, 3739, 3834, 3838, 3877, 445, 522, 523, 541, 659, 850
b.+da 2780
b.+dı 2510
b.+dın 2440, 2469, 2525, 2528
b.+dıñ 1782, 2168, 2191, 2220, 2457, 2466, 2656, 2669, 2702, 2756, 2762, 3291, 3714, 3806
b.+ga 822
b.+la 643
b.+lar 105, 114, 3311, 392, 415, 491, 580, 606, 614, 726, 943
b.+lar.dı 1027, 669
b.+lar.dın 2438
b.+lar.dıñ 2855
b.+lar.ga 363
b.+larga 3260, 853
b.+ları 2344, 2539, 398, 507
[=90**]**

baçılda- **:** balıklar için kullanılan taklidi sesten oluşan fiil **baçıldamak**
b.-da 2592
b.-p 2531
[=2**]**

bad- **:** batmak
b.-ar 2274
b.-ıp 3096
[=2**]**

baday **:** e kadar
b.-y 868
[=1**]**

bajınık tuu : özel isim yer ismi
b. 2746
[=1**]**

bak- **:** bakmak, görmek
b.-an 1372
[=1**]**

baka **:** kurbağa
b. 2127, 2532, 2591
[=3**]**

bakaga **:** kurbağa
b. 992
[=1**]**

bal **:** çocuk
b.+dar 1430, 1432, 206, 833
[=4**]**

bala **:** çocuk, yavru
b. 1308, 1510, 1847, 1850, 1860, 2125, 2259, 2781, 3393, 566, 641, 692

b.+bıs 618
b.+da 728
b.+dañ 1510
b.+dıy 1307, 1690, 1748, 708, 718
b.+ga 1780
b.+lu 1618
b.+m 1074, 1074, 1074, 1076, 1150, 1150, 1150, 1249, 1272, 1278, 1304, 1308, 1315, 1317, 1336, 1340, 1688, 1841, 1843, 2553, 2553, 2605, 2605, 2605, 2755, 2758, 2827, 2940, 2941, 2943, 2945, 2947, 3029, 3032, 3066, 3144, 3146, 3336, 3337, 3347, 686, 686, 686, 692, 716, 716, 716
b.+m.a 1062, 1064, 1202
b.+m.dı 1065, 3361
b.+nı 1012, 1725, 426
b.+nıñ 185, 2255
b.+zı 2772, 700, 800
b.+zı.n 1050, 1619, 217
b.+zı.nıñ 1279
[=86**]**

balbara **:** ezmek için
b. 1617
[=1**]**

balık **:** balık
b. 1744, 2037, 2050, 2531, 2592
b.+ı 1189, 1190, 1588
b.+ınañ 1188
b.-tañ 1743
[=10**]**

balkaş **:** çamur, kir
b.+ta 2867
b.+tu 2042
[=2**]**

baltır **:** lütfedilmiş
b. 1850, 2275
[=2**]**

baltırgan **:** melek otu
b. 1617
[=1**]**

bapılda - **:** kurbağa için kullanılan taklidi ses **bapıldamak.**
b. -p 2532
[=1**]**

bar **:** var, var olan
b. 1041, 1075, 1152, 1154, 1155, 1201, 1256, 1258, 126, 1535, 2497, 2537, 2566, 2615, 2781, 2817, 2851, 2853, 3073, 3075, 3080, 3082, 3104, 3105, 3299, 3301, 3344, 3346, 3389, 3391, 3393, 3640, 3723, 3743, 3765, 3766, 696, 713, 728
b.+ı.n 2699
b.+ın 2840
[=41**]**

bar- **:** varmak, ölmek
b.-ala 2548
b.-ar 1053, 1175, 1995, 1999, 3339
b.-arım 3401
b.-at 3503, 660
b.-atan 1075, 3346
b.-atañ 3264
b.-ayın 1287, 3396
b.-bas 112, 1857, 2487
b.-bay 1801, 2033, 806
b.-bazım 2856
b.-dı 1138, 1337, 2080, 2082, 2090, 609, 901, 903, 951

b.-gadıy 1169
b.-gan 2039, 2041, 2779, 3364, 3366, 3367, 3716, 3769, 618, 77, 865, **b.+gan** 773, 871
b.-gançam 3644
b.-gar 2850
b.-gay 316, 320, 423
b.-ın 3345
b.-ıp 1272, 1289, 1438, 147, 197, 2782, 3324, 3326, 3398, 3712, 3779, 3837, 790
b.-za 1063
b.-za-ñ 2814
b.-zañ 1214
b.-zın 1063, 1093, 251, 95
[=70**]**

baradır- **:** götürmek
b.-ım 2650
[=1**]**

barat- **:** gitmek
b.-an 2487
b.-kan 1234, 3435
[=3**]**

bargaa- **:** eklemek
b. 3550
[=1**]**

bargıla- **:** getirmek
b.-dı 607
[=1**]**

barış **:** gidiş
b.+ı 866 (barıjı)
b.+tañ 866
[=2**]**

bark **:** çocuk, yavru
b. +ı 3073
b.+ı.zı 3811, 3083, 3813
b.+ım 3814
[=5**]**

barka **:** çocuk, yavru
b. 566
[=1**]**

bas- **:** vurgu için kullanılan yardımcı fiil
b. 2127, 2530, 992
[=3**]**

bas- **:** basmak, saldırmak
b.-a 1543, 2260, 2456, 2637, 2993, 677, 1073, 1256, 1258, 1447, 1666, 1674, 1945, 2155, 2435, 2439, 2676, 2701, 2705, 2708, 2792, 2865, 3032, 3034, 3259, 3316, 3318, 3362, 3383, 3427
b.-ar 993, 566
b.-at 1348, 1886, 3162, 3682, 378, 685, 868, 870
b.-ıp 1043, 1047, 1302, 1366, 1368, 1631, 1811, 1851, 2041, 2090, 2412, 2413, 2414, 2415, 2427, 2511, 2512, 2591, 3106, 3168, 3170, 3444, 3619, 560, 75, 845, 993
b.-kalak 2000
b.-kan 1569, 1617, 3557
b.-kın 2126
b.-pas 175, 177, 993
b.-pay 812, 813, 814, 816, 831
b.-tı 1290, 1305, 1328, 1344, 2163, 2860, 3426
[=87**]**

baskıla- **:** övünmek
b.-p 599
[=1**]**

bastır- **:** yatmak, bastırmak

b.-a 1471, 2126
b.-bay 3160
b.-dı 1233
[=4**]**

bastıra **:** her şey
b.+zı 3695
b.+zın 1830
[=2**]**

baş **:** baş
b.+ı 1689, 62, 772, 856 (bajı)
b.+ı.la 3433, 787
b.+ı.n 1109, 1279, 1617, 1728, 1991, 2117, 2680, 2684, 2724, 2745, 3637, 687, 813, 815, 973
b.+ı.na 1414, 196, 1992, 1996, 2092, 2872, 3360, 3424, 3684, 3770, 842
b.+ı.nañ 255, 543
b.+ı.nda 1650, 1662, 1668, 3560
b.+ı.ndıy 823, 2817, 3786
b.+ıla 818
b.+ım 407, 91
b.+ına 3205
b.+ınañ 2103, 2142, 838
b.+ıñ 2273
b. 3155, 3253
b.+ka 833
b.+tu 1473, 1582, 2594, 2599, 2824, 3533
[=58**]**

başka **:** başka
b. 1271, 1907, 2096, 2436, 3220, 866, 885
[=7**]**

başkar- **:** yönetmek, idare etmek
b.ar.ı 951
b.-gan 1450, 50, 540
b.-ıp 77, 79
[=6**]**

başta- **:** başlamak, yönetmek
b. -ar215
b. -dıñ 1820
b.-gan 3632, 51, 821, 826
b.-gar 550
b.-p 583, 804, 860, 864, 883
b.-y 535
b.-yt 1494, 1495, 579, 597
[=17**]**

başlal- **:** başlamak, başlanmak
b.-ganın 2432
[=1**]**

bat- **:** batmak
b.-pa-gan 2273
[=1**]**

batır **:** bahadır, yiğit
b. 1076, 15, 1751, 1954, 2014, 2055, 2939, 2983, 3114, 349, 3872
[=11**]**

bay **:** süslü, zengin
b. 1041, 131, 132, 138, 142, 1443, 1480, 1804, 1865, 1909, 1922, 1980, 2078, 2083, 21, 2888, 3020, 3358, 3647, 3884, 624, 626, 728
b.+dıñ 1481, 1721
b.+la 3894
b.+lar 598
b.+ları 946

[=28]

bayadañ : epey
b. 2597
[=1]

bayana sarı : Özel isim (bayan ismi)
b. 1201, 3344, 3361, 3883
[=4]

baybañ : küstah
b. 188
[=1]

bay : zengin
b. +ı 2907
[=1]

bayım : besili
b. 1727, 560, 617, 619
[=4]

bayırka- : iftihar etmek, gururlanmak
b.-gan 1955, 599
[=2]

baykan : kuyruk
b.+du 675
[=1]

bayla : zenginlik
b. 1202
[=1]

baylık : kaynak, yer altı zenginliği
b. 1480
[=1]

bayrı : bağrı, döşü
b. 1310, 1312
[=2]

baytal : henüz yavrulamamış kısrak
b. 619
[=1]

bayzıñ : kuytu yer, saray
b. 1899, 1902
b.+ım.dı 1979
[=3]

bazım çookır : benli benekli, nokta benekli
b. 759
[=1]

bazın- : eğilmek
b.-gan-ım 2488
[=1]

bazıt : yürüyüş
b.+tu 188
[=1]

be : mi
b. 1226, 1238, 1359, 1432, 1528, 1530, 1822, 1823, 206, 208, 3328
[=11]

be- : olumsuz soru eki
b.-di 2564
[=1]

bedre- : aramak
b.-p 2272
[=1]

bedren- : aramak, çağıldamak, ruhları çağırmak

b.-ip 2059
[=1**]**

bee **:** tayı olan kısrak, dişi at
b.+ler.diñ 2774
[=1**]**

beg **:** sağlam (bek)
b.+ineñ 666
[=1**]**

bejen **:** elli,beş
b. 2018, 555, 608, 730
[=4**]**

bejü **:** beş
b.+zi 504
[=1**]**

bek **:** sağlam
b. 1355, 2017, 2169, 2352, 2569, 2618, 3667, 627
[=8**]**

bekte- **:** sağlamlaştırmak
b.-p 2084, 2352
[=2**]**

bel **:** somon (bel balıgı : somon balığı)
b. 1189
b.+i 3456
b.+i.ne 2017, 3490
[=4**]**

belden- **:** ruhları çağıldamak
b.-ip 1457
[=1**]**

belek **:** dirsek, bilekten dirseğe kadar olan kısım
b.+i 3842, 3844 (belegi)
[=2**]**

belen **:** hazır
b. 1662, 1882, 2051, 214, 216, 3156, 3212, 398
[=8**]**

belet- **:** hazır tutmak, hazırlamak
b.-ep 3214
b.-ey 1836
[=2**]**

beletey **:** hazırlamak
b. 1378
[=1**]**

belge **:** sırt, büyü, fal, tahmin
b. 3840
b.+zi 1822, 1823
[=3**]**

belgeçi **:** sırt
b. 1312
[=1**]**

beli **:** büyücü
b. 1312
[=1**]**

belkençek **:** gövdenin sırt tarafı
b.+ti 555, 609
[=2**]**

ber- **:** vermek
b.-begençe 396
b.-bes 397

b.-bey 1282, 1753, 1756, 1905, 2196, 2299, 2339, 3383, 3469, 3885, 755
b.-di 1136, 1248, 1377, 1378, 1412, 1492, 1493, 1509, 1541, 1543, 1612, 1682, 1701, 1703, 1711, 1713, 1789, 1790, 1797, 1829, 1834, 1836, 1927, 200, 2093, 2115, 2139, 2140, 2174, 2176, 2201, 2202, 2252, 2254, 2258, 2261, 2292, 2326, 2328, 2379, 2380, 2393, 2435, 2549, 2589, 2593, 2603, 2611, 2622, 2635, 2642, 2654, 2659, 2754, 2830, 2831, 2936, 2953, 2959, 2961, 2969, 2981, 2997, 3087, 3088, 3122, 3123, 3130, 3131, 3136, 3137, 3141, 3142, 3210, 3239, 332, 334, 3521, 3523, 3650, 3658, 3815, 435, 464, 510, 535, 559, 611, 612, 853
b.-eer 3865, 829
b.-er 1202, 1210, 1211, 1738, 1750, 1842, 421, 848, 849
b.-erde 1757, 1759, 3408, 3409
b.-erim 1064
b.-et 1097, 1704, 2230, 2383, 3134, 3152, 3154
b.-etem 3292
b.-gejin 158, 160, 162, 164, 639
b.-gen 1343, 2119, 2517, 2560, 2614, 2705, 2708, 2864, 289, 291, 3037, 3073, 3164, 3166, 3623, 3633, 528
b.-ger 1058
b.-gey 2350, 2948
b.-iger 961
b.-ip 1780, 1781, 3862, 823
b.-tir 478, 480, 60, 61
b.-ze 998
b.-zin 410
[=163**]**

beri **:** yakın, yakından, taraf, bu tarafa, buraya
b. 104, 1327, 1637, 2728, 2995, 3450, 3534, 373, 441, 476, 630, 840, 892
[=13**]**

beril- **:** iliştirilmek
b.-et 589
[=1**]**

beriş- **:** engellemek
b.-pey 2710
[=1**]**

bertin- **:** kemikleri çıkarmak, ayağı çıkmak
b.-bes 167
[=1**]**

beş **:** beş
b. 1456, 1524, 18, 3489, 3864, 477, 830
[=7**]**

bıç- **:** açmak
b.-u 3760
[=1**]**

bıçak **:** bıçak
b. 1249, 1260, 1265, 1659, 2450, 3824
b.+ı.la 2627
b.+ı.la 2581, 2583
b.+la 2447, 2824
[=11**]**

bıçakta - **:** bıçaklamak
b. -dı 2448
[=1**]**

bıçal- **:** açılmak
b.-galu 3760
[=1**]**

bıçıl- **:** açılmak
b.-galu 3870
b.-gandu 3610, 3791

[=3]

bıjır- **:** yakmak, haşlamak, pişirmek
b. 1995
[=1]

bıju **:** dikkatli, özenli
b. 3674
[=1]

bılar **:** bunlar
b. 2951
[=1]

bılça **:** ezmek
b. 2511, 2512
[=2]

bırçıd **:** güç
b.+ınañ 665
[=1]

bırkan **:** Burkan
b. 2794, 3870, 851
b.+nañ 3827, 3832, 3840
b.+nıñ 2849
[=7]

bış- **:** haşlamak, pişmek
b.-ıp 3583 (bıjıp)
b.-u 3610
[=2]

bışkır- **:** burnundan hırıldamak
b.-ala 3479
[=1]

bıyan **:** teşekkür, takdir, acıma
b.+ı 2989
[=1]

bızıra- **:** yolmak
b.-p 3779, 2030
[=2]

bızırt **:** pişip, olgunlaşıp
b. 2372
[=1]

bicele- **:** dans etmek
b.-di 3708
[=1]

biç- **:** yazmak, mektup yazmak
b.-ik 212
b.-ip 2799
[=2]

biçi- **:** yazmak
b.-gen 3607
b.-y 262
[=2]

biçik **:** mektup, yazı, kitap
b. 1526, 262, 278, 303, 89
b.+ti 2815, 2862, 87
b.+tiñ 309
[=9]

bil- **:** bilmek
b. 3076
b.-beeçeñ 740
b.-bes 1038, 1173, 1205, 1314, 2868, 3076, 340, 3453, 615, 706

b.-bey 1002, 192, 2841
b.-dir-di 1638
b.-ele 2804
b.-er 1052, 1309, 1384, 1734, 2798, 2799, 3314, 3737, 699
b.-er-im 1859
b.-er-iñ 1528
b.-erim 3280, 3345
b.-eriñ 1314, 3615, 1530
b.-eteniñ 1315
b.-gen 3634
b.-gey 1165, 1372
b.-ip 1040, 1205, 3453, 436, 701, 706
b.-pes 3104
b.-sin 3032
b.-ze 315, 317
b.-zeñ 312, 314
b.-zin 315, 317
[=51**]**

bildir **:** işaret
b.+lü 222
[=1**]**

bildir- **:** işaret etmek, fark ettirmek
b.-beyt 1571, 3559
b.-di 3111
b.-et 1483, 713, 715
[=6**]**

bildirgelü : bildirgeli, işaretli
b. 1633
[=1**]**

bilek **:** bilek
b. 2472
[=1**]**

bileten **:** olup biten
b. 2701
b.+in 314
[=2**]**

biliş- **:** anlaşmak
b.-pes 2426, 3102, 950
[=3**]**

bir **:** bir
b. 1288, 1303, 1362, 1364, 143, 144, 1447, 145, 1595, 1634, 1866, 1868, 1870, 193, 198, 199, 2383, 2549, 2554, 2593, 260, 2637, 277, 278, 3411, 3411, 3412, 3507, 3527, 3582, 3625, 503, 84, 953
b.+de 3427
b.+ü.zi.neñ 3575
b.+ü.zin 484
[=37**]**

birde **:** ne zaman
b. 2854
[=1**]**

birdeñ birdeñ : bir bir, birer birer
b. 435, 435
[=2**]**

birü **:** biri
b.+zi.neñ 2774
[=1**]**

bis **:** biz
b. 1013, 2721, 3036, 414, 937

b.+ke 829
b.+ti 1020, 3037
b.+tiñ 3035, 835
[=10**]**
biy **:** bey
b. 1039, 133, 1405, 1406, 1633, 1810, 2162, 937, 938
b.+deñ 1039, 115, 3868, 3870, 938
b.+diñ 1019, 1311, 1313, 1406, 3083, 313
b.+ler 1408, 352, 538, 739
[=24**]**
biyele- **:** uçmak
b.-p 3413
[=1**]**
biyik **:** büyük, yüksek
b. 1151, 2162, 313, 3188, 539, 739, 739
[=7**]**
biyik biyik : yüksek yüksek
b. 828
[=1**]**
biyirke- **:** gururlanmak
b.-gen 1955
[=1**]**
biyle- **:** hükmetmek
b.-gen 352, 55, 70, 910, 405, 533
[=6**]**
blaa- tutmak, almak, tutup almak
b.-p 1496
[=1**]**
blaaş **:** hevesli
b. 947
[=1**]**
blaaş- **:** tutuşmak
b.-at 1603 (blaajat)
[=1**]**
bo **:** mu? soru eki
b. 1050, 1051, 1785, 1787, 697, 699
[=6**]**
bodo- **:** soymak
b. 2784, 612
b.-gon 2482
b.-p 1994, 1998
[=5**]**
bogo **:** şöyle
b. 2313, 685
[=2**]**
bojot- **:** zayıflatmak, gevşetmek, kurtarmak, hafifletmek
b.-ıp 2133, 3768
b.+pos 113
[=3**]**
bol- **:** olmak yardımcı fiili
b. 3525
b.-bo-dı 2456
b.-bodı 1125, 1126, 1614, 1932, 1934, 329, 3520, 3522, 453, 749
b.-bogon 3369, 3625, 3627, 3629, 3631
b.-bogoy 2566
b.-bos 1043, 1045, 1237, 1439, 2685, 2687, 2866, 3307, 3309, 3406, 396, 399, 560, 562, 73, 75
b.-boy 1040, 1284, 1722, 1724, 1732, 2074, 2078, 2454, 2575, 2615, 2819, 3096, 3099,

3304, 3306, 336, 338, 3654, 3664, 3678, 3894, 695, 725, 77, 79, 811
b.-bozo 321
b.-dı 1118, 119, 1241, 1243, 1287, 1289, 1410, 1449, 1539, 1557, 157, 1666, 1738, 1740, 1746, 1748, 1750, 1783, 190, 192, 1929, 2117, 2234, 2235, 2439, 2450, 2452, 2696, 2707, 2889, 2891, 2979, 2983, 3008, 3165, 3167, 3175, 3176, 3491, 3581, 3674, 372, 374, 3774, 3817, 3843, 3845, 3863, 3888, 3890, 440, 456, 457, 458, 461, 470, 472, 496, 53, 603, 756, 866, 888, 949, 997, 999
b.-du 2437
b.-godıy 1845, 2992, 3126, 3128
b.-gojın 1346, 1556, 1736, 1832, 2031, 2188, 2291, 2616, 2660, 2719, 2752, 3163, 3172, 331, 333, 3380, 3526, 3549, 3600, 794, 854, 867, 869, 884, 953
b.-gon 126, 1295, 1605, 1607, 1720, 2192, 2249, 2554, 2625, 2647, 2649, 2768, 3348, 3349, 3564, 38, 3834, 499, 910, 780, 891
b.-gonço 1259, 2639
b.-gonı 3110, 3112, 3387, 713, 715
b.-gonın 1429, 1549, 205, 3505, 3506, 620
b.-goy 3269, 3484, 497, 504
b.-goyım 3342
b.-goyıñ 3343
b.-gozın 847
b.-ıp 2693
b.-o 2560, 2611, 2959, 2981, 3885
b.-ojın 2141
b.-or 1050, 1077, 1078, 1079, 1091, 1195, 1198, 1207, 1262, 1265, 1271, 1383, 1787, 1993, 1997, 2490, 2492, 311, 313, 3266, 3268, 3318, 3323, 3325, 3338, 3609, 3611, 516, 693, 697, 699, 1051, 1785
b.-ordo 3368, 3370
b.-orgo 944, 945, 947
b.-orın 1037, 1039, 1369, 1371
b.-ot 2185, 2213, 3455, 3482, 3670, 3778
b.-tır 105, 114, 1471, 1965, 303, 310, 3747, 117
b.-tır-ıñ 2245
b.-up 1301, 152, 154, 155, 156, 1927, 1969, 1971, 1972, 1974, 2035, 2037, 2048, 2050, 2104, 2105, 2107, 2109, 2127, 2129, 2262, 2263, 2271, 2300, 2301, 2302, 2303, 2333, 2334, 2335, 2378, 2436, 2505, 2506, 2507, 2524, 2686, 2688, 2692, 2694, 2704, 2765, 2767, 2881, 2982, 3232, 3466, 3468, 3546, 3583, 3618, 3881, 412, 413, 448, 633, 634, 740, 873, 2379
b.-uptır 1961, 1963, 3743, 146, 1973, 3751, 3752, 3791, 485, 885
b.-zın 1224, 1225, 1226, 1335, 249, 28, 2844, 2846, 29, 30, 31, 3124, 3125, 32, 3340, 3341, 3814, 940, 991
b.-zo 1084, 1164, 1267, 1269, 1340, 1342, 1351, 1657, 1805, 1841, 1843, 215, 2247, 2515, 2845, 2945, 2947, 320, 3303, 3305, 3346, 3606, 3719, 3838, 397, 399, 423, 503, 582, 636, 871, 966, 1162
b.-zom 1989
b.-zoor 437, 438
b.-zun 942
[=388**]**

bolçok **:** yuvarlak, küre, küçük parça, vücuttaki küçük kabarcık
b. 1813, 1866, 1993
b.+toñ 1870
[=4**]**

bolot **:** çelik
b. 1992, 2217, 2445, 2523, 3780, 3843
[=6**]**

boluş **:** yardım
b.+ım 1303 (bolujım)
[=1**]**

boluş- **:** bir birine yardım etmek
b.-arga 3519
b.-arım 3278

b.-atan 3290
b.-ıp 151, 153
b.-kan 3079
[=6**]**

boor **:** kız, kuzu
b.+ı 2766
[=1**]**

borçoo **: (çelgee borçoo) :** özel bir isim
b. 1834
[=1**]**

borjoñ **:** tuzlak arazi
b.+lo 1479
[=1**]**

borlo- **:** kaynamak, savurmak
b.-p 2421, 3091
b.-y 334
[=3**]**

boro **:** gri, kır renkli
b. 1994, 2421, 262, 2707, 2757, 2761, 474, 477, 859, 874, 912
[=11**]**

borsık **:** porsuk
b. 2263
[=1**]**

boy **:** boy, bekar, dul erkek, kendi,
b.+go 2341, 2388, 2390, 2391
b.+ı 1500, 1501, 2120, 2537, 2538, 2711, 2841, 2876, 2878, 2928, 3486, 3635, 3636, 373, 3790, 3795, 3877, 1376
b.+ı.n 1416, 2554
b.+ı.na 3481
b.+ı.nça 1669, 3576, 3855
b.+ı.nıñ 911
b.+ı.ñ 314
b.+ıgar.dıñ 498, 500
b.+ıla 3226, 3700
b.+ım 2485, 2487, 3396
b.+ınca 2536
b.+ınça 1908, 2121, 2167, 2924, 3451, 3474, 3593, 642
b.+ıñ 1176, 1177, 2224, 2226, 2271, 2273, 312, 3347
b.+lorı 104, 112
b.+lu 506
b.+lu.lar.ın 409
[=58**]**

boydoñ **:** bekar
b. 400
[=1**]**

boylu **:** boylu
b. 319
[=1**]**

boyoor **:** kendisinden, kendilerinden
b. 436
[=1**]**

bozo **:** eşik
b.+go 1631, 2162, 377, 2089
[=4**]**

bozom **:** akşam karanlığı, alacakaranlık
b.+ın 3012
[=1**]**

bozu **:** buzağı

b. 2262
[=1**]**

bö **:** mi? soru eki
b. 3329, 935, 937
[=3**]**

bökö **:** pehlivan, güçlü kimse
b. 166, 1724, 1819, 2478, 2492, 2664, 2796, 2935, 3054, 3057, 3262, 3846, 3872, 608
b.+lör 3518
b.+ni 174
b.+zi.n 2345
[=17**]**

bökön **:** eğik
b. 1898, 772, 774, 776
[=4**]**

böktö- **:** kaplamak
b.-di 1397, 3098
b.-gön 1957, 1959, 1982, 531
b.-p 1487, 2063
[=8**]**

böktöl- **:** örtülmek
b.-öt 3691
[=1**]**

bölö **:** teyze, teyze kızı
b.+zi 1313
[=1**]**

böörök **:** böbrek
b. 1837
[=1**]**

börü **:** kurt
b. 2490
[=1**]**

börük **:** şapka
b. 284, 3147, 3149
b.+i.n 3683
b.+ti 3686
[=5**]**

braat- **:** ilerlemek
b.-at 3498, 3499
b.-kan 3693
[=3**]**

bu **:** bu
b. 1011, 1062, 1138, 1158, 1160, 1433, 147, 1504, 1564, 1615, 1674, 1680, 1694, 1715, 1717, 1731, 1773, 1775, 1819, 1878, 1934, 1935, 1973, 2000, 2002, 2049, 2077, 2141, 2172, 2173, 2181, 2188, 2196, 2208, 2291, 2294, 2297, 2309, 2322, 2340, 2356, 2358, 2392, 2400, 2404, 2406, 2409, 2411, 2461, 2473, 2479, 2516, 2524, 2564, 2565, 2572, 2575, 2655, 2660, 2815, 2827, 2828, 2840, 2932, 2960, 3023, 3060, 3086, 3103, 3118, 3124, 3125, 3164, 3166, 3179, 3204, 3236, 3266, 3268, 330, 333, 3379, 3430, 3482, 3484, 3485, 3526, 3566, 3579, 3600, 3603, 3624, 3687, 3717, 3751, 3791, 3803, 3814, 3890, 3893, 463, 465, 471, 694, 700, 703, 704, 812, 865
[=109**]**

budak **:** budak, dal
b.+ı.n 1596
b.+tı 138
b.+tıy 65
b.+tu 142, 1896, 1922, 3173, 3191, 3882, 3884
[=10**]**

buka **:** boğa
b. 2335

[=1**]**

bul- **:** karıştırmak, şaşırtmak
b.-gay 1366
[=1**]**

bulan **:** eşek
b. 2333
[=1**]**

bulga- **:** karıştırmak, şaşırtmak
b.-p 161, 1676, 3585, 3590
[=4**]**

bulun **:** köşe
b.+du 2621
[=1**]**

buluñ **:** köşe, sınır, nehir koyu
b.+du 2619, 37, 863
[=3**]**

bulut **:** bulut
b. 616
b.+ka 1583, 48, 3532
b.+la 2360
b.+tañ 1575
b.+tı 2077, 2284, 2286, 2320, 2362
b.+tıñ 475, 476
b.+tıy 2529, 2547
b.+u 2422
[=16**]**

bur- **:** yönelmek
b. 1292
[=1**]**

bura **:** erkek deve, şaman tefindeki deve resmi
b. 3725
[=1**]**

burla- **:** terlemek, buğulanmak
b.-p 3565
[=1**]**

bus- **:** bölmek
b.-kan 3572
[=1**]**

but **:** ayak
b.+ı 2513, 2944
b.+ı.n 3249, 985
b.+ı.nañ 2276
b.+ı.nıñ 1031
b.+ına 3203
b. 3155
b.+tañ 2318
b.+tu 1046, 1413, 1644, 42, 74
[=14**]**

buu **:** ip
b.+nı 1537
[=1**]**

buu- **:** boğmak
b.-p 1919
[=1**]**

buula- **:** bağlamak
b.-p 1536
b.-yla 3547
b.-yt 2084, 3541

b.- ytan 3626
[=5**]**

buur **:** karaçiğer, kalp
b.+ım 3350
[=1**]**

buura **:** deve
b. 2334
[=1**]**

buuy **:** buğu
b. 3599, 3599
[=2**]**

büder **:** yüz**,** yanak
b.+de 2455
[=1**]**

büdün **:** bütün
b. 2021, 3447, 817
[=3**]**

büdüş **:** gövde
b.-tü 108, 2021
[=2**]**

büg **:** yay
b.+i.ne 664
[=1**]**

bügün **:** bugün
b. 2922
[=1**]**

bük- **:** bükmek
b.-teyle 2865
[=1**]**

büktel- **:** esnemek, bükülmek
b.-çikte 1579
[=1**]**

bükteliş- **:** bükülmek
b.-ip 2066 (büktelijip)
[=1**]**

büri **:** yaprak, dal
b. 2886, 3178, 3180
[=3**]**

bürke- **:** örtmek
b.-di 3094
[=1**]**

bürkel- **:** örtülmek
b.-di 1935, 330
[=2**]**

bürkü **:** örtü, kapak
b.+lü 1419
[=1**]**

bürsel **:** örtü, kapak
b. 2046
[=1**]**

bürte tep- **:** üstünden atlamak
b.-pey 817
[=1**]**

bürüñküy **:** alaca karanlık
b. 101
[=1**]**

büt- **:** yardımcı fiil

b.-ken 125, 129, 1534, 1592, 2014, 2016, 2017, 2029, 2122, 2124, 2169, 2311, 2455, 2759, 3139, 3226, 3438, 3700, 1247, 1296
b.-pedi 1616
b.-ti 2044, 2046
b.-tir 3550
[=24**]**

bütken **:** tamamı
b.+ge 3550, 3551
[=2**]**

bütkül **:** yeterli, tamam, yeterince
b. 3486
[=1**]**

ca- **:** yardımcı fiil
c.-dım 2487
[=1**]**

caa **:** yay
c. 1661, 664, 666
c.+ga 2151
c.+nı 1752, 1881
[=6**]**

caa- **:** yağmak
c.-dı 1940, 1942
c.-gan-ı 1964
c.-p 1950
c.-ş 1950
[=5**]**

caak **:** yanağı, çenesi, yanaklı, ağzı bozuk
c. 2388
c.+ı.n 2005, 2007
c.+tu 2022
[=4**]**

caan **:** büyük, çadır
c. 1001, 1003, 1178, 1260, 1323, 1324, 15, 162, 174, 178, 1954, 2014, 2047, 2049, 2055, 2058, 2060, 2136, 2398, 2408, 2408, 2410, 2410, 2412, 2414, 2539, 2539, 2711, 3054, 3150, 3311, 3415, 3416, 3433, 3500, 3500, 3638, 598, 606, 742, 904
c.+ı 1404, 1798
[=43**]**

caan caan **:** büyük büyük
c. 1435, 2034, 2036, 3260, 3518, 507, 580, 614, 643, 726, 943
[=11**]**

caan caş **:** büyük gözyaşı
c.+ı 439 (caan cajı)
[=1**]**

caana- **:** dönüşmek
c.-p 3446
[=1**]**

caandarı **:** büyükleri
c. 95
[=1**]**

caap **:** yağıp, gidip
c. 1900
[=1**]**

caaş **:** yağmur, yağış
c. 1971
[=1**]**

caba **:** baskın, basma, bastırma, örtü
c. 1147, 2151, 2287, 2290, 237, 238, 2975, 3819, 3821, 689, 691, 782
c.+ga 1512

[=13**]**

cabalak **:** örtülü
c. 1913
[=1**]**

cabıl- **:** kapanmak, kamaşmak
c.-dı 1933, 328
[=2**]**

cabın- **:** üstüne örtmek, örtünmek
c. 3423
c.-ala 145, 199
[=3**]**

cad **:** yada taşı, yağmur ya da kar yağdırma ve havayı güzelleştirme gücü olan büyülü taş
c.+a 1906
[=1**]**

cad- **:** yatmak, yardımcı fiil
c.-ar 1183, 1185, 1189, 161, 1666, 1778, 3296, 3422, 3423, 3749, 3750, 3820, 3866
c.-at 1099, 1438, 1465, 1577, 1585, 1589, 1656, 1838, 202, 204, 2590, 2591, 2883, 3107, 3509, 3592, 3595, 3779, 3781, 581
c.-atan 3124
c.-ım 1434
c.-ıp 1218, 3165, 3219
[=38**]**

cada **:** dayanıklı
c. 1136, 1927, 1936, 2140, 3751
c.+la 2559
[=6**]**

cadat- **:** ağlamak, çığlık atmak
c.-an 513
[=1**]**

cadık **:** çürük
c. 1053, 1936
[=2**]**

cadır **:** çadır
c.+ı 1893, 2067, 1891
[=3**]**

caj- **:** indirmek
c.-ıp 1465
[=1**]**

caja- **:** yaşamak
c.-gan 909
[=1**]**

cajañ **:** ot
c. 3555
[=1**]**

cajıd- **:** düzeltmek, yumuşatmak
c.-at 1146
c.-ıp 727
[=2**]**

cajıl **:** yeşil
c. 1192, 1564, 2138, 3182, 3555
[=5**]**

cajın- **:** gizlenmek, saklanmak
c.-ıp 2033
[=1**]**

cajır- **:** saklamak
c.-ar 3275

c.+bay 421
c.-gam 3362
[=3**]**

caka **:** yaka
c. 598
c.+lu 1558, 1560, 1810, 2880, 2882, 3097, 3169, 3171, 3244
c.+zı.na 3878
c.+zı.nda 1892
[=12**]**

cakı- **:** emretmek, çağırmak
c.-gan 411
c.-gar 220
c. -ır 1853, 1857
c.-ırım 1067
c.-p 1065
[=6**]**

cakılta **:** emir
c.+zıla 1105
[=1**]**

cakşı **:** iyi, güzel, iyice
c. 1335, 2560, 319, 3658, 445, 52, 696, 766, 836, 92
c.+zı 2106, 2108, 248, 250, 584, 585
c.+zı.la 1492, 1493, 194, 195
c.+zı.n 1377, 1496, 2130, 2133, 233, 3135, 3255, 357, 549, 652
c.+zı.na 2561
c.+zıla 148, 149
c.+zın 306
[=34**]**

cakşılaş- **:** iyileşmek, kötü bir durumdan kurtulmak
c.-ar 181(cakşılajar)
[=1**]**

cal **:** dayanıklı, saf, geniş
c. 1071, 1295, 1331, 2157, 2223, 2225, 2646, 3056, 688
c.+du 1395
c.+ı 796
[=11**]**

calañ **:** ova, açıklık, bozkır
c. 1023, 1147, 1192, 1295, 1331, 1599, 1891, 2192, 2249, 231, 2625, 2769, 3127, 3129, 688, 802, 859
c.+dı 1983
c.+dıy 2019
c.+ga 1374
c.+ı 3531
c.+ı.na 576, 578
[=23**]**

calañaş uul : Özel isim (bkz. Cılañaş Uul)
c.+ga 929
[=1**]**

calar **:** ateş
c. 3820
c.+dıñ 2545
c.+ga 402
c.+ın 3131
[=4**]**

calbak **:** yassı, geniş, düz
c. 1527, 2289, 2291, 2293, 2498, 275, 302
[=7**]**

calbış **:** alev
c. 1297, 1333, 2258, 2295, 2399, 3378, 690
c.+ı 2254
[=8**]**

calbış ceeren : Özel isim, Alev ceylan
c. 2770, 803, 808
[=3**]**

calbrak **:** yaprak
c. 201, 203
c.+ın 143, 144, 145
c.+tı 198, 199
[=7**]**

calçı **:** hizmetkar
c. 600
c.+lar 3618
[=2**]**

calkın **:** şimşek, yıldırım
c. 2327, 3851
[=2**]**

calkıt- **:** yere basmak (boyun eğmek)
c.-payınça 177
[=1**]**

calku- **:** tembellik etmek
c.-uñ 3765
[=1**]**

calkuur- **:** tembelleşmek
c.-ala 895
[=1**]**

calmaş **:** uyluk kalça
c. 2341
c.+ı 2221
c.+ı.na 2255
[=3**]**

caltan- **:** korkmak
c.-bastañ 2544
c.-bayt 1288
[=2**]**

caltanış- **:** korkmak
c.-pay 601
[=1**]**

caltıra- **:** ışıldamak, kamaştırmak
c.-gan 296, 3250, 3252, 3442, 348
c.-p 3691
[=6**]**

caltıraj- **:** ışıldamak
c.-ıp 355, 365
[=2**]**

caltırt- **:** ışıldamak
c. 1023, 1636, 283, 347, 3775, 3777
[=6**]**

camakay **:** arka
c.+da 2398
[=1**]**

caman **:** kötü, kötülük, kusur
c. 1367, 1513, 2004, 2206, 2241, 3386, 497, 600, 727, 844, 845, 931, 932
c.+ı 1404
c.+nıñ 931, 932

[=16]

caman- : kötülük bulmak
c.-aar 498
c.-dayt 748
[=2]

camanda- : kötülemek
c.-p 1511, 930
[=2]

camılu : rütbe, unvan, asil
c. 944
[=1]

camın- : gizlenmek
c. 3146, 3200, 1472, 1563, 2555
c.-ıptır 1453
[=6]

can : yan
c.+añ 433
c.+da 1170, 1890, 475, 476
c.+ı 2126, 2148, 302, 3465, 3467, 630
c.+ı.na 1362, 1364, 197, 963
c.+ı.nda 1112, 3457, 3459, 3475, 3792, 471
c.+ı.ñda 3621
c.+ın 1554, 1806
c.+ınañ 3177, 3179
c.+ında 3477
[=27]

can- : dönmek, geri gelmek
c.-at 1095
c.-ayın 3331
c.-bas 115, 116
c.-dı 1350, 900, 902
c.-gan 2940
c.-ganım 3060
c.-gay 1278
c.-ıp 2850, 2899
[=12]

cana : geri
c. 177
[=1]

cana- : dönmek
c.-p 2942
[=1]

cañ : can
c.+du 130, 150, 3227, 641, 743
c.+ı 2985, 3759
c.+ım 3296
[=8]

cañılan- : çınlamak
c. 3698
[=1]

cañıs : tek, yalnız
c. 1808, 1813, 1831, 2026, 2027, 2658, 2695, 2763, 3052, 3307, 3309, 3352, 3385, 443, 444
[=15]

cañıskak : yalnızlık
c.+tıñ 1367
[=1]

cañıskan : yalnız

c. 3063, 3396, 3398
[=3**]**

cañıy- **:** sallamak
c. 2361
[=1**]**

cañmır **:** yağmur
c. 1942, 1972
[=2**]**

capılda- **:** şapırdamak
c.-da 1704
[=1**]**

capsal **:** elbise
c.+dı 3660
c.+ga 3662
[=2**]**

capşaar **:** kürek kemiği
c.+ı 2013
[=1**]**

capşan **:** çimen
c. 813
[=1**]**

car **:** haber, çağırma, emir
c. 1142, 85
c.+ı 210
c.+ın 2222, 672, 2193
[=6**]**

car- **:** yarmak
c.-a 2403, 922
[=2**]**

cara çeçen : güzel hoş sözler
c. 24
[=1**]**

cara- **:** yardımcı fiil
c. 163, 1941, 2132, 2134, 2456, 2465, 2527, 260, 2631
[=9**]**

cara- **:** kesmek, parçalamak
c. 813
c.-bas 2797, 933
c.-dı 3662
c.-ganın 316
c.-mas 2795
c.-y 3658
[=7**]**

carad **:** kenar
c.+ı.nda 1113, 38, 40
[=3**]**

caraj- **:** hoşlanmak, mutlu olmak
c.-aydı 1215
[=1**]**

caran- **:** hoşnut etmek, yaranmak, olgunlaşmak
c.-ıp 22
c.-zın 1431
[=2**]**

caraş **:** hoş, birbirinden hoşlanma
c. 1185, 1298, 1604, 1606, 23, 2781, 3149, 3183, 3195, 3225, 3462, 3704, 372, 3844, 395, 409, 440, 508, 690
[=19**]**

caraş ceeren : Özel isim
c. 808
[=1**]**

card **:** omuz
c.+ı 2212, 2192
c.+ı.na 2019
c.+ı.nıñ 122, 2629
c.+ım.a 2207, 2805
[=7**]**

carı- **:** aydınlık olmak, ışıklı olmak
c.-dı 3014
c.-y 3002
[=2**]**

carık **:** ışık, aydınlık, yarık
c. 3037
c.+ı 3004
c.+tı 1388, 59
[=4**]**

carıl- **:** yarılmak, parçalanmak
c.-ar 3046
[=1**]**

carım **:** yarım
c. 2022
c.+ız.ın 894
[=2**]**

carın **:** omuz, omuz kemiği
c. 2389
c.+ı.nda 2013, 3663
c.+ınañ 2340
[=4**]**

carış **:** yarış
c.- atan 249 (carıjatan)
c.+ka 591
c.+ta 584
[=3**]**

carış- **:** yarışmak
c.-kandıy 360
[=1**]**

carıt- **:** sevk etmek
c. 3012
[=1**]**

carıy **:** aydınlık
c. 2961
[=1**]**

carkın **:** ışık, parıltı
c.+du 1649
[=1**]**

carla- **:** bildirmek, emretmek
c.-p 1507, 303
[=2**]**

carma **:** yarma
c. 2753, 2831
[=2**]**

cart **:** yer
c. 1638, 3113
c.+ı 439
c.+ı.n 3276
c.+ın 420

[=5]

carta- : açıklamak
c.-p 829, 3374
[=2]

cartal- : anlamak
c.-at 3387
[=1]

cartın : kararını
c. 2810
[=1]

cas- : şaşmak
c.-pas 1667, 298, 661
[=3]

castan- : yaslanmak
c. 2138
c.-ala 144, 203
c.-dı 2157
c.-gan 2225
c.-ıp 3056, 3058
[=7]

castañ- : yaslanmak
c.-gan 2223
[=1]

castık : yastık
c. 2138
c.+tı 1647
c.+tu 3121, 3155, 3155
[=5]

castıra : hata
c.+zın 20
[=1]

caş : yaş, küçük, genç, delikanlı
c.+ı 1211, 1848, 1973, 911, 913
c.+ı.na 2689, 2992
c.+ım 1342, 1848
c.+ın 3051
c.+ına 2895
c. 1012, 1108, 1228, 1307, 1510, 1598, 1690, 1725, 1748, 1780, 180, 2255, 2543, 2543, 2895, 3313, 3317, 395, 433, 718, 728, 812, 905, 909
c. +tarı96
c.+tu 3006
[=37]

cat- : yatmak, yardımcı fiil
c. 2537, 2538, 622, 623
c.-kan 1171, 1481, 1764, 1936, 22, 2801, 2905, 2907, 2923, 3568, 3697, 3721, 406, 946
c.+kanın 300
c.-kay 3322, 3648, 3697
c.-pas 3167
c.-pay 1652, 1895, 2847, 3515, 790, 990
c.-tı 1149, 1457, 1459, 1559, 1650, 1662, 1861, 1862, 1931, 2097, 2164, 2423, 2552, 2601, 285, 2873, 2875, 2919, 3158, 3563, 3565, 3730, 44, 632, 876, 993, 995
[=56]

cay- : yay, sermek
c.-a 567, 812
c.-kan 1579
[=3]

caya- : açmak
c. 1598, 2091, 2250

c.-gan 3075
[=4**]**

cayalgalu **:** yayvan
c. 3758
[=1**]**

cayalgan **:** göre
c. 3299, 3301, 3393, 3543, 3546
[=5**]**

cayaltalu **:** yetişkin
c. 3608, 3748, 850, 3438, 3868
[=5**]**

caybañ **:** güzel (baybañ caybañ: yavaş güzel)
c. 188
[=1**]**

caygı **:** yaz, yazlık
c. 2715
[=1**]**

cayıl- **:** yayılmak
c.-a 2258, 2328
c.-dı 3090, 3092
c.-galu 3149
c.-gan 1650, 293
c.-gan-ı 1975
c.-ıp 2881
[=9**]**

cayılat- **:** yayılmak
c.-an 3759
[=1**]**

cayıldı- **:** yayılmak
c.-p 40
[=1**]**

cayım **:** özgürce
c. 1332
[=1**]**

cayımda- **:** tutsaklıktan kurtarmak, özgürlüğüne kavuşturmak
c.-dı 3861
c.-p 3859
c.-ytan 3284
[=3**]**

cayka- **:** sallamak
c.-p 2117
[=1**]**

caykal- **:** sallanmak
c.-ıp 1479
[=1**]**

caykan- **:** çalkalanmak, sallanmak
c.-bastañ 719
c.-ıj-ıp 1559, 2540
[=3**]**

cayla- **:** yazlık otlaklara çıkmak
c. 3030
c.-p 1093
[=2**]**

caylay **:** yazlık otlaklara çıkma temennisi
c. 1368
[=1**]**

cayna- **:** yalvarmak

c.-p 1071, 1300
[=2**]**

caynalgan : rica
c.+du 3373
[=1**]**

cayzañ : hizmetkar
c. 547, 586, 588, 657
[=4**]**

caza- : süslemek
c.-dı 666
c.-p 1064, 1065, 1187, 21, 3216, 443, 510, 591, 593, 782
c.-y 1834
[=12**]**

cazıl- : iyileşmek
c.-ar 2970
c.-arda 2978, 2980
c.-bas 2819
[=4**]**

ce : eh, yeter, e
c. 118, 1226, 1432, 206, 208, 2204, 490
[=7**]**

cebe : demir uçlu ok
c. 1667, 2152
[=2**]**

cebee : demir uçlu ok, sacayağı kancası
c.+diñ 3575
c.+zi 3571
[=2**]**

cebren : eski
c. 3534, 406, 54, 909
[=4**]**

ced- : geçmek, varmak, yetmek, gelmek
c.-e 1025, 2202, 2654, 3783, 2176
c.-ele 911, 913
c.-er 2515, 264
c.-ip 1138, 1174, 1214, 1337, 1373, 1390, 1391, 1551, 2080, 2279, 2442, 2454, 2814, 2897, 3712, 3837, 3850, 872
[=27**]**

cedek : dizgin, gem
c. 3441, 3487
c.+ten 3513
c.+tü 784
[=4**]**

ceder : görüş, görme yeterliliği
c.+iñ 1890
[=1**]**

cedin- : zorla yürütmek
c.-gen 1222
c.-ip 988
[=2**]**

ceekte- : yönetmek
c.-ge-m 2475
[=1**]**

ceen : yeğen
c.+i 1311
[=1**]**

ceeren : ceylan

c. 2038, 2080, 2084, 2146, 2157, 2429, 2769, 3055, 802
c.+niñ 2723
[=10**]**

ceereñkey : al donlu ceylan, antilop
c. 810
c.+diñ 2772, 800
[=3**]**

ceespek : ağaç yosunu
c.+ti 3198
[=1**]**

ceezem : ağaç yosunu
c.+di 1985
[=1**]**

cel- : dört nala koşmak
c.-di 3237
c.-genine 2079
c.-ip 2143
[=3**]**

celbis : ruh, esinti
c. 1879
c.+i 799
[=2**]**

celbis ceeren : Özel isim
c. 810
[=1**]**

celbü : esinti
c.+zi 1967, 1970, 1977
c.+zi.ne 2081
[=4**]**

celbüü : esinti
c.+zi.n 3281
[=1**]**

celdir- : dört nala koşturmak
c.-ip 1354
[=1**]**

cele : dört nala
c. 3444
[=1**]**

celij : tırıs
c.+ile 2143
[=1**]**

cemir- : yıkmak, dökmek
c.-gen 1979
c.-ip 1985
[=2**]**

cemit : bereket, verim, bolluk
c. 1609
[=1**]**

cen- : yenmek
c.-dir-be-gen-iñ 2493
c.-gey 2434
[=2**]**

cene : yenge
c.+zi 2517
[=1**]**

ceñ- : yenmek
c. 3058, 3159, 660

c.-begençe 175
c.-ip 670
[=5**]**

ceñe **:** yenge
c.+m 1335, 3285, 3328
c.+ñ.di 1216
c.+zi 1026, 1072, 1321, 1351, 2864, 3606
c.+zi.le 647
c.+zi.n 3861
[=12**]**

ceñil- **:** hafifleşmek
c. 1880
[=1**]**

cepren **:** evvel
c. 71
[=1**]**

cepsel **:** silah, donanım
c.+i.n 3688
[=1**]**

cepsen- **:** silahlanmak
c.-gileyt 3109
[=1**]**

cer **:** ülke, yer, yurt
c. 1142, 1241, 1243, 1531, 1603, 189, 2079, 2097, 2114, 2235, 2278, 2293, 2342, 2366, 2370, 2405, 2420, 2441, 2500, 2503, 259, 2634, 2661, 2681, 2694, 2718, 2773, 2896, 3047, 3199, 3377, 3471, 352, 3682, 405, 533, 547, 70, 720, 86, 88, 910, 954
c.+de 3720, 3749, 3750
c.+den 2462, 2464
c.+deñ 1022, 1023, 1205, 1206, 1314, 1316, 2324, 2368, 3076, 3078, 3453, 3454, 3591, 3728, 605, 705, 706, 848, 875, 877, 2043, 2045
c.+di 3224
c.+diñ 1137, 1826, 1869, 211, 2307, 246, 2475, 268, 2693, 2725, 2731, 2735, 2737, 2739, 2741, 2745, 2747, 2771, 2834, 2836, 2838, 2846, 291, 294, 3187, 3200, 55, 799, 2729
c.+ge 2002, 2325, 2373, 2422, 251, 2513, 2960, 3160, 566, 568, 672, 786, 831, 867, 869, 968, 2274
c.+i 1154, 1449, 1182, 1239, 1258, 1271, 1481, 1571, 1692, 1731, 2008, 249, 53, 942
c.+i.n 1354, 3509
c.+i.nde 1273, 1609, 2759, 3267, 3269, 3381, 3582, 3614, 505
c.+i.ne 1068, 1240, 1856, 2779, 2813, 2871, 3287, 3711, 3835, 3847, 3875, 3880, 501, 538, 843, 902
c.+i.neñ 3554, 839
c.+iger.ge 2850
c.+im 3543
c.+inen 2569
c.+ineñ 1910, 1914, 2039, 2253, 2257, 2352, 2354, 2400, 2402, 3552
c.+iñ 1075, 1199, 1283, 3124
c.+ler 2699, 2743, 2840
c.+ler.ineñ 2418
c.+leri.ne 536, 570, 572
[=184**]**

cer ceñezin : toprak yosunu
c. 3197
[=1**]**

cer telekey : yer yüzü
c. 791
[=1**]**

ceren **:** ceylan
c. 1952, 2032, 2773, 805, 811

[=5**]**

cergeleş- **:** sıraya girmek, sıra oluşturmak
c.-ip 1603, 2308, 247, 382 (cergelejip)
[=4**]**

cerlü **:**yurtlu
c. 902
[=1**]**

ces **:** bakır
c. 1094, 1396, 1675, 1877, 3535, 3628, 986, 987, 988
[=9**]**

ceskin- **:** tiksinmek, nefret etmek
c.-bedi 3706
c.-ele 2596, 3240
c.-gen 2536
[=4**]**

cet- **:** yetmek, yeterli olmak
c.-en 263
c.-kelek 1691, 2479, 703
c.-ken 1444, 1463, 1090
c.-kenin 422
c.-key 1303
c.+kil 903
c.-pegen 1103
c.-pes 1848, 1993, 1997, 2972, 844, 845
c.-pey 2145, 2513, 521
c.-se 318
c.-ti 210
[=22**]**

ceten **:** yetmiş
c. 1044, 1137, 1151, 1153, 1170, 1178, 1243, 1301, 133, 1397, 1550, 1608, 1645, 1802, 1807, 1827, 1869, 1877, 189, 2067, 2068, 2096, 2114, 2171, 2173, 2278, 2307, 236, 2476, 2588, 2594, 2661, 2679, 269, 2718, 287, 2870, 2896, 2914, 3047, 3120, 3159, 3415, 351, 3667, 381, 41, 451, 523, 547, 575, 604, 626, 627, 659, 663, 671, 70, 72, 720, 784, 797, 898, 954
[=64**]**

ceti **:** yedi
c. 1030, 1046, 1253, 1262, 1263, 1264, 1323, 133, 1348, 135, 1486, 1499, 1515, 1540, 1551, 1644, 1647, 1758, 1863, 1903, 1909, 2076, 2085, 211, 2174, 2324, 2368, 2404, 2514, 2521, 2522, 2526, 268, 276, 2773, 2816, 3041, 3121, 3187, 3215, 3219, 33, 3382, 3399, 34, 3528, 3529, 3628, 3629, 3667, 3784, 381, 3831, 3836, 3848, 42, 52, 626, 671, 74, 805, 862, 884, 899
[=64**]**

cetinçi **:** yedinci
c. 118
[=1**]**

cetir- **:** ulaştırmak, götürmek, düzenlemek
c.-e 868, 870, 1240
c.-etem 3294
c.-ip 607
c.-zin 556
[=6**]**

cetkençe **:** yeterince, yettiğince
c. 2264
[=1**]**

cetker **:** bela, felaket, tehlike
c. 2566
c.+leri 2342
[=2**]**

cetpe- **:** yetmemek
c.-en 2758
[=1**]**

cıda **:** mızrak
c. 1958, 1959, 1996, 3673, 3869
c.+la 2171, 2679
c.+nı 1754, 1802, 1877
c.+nıñ 2173
[=11**]**

cıg- **:** devirmek, peşpeşe atmak, yığmak
c.-a 1763, 1814
c.-ıp 2512, 3192, 562
[=5**]**

cıgar- **:** çıkarmak
c.-ıñ 737
[=1**]**

cıgıl- **:** yığılmak
c. 1924
c.-dı 2509
c.-gan 1980, 3056, 3058
c.-ganı 488
c.-ganına 738
c.-ıp 731
c.-za 1285
[=9**]**

cıj- **:** silmek
c.-ıp 3247, 3249
[=2**]**

cıktırt- **:** güreşte kazanmak
c.-kanı 929
c.-kanına 747
[=2**]**

cıl **:** yıl
c. 2534, 893, 994
c.+dañ 3332, 3333, 3399, 3400
c.+dık 1243, 1550, 263, 269, 2870, 2896, 2898
c.+dıñ 602, 604
c.+ga 1421, 1423, 1427, 3629, 70, 851
[=22**]**

cıl- **:** kaymak, sürünmek, hareket etmek
c.-a 2589, 2708, 3239, 2548, 2548
c.-ar 995
c.-bas 995
c.-ıp 2129, 2590, 3231, 995
c.-may 3250, 562
[=13**]**

cılan **:** yılan
c. 155, 2129, 2534, 2590, 2595, 2599, 3082, 3238, 3436, 3853
c.+ga 994
[=11**]**

cılañ **:**bkz. cılan
c. 3230
[=1**]**

cılañaş **:** çıplak
c. 1070, 1173, 2056, 2125, 2259, 2453, 2489, 2752, 2877, 2993, 3315, 3388, 3526, 734, 736, 743
[=16**]**

cılañaş uul : Özel isim

c. 1166, 1306, 1318, 1328, 1338, 1346, 1438, 1508, 1554, 1621, 1625, 1669, 1758, 1761, 1788, 1838, 1864, 1889, 1904, 1908, 1925, 2031, 2098, 2141, 2159, 2167, 2188, 2297, 2329, 2374, 2510, 2535, 2558, 2567, 2578, 2596, 2609, 2616, 266, 2660, 2709, 2723, 2832, 2842, 2924, 2949, 3022, 3039, 3163, 3184, 3215, 3233, 3240, 3274, 3319, 3380, 3410, 3414, 3425, 3451, 3463, 3485, 3512, 3540, 3548, 3566, 3597, 3600, 3634, 3710, 3725, 3731, 3744, 3805, 632, 642, 934
c.+çak 1702
c.+da 991
c.+dañ 1695, 2719, 3263
c.+dı 1146, 1322, 1687, 2282, 2326, 2365, 2446, 2448,2985, 3118, 3496, 3522, 962
c.+dıñ 1232, 2251, 2275, 958, 982
c.+ga 1638, 1701, 2516, 3111, 3718
c.+ı 748
[=106**]**

cılañaş uulçak: Cılanaş uulcuk
c. 1629
[=1**]**

cılbıraş- **:** kaymak
c.-ıp 2533 (calbırajıp)
[=1**]**

cıldır- **:** çekmek
c. 3134
c.-a 2149
c.-at 87
[=3**]**

cıldıs **:** yıldız
c. 1655, 3080, 3223, 3225, 3456, 3470, 3497, 3514, 3539, 3701, 3704, 3709, 3764, 3793, 3839, 3871, 673, 752
[=18**]**

cıldıs çookır : yıldız benekli
c. 3717, 3773, 757
[=3**]**

cılın- **:** ısınmak
c.-arıñ 1218
[=1**]**

cılıy- **:** ısınmak
c.-bas 3611
[=1**]**

cılkı **:** yılkı, at sürüsü
c. 551, 563, 753, 865
c.+dañ 674, 679
c.+ga 933
c.+lar.dı 859
c.+lu 2769, 802
[=10**]**

cılmay **:** durgun
c. 2050
[=1**]**

cılmay cılmay : durgun durgun
c. 1437
[=1**]**

cılmırt **:** eriyiş
c. 2589
[=1**]**

cıltır **:** parlayan (nesne)
c. 3001
[=1**]**

cılu **:** sıcak

c. 1219, 3126, 3158
[=3**]**

cımjak **:** yumuşak
c. 869
[=1**]**

cıñırad- **:** şıngırdatmak
c.-a 378
[=1**]**

cıñkılda- **:** cıngıldamak
c.-dı 2885
[=1**]**

cır- **:** görünmek
c.-gay 880
[=1**]**

cıra **:** hendek
c. 3503
[=1**]**

cıraka **:** arak kaynatmak için kullanılam dökme güğüm
c. 3460
[=1**]**

cırgal **:** eğlence
c.+ı 3317
c. 603, 898
c.+da 585
[=4**]**

cırs **:** bütün
c. 2153
[=1**]**

cırt- **:** parçalamak
c.-kan 2463
[=1**]**

cış **:** orman
c. 1470, 1730
c.+ka 1392
c.+ta 3621
c.+tañ 3631
tıñ 1590
[=6**]**

cıştıy **:** orman gibi
c. 2023
[=1**]**

cıt **:** koku
c.+tu 2873
[=1**]**

cıta- **:** koklamak
c.-p 3478
[=1**]**

cıtkar- **:** koklamak
c.-ıp 3224, 3471, 3476
[=3**]**

ci- **:** yemek yemek
c.-bes 160
c.-bes-tiñ 2051
c.-bey 1267, 1269, 1859
c.-di 1496, 1498, 1866, 1870, 1872, 3255, 3646
c.-dim 3733, 3734
c.-gen 2834, 2836

c.-gender 2913
c.-geni 1358
c.-gey 2132
c.-p 1125, 165, 1705, 1837
c.-yin 1125
c.-yle 1059, 1727, 1995, 1999, 2892
c.-yt 654
c.-zin 2349
[=31**]**

cidir- **:** yedirmek
c.-et 619
[=1**]**

ciilek **:** yemiş
c. 1599, 1610, 1871
[=3**]**

ciir **:** yemek için
c. 2920, 2922
[=2**]**

cilik **:** ilik
c. 1837
[=1**]**

cir **:** bkz.cer
c.+ineñ 2618
[=1**]**

cirgil **:** kahkaha
c. 1601
[=1**]**

ciy- **:** yemek
c.-le 1050
c.-tem 3598, 3599, 3599
[=4**]**

codo **:** bacak
c.+zı.na 2471
[=1**]**

cogol- **:** yok etmek
c.-tor 941
[=1**]**

cok **:** yok
c. 1009, 1210, 1211, 1212, 1441, 1494, 1495, 1547, 1548, 1584, 1586, 159, 1622, 1672, 1683, 1685, 1715, 1717, 1766, 1768, 1784, 1786, 1966, 2013, 2015, 2686, 2792, 2822, 2908, 2910, 2958, 2960, 3013, 3015, 3023, 3025, 3207, 3209, 3275, 3277, 3296, 3298, 3368, 3370, 3395, 3397, 3582, 3663, 3759, 3761, 439, 497, 499, 502, 506, 733, 735
c.+ko 1077, 1078, 1845
c.+tı 3295, 3297, 1090
c.+tıñ 1404, 1719, 1403
c.-to 3574
c.+tu 600
[=68**]**

cokto - **:** yok etmek, yardımcı fiil
c. -p 1818, 1681, 1746, 1771
c.-y 2936
[=5**]**

cokto **:** çaresiz
c. 1106, 1261, 2509
[=3**]**

coktolot- **:** yok etmek, kaybetmek
c.-ıp 2362
[=1**]**

coktot- **:** yok etmek
c.-tı 2286
[=1**]**

col **:** yol
c. 2870, 2898, 873
c.+dı 1155
c.+do 1148
c.+dor 1236, 2869
c.+dor.dı 1234
c.+go 1168
c.+ı 871
c.+ı.la 1349, 1542
c.+ı.na 1325
c.+ı.nda 1461
c.+ıla 2859
c.+ınañ 2041
[=16**]**

colıgar- **:** yakınlaşmak
c.-ıñ 1223
[=1**]**

colın **:** yolunu
c. 2054
[=1**]**

con **:** halk
c. 1393, 1450, 1595, 2070, 2577, 3551, 3896, 3900, 51, 71, 79
c.+dı 1160, 2426, 950
c.+go 29, 31, 934
c.+ın 3859
c.+ıñ 1200
c.+nıñ 1469
[=20**]**

coñ **:** nitelik, özellik, gibi
c. 3455
[=1**]**

coon **:** yaşlı
c. 787, 819
[=2**]**

corgo **:** rahvan at
c. 43, 518
c.+lor 292
c.+zı.n 3707
[=4**]**

corgolo- **:** rahvan koşturmak
c.-dı 3707
[=1**]**

corık **:** yol
c.+ka 240
[=1**]**

cort- **:** coşturmak, koşturmak
c.-pogondıy 362
c.-tı 1327
c.-up 519
[=3**]**

coygon **:** ladin
c. 3551
[=1**]**

coyu **:** yaya
c. 1144

[=1**]**

cozok **:** inanç
c. 3841
[=1**]**

cölö- **:** yaslanmak
c.-p 3358
[=1**]**

cölöy **:** bir şeye yaslanmak
c. 1912
[=1**]**

cöögön **:** ay yüzlü
c. 213, 525, 1409
[=3**]**

cööjö **:** mülkiyet, mal
c. 49
c.+löri 2906
c.+löri.n 1426
[=3**]**

cööjön **:** mal
c.+di 3272
[=1**]**

cöör **:** yürür
c. 241
[=1**]**

cöp **:** anlaşma
c.+tü 423
[=1**]**

cöpsin- **:** kabullenmek
c.-ip 1089
[=1**]**

cöptö- **:** akıl vermek, düşünmek
c.-ör 1406
[=1**]**

cud- **:** yutmak
c.-ayın 1126
[=1**]**

cuda **:** bir defada
c. 650
[=1**]**

cudruk **:** yumruk
c. 1347, 2101
c.+ı.n 920
c.+tuy 123
[=4**]**

culuk **:** ağaçtaki su
c. 3182
[=1**]**

cum **:** kapak
c.+ı.n 3200
[=1**]**

cumul- **:** yumulmak
c.-a 2659
[=1**]**

cun- **:** yıkanmak
c.-dı 1624
c.-un 1187, 3422
[=3**]**

cunun- **:** yıkanmak
c.-arda 3251
c.-bazañ 2818
c.-dı 3245
c.-gan 2838
[=4**]**

cura- **:** resim yapmak, resim gibi yapmak
c.-p 1109, 973
[=2**]**

curt **:** yurt
c. 3309, 3559
c.+ı 1016, 1019, 1242, 1483, 2053, 2844, 2904, 311, 313, 3323, 3325, 514, 940
c.+ı.n 1365, 1367, 2052, 694
c.+ı.nda 2122
c.+ıñ 3268
c.+tu 93
[=22**]**

curta- **:** yaşamak
c.-gan 2791
c.-gança 2911
c.-p 1171, 2097, 318, 44
c.-y 60
[=7**]**

curtay **:** yurtlar
c.+tan 514, 3268
[=2**]**

curuk **:** harita, tablo
c. 277, 301
[=2**]**

cut- **:** yutmak
c. 1126
c.-kanı 1360
[=2**]**

cutmalan- **:** yutkunmak
c.-ıp 919
[=1**]**

cuu **:** savaş, dövüş, çarpışma
c. 2110, 2922, 3404, 3688, 3867
c.+da 2565
c.+dı 1835
c.+ga 112, 1208
c.+la 2431
c.+lar 570, 572
c.+m 2555
c.+yla 3062
c.+zı.n 2570
[=15**]**

cuu- **:** toplamak, yönetmek
c.-dı 1087, 565
c.-gan 3266, 3322, 49
c.-p 1425, 1642, 3122, 3166, 546
[=10**]**

cuuçıl **:** savaşçı
c. 3829
[=1**]**

cuuga çaka : savaşa
c. 3677
[=1**]**

cuukta- **:** yakınlaşmak
c.-dı 69
c.-y 685
[=2**]**
cuul- **:** toplamak
c.-a 1380, 3197
c.-gılayt 1381
c.-ıp 577, 579
c.-zın 96
[=6**]**
cuula- **:** savaşa girişmek
c.-p 113, 3353, 3616, 397
[=4**]**
cuulaş- **:** darmadağın olmak
c.-arga 3823 (cuulajarga)
[=1**]**
cuulu Köl **:** Özel isim
c. 2837
[=1**]**
cuurkan **:** battaniye
c. 3158, 3123
[=2**]**
cügür- **:** koşmak, kaçmak
c.-di 1761, 1864, 2231, 3065, 3414
c.-ip 173, 1788, 1805, 2329, 2935, 3017
c.-üp 3540
[=12**]**
cügürük **:** koşucu, yüğrük
c. 590
[=1**]**
cük **:** kendine düşen
c. 484
[=1**]**
cükten al- **:** yüklenmek
c.-ıp 2778
[=1**]**
cükten- **:** yüklenmek
c. 3689
c.-gençe 1769, 1799
c.-gileyt 595
c.-ip 1882
[=5**]**
cüktengile- **:** arkasına almak
c.-gen 225
[=1**]**
cülküür **:** anahtar
c. 1029
[=1**]**
cür- **:** yaşamak, yardımcı fiil
c. 1853, 1855, 3824, 3825, 3830
c.-bes 1069, 3624, 841
c.-bey 1491, 1803, 1694, 1846, 2123, 2125, 2127, 2129, 2811, 2812, 2822, 2940, 3811, 3813
c.-di 1451, 1515, 1812, 2095, 2407, 2415, 3444, 601
c.-e 1509, 2642, 3523, 480, 755
c.-ele 1540
c.-er 155, 156, 157, 163, 165, 1740, 2494, 2496, 743
c.-eri 3341

c.-et 1618, 1620, 1851, 1888, 2003, 2425, 2427, 2441, 2442, 831
c.-ey 1100
c.-gediy 2018
c.-gelek 2002
c.-gem 2765, 2767, 3192, 3194
c.-gen 152, 2453, 2564, 3040, 3061, 596, 594, 834, 843
c.-genge 3008
c.-genim 3615
c.-gey 1368, 3898, 3900
c.-ümdi 3040
c.-ümdü 3061
c.-üp 1277, 171, 2687, 2941, 3330, 864
c.-ze 1282, 3332, 3333, 3399, 3400, 729
c.-zeñ 1300, 1302
c.-zin 1332, 1334, 2848, 974
[=97**]**

cürek **:** yürek
c.+i 1132, 3045, 3046
c.+i.n 1057, 1071, 1082, 1108, 2626, 925, 966
c.+i.ne 688

c.+iñ 1295, 1331
c.+ke 2646
c.-le 1099
c.+ti 1128
c.+tü 1204
[=17**]**

cüret- **:** yürütmek, (destanın anlatımını yürütmek)
c.-en 1268, 1270, 141, 150, 842
[=5**]**

cürü- **:** yaşamak
c. 3619
[=1**]**

cürüm **:** yaşam, hayat tarzı, tarz
c. 68
c.+dü 109
c.+i.n 1433
c.+i.ne 834
[=4**]**

cüs **:** yüz, yüzey, yüz sayısı
c. 1299, 138, 142, 1566, 1614, 1661, 1752, 1798, 1881, 1896, 1913, 1916, 1922, 2069, 2072, 2148, 2149, 2152, 2571, 2573, 2619, 2621, 3132, 3173, 3191, 3581, 3616, 3640, 37, 3854, 3882, 39, 668, 863
c.+i 441
c.+i.n 1728, 1730, 690
c.+tü 1570, 3558
[=40**]**

cüstük **:** yastık
c. 3816, 3818, 3843, 3845, 3815
[=5**]**

cüt- **:** istemek, istekli olmak
c.-ken 1880
[=1**]**

cütki- **:** istemek
c.-di 2109
c.-p 944, 945
[=3**]**

cüül- **:** aklını kaçırmak
c.-ele 1061

[=1**]**

cüülgek **:** aklını yitirmiş
c. 1068
[=1**]**

cüür **:** çeşit
c. 1659, 3133, 3580
[=3**]**

cüzün **:** yüz sayısı
c. 1590, 1608, 1610, 1659, 1869, 1871, 2068, 2070, 3133, 3580, 574, 575
[=12**]**

cüzün cüür : her çeşit, yüzlerce çeşit
c. 1602, 3193
c.+i 1600
[=3**]**

çaa **:** kağıt
ç.+zı.n 89
[=1**]**

çaal **:** bodur, genç fidan
ç. 3434, 788
[=2**]**

çaap **:** karaca yavrusu, bir yaşındaki karaca
ç. 2104
[=1**]**

çabar **:** karaca yavrusu
ç.+ı.ñda 2803
[=1**]**

çabdar **:** dört nala koşan tay
ç. 14
[=1**]**

çabış **:** kavga
ç. 1495
[=1**]**

çaç **:** saç
ç.+tarlu 99
[=1**]**

çaç- **:** saçmak, savurmak
ç.-ar 159
ç.-ıp 2587, 2717, 2724
ç.-kan 267, 2703, 2733, 2737, 2741, 2747
ç.-pay 1791, 3646
[=12**]**

çaçıl- **:** saçılmak, dağılmak
ç.-bagan 3563, 3565
ç.-basta 3569
[=3**]**

çadır **:** çadır
ç.+ım.dı 1978
[=1**]**

çagal **:** parlak, küçük
ç. 818
[=1**]**

çagıl **:** parlak
ç. 1196, 1581, 2397, 366
[=4**]**

çagıl- **:** parlamak
ç.-dı 3016
ç.-gan 46

ç.-ıpıyla-p 2028
[=3**]**

çak **:** zaman. çağ, yaş
ç. 2112, 2337, 3406, 3869
ç.+a 2990, 406, 909
ç.+ı.na 2337
ç.+ka 1208, 2690, 60, 71
ç.+ta 3887, 3888, 54
ç.+tın 2432
ç.+tıñ 3688
[=17**]**

çakı **:** at direği
ç. 1197, 1582, 1903, 2075, 3533, 3538
ç.+ga 2083, 3541, 3547
ç.+nı 1909, 3626
ç.+zı 1198, 2078, 47
ç.+zı.na 359
[=15**]**

çakpın **:** dalga, eşik, ağacın gövdesindeki kabuk katmanları
ç.-darı 1574
[=1**]**

çaktañ **:** çağdan
ç. 3534
[=1**]**

çalı- **:** aydınlatmak, ışıtmak
ç.-gan 628, 630
ç.-dı 1949
[=3**]**

çamça **:** gömlek, zar
ç. 2826
ç.+ga 2449, 3657
ç.+nı 1490, 2455
ç.+ñ.nıñ 2821
ç.+zı 1280, 1532
ç.+zı.nıñ 2667
[=9**]**

çamçalu **:** gömlekli, zarlı
ç. 2986, 709, 711, 121
[=4**]**

çana **:** kayak
ç.+lu 2687
[=1**]**

çañkır **:** Kıpçak
ç. 2571, 3252, 3792, 3794
[=4**]**

çañma **:** kementçi
ç.+lu 351
[=1**]**

çañmaçı **:** kementçi
ç.+lar 3516
[=1**]**

çap- **:** kesmek
ç.-kan 2823
ç.-tı 2260
[=2**]**

çapdar **:** bkz. çabdar
ç. 23
[=1**]**

çar **:** boğa
ç. 2133
ç.+dı 170
ç.+la 1503
[=3**]**

çarça- **:** boşanmak, kopmak, (güneş için) ortaya çıkmak
ç.-p 3242
ç.-yla 1230
[=2**]**

çat **:** adım
ç. 1905
ç.+çı 1912
[=2**]**

çayna- **:** çiğnemek
ç.-bastañ 1705
ç.-p 163, 165, 2005
[=4**]**

çaynan- **:** çiğnemek
ç.-arda 2007, 2010, 2030
[=3**]**

çaza- **:** kutsamak, kutsal olmak
ç.-p 13, 7
[=2**]**

çeber **:** koruma
ç. 167
[=1**]**

çeberlen- **:** korunmak
ç.-ip 1250
[=1**]**

çeçek **:** çiçek
ç. 1563
ç.+le 1453
ç.+tü 1462
[=3**]**

çeçen **:** isabetli, isabetli atış, yerinde söylenen hoş söz
ç. 28, 588, 592
[=3**]**

çeçil- **:** çözülmek, çözülmüş olmak
ç.-beyten 3229
[=1**]**

çeçin- **:** soyunmak
ç.-besteñ 3804
[=1**]**

çeden **:** çit
ç. 3856
ç.+di 750
[=2**]**

çedirgen **:** kıvılcım
ç. 2372, 2395
[=2**]**

çegen **:** votka
ç. 1379, 901
[=2**]**

çek **:** at direği
ç. 2343
ç.+ı 1486
[=2**]**

çelde- **:** yutmak
ç.-p 2915
[=1**]**
çelgee **:** çelgee
ç. 1834
[=1**]**
çemet **:** verem
ç. 33
[=1**]**
çemeten **:** verem, kireç, bereketli
ç.+dü 136, 35, 3530
[=3**]**
çeret **:** kireç
ç. 33
[=1**]**
çeret çemet : verem hastalığı
ç. 135, 3528
[=2**]**
çert- **:** fiske vurmak, kırmak, kertmek
ç.-ip 260
[=1**]**
çeten **:** yetmiş
ç. 3188, 3205, 3377, 3472, 3487, 3535
[=6**]**
çıbıkta- **:** çubukla vurarak
ç.+la 744
[=1**]**
çıda- **:** dayanmak, büyümek
ç.- bas 835
ç.-bay 2561
ç.-p 1274
[=3**]**
çıdaar- **:** gelişmek, büyümek
ç.-ıñ 1220
[=1**]**
çıg- **:** bkz. çık-
ç.-a 1116, 1761, 2277, 3410, 3578, 468
ç.-ala 1745, 2640
ç.-ar 3000, 3857, 697
ç.-ara 2044
ç.-arda 120, 1247, 125, 710
ç.-at 2009, 2012, 2042, 460
ç.-ıp 1045, 1509, 1541, 1885, 196, 2420, 3425, 3587, 3625, 464, 466, 73, 764, 839
[=34**]**
çıgar- **:** çıkarmak
ç.-a 2977, 3019
ç.-dı 1707, 751
ç.-ıñ 1179
ç.-ıp 1797
[=6**]**
çıgım **:** zarar, azalma
ç. 2439
[=1**]**
çık- **:** çıkmak
ç.-an 123, 2774, 3004, 3657, 2820
ç.-kan 121, 2449, 2987
ç.-palı 1853

ç.-pay 1799, 3086, 3603, 804, 883, 951
ç.-tı 670, 1246, 1329, 1553, 1805, 1907, 2248, 2283, 2285, 2676, 2872, 3089, 3091, 454, 860
ç.-tır 711
[=31**]**

çıla- **:** yorulmak, uzun zaman beklemek, gibi, eşit (benzetme edatı)
ç.-p 1589, 1697, 2590, 2944, 2531, 2532, 2534, 2591, 2592, 3238
[=10**]**

çılbır **:** dizgin
ç.+ı.ñ 2741
[=1**]**

çımalı **:** karınca
ç.+dıy 1591
[=1**]**

çın **:** doğru, gerçek
ç. 1233, 1314, 1316, 3111
ç.+ın 3706
[=5**]**

çıñda- **:** e doğru yönelmek
ç.-p 1888
[=1**]**

çıñır- **:** çığlık atmak
ç. 1402, 1697, 2265, 634, 998
ç.-ala 646
ç.-dı 2104
[=7**]**

çıpçuul **:** daha güzel
ç.+ı.nda 3000
[=1**]**

çıray **:** sima, yüz
ç.+ı 2392, 981, 3002
ç.+ı.na 3003
ç.+lu 100, 1450, 186, 708
[=8**]**

çırıştal- **:** kırışıklaşmak
ç.-gan 3003
[=1**]**

çıt **:** çıt sesi
ç. 2180, 2207, 2806
[=3**]**

çilekey **:** salya
ç.+i 1965
[=1**]**

çilep **:** gibi, eşit
ç. 2265
[=1**]**

çiri- **:** çürümek
ç.-bes 1421, 1423
[=2**]**

çirik **:** çürük
ç. 1053
[=1**]**

çirimel **:** kurumuş, çürük
ç. 1048, 1052
[=2**]**

çiy **:** ot
ç. 3466, 3468

ç.+di 3475, 3477
ç.+e 1569
[=5**]**

çiy- **:** yazmak, çizmek
ç.-gen 304
ç.-geni 310
[=2**]**

çoçı- **:** tedirgin olmak, ürkmek, korkmak
ç.-badı 3705
ç.-dı 2203
ç. -ır 1748, 3045
ç.-p 1773
[=5**]**

çoçko **:** domuz
ç. 2301, 634
[=2**]**

çog **:** parıltı
ç.+ı 2963
ç.+ına 2955
ç.+ınañ 2784, 2998
ç.+unañ 2783
[=5**]**

çogul- **:** toplanmak
ç.-dı 2542
[=1**]**

çok **:** ocak
ç.+tu 1217, 1846, 3128
[=3**]**

çolmon **:** yıldız, seher yıldızı
ç.+go 2654
[=1**]**

çololu **:** motifli
ç. 891
[=1**]**

çondo **:** kır
ç.+gı 2500
[=1**]**

çoocı **:** ürkek, tedirgin
ç.+lu 1653, 3018, 3562, 3577, 3591, 3720, 3686
[=7**]**

çookır **:** benek, benekli
ç. 1604, 1619, 3080, 3082, 3085, 3223, 3225, 3230, 3232, 3237, 3435, 3436, 3441, 3452, 3456, 3470, 3474, 3479, 3487, 3491, 3494, 3497, 3513, 3514, 3520, 3539, 3542, 3604, 3608, 3701, 3702, 3704, 3709, 3739, 3757, 3764, 3793, 3810, 3839, 3871, 673, 674, 676, 678, 679, 681, 752, 753, 784, 785, 792
[=51**]**

çoorgok **:** oluk
ç.+tu 2061
[=1**]**

çorgo **:** oluk
ç.+lu 1182, 1565
ç.+nıñ 1576
ç.+zı 1613
[=4**]**

çorgolo- **:** oluklanmak
ç.-p 1573
ç.-ptır 1455
[=2**]**

çoy **:** dökme demir
ç. 1129, 1420, 1653, 1707, 2619, 3018, 3577, 3592, 3595, 3679, 3686, 3729, 3740, 3741, 3753
ç. +ın 3680
ç.+dı 3593
[=17**]**

çöl **:** çöl
ç. 1464, 1891, 1894, 2067
ç.+diñ 1892
ç.+dö 458
ç.+dör 1439, 342
ç.+gö 457
[=9**]**

çöñür- **:** gömülmek
ç.-e 870
[=1**]**

çööçöy **:** kase, fincan, tas, çukur kap, ikram
ç. 3376, 384, 418, 508, 615
ç.+gö 3378, 417
ç.+lör.döñ 424
[=8**]**

çööçöylöş- **:** ikramlaşmak
ç.-ti 3257
[=1**]**

çörçök **:** destan
ç. 1431, 3889, 3897, 623
ç.+im.di 207
ç.+ti 11, 15
ç.+tö 2749, 2750
[=9**]**

çöy- **:** saçmak
ç.-ip 1833, 1835
[=2**]**

çöyil- **:** saçılmak, çekilmek
ç. 2883, 878
ç.-di 2295
ç.-e 2254
ç.-gen 2515
ç.-ip 1149
[=6**]**

çöyilt- **:** çektirmek
ç.-keni 337
[=1**]**

çöykö **:** yılan
ç.+zi.n 2914
[=1**]**

çöyö **:** ipekli kumaş
ç. 569
[=1**]**

çuba- **:** gitmek, birbiri ardına hareket etmek
ç.-p 3100, 3107
[=2**]**

çukçı- **:** kör etmek, oymak
ç.-p 3367
[=1**]**

çupça- **:** çıkarmak
ç. 1029
[=1**]**

çura- **:** koşmak
ç.-dı 2107
[=1**]**
çurkura- **:** cıvıldamak
ç.-dı 3102
[=1**]**
çuul **:** şanlı
ç.+u 2983
[=1**]**
çületiy **:** bkz Kan Çületiy
ç. 1858, 2120, 3057
[=3**]**
çüm **:** elbise
ç.+dü 2074, 2888
ç.+i 1431
ç.+in 224
[=4**]**
çümde- **:** süslemek
ç.-bey 3042
ç.-p 1434, 1658, 18, 5, 9, 971, 972
[=8**]**
çümdel **:** eser, yapıt
ç. 2750, 623
[=2**]**
çümdengile- **:** giymek
ç.-gen 224
[=1**]**
da **:** da, de
d. 1543, 174, 176, 2451, 2852, 2861, 3196, 3280, 3300, 3302, 3390, 3392, 3394, 3404, 3609, 729, 849
[=17**]**
de **:** de
d. 1288, 1686, 2833, 2908, 3408, 3409, 3625
[=7**]**
de- **:** demek
d.-bey 2204
d.-di 1061, 1150, 1157, 1165, 1187, 1202, 1213, 1250, 1252, 1254, 1272, 1274, 1276, 1278, 1303, 1308, 1309, 1341, 1343, 1361, 1363, 1366, 1368, 1370, 1372, 1777, 1779, 1781, 1785, 1787, 1848, 2052, 2054, 2126, 2134, 2205, 2208, 2215, 2228, 2230, 2242, 2244, 2272, 2274, 2315, 2317, 2323, 2325, 2349, 2351, 2385, 2387, 2482, 2484, 2553, 2605, 2623, 2624, 2755, 2793, 2815, 2938, 2940, 2946, 2948, 2950, 2951, 2966, 2967, 2994, 2995, 3066, 3196, 3334, 3648, 3697, 3699, 3716, 3818, 3837, 420, 421, 425, 426, 552, 554, 686, 692, 716, 959, 961, 964, 2132, 2187, 2324
d.-erde 3236
d.-gejin 1516, 1518, 992, 994
d.-gen 2851, 2853, 3270, 3272
d.-gendiy 1289, 1524, 1526, 997, 999
d.-jet 1006, 1010, 1014, 1091, 1141, 1403, 1404, 2310, 2311, 3139, 3140, 618, 729
d.-p 1016, 1019, 1114, 1117, 1134, 1167, 1173, 1226, 1287, 1304, 1319, 1320, 1336, 1409, 1505, 1520, 1522, 1529, 159, 1734, 1773, 1775, 1853, 1855, 2110, 2112, 2185, 2213, 228, 2296, 2332, 2368, 2434, 2481, 2483, 253, 2550, 2652, 2716, 2726, 2781, 2806, 2809, 3119, 3144, 3146, 3211, 3213, 3241, 3262, 3596, 3814, 3886, 410, 463, 465, 482, 506, 509, 517, 641, 704, 83
d.-şti 1093, 3029, 3030, 502, 602, 604
d.+ydi.ñ 2758
d.-yle 1125, 1126, 2085, 2383
d.-yt 1074, 1075, 1259, 1283, 1285, 1311, 1313, 1315, 1317, 1357, 1358, 1359, 1360,

1680, 1688, 1691, 1692, 1693, 2537, 2538,1694, 1819, 1820, 1849, 1851, 2118, 2181, 2243, 2245, 2290, 2367, 2555, 2827, 2932, 2934, 3073, 3075, 3077, 3079, 3124, 3125, 3299, 3301, 3303, 3312, 3314, 3316, 3318, 3345, 3347, 3401, 422, 423, 556, 558, 696, 697, 699, 702, 703
d.-yziñ 1304, 1336
d.-yt 2486 (diyt)
d.-ze 1528, 1530, 1536, 640
[=264**]**

deş- **:** söyleşmek
d.-ele 2575
d.-et 1005, 2309, 406, 411
d.-ken 3640, 896, 898
[=8**]**

do **:** de / da
d. 1267, 1269
[=2**]**

dö **:** de / da
d. 1273, 3282
[=2**]**

döön **:** gösterme
d. 1531, 2640, 3177, 3179, 3465, 3467
[=6**]**

e- **:** ek fiil
e.-di 1165, 1260, 1343, 1850, 2128, 2179, 2242, 2486, 2515, 2600, 2614, 2701, 2786, 2793, 2946, 3543, 3893, 641, 842, 891
e.-di-m 1842, 1844, 1853, 1855, 1857
e.-dide-yt 2488
e.-dim 1163, 1341, 1990, 1991, 1995, 1999, 2763, 2948, 3546
e.-mes 1249, 3031, 3033, 3067, 3818, 3897, 3899, 461, 506, 525, 704
e.-mey 3067, 3716, 698
[=49**]**

eb **:** ev
e.+i 1152
e.+i.n 1386
[=2**]**

ebeş **:** az **(**ebeş - ubaş: azıcık)
e. 3446
[=1**]**

ebir- **:** çevirmek
e.-e 3097, 3548
[=2**]**

ece **:** teyze, abla
e. 3865
e.+zi 3883
[=2**]**

ecil **:** eş
e. 3028
[=1**]**

ecil kocıl **:** eş dost
e. 454
[=1**]**

ed **:** et
e.+i 1231, 2317, 2472, 2706, 3581
e.+i.le 1794
e.+i.n 1709, 1795, 2467, 2584, 2913, 3024, 3026, 3132
e.+i.ne 1994, 1998
e.+i.ñ 3021
e.+iñ 2821

[=18**]**

ed- **:** etmek yardımcı fiili
e.-edim 93
e.-ele 1417
e.-er 2910
e.-et 2236, 2237, 3666
e.-ibis 414
e.-ip 1067, 1069, 1421, 1423, 167, 1857, 1879, 1917, 2177, 2371, 2372, 2589, 264, 2952, 3705, 486, 488
e.-is 2722
[=25**]**

edek **:** etek
e.+i 3529 (edegi)
e.+i.nde 34
e.+i.niñ 1967
[=3**]**

eder **:** guguk
e. 2884
[=1**]**

edi **:** ek fiilin geçmiş zaman çekimi
e. 1252, 2470
[=2**]**

edil koñıl **:** kahkahalı
e. 30
[=1**]**

ediski **:** düdükten çıkma
e.+diy 1294
[=1**]**

edü **:** gövde
e. 1311
[=1**]**

ee **:** sahip
e.+li 2223
e.+lü 1265
e.+zi 1770, 2771, 2773, 828
e.+zi.n 1948
[=7**]**

eeçit- **:** peşinden götürmek
e.-ken 1619
[=1**]**

eeçiy **:** sonra, bundan sonra
e. 2314, 2316, 806, 854
[=4**]**

eek **:** çene
e. 2390, 2396
[=2**]**

eel- **:** eğilmek
e.-gen 3177, 3179
[=2**]**

eele- **:** sahip olmak
e.-gen 2097
e.-ptir 1595
[=2**]**

een **:** geniş
e. 1022, 1396, 1398, 1550, 457, 663
[=6**]**

eer **:** eyer

e. 1293, 1356, 1942, 232, 2727, 3226, 3437, 3700, 3758, 3767, 3770
e.+ge 3762
e.+i 3442
e.+i.n 2737, 3440
e.+lü 3796, 780, 792
[=18**]**
eer üygen **:** eyer dizgin
e.+i 279
[=1**]**
eerte- **:** eyerlemek
e.-p 3221
[=1**]**
ejik **:** eşik
e. 1045, 1885, 2277, 455, 73
e.+i 1633
e.+i.n 2087
e.+i.nde 1299, 1902
e.+i.ne 2202
e.+inde 2908
e.+ke 1745
e.+te 469
e.+ti 2160, 2901, 375
e.+tin 471
e.+tü 3789
[=17**]**
ejin- **:** yıkanmak, suya girmek, yüzmek
e.-erde 3253
e.-ip 1626
[=2**]**
ekçe- **:** sallamak, hafifçe sarsmak
e. y 2363
[=1**]**
ekçel- **:** sallanmak
e.-ip 1477
[=1**]**
eke **:** kız çocuğu
e.+ler 228
e.+ler.de 1817
[=2**]**
ekel- **:** alıp getirmek
e. 3141, 3152, 3865, 611, 1738, 1742, 1744, 1747
e.-di 1769, 3144
e.-diler 529
e.-er 3609
e.-et 587
e.-gen 2786
e.-ger 965, 967
e.-ip 1326, 1740, 2933, 3594, 563
e.-tir 358
e.-ze 80
[=23**]**
ekeleten **:** küçüklükten
e.- 218
[=1**]**
ekemel **:** sim kumaş
e.+dü 3147
[=1**]**
eki **:** iki

e. 1098, 120, 122, 124, 1251, 126, 1280, 129, 1476, 1484, 1490, 1532, 1672, 1683, 1721, 1723, 1796, 1893, 1918, 1920, 1943, 1981, 1983, 2089, 2099, 2101, 2170, 2193, 2228, 2230, 2256, 2276, 2316, 2318, 2381, 2382, 2396, 2629, 2667, 2671, 2674, 2691, 2691, 27, 2753, 2754, 2788, 2789, 2792, 2820, 2830, 2831, 2918, 2953, 2962, 2963, 2968, 2986, 2991, 2997, 3007, 3011, 3027, 3181, 3228, 3333, 3439, 3448, 3651, 3715, 3807, 3808, 711, 781, 795, 797, 856, 983, 985
e.+nçi 682
[=80**]**

ekinçi **:** ikinci
e. 302, 3413
e.+zi.n 2206
[=3**]**

ekü **:** ikisi
e. 2909
e.+deñ 2909
e.+ge 3044
[=3**]**

el **:** halk, boy, el
e. 3101, 338
e.+deñ 2229, 1036
e.+ge 29
e.+ge+con.go 2437
[=6**]**

elbek **:** geniş
e. 458
[=1**]**

elbeñ calbañ **:** dayanıklı
e. 1321
[=1**]**

elbire- **:** sallamak
e.-gen 3174
[=1**]**

elbirej- **:** sallanmak
e.-et 3178
[=1**]**

elbiret- **:** sallandırmak
e.-ken 2887
[=1**]**

eldeñ **:** halktan
e. 1104
[=1**]**

elebege diy **:** dayanıklı
[=2**]**

elek **:** alay
e.+ke 2785
[=1**]**

elen **:** iki
e. 2690, 2990
[=2**]**

elen çak **:** iki nesil
e.+ka 280
[=1**]**

eles **:** silüet
e. 1022, 3776
[=2**]**

elezin koo **:** kıvrak bir türkü
e. 1476

[=1]
elig : el
e.+i 3794
[=1]
em : ilaç, çare
e. 1736, 1947, 1963, 2031, 2330, 25, 2558, 2949, 3163, 3469, 3752, 3756
e.+le 1477, 2970, 2972
e.+tir 2907
[=16]
em- : emmek
e.-dige 1038
e.-dik 27
e.-eyim 3079
e.-gen 1008, 1035, 1101
e.-tir 141, 150, 277, 278, 301, 304, 305, 3583, 3607, 3789, 3801, 394, 396, 398, 400, 483, 487, 489, 708, 709
[=26]
emçek : meme
e. 1008, 1035, 1101
[=3]
emde- : iyileşmek
e.-y 2973
[=1]
emdi : şimdi
e. 1251, 1253, 1385, 1895, 1925, 1927, 2110, 2111, 2112, 2210, 2299, 2616, 2842, 2954, 2956, 2988, 2993, 2995, 2999, 3001, 3011, 3113, 3115, 3264, 3265, 3326, 3515, 3732, 3885, 3888, 804, 957
[=32]
emeen : saygı değer kadın, yaşlı kadın
e. 2994, 2994, 2994, 2996
[=4]
emegen : bkz. emeen
e. 1746
e.+i 1675, 1698
[=3]
emen : bkz. emeen
e. 1707
[=1]
emeş : az
e. 1949, 2185
[=2]
emeş ubaş : azıcık
e. 456
[=1]
emey : gerçekte, ne de olsa
e. 1075, 1076, 1217, 1219, 2495, 2497, 2554, 2705, 2708, 3318
e.-im 3077
[=11]
emil : ceviz
e. 2886
[=1]
emtir : imiş
e. 1237, 1239, 1296, 1298, 1463, 1469, 1565, 1567, 1605, 1607, 1609, 1611, 1641, 1658, 1660, 1692, 1899, 1901, 1967, 1970, 1977, 2014, 2016, 2026, 2905, 2986, 2988, 3227, 3229, 3462
e.-iñ 2243
[=31]

ençi **:** miras
e. 528
e.+ge 3887
e.+lü 1535
[=3**]**

ençü **:** iç
e. 1334
[=1**]**

ene **:** ana, anne
e. 1482, 1975
e.+den 2449
e.+deñ 125, 1534, 2820, 2987, 3657
e.+m 1171, 2792, 3325
e.+m.niñ 2766
e.+me 2782
e.+ñ 3620, 3630
e.+ñ.niñ 1203
e.+ñey.diñ 2205
e.+zi 1360
e.+zi.neñ 2891, 710, 120
[=21**]**

ene töröl **:** anavatan
e. 2890
[=1**]**

eneñeyiñ **:** anası
e.+niñ 2351, 2244
[=2**]**

eñ **:** en, önünde
e. 1369, 3545, 881
[=3**]**

eñçey- **:** eğilmek
e.-ip 1897, 2996
[=2**]**

eñil- **:** eğilmek
e.-ip 778
[=1**]**

eñir **:** akşam
e. 238, 3012
[=2**]**

eñiy **:** eğerek
e. 1596
[=1**]**

ep **:** uygun, iyi
e.+tü 229
[=1**]**

epte- **:** yakalamak
e.-p 25, 3, 733
[=3**]**

epten- **:** yakalanmak
e.-ip 1266
[=1**]**

eptü **:** uygun, iyi
e. 3147, 3658
[=2**]**

er **:** er, koca, yiğit
e. 1037, 1359, 1947, 1963, 2430, 2496, 250, 2689, 2982, 2992, 585, 980
e.+deñ 1037, 3112, 374

e.+i.n 1355, 2391
e.-le 3221
e.+lü 2224
[=19**]**

ercine **:** kıymetli
e. 1568, 2988, 3436, 3438, 3470, 3773
[=6**]**

ere- **:** direnmek, ısrar etmek
e.-p 3053
[=1**]**

eremji- **:** alıştırmak
e.-gen 2245, 980
[=2**]**

ergek **:** parmak, başparmak
e. 1683
e.+çe.deñ 2467
e.+i 2978, 2980
e.+i.n 1723, 2316, 2386, 2478, 2665, 2670, 2672, 2789, 2971, 3808
e.+i.ne 2584, 3772
e.+ile 2796
e.+im 3364
e.+in 2855, 3366

e.-teerge 2797
e.+ter.di 2636
e.-terin 2969
e.+tiñ 3053
[=24**]**

ergekçe **:** erkek gibi
e.+deñ 2706
[=1**]**

erjine **:** kıymetli
e. 3556
[=1**]**

erke **:** nazlı
e. 2766, 2891
e.+m 3030, 3034
e.+zi.neñ 2962
[=5**]**

erkede **:** nazlı
e. 3008
[=1**]**

erkeled- **:** okşamak
e.-et 1690, 689
e.-ip 1281
[=3**]**

erlen **:** karaca
e. 2982
[=1**]**

erlik **:** Yer altı aleminin hükümdarı
e. 1313, 1363, 1370, 2624, 3083
[=5**]**

erlik biy **:** Özel İsim
e.+deñ 3072
e.+diñ 2124
[=2**]**

ermek **:** hal hatır
e. 1695

[=1]

ermekten- : konuşmak
e.-bes 982
e.-di 2241, 3480
e.-gen 182
[=4]

ermen : meşe
e. 28
[=1]

ermen çeçen : hoş meşe
e. 26
[=1]

erte : erken
e. 3887
e.+zi.neñ 3007
e.+zineñ 2918
[=3]

erten : ertesi gün
e. 237, 2920
[=2]

erteş tuu : Özel isim, yer ismi
e. 2738
[=1]

erü : yiğit
e. 981
[=1]

eskir- : yıpranmak
e.-gen 3325
[=1]

eş : eş
e. 1787
e.+i.niñ 2229
[=2]

eş- : çekmek
e.-ip 3450 (ejip)
[=1]

et : et
e. 1248, 1252, 1490, 1532, 162, 164, 1866, 1993, 1997, 2125, 2449, 2455, 2519, 2668, 2678, 2863, 2920, 3217, 3657, 564, 734
e.+le 2431
e.+ti 1833
e.+ti+cuu.nı 1797
[=24]

et cılañaş : çıplak vücut
e. 157
[=1]

et- : etmek yardımcı fiili
e.-ken 1023, 1022, 1658, 21, 2162, 2989, 3, 3043, 3637, 3639, 3643, 460, 462, 9
e.-ken-i 2153, 2155, 2806
e.-keni 2180, 2207
e.-pedi 1513
e.-pey 2294
e.-ti 1634, 1636, 3775, 3776, 3777, 664
[=28]

etire : bir şekilde
e. 1131, 2161, 2926, 3239, 386
[=5]

eze **:** ana, anne
e.+ñ 1285
[=1**]**

ezen **:** esen, sağlıklı
e. 1213, 2919, 3333, 3399, 1284
[=5**]**

ezendeş- **:** selamlaşmak
e.-er 179 (ezendejer)
e.-ti 446, 644, 646, 648
[=5**]**

ezin **:** esinti
e. 3832
[=1**]**

ezin cıbar **:** esinti hışırtı
e. 1974
[=1**]**

ezirt- **:** körkütük sarhoş etmek
e.-ele 825
[=1**]**

giy- **:** giymek
g.-er 3145
[=1**]**

ılga- **:** başlamak
ı.-bay 239
[=1**]**

ıltañ **:** taban
ı.+du 3679
[=1**]**

ıra- **:** uzaklaşmak
ı.-dılar 247
[=1**]**

ırak **:** uzak
ı. 1692
[=1**]**

ırgay **:** hanımeli
ı. 3088
[=1**]**

ırıs **:** mutluluk
ı.+tu 618
[=1**]**

ıy **:** ağlama, inleme
ı. 459
[=1**]**

ıyık **:** nehrin dağın ovanın ruhu
ı. 3531, 36, 3876, 3881, 841
ı.+ı.nda 3430
ı.+ka 3624
ı.+tañ 1458
ı.+tıñ 34, 3529
ı.+tu 766
[=11**]**

ıyık bajı **:** Özel isim, yer ismi
ı. 2698
[=1**]**

ıyla- **:** ağlamak
ı.-bagay 323
[=1**]**

iç **:** iç
i.+i 1635, 1639, 1641, 1792
i.+i.n 1682, 971
i.+i.nde 2496, 2821, 3723, 3741
i.+in 2903, 510
i.+ineñ 923
i.+ke 3143, 3671
i.+keri 1685
[=16**]**

iç- **:** içmek
i.-ele 1051, 1060, 2894
i.-et 656
i.-etem 83
i.-ip 1275, 323, 924
i.-ke 3655
i.-ken 3641
i.-key 1056
i.-ti 1122, 1123, 1868
[=14**]**

içee **:** bkz. içege
i.+zi 2588
[=1**]**

içege **:** bağırsak
i.+m.di 2606
i.+ni 2620
[=2**]**

ikili topşuur : iki telli saz
i. 183
[=1**]**

il- **:** takmak, asmak
i.-ip 1664, 2926
[=2**]**

ilgen **:** takılmış
i. 1660
[=1**]**

ilmek **:** kanca, askı
i. 1658
i.+ke 1660
[=2**]**

irik **:** erkek, koç
i. 1727, 617
i.+ineñ 554
i.+tiñ 3132, 3581
[=5**]**

irkek **:** erkek
i. 3145, 3148, 3468, 3477, 3670
[=5**]**

iste- **:** izlemek, izinden gitmek
i.-p 2033
[=1**]**

isteş **:** gizlice izleyerek
i. 2056
[=1**]**

iş **:** iş
i.+i.ne 151
i.+teri 2867
[=2**]**

işte- **:** çalışmak

i.-p 152
[=1**]**
işten- **:** kendisi için çalışmak
i.-di 905
i.-er 3618
i.-gen.niñ 151
[=3**]**
iy- **:** göndermek, yollamak, yardımcı fiil
i. 2555, 3767, 3768
i.-bey 2710
i.-di 1031, 1033, 1131, 1347, 1353, 1354, 1379, 1414, 1775, 2100, 2102, 2121, 2137, 2138, 2178, 2232, 2233, 2246, 2270, 2375, 2378, 2908, 3198, 3200, 3241, 3453, 3454, 3656, 3672, 3676, 3689, 3757, 3857, 424, 984
i.-er 1205, 1206
i.-et 583
i.-gediy 924
i.-gen 1472, 1882, 2128, 2717, 2724, 3293
i.-ger 2131, 2133
i.-tir 1563
i.-ze 1747
i.+ze.ñ 2606, 2606
[=54**]**
iyde **:** kuvvet, güç
i. 1923, 2483, 2608, 2613, 2411, 2557, 3192, 502
i.+en 2608
i.+li.niñ 2053
i.+me 2613
i.+ne 2557
i.+zi.ne 2483
[=13**]**
iyin **:** omuz
i.+dü 2024
[=1**]**
iyne **:** iğne
i. 2808
i.+le 2214
[=2**]**
iynek **:** inek
i. 149, 1586, 195, 2675
i.+im 1777
i.+in 1766
i.+ti 1763, 1774
i.+tiñ 1794
[=9**]**
iyni **:** küçük, küçük kardeş
i.+zi 106
[=1**]**
iynibis **:** küçük kardeşimiz
i.+ti 1104
[=1**]**
iyt **:** it, köpek
i. 148, 1492, 194, 2051, 2106, 2130, 2143
i.+le 1502
i.-teri 594
i.+ti 172
[=10**]**
iz **:** iz
i.+i 1442, 1569, 3557

i.+ineñ 874
[=4**]**

izü **:** sıcak
i. 2714, 2970, 3573, 3585, 3586, 3593, 3598, 3733, 3734, 3749, 3851
[=11**]**

ja **:** ateş
j.+lar.ın 2136
[=1**]**

jara- **:** yaramak
j.-bas 934
[=1**]**

jer **:** yer
j.+diñ 2733
[=1**]**

kaalgalu **:** iki parçalı (kanatlı) ağaç kapı
k.+ 2087, 2160, 375
[=3**]**

kaan **:** Kağan
k. 1051, 1096, 1139, 1156, 1400, 1410, 1410, 1722, 1856, 2088, 2120, 2226, 2280, 2305, 2307, 2476, 311, 3151, 3625, 3823, 505, 555, 910, 935, 936, 947, 952, 976
k.+dar 2435, 466, 531, 533
k.+dar.dıñ 2857
k.+dı 956
k.+ga 1137, 1301, 653
k.+ı 1403, 189, 191, 2114, 3047, 720, 722
k.+nañ 1425, 241, 936
k.+nıñ 1016, 1068, 1271, 1273, 1483, 1504, 217, 2844, 3508, 3544, 3813, 3847, 489, 700, 742, 940
[=63**]**

kaaş **:** kayış
k.+tañ 1356, 3767
[=2**]**

kaazı **:** kuyruk yağı
k. 2547
k.+zı 2529
k.+zı.n 619
[=3**]**

kaazı karta : kavrulmuş kuyruk yağı
k. 654
[=1**]**

kabak **:** kaş
k.+tu 101
[=1**]**

kabay **:** beşik, kundak
k. 140, 1417
k.+da 200, 257
k.+la 969
[=5**]**

kabaydadıy : beşik gibi
k. 2876
[=1**]**

kabayla- **:** kundakla
k.-yla 969
[=1**]**

kabır- **:** gütmek, çayırda yaymak
k.-a 169, 2354, 3703
k.-gan 1448
[=4**]**

kabırga **:** yan, böğür, kaburga
k. 1729
k.+zı.n 2582
k.+zı.nıñ 127
[=3**]**

kaca- **:** kaçmak
k.-p 2334, 2506
[=2**]**

kaç- **:** kaçmak
k.-a 3633
[=1**]**

kaçan **:** ne zaman
k. 2854, 3196, 3300, 3609
[=4**]**

kaçar **:** göz
k.+ı.na 1229, 3010
k.+lu 187
[=3**]**

kada **:** sert
k. 61
[=1**]**

kada- **:** kuşanmak, çakmak, yüklenmek
k.-gajın 3673
k.-p 1999, 2187, 2215, 2809
[=5**]**

kada- **:** yüklemek
k.-arıñda 2802
[=1**]**

kaday- **:** çakmak
k. 2172, 2682
[=2**]**

kagıl- **:** dökülmek
k.-ıp 915
[=1**]**

kajay- **:** ağarmak
k.-gan 63
k.-ydı 912
[=2**]**

kajı **:** hangi
k. 1504, 586, 588
k.+zı 106, 107, 2434
[=6**]**

kajıgı **:** hangi
k.+n 80, 81
[=2**]**

kajık **:** aşık kemiği
k.+ka 868
[=1**]**

kak **:** kuru
k. 1230, 2025, 2354, 2504, 2657
[=5**]**

kakay **:** yaban domuzu, domuz
k. 1697
[=1**]**

kaktır- **:** kakmak, vurmak, çakmak
k.-dı 3311, 3566
k.-ıp 832

[=3]

kal- **:** kalmak, yardımcı fiil
k.-ar 3403, 3405, 3828, 3833
k.-bas 1859
k.-bay 1092, 1274, 2371, 3316
k.-bazım 2858
k.-dı 1140, 1345, 1396, 1398, 1399, 1440, 1442, 1508, 1545, 1726, 1921, 1924, 2156, 2218,
2643, 2645, 2646, 2689, 2690, 2692, 2694, 2749, 2750, 3511, 3525, 772, 778, 793, 864, 873, 893, 897, 899
k.-dı-ñ 2648
k.-dım 895
k.-gan 1897, 3583, 3876, 3881, 1038, 1148
k.-gay 318
k.-ıyt 3805
k.-tır 1684, 2942, 2944, 3446, 3447, 3553, 3555, 3851, 3852
k.-zın 2713, 2714, 2716, 976
[=66]

kalak **:** ah, lanetli, lanet olası
k. 2204, 3029
[=2]

kalap **:** vahşi, yabani
k. 1966
k.+tu 176
[=2]

kalbak **:** kaşık
k. 1713, 1997
k.+ıla 2586
k.+ça.dan 2468
[=4]

kalbakça **:** kaşık gibi
k.+dañ 2703
[=1]

kalcıg- **:** tutulmak
k.-ıp 917
[=1]

kalcu **:** kudurmuş, kızgın, kudurgun
k. 168, 933
k.+nı 176
[=3]

kalcuur- **:** kudurmak
k.-gan 76
[=1]

kalık **:** halk
k. 2096, 2433, 2602, 2841, 3062, 31, 3524, 935
k.+ı 110
k.+ka 88
k.+ta 3103
[=11]

kalık con **:** halk, millet
k. 1017
[=1]

kalın **:** orman
k. 2426, 2433
[=2]

kalıñ **:** orman, kalın, derin, cok
k. 1160, 2160, 2602, 2784, 612, 950
[=6]

kalıra- **:** uğultu çıkarmak
k.-ganı 465
[=1**]**
kalırad- **:** uğultu çıkarmak
k.-a 376
[=1**]**
kalırt **:** uğultu
k. 2161, 2910, 2931, 460, 488
[=5**]**
kalırt mılırt : tın tın
k. 1679
[=1**]**
kaltar **:** bir tür at donu, esmer ten
k. 363
[=1**]**
kamçı **:** kamçı
k. 3459, 3853
k.+zı.n 2729
[=3**]**
kamçı tayga: Özel isim, yer ismi
k. 2730
[=1**]**
kamdu **:** su samuru
k. 3148, 3683
k.+ların 3151
[=3**]**
kamık **:** kara yılan
k. 2465
[=1**]**
kamıl- **:** yayılmak
k.-dı 2373
[=1**]**
kamıs- **:** yakmak
k. 3131
[=1**]**
kan **:** kan
k. 1051, 1056, 1858, 2028, 2120, 2175, 2199, 2723, 3009, 3055, 3057
k.+dı 1049, 1123
k.+du 1054, 1080, 1097, 1883, 2150, 2432, 3057, 408
k.+ga 1083
k.+ı 1231, 1791, 2200, 2428, 2452, 2703
k.+ı.n 1018, 1055, 1107, 1121, 1275, 1990, 2238, 2468, 2586, 923
k.+ı.na 3009
k.+ıbıs.tı 1014
k.+ım 90
k.+ın 3053
k.+ın.dıy 3350
k.+ınan 2430
k.+ıñ 2317
[=45**]**
kan ceeren : Özel isim at ismi
k. 1976, 2721, 2768
k.+niñ 1970, 2775
[=5**]**
kan çületiy : Özel isim
k. 1856, 2082, 2158, 2164, 2168, 2177, 2191, 2203, 2220, 2231, 2270, 2282, 2304, 2312, 2346, 2440, 2457, 2466, 2469, 2474, 2508, 2525, 2528, 2552, 2601, 2604, 2610, 2655, 2669, 2702, 2756, 2776, 2801, 2807, 3353, 3363, 3385, 3715

k.+di 2499, 2502
k.+din 2680
k.+diñ 2751
[=42**]**

kanadındıy : kanadı gibi
k. 858
[=1**]**

kanat **:** kanat
k. 129
k.+ı 487
k.+tarı 128
k.+tu 2768, 3223, 3461, 858
[=7**]**

kanay **:** nasıl
k. 1004, 1038, 1734, 737, 831
[=5**]**

kanayıp **:** böyle, bu şekilde, böyle nasıl, nasıl
k. 111, 1614, 1616, 1720, 2611, 2614, 3573
[=7**]**

kanaydayın : anlatayın, bir biçimle anlatayım (nasıl anlatayım)
k. 3732
[=1**]**

kanaydar :ne yapar
k. 1385, 1405, 490
k.+ın 312
[=4**]**

kanaydatan : nasıl
k. 2722
[=1**]**

kanayıp **:** nasıl
k. 1010
[=1**]**

kanayt- **:** durmak, yardımcı fiil
k.-tı 2172, 2294, 2720, 3086, 3469, 3603, 3687, 3756, 806, 955
[=10 **]**

kanaytkan : durmak, yardımcı fiil
k. 1819, 745
[=2**]**

kancala- **:** kolonla bağlamak
k.-dı 3703
[=1**]**

kança **:** kaç, ne kadar, epey
k. 1425, 1427, 2451, 3202, 3338, 3339, 3504, 3688, 60, 613
[=10**]**

Kan Çületiy : Özel isim
k. 2144
[=1**]**

kandıy **:** nasıl, ne gibi, ne, hangi
k. 1537, 1722, 1724, 174, 176, 2001, 2003, 2053, 217, 2185, 219, 2213, 2560, 2566, 2600, 3336, 3337, 695, 848, 849
[=20**]**

kandu **:** kanlı
k. 1133
[=1**]**

kanırkag **:** damak
k.+ı 921
[=1**]**

kañıl- **:** havlamak, bağırmak
k.-da-p 2642
[=1**]**
kañırt- **:** çınlamak
k. 2237
[=1**]**
kañza **:** çubuk, pipo
k.+zı.ñ 2731
[=1**]**
Kañza Tayga : Özel isim, yer ismi
k. 2732
[=1**]**
kap **:** tam, isabet
k. 3654
k.+kı 2355
[=2**]**
kap- **:** kapmak
k.-kan 2464
k.-kan+kap-kan 2402
k.-tır-dı 2353
[=3**]**
kapsal **:** gibi
k. 2465
[=1**]**
kapsalga **:** den daha parlak
k. 282, 3668, 345
k.+zı 3669
[=4**]**
kapşay **:** süratli, çabuk, hızlı
k. 1169, 1505, 3521
[=3**]**
kaptal **:** böğür
k.+ga 1940, 1942, 1964, 872
[=4**]**
kaptır- **:** kaptırmak
k.-ala 2569, 2618
[=2**]**
kar **:** kar
k. 1940, 1964
k.+dın 1792
[=3**]**
kara **:** kara
k. 101, 110, 1129, 1148, 1149, 1155, 1168, 1180, 1228, 1325, 1349, 140, 1401, 1542, 1562, 1808, 1813, 1854, 1893, 1918, 1920, 1981, 1996, 1998, 2026, 2027, 2040, 2042, 2061, 2064, 2065, 2087, 2103, 2142, 230, 2366, 2370, 2394, 2423, 2503, 259, 2602, 261, 2610, 2630, 2632, 2658, 2680, 2681, 2696, 2704, 2757, 276, 2859, 292, 3002, 3063, 3089, 3101, 3103, 3157, 3230, 3238, 3350, 3352, 3386, 3513, 3594, 361, 363, 3680, 3681, 3683, 3684, 3702, 375, 51, 611, 62, 784, 856, 861, 873, 876, 878, 882, 914, 98, 99
[=89**]**
kara büdür : sempatik esmer
k. 100
[=1**]**
kara çookır : kara benekli
k. 760
[=1**]**
kara kula : Kara kula özel isim (kula renginde yabani bir kuş)

k.+dıy 2233
[=1**]**

kara- **:** bakmak
k.-p 1806
[=1**]**

karagay **:** köknar, çam, katran gibi ağaçlar
k. 1418
[=1**]**

karamda- **:** kıskanmak, imrenmek
k.-bay 3152
[=1**]**

karan **:** yaşlı
k. 1048
[=1**]**

karar- **:** kararmak
k.-dı 916
[=1**]**

karçıy terçiy : çapraz
k. 3689
[=1**]**

kard **:** karın
k.+ın 922
[=1**]**

karga **:** lanet
k.+yla 2717
[=1**]**

karga- **:** lanet okumak
k.-p 1389
[=1**]**

kargan **:** yaşlı
k. 1087, 1671, 1784, 3027
k.+dar 2911, 2919
[=6**]**

karganadıy : akasya gibi
k. 3090, 50
[=2**]**

karganak **:** yaşlı iki kadın
k.+ka 1796
[=1**]**

kargandar : yaşlılar
k.+ga 1737
[=1**]**

karı **:** yaşlılık, dirsek
k. 913
k.+zın 2099
k.+zına 2473
[=3**]**

karı- **:** yaşlanmak, kapatmak
k.-gat 926, 3693
[=2**]**

karıktır- **:** kapatmak
k.-gan 1962
[=1**]**

karın **:** karın, tulum
k. 2555, 2565, 2570, 2754, 2830, 3422
k.+da 1007, 1034
k.+ga 1100

[=9]

karındaş : kardeş
k.+ı 1203 (karındajı)
k.+ınıñ 1086
k.+tı 1036
[=3]

karış : karış, avuç, pazu
k. 1127, 3157
k.+ı.na 2403, 2464
[=4]

karman : cep
k. 126
k.+ga 2668, 2678, 2863
k.+ı.n 1244
k.+ı.na 1248, 3746
k.+ı.nda 1534, 2987
k.+ınañ 1028, 2519
[=11]

kars : sıkı (kars etire: sıkıca, sağlam bir şekilde)
k. 1131
[=1]

karsılda : kahkahalar
k.+da 32
[=1]

karu : öz, değerli
k. 1335
[=1]

kas : kaz
k.+ka 1696
k.+tıñ 128
k.+tıy 665
[=3]

kastak : temren, okun demir ucu
k. 1808, 1883, 2150, 3743, 3752, 3747
k.+la 667
k.+tı 3744
[=8]

kaşka : parlak, sağlam
k. 2764, 3351
[=2]

kat : kat, sıra
k. 120, 1280, 1419, 1490, 1532, 1645, 1647, 2458, 2460, 2667, 2820, 2986, 3120, 3121, 3679, 711
[=16]

kat- : bükmek, sertleşmek
k.-ap 1073, 3753, 3825, 1326, 1515, 2451, 2825, 2860, 3826, 3831, 3836
k.-pagan 1102
[=12]

katan : sağlam, kocaman
k. 61
[=1]

katay : birlikte, yan yana, yanında
k. 1756, 1809, 1814, 3687, 3854, 2217, 656, 3770
[=8]

katkalak : bükük, sertleşmiş
k. 2118, 1693, 2480, 702
[=4]

katkı **:** kahkaha
k. 454, 459, 30, 32
[=4]

katkır- **:** kahkahayla gülmek
k. 2552, 2576, 2601
k.-dı 494
[=4]

katkırış- **:** gülüşmek
k.-at 3028 (katkırıjat)
[=1]

katu **:** sert
k. 2029, 310, 311, 64, 867
k.+zı 1403
[=6]

katu katu **:** semsert
k. 3502
[=1]

kay **:** nere, nereden
k. 1268, 1270, 1386, 1980, 2749, 2750
[=6]

kaya **:** geri dönüp
k. 1543
[=1]

kayçı **:** mızrak, makas
k. 2186, 2808, 3448
[=3]

kayda **:** nerede
k. 1002, 1360, 1777, 1779, 2228, 2941, 3345, 1358, 1518, 1524, 2311, 2699, 2758, 2840, 3139, 3264, 3394, 3568, 3570
[=19]

kaydaar **:** nereye
k. 1063
[=1]

kaydañ **:** nereden
k. 3024, 3026, 3302, 3314, 1159, 1516, 1688, 1716, 1718, 1849, 1851, 2310, 3038, 3140, 3390, 3392, 2852
[=17]

kaydar **:** ne olacak, ne yapar
k. 729, 2945, 2947
k.+ım 2712
[=4]

kaydat **:** keşke
k. 1162, 1164, 1841, 1843, 1340
[=5]

kayıñ **:** kayın ağacı
k. 1417, 3129, 3173, 3176, 3183, 3185, 3201, 3882
k.-dı 3195
k.+ga 1474
k.+nıñ 6
[=11]

kayırçak **:** sandık
k. 3587, 3592, 3601, 3649, 3730
k.+ım 3595
k.+ka 1130
k.+la 3755
k.+tı 3588, 3721, 3729, 3740, 3753
k.+tıñ 3741

[=14]

kayıt- **:** gitmek
k.-tı 3515
[=1]

kayka- **:** şaşırmak, hayretler içinde olmak
k.-dı 2308, 2343
k.-p 1140, 1382, 1545, 1726, 1771, 1829, 2115, 2281, 2306, 2433, 2546, 2551, 2577, 2684, 274, 2984, 3022, 3138, 3510, 3524, 721, 723, 976
k.-y 1905, 2603, 466
[=28]

kaykal **:** hayret verici
k. 3235
[=1]

kaykamçılu **:** harika, şaşırtıcı, ilginç
k. 1706
[=1]

kaykap **:** hayret edip
k. 793
[=1]

kaykaş- **:** hayrete düşmek
k.-tı 3313
[=1]

kaykay **:** hani nerede
k. 1612
[=1]

kaykayt **:** hayretler içinde
k. 2345
[=1]

kayla- **:** topşuur eşliğinde destan söylemek
k.-ar 889
k.-gan 3892
k.-ganınañ 892
k.-p 3595, 3721, 3730, 3749
k.-yın 1432, 208, 621
[=10]

kaymadal- **:** döndürmek
k.-ıp 273
[=1]

kaymak **:** kaymak
k. 1700
[=1]

kayna- **:** kaynamak
k.-gan 2921
k.-p 1183, 1440, 1589, 2064, 2423, 3089, 3785, 876
k.-y 332
k.-yt 1654
k.+yt.tı 2572
[=12]

kaynat- **:** kaynatmak
k.-a 1377
k.-kanı 335
k.-tı 1793
[=3]

kayra **:** geriye, arkaya
k. 1157, 1238, 1350, 2086, 2088, 2135, 2163, 2582, 2861, 3100, 3727, 983
[=12]

kayra- **:** bilemek

k.-dı 1878, 1874
[=2]

kayran **:** değerli
k. 2225, 3460
[=2]

kayt- **:** inmek, çıkarmak, gelmek, yardımcı fiil
k.-tı 1489, 1491, 1652, 1668, 1753, 1756, 1799, 1801, 1803, 1809, 1814, 1895, 1897, 1905, 1937, 1939, 2033, 2072, 2074, 2076, 2078, 2113, 2145, 2196, 2204, 2210, 2299, 2339, 2341, 2369, 2371, 2511, 2527, 2585, 2587, 2604, 2628, 2682, 2710, 273, 2917, 3184, 336, 338, 3383, 3431, 3473, 354, 356, 3654, 3664, 3678, 3718, 3793, 3885, 521, 755, 790, 804, 811, 883, 957, 990
k.-kan 1775
k.-tıñ 1781
[=65]

kaz **:** bkz. kas
k.+ı 616
[=1]

kazan **:** kazan
k. 1224, 1654, 1706, 2921, 3019, 3578
k.+da 1589, 3645
k.+dı 3579
k.+ı 1719
k.+ı.n 1428
k.+ın 1676
k.+nañ 3612
[=13]

kazık **:** kazık
k. 3797
[=1]

kazıl- **:** kazlımak
k.-ıp 1148
[=1]

kazılgan **:** Özel isim, yer ismi
k.+ıñ 2859
k.+nıñ 1325, 1349, 1542
[=4]

kazır **:** öfkeli, kinli
k. 1402, 2232
[=2]

keb **:** elbise
k.+i 443, 733
k.+i.n 3218, 979
k.+i+ton.ı 3602
k.+in 428, 528
k.+iñ 3610
[=8]

keber **:** görünüm
k.+lü 1577, 56
[=2]

kebis **:** halı
k. 1649, 569, 678
[=3]

kebis çookır : halı benekli
k. 758
[=1]

kecege **:** erkek saç örgüsü, geleneğe bağlı Altay tepelerinde bir tutam saç bırakır, örerler
k.+lü 227, 3508, 610
[=3]

kecegelü **:** saç örgülü
k. 387, 389, 467
[=3**]**
Kecerelü Köl : Özel isim, yer ismi
k. 2697
[=1**]**
kecim **:** eyerin altına sokulan deri
k. 1894
[=1**]**
keç **:** öte
k.+ü.zi 1153
[=1**]**
keç- **:** geçmek
k.-erde 2036, 2049
k.-et 2037, 2050
k.-eten 1154
k.-ip 1437
k.-kem 3190
k.-ken 339, 341
k.-pey 1855
k.-ti 1003, 1324, 1441, 1548, 2060, 2866, 3416
[=17**]**
kedeyiş- **:** gitmek istemek
k.-ip 1116 (kedeyijip)
[=1**]**
keelede **:** hoş göstererek
k. 1434
[=1**]**
keelü **:** sincaplı
k. 223
[=1**]**
keen **:** güzel, hoş, iyi
k. 263, 569, 68
[=3**]**
keen caraş : güzel hoş
k. 1026
[=1**]**
kejik **:** hediye
k. 1850, 2275
[=2**]**
kejim : bkz. kecim
k. 1482
[=1**]**
kejir **:** gırtlak
k.+ineñ 1919
[=1**]**
kel- **:**gelmek
k. 2538
k.-be 1157
k.-bes 1067, 130, 3869
k.-bey 1272, 1489, 1937, 3473, 3793, 955
k.-di 1373, 1551, 1688, 1811, 1816, 2056, 2110, 2112, 212, 2222, 2262, 2263, 2288, 2302, 2303, 2321, 2357, 2359, 2365, 2388, 2389, 2390, 2391, 2395, 2405, 2413, 2467, 2468, 2505, 2506, 2507, 2871, 2897, 2899, 308, 3242, 3425, 3471, 3516, 3517, 3587, 360, 3728, 382, 3847
k.-diñ 1516
k.-dis 1107, 1108
k.-edet 3231

k.-ele 3243, 919
k.-elik 3712
k.-er 1238, 3832, 536, 538, 568
k.-erde 3353, 3354
k.-et 1849, 2001, 2941, 3518
k.-eten 3334
k.-gen 1669, 1692, 1731, 1831, 1908, 2167, 2274, 2279, 2310, 2924, 3140, 3474, 3616, 3771, 3798, 3800, 3855, 590, 642, 701
k.-gen-iñ-di 2804
k.-gendi 113
k.-gendiy 2011
k.-geni 1679, 1969, 2931
k.-genine 3782
k.-geñ 2272
k.-gile-di 2540
k.-iger 517
k.-ip 2221, 2268, 2292, 2338, 285, 300, 3184, 3245, 3401, 3509, 354, 356, 3729, 3850, 3874, 3875, 3879, 3880, 632, 840
k.-sin 2715
k.-tir 3537, 357
k.-ze 1745, 3765, 3766, 3790, 3823, 3829
k.-zem 3402
[=135**]**

keled - **:** gelmek
k. -et 2530, 2534
[=2**]**

keler **:** gelecek zaman
k. 69
[=1**]**

keley **:** gelecek
k.-i 3104
[=1**]**

kelin **:** gelin
k. 1409, 241, 3017, 525, 707
k.+der 2543
k.+di 213
[=7**]**

kelin keçin : gelin kız
k. 568
[=1**]**

keliş- **:** gelişmek
k.-se 836
[=1**]**

keltegey **:** yarısı
k.+i 277, 278
[=2**]**

kem **:** kim, ne, zaman, ölçü
k. 1384, 1520, 1522, 1686, 1978, 1979, 1982, 1984, 1985, 1987, 2119, 2350, 2482, 2484
[=14**]**

kemci- **:** ölçmek
k.-p 2585
[=1**]**

kemine **:** olgunluk çağı
k. 1103, 1691, 2479, 703
[=4**]**

kemirçek **:** kıkırdak, kulak
k. 1102, 1195, 1580, 1635, 2843, 2902, 45
k.+i 1693, 2118, 702, 2480

[=11]
kenetiyin : birden, aniden
k. 388, 3795, 468, 470
[=4]
keñ : geniş
k. 469
[=1]
kep : elbise
k. 158, 158, 1757, 1757, 3408, 639, 639
k.+tü 1297, 385
[=9]
kepte- : zorla geçirmek
k.-y 3684
[=1]
keptü : güzel giyim, gibi
k. 1302, 1331, 1333, 1833, 1835, 1954, 2247, 2595, 2626, 49, 564, 616, 688, 690
[=14]
kere : bacak
k.+zi.n 1059
[=1]
keree : bacak, bkz. kere
k.+zi.n 1115
[=1]
kerek : ihtiyaç, iş
k. 159, 2651, 2652, 744, 3338, 3395, 3397, 394, 640, 939, 941
k.-imdi 3043
k.+i 1733
k.+i.nde 3891
[=14]
kerele- : şahitlik etmek
k.-gen 301
k.-p 300
[=2]
keriy : geriye
k. 3168, 3170
[=2]
kersü : akıllı, bilge, zeki
k. 1483, 1694, 241, 2611, 304, 700, 707
k.+diñ 1731
[=8]
kert- : kesmek, doğramak, kemirmek
k.-ip 2585
[=1]
kes- : kesmek
k.-e 1059, 1115, 2147, 390
k.-ele 2724
k.-elik 1021
k.-er 1257, 2386, 2981
k.-et 1724
k.-eten 1252
k.-ip 2527, 2563, 2580, 2582, 2628, 2636, 3364, 3366
k.-ke-m 2478
k.-ken 2706, 2745, 2789
k.-ti 1081, 2631, 2670, 2672
[=27]
keyle : havayla
k. 2879
[=1]

kezem **:** olmazlık
k. 305
[=1**]**
kezer **:** kahraman, pehlivan
k. 2016, 2116, 236, 3290, 3387, 351, 3616, 3627, 451, 548, 557, 608, 724, 730
k.+di 954
k.+diñ 1299
k.+i 3640, 3854
k.+ler 117, 532
k.+ler.diñ 290, 469
k.+ler.ge 671
k.+leri 290
[=24**]**
kıb **:** katman
k.+ı.n 1397
[=1**]**
kıcırañtı- **:** bencil olmak
k.-gan 78
[=1**]**
kıç **:** kıç
k. 2196
[=1**]**
kıçır- **:** çağırmak, okumak
k.-dı 3605
k.-ıp 957
[=2**]**
kıjgır- **:** bağırmak, çağırmak
k. 1775
[=1**]**
kıjırañtı- **:** emretmek
k.-gan 1119
[=1**]**
kıl **:** kıl, yele
k. 1568, 3556, 798
k.+du 1991, 91
k.+ı 10, 14, 23, 27
[=9**]**
kılgan **:** uzun
k. 816
[=1**]**
kılıg **:** huy
k.+ı 78
[=1**]**
kılış **:** kılıç
k.+tıy 64
k.+tu 2112
[=2**]**
kıltıra- **:** yaptırmak
k.-p 1485
[=1**]**
kımıs **:** kımız
k. 650
[=1**]**
kın **:** kın
k.+du 1800
k.+ga 1876
k.+nañ 2190

[=3]
kıncı : zincir
k. 3860, 960
k.+da 988
k.+la 986
[=4]
kıncıla- : zincirlemek, prangalamak
k.-dı 986
[=1]
kıñıl : ıslık
k. 2651, 2651, 2652, 2652
[=4]
kıñzı- : inlemek
k.-p 156
[=1]
kıp : kat, katman
k. 1533
k.+tu 1044, 1643, 3628, 3670, 41, 72
[=7]
kıpta- katlamak, astarlamak
k.-p 1646
[=1]
kır : kenar, dağ, tepe, zirve
k.+ı.na 1179
k.+ınañ 1123, 260
k.+lar 2868
k.+lu 1129, 1411, 1651, 1710, 1852, 1865, 1867, 1877, 1883, 1911, 2071, 2075, 2083, 2214, 261, 276, 2927, 3116, 3117, 3535, 3742
[=25]
kır- : kırmak
k.+a 2425
k.-gan 1824, 1826
k.-ıp 2427
[=4]
kırçın : çalı
k. 1460
[=1]
kırıl- : kırılmak, yok olmak, silinmek
k. 2716, 3828
[=2]
kırlañ : dağlık arazi
k. 2373
[=1]
kırtış : yeryüzü
k.+ı.n 3199, 3682 (kırtıjın)
[=2]
kıs : kız
k. 185, 3301, 708
k.+ka 3006
k.+la 446
k.+tar 2545, 440, 506, 577
k.+tar.dıñ 487
k.+tar.ın 252, 395, 433, 242
k.+tı 319, 482
k.+tıñ 484, 526
[=18]
kıstan- : kıstırmak
k.-dı 1884

[=1]

kışkı : kış mevsimi
k. 2716
[=1]

kışkır- : bağırmak
k. 1696
[=1]

kıy : yan
k.+ı.nda 3285, 3615
[=2]

kıy- :kıymak, kesmek
k.-ar 1255
k.-dım 3054
[=2]

kıya :yamaç
k. 816, 3557
[=2]

kıyatan : kötü
k. 1254
[=1]

kıybır : ölümcül ok
k. 1667, 2152
[=2]

kıygı : çığlık, haykırış
k. 1329, 1944, 2111, 455
k.+lu 2110
k.+ñ 3068
[=6]

kıygır- : haykırmak
k.-dı 2105, 2297, 2536, 2597
k.-ıp 3241
[=5]

kıyka- : kesmek
k.-dı 3169, 3171
[=2]

kıykılık : Özel isim, yer ismi
k.+tıñ 576
[=1]

kıymıra- : kımıldatmak
k.-p 1591
[=1]

kız : kız
k.+ı 1201, 2763, 2849
k.+ım 2853, 3344
k.+ım.dı 3352
k.+ın 228
k.+ıñ 1524
[=8]

kız- : kızmak, ateş gibi olmak
k.-ıy 2393
k.-u 2393
[=2]

kızıçak : biricik kızlar
k.+ka 509
[=1]

kızıl : kızıl
k. 1098, 1121, 1123, 129, 1485, 1533, 1570, 1599, 1655, 1929, 1990, 2372, 2429, 2633,

2638, 2641, 2653, 2692, 2817, 2998, 2999, 3481, 3483, 3558, 3881, 709, 90, 965
[=28**]**

kızıl çookır : kızıl benekli
k. 761
[=1**]**

kızıl koron : kıp kızıl
k. 2175, 2199
[=2**]**

kızıl maral : kızıl ceylan
k. 186, 2392
[=2**]**

kızılgat : Frenk üzümü
k.+tıy 187
[=1**]**

kiçinek : küçük
k. 1036, 1104, 1288, 3545
[=4**]**

kiçü : küçük
k. 1172, 638, 645
[=3**]**

kijen : köstek, kelepçe
k. 959, 984
k.+in 1033
[=3**]**

kiji : insan, kişi
k. 12, 1259, 1270, 1511, 16, 1751, 2184, 2685, 2687, 3045, 3046, 3284, 3286, 3305, 3309, 3480, 362, 3624, 3637, 3639, 3790, 541, 704, 81, 841, 847
k.+ge 1090
k.+le 166, 168
k.+ni 1117
k.+nin 2562, 2563
k.+niñ 1096, 2212, 2384, 2386, 3317
[=37**]**

kile- : tedirgin olmak, endişelenmek, kaygılanmak
k.-p 1073
k.-y 2614
[=2**]**

kilegendü : endişeli
k. 181
[=1**]**

kilemcilü : endişeli
k. 184
[=1**]**

kileñ : parlak
k. 1713, 2688, 99
[=3**]**

kileye : endişe verecek derecede
k. 1943
[=1**]**

kilin : yumuşak kadife
k. 98
[=1**]**

kiliñ : bkz. kilin
k. 361, 3788
[=2**]**

kiliñ kara : siyah kadife kıl
k. 281

[=1**]**

kin **:** göbek, merkez
k. 269, 2890, 3025
k.+i.n 1257
[=4**]**

kinçek **:** art niyet
k. 1091, 499
k.+i 1009, 1260, 3638
[=5**]**

kindik **:** göbek, merkez
k.+i 2366, 2370, 2503, 259, 2681 (kindigi)
[=5**]**

kir- **:** girmek
k.-bes 3404, 3867
k.-bey 356
k.-di 1632, 1767, 2088, 380
k.-e 1512, 2135, 2159, 2174, 2198, 271
k.-et 2086**,** 2518, 370
k.+gen 851
k.-ip 141, 1515, 2902, 3165, 3822
k.+lü 1712, 364
[=24**]**

kirezi **:** yaklaşık, kere
k. 1158, 1160, 2514
[=3**]**

kiriş **:** yay kirişi
k. 664
[=1**]**

kişi **:** kişi, insan
k. 2683
[=1**]**

kişkir- **:** bağırmak
k. 155
[=1**]**

kişte- **:** kişnemek
k.-yt 3493
[=1**]**

kiy- **:** giymek
k.-bedi 1757, 1759, 3408
k.-bes 158, 639, 745
k.-bey 3687
k.-di 2574, 2963, 2965, 3652, 3680
k.-er 3143, 3655, 3671, 3675, 1665
k.-erde 3653
k.-et 3660, 3668
k.-eten 3151, 3153, 3391
k.-eteñ 3336
k.-gejin 3677
k.-gen 1673, 282, 283, 284, 3812, 541, 443
k.-im 3391
k.+im.dü 432
k.-in 3144
k.-ip 222, 223, 2246, 2777, 3672, 3676
[=41**]**

kiydir- **:** giydirmek
k. 3815
k.-e 2046
k.-er 744

[=3**]**

kiyik **:** yaban hayvanı, av, geyik
k. 3303
[=1**]**

kiyim : giyisi
k. 282, 3336, 745
k.+dü 102
[=4**]**

kiyin : arka
k. 2045, 877
[=2**]**

kiyin- **:** giyinmek
k.-gendiy 1491
k.-geni 3694
k.-ip 3656
[=3**]**

kiyine **:** başkalarına
k. 3650
[=1**]**

kiyni **:** arkası, sonu
k. 1383
k.+nde 1369
k.+neñ 362**,** 2055, 794, 2032
[=6**]**

kleed- **:** gelmek
k.-et 3224
[=1**]**

kobı **:** çukur, çukurluk
k. 2247
k.+ga 2549, 2593
[=3**]**

kocıl **:** dost (ecil - kocıl:eş dost)
k. 3028
[=1**]**

kodor- **:** sökmek, parçalamak
k.-or 1108
k.-dı 2520
k.-gojın 1261
k.-ıp 1033, 1987, 3627, 383
k.-o 1910, 2498, 2501, 3199, 3501, 3576, 3649, 926, 967
k.-olo 1058, 1082, 1244, 3588
[=20**]**

kog **:** zerre
k.+ı 2574, 2622
k.+ı.na 2413
[=3**]**

kojıl- **:** eklenmek
k.-at 2893
k.-dı 2337
[=2**]**

kojo **:** birlikte
k. 1007, 1008, 1034, 1035, 1083, 1100, 1101, 125, 1422, 1426, 1428, 1794, 2035, 2037, 2048, 233, 3031, 3033, 3115, 3158, 3162, 3213, 3231, 3257, 3308, 3310, 3339, 3365, 350, 352, 3633, 3724, 380, 382, 512, 519, 658, 662, 967
[=39**]**

kojoñ **:** şarkı
k. 597
k.+ı 2644

[=2]

kojoñdo- : şarkı söylemek
k.-ordo 2521
k.-p 3750, 3765, 1468, 2642
k.-zoñ 1263
[=6]

kojul- **:** birleşmek, eklenmek, güç vermek, güç eklenmek
k.-ar 2481, 2483, 2556, 2557, 2607, 2608
k.-at 1628, 2895
k.-dı 1375, 1376, 2336
k.-gan 3009
k.-ıp 2428
k.-up 2430
[=14]

kojuun **:** çağıldayan
k. 1469
[=1]

kok **:** yanık
k.+tu 1847
[=1]

kol **:** el
k. 1033, 1078, 1531
k.+dıñ 3481
k.+du 2386, 2563
k.+ı 1078, 1847, 2944, 3249, 3297
k.+ı.n 1517, 1519, 1529, 1730, 2247, 2563, 2968, 983
k.+ı.na 3234, 3489, 987, 989
k.+ı.nda 1683, 1956, 1958
k.+ı.nıñ 2316
k.+lo 364
[=28]

koldo- **:** kolunu kullanmak, yardım etmek
k.-boyınça 3297
[=1]

koldomdojo : yardımcı
k. 2339
[=1]

kollo **:** kalay
k. 1712
[=1]

koloñ **:** kemer
k. 3760
[=1]

koloordı **:** kalaylı
k. 2967
[=1]

koltık **:** koltuk, omuzun altı
k.+ı.n 2147
k.+ı.na 1912
k.+ı.nda 1111, 3461, 36
k.+ı.nıñ 124
k.+ına 3873
k.+ınañ 2338
k.+ında 3789, 137
[=10]

koltıkçı **:** hizmetkar
k. 3339, 3397
[=2]

koltıkçılu **:** hizmetkarlı
k. 351
[=1**]**
koltıkta- **:** koltuğuna almak
k.-yt 3160
[=1**]**
k. 1758
kon- : yerleşmek, konaklamak
k.-bos 3165, 640
k.-dı 1025, 1116, 1758, 1760,2135, 2159, 2198, 2277, 271, 3410, 3578, 3783, 468
k.-oton 3125
k.-up 1444, 1551, 3194, 897
[=20**]**
kondır- **:** yerleştirmek, kondurmak
k. 2953, 2969, 2997, 3383
k.-bay-ınça 2856
k.-dı 3807, 3808
k.+gan 2991
[=8**]**
konok **:** misafir, ecel
k. 69
k.+ı 1390
[=2**]**
konoktık **:** bir günlük
k.+ka 2972
[=1**]**
koñır **:** konur (atların rengi), (at donu)
k. 754, 768
[=2**]**
koñır sarı **:** benekli sarı
k. 2240
[=1**]**
koñıs **:** böcek, haşere
k.+tar 2704
k.+tu 2712
[=2**]**
koñko tayga : Özel isim, yer ismi
k. 2736
[=1**]**
koñray **:** konur, konur at
k.+dıñ 754, 768, 789
[=3**]**
koo **:** zarif
k. 3176, 3185
[=2**]**
kool **:** kol
k.+du 39
[=1**]**
koomoy **:** kötü
k. 3046
[=1**]**
korım **:** kum, kırma taş
k.+ga 2287
[=1**]**
korımdu **:** Özel isim, yer ismi
k. 2748
[=1**]**

kork- **:** korkmak
k.-ıbay 685
k.-ıp 1539
k.-or 3735
[=3**]**

korkınçak **:** korkak
k. 3045
[=1**]**

korkıştu **:** korkunç
k. 1118, 3176, 3186, 3462
[=4**]**

korko- **:** korkmak
k.+yo 778
[=1**]**

koro- **:** karşılamak
k.-y 1390
[=1**]**

korocon **:** süt votkası
k.+nıñ 3256
[=1**]**

korodo- **:** kederlenmek, üzülmek
k.-gon 3363
k.-p 738
[=2**]**

koron **:** zehir, felaket
k. 1944, 2575, 2972, 3068
[=4**]**

koron sarı **: :** zehir sarısı
k. 2238
[=1**]**

koş **:** yük, sık
k. 3364, 511, 775, 777
[=4**]**

koş- **:** yüklemek, karıştırmak, taşınmak
k.-o 358
k.-or-go 2612, 2613
k.-kon 3580
k.-to-dı 511
k.-toy 1099
[=6**]**

koşto- **:** taşınmak, yüklemek
k.-gondor 306
k.-p 234
k.-y 3755, 2248
[=4**]**

koton **:** sürü, sürünün koçu
k.+ınañ 553
[=1**]**

koy **:** koyun
k. 1267, 2020, 3092, 3825, 553, 80
k.+dı 1716
k.+dıñ 1709, 3026
k.+dıy 2630
k.+ı 1715, 3025
[=12**]**

koy- **:** koymak

k.-boy 2682
k.-dı 1917, 2276, 2568, 2617, 275, 2934, 3488, 3589, 3859
k.-dıs 1110
k.-gon 1664, 1900, 2845, 3222, 3228, 3439, 5, 783
k.-goy 1366
k.-ıp 2261, 2298, 2318, 3650, 3653, 3656, 3672, 3676, 401
k.-oor 975
k.-orım 1065
k.-ot 652
k.-tır 1642, 1648
k.-zo 714
[=35**]**

koyon **:** tavşan
k. 1269, 1578, 684
k.+dıy 1186, 3248
k.+go 855
[=6**]**

koyu **:** koyu
k.+zıla 3256
[=1**]**

kozırıkta- **:** horlamak
k.-p 2139
[=1**]**

kozo **:** tef
k.+m.dı 1987
[=1**]**

köböñ **:** tef, çıngırak
k. 1464, 1645, 2137, 231, 3120, 3121, 3127
k.+lö 1900
[=8**]**

köböö **:** çıplak
k. 1891, 1892
[=2**]**

köbük **:** köpük
k. 2817, 3786
k.+i 1183
k.+i.ne 1623
k.+ineñ 1186
k.+ke 2818, 3589
k.+le 3246, 3248
k.+ter 1578
[=10**]**

köbüktel- **:** köpüklenmek, köpürmek
k.-ip 2200
[=1**]**

köbür- **:** köpürmek, yumuşak olmak
k. 1189
[=1**]**

köçkö **:** karlı yamaç
k. 2011
[=1**]**

köç- **:** göçmek
k.-üp 2848
[=1**]**

köçö **:** arpa çorbası
k. 1711, 1868
[=2**]**

ködöçi **:** üzengi

k. 3338, 3395
k.+ler 452, 523
k.+lü 236**,** 287
k.+zi 381
[=7**]**

ködük- **:** korkmak
k.-ti 2861
[=1**]**

ködür- **:** indirmek, kaldırmak
k. 1110, 2248, 2357, 2359
k.-di 1393
k.-e 1465, 1720, 2319, 1842, 3524
k.-eri 3343
k.-ip 2283
[=12**]**

kögön **:** gördüğü
k.+ineñ 3445
[=1**]**

kögööndiy **:** at sineği gibi
k. 2639
[=1**]**

kögör- **:** direnmek, inat etmek
k.-gönçö 2283, 2319
[=2**]**

kögüs **:** gönül
k.+tü 2947
[=1**]**

köjö **:** perde
k.+gö 1632, 431
[=2**]**

köjöö **:** bkz. köjö
k. 2322, 2327, 2501
[=3**]**

kök **:** gök, mavi
k. 1054, 1057, 1080, 1084, 1099, 1121, 1133, 1275, 1453, 1455, 1464, 1517, 1519, 1564, 1567, 1573, 1577, 1584, 1586, 1613, 1623, 1646, 1647, 1754, 1763, 1765, 1766, 1768, 1772, 1774, 1777, 1779, 1786, 1794, 1795, 1802, 203, 2171, 2284, 2287, 2320, 2321, 2327, 2362, 2666, 2675, 2675, 2679, 2778, 3244, 39, 476, 631, 814
k.+i.n 3449
[=55**]**

kök cajıl **:** gök yeşil
k. 1454
[=1**]**

kök çañkır **:** gök mavi
k. 1184
[=1**]**

kökid- **:** körkütük sarhoş etmek
k.-ele 825
[=1**]**

kök[ü]s **:** gönül, baş
k.+i.m 408
k.+i.neñ 2625
k.+im.e 3349
k.+iñ 2812
[=4**]**

köktön- **:** dikilmek
k.-ip 2166, 2183, 2211

[=3]

köl : göl
k. 1893, 2696, 2734, 3784
k.+di 1918, 1981, 3641
k.+dö 2816
k.+dör 2040
k.+i 1920, 1943
[=11]

köm- : gömmek
k.-öt 1428
[=1]

kömö : gömerek
k. 2323, 814
[=2]

kömür : kömür
k.+ge 3819
[=1]

köndük- : hırslanmak
k.-et 1436 (köndüget)
[=1]

köndüre : yanında
k. 1350
k.+zi 2743
[=2]

könök : kova
k.+kö 3051
[=1]

könü : sakin ırmak, ırmağın balık avlamayauygun olan bölümü
k. 2328
[=1]

köñkör- : ters çevirmek
k.-ö 3647
[=1]

köñkülde- : ürümek, hırlamak
k.-de 1585, 1764
[=2]

köñülde- : bkz. köñkülde-
k.-de 1778
[=1]

köñürede : yüksek sesle
k. 1762, 1776
[=2]

köö : kutsal, ulu, kömür
k. 1562, 1592, 1594, 1615, 1665, 1911, 2091, 2460, 2463, 2621, 2777, 3141, 3142, 37, 3804, 3812, 863
k.+ni 3671, 3675
[=19]

köö kuyak : kutsal zırh
k. 102
k.+ı 2458
k.+ı.n 2246
[=3]

kööl : göl
k.+öm 1188
[=1]

köölmök **:** gölet
k.+i.ne 3245 (kölmögine)
[=1**]**
köölmöktörlü : : göl renkli
k. 1184
[=1**]**
köölön **:** göl
k. 1626, 1627
k.+dör 1577
[=3**]**
kööni **:** doğruca
k. 770, 204
[=2**]**
köör- **:** başını çevirmek
k.-öp 2744
[=1**]**
köörkiy **:** canım, sevgili
k. 1342, 1628
k.+di 1009
k.+ler 2917
[=4**]**
köp **:** çok
k. 1609, 2486, 2488, 949
[=4**]**
köpti **:** çok
k. 3643
[=1**]**
köptö- **:** çoğalmak, sayıca artmak
k.-p 2441, 2443
[=2**]**
kör- **:** görmek, yardımcı fiil
k. 1555, 2098, 2984, 3208, 3837
k.-bödim 3196
k.-bödiñ 3722
k.-bögöndi 3642, 1277
k.-böy 1350, 1543, 2086, 2861, 880, 2163
k.-bözö 3282
k.-di 1124, 1818, 1906, 2147, 2433, 2937, 2939, 2985, 3186, 3476, 3478, 3548, 3585, 3590, 721, 723
k.-göjin 170, 172, 3465, 3467
k.-gön 1989, 2121, 213, 2535, 2763, 3033, 3428, 3432, 3451, 493, 683
k.-göni 3525
k.-göy 1361, 1370, 2219, 2623
k.-güs 2815, 435
k.-mös 1361, 2623
k.-ölö 1400, 927
k.-ör 1685, 1746, 190, 2052, 2054, 2117, 448
k.+örgö 1185
k.-ördö 2952, 2996, 3850
k.-öriñ 1214
k.-öt 1339, 1676, 2281, 2903
k.-ötöñ 3265
k.-öyin 1289, 2323, 2367, 2491, 2493, 2853, 3324, 3326, 3330, 3398
k.-ün 3644
k.-ün-di 2524
k.-üp 1122, 1168, 1232, 1235, 1277, 1446, 1447, 1556, 1687, 1749, 1772, 1774, 1828, 1889, 1904, 204, 2187, 2215, 2238, 2240, 245, 2544, 258, 2643, 2709, 2809, 2943, 3011, 3172, 3427, 3507, 3511, 3527, 3549, 390, 793, 974

k.-zin 2684, 3034, 3642
k.-zö 103, 104, 1649, 178, 180, 1806, 1858, 371, 373, 441, 442
k.-zöör 2995
[=139**]**

körgös- **:** göstermek
k.-ör 2951 (körgözör)
[=1**]**

körgüle- **:** seyretmek
k.-di 2306
[=1**]**

körgüs- **:** bkz. körgöz-
k.-pe 1259
[=1**]**

körgüs- **:** bkz. körgöz-
k.-er 1521, 1523, 1527
k.-ip 1525
[=4**]**

körnö **:** görünerek
k. 876
[=1**]**

körün- **:** görünmek
k.-beyt 1569, 3557
k.-di 1951, 3113
k.-dü 2595
k.-et 1481, 2068, 2070
k.-ip 308
[=9**]**

körüs(ş)- **:** görmek, görüşmek
k.-tü 1841
[=1**]**

kös **:** göz
k. 1077, 1845, 1890, 2792, 949
k.+ti 3052
k.+tiñ 1973, 3051
k.+töñ 1228
k.+tör.di 2635
k.+tör.in 2857
k.+töri 2676
k.+tü 2026, 2384, 2562, 3385, 3742
[=17**]**

köstö- **:** gözlemek
k.-böönçö 2858
k.-böyinçe 3295
k.-p 1353, 265, 1354
[=5**]**

köstöör **:**bakma
k.+gö 2795
[=1**]**

köstör **:** gözler
k.+ile 2794
k.+in 3382
[=2**]**

köz **:** göz
k.+i 1054, 1077, 1080, 1133, 1584, 1586, 1672, 1685, 1686, 1719, 1766, 1768, 1784, 1786, 184, 1845, 1846, 1933, 1935, 2228, 2230, 2658, 2671, 2674, 2695, 3011, 3037, 3048, 328, 3295, 330, 348
k.+i.n 1487, 1624, 1689, 1721, 1960, 1962, 2063, 2314, 2381, 2382, 2384, 2476, 2562, 2662, 2788, 2991, 2997, 3292, 3365, 3715, 3807

k.+i.ne 185, 2027
k.+i.neñ 2394
k.+i.niñ 2963, 2965
k.+im.e 3348
k.+in 2953
k.+iniñ 2955, 2957
k.+iñ 2315, 2811, 322
k.+üm.di 3367
[=66**]**
közör çookır : göz göz benekli
k. 1452, 760
[=2**]**
kuba **:** solgun, soluk, açık sarı
k. 2259
[=1**]**
kubul- **:** değişmek
k.-ala 1931
k.-dı 3464, 1925
k.-du 2429
k.-gılayt 981
[=5**]**
kubult- **:** değiştirmek
k.-ala 3355, 3357
k.-ıp 3362
[=3**]**
kuda **:** dünür
k. 220**,**1451, 388, 504
k.+ga 95
k.-ları 3511
k.+larla 524
[=7**]**
kudala- **:** dünürlük etmek
k.-ytan 251
[=1**]**
kul **:** köle
k. 1301, 2992, 80
k.+dar 2551
k.+dı 2770, 932
k.+dı.nañ 852
k.+dın 846
k.+ga 596
[=9**]**
kula **:** at donu
k. 888
[=1**]**
kulak **:** kulak
k. 3448
k.+ı 2691
k.+ı.nıñ 856
k.+ka 2645
k.+tu 1708, 857, 882
[=7**]**
kulaş **:** bir ayağa denk uzunluk ölçüsü
k. 1754, 1755, 1802, 1873, 2171, 2189, 2197, 2514, 2862, 3472, 3487, 784
[=12**]**
kuldan- **:** köle yapmak
k.-gan 57, 71
[=2**]**

kulu **:** kamış
k.+zı.n 1393
[=1**]**
kulugur **:** kör olasıca, rezil, alçak, işe yaramaz
k.+dı 1989, 736
k.+dın 2570
k.+dıñ 1132, 2550
[=5**]**
kumdus **:** kunduz
k. 372
[=1**]**
kumurtka **:** yumurta
k.+zı.n 1060
[=1**]**
kunan **:** üç yaşındaki aygır, iki yaşındaki tosun
k. 2630
[=1**]**
kunuk- **:** hüzünlenmek, kederlenmek
k.-tı 492
[=1**]**
kuran **:** kuzu
k.+dıy 2633, 2638
[=2**]**
kuran **:** erkek karaca
k. 2303
[=1**]**
kurañı **:** çelimsiz, halsiz
k. 594
[=1**]**
kurç **:** keskin
k. 1930, 64
[=2**]**
kurçan- **:** sarmak, kuşatmak
k. 2606
k.-gan 2077
[=2**]**
kurçat- **:** kuşatmak
k.-kan 1474
[=1**]**
kurçıd- **:** sivriltmek, biletmek
k.-ala 1875, 1879
[=2**]**
kurlaa **:** kemer
k.+zı.nañ 2298
[=1**]**
kursak **:** yemek, yiyecek
k. 1378, 574, 82, 903
k.+tı 3645
[=5**]**
kursaktan- **:** yemek yemek
k.-bay 1268
k.-dı 1499
[=2**]**
kurt **:** kurt
k. 2712
[=1**]**
kuru **:** kuru

k. 525
[=1**]**

kuru köl **:** Özel isim yer ismi
k. 2835
[=1**]**

kurut- : kurutmak
k. 2831, 2834
k.-ber-di 2753
[=3**]**

kuskun **:** kuzgun, karga
k. 1392, 230
k.+be.diñ 2385
k.+dıy 62
[=4**]**

kuş **:** kuş
k. 844
k.+tar 1600
k.+tıñ 1606
k.+tıy 3776
[=4**]**

kutuk **:** kuyu
k. 1478, 2874, 2894
[=3**]**

kutus **:** ruh
k. 374
[=1**]**

kuu **:** kuğu, ak, güçsüz
k. 1085, 232, 63, 65
[=4**]**

kuuçın **:** sohbet
k.+ı.n 3384
[=1**]**

kuuçında- **:** konuşmak
k.-p 3374
k.-zam 3044
[=2**]**

kuuçındaj- **:**bkz. kuuçindaş-
k.-aar 436
[=1**]**

kuuçındaş- **:** konuşmak
k. 3347
k.-kan 524
k.-kay 1163, 1341, 2946
k.-tı 447
[=6**]**

kuur- **:** kavurmak, pişirmek
k.-ıp 1060
[=1**]**

kuyak **:** zırh
k.+ı.n 2777, 3142, 3804
k.+tar 1665
k.+tı 2463
[=5**]**

kuyruk **:** kuyruk
k.+ı.n 1727, 617
k.+ı.nıñ 1977
k.+ınañ 3780
k.+tar.ın 595

k.+tu 1568, 3556
k.+unañ 3148
[=8**]**

kuzuk **:** çam fıstığı
k. 1191, 1742, 2892
k.+tañ 1741
k.+tar 1597
[=5**]**

küber **:** yumuşak
k. 598
[=1**]**

küç **:** güç, kuvvet
k. 1237, 1628, 2264, 2336, 2481, 2556, 2607, 2612, 2893
k.+i 714, 908
k.+i.ne 2336, 2481, 2556
k.+im.e 2612
k.+in 429
k.+ine 2893
k.+ten 2607
k.+ter.ineñ 2416
k.+ti 2350
k.+tü 3112, 437
k.+tü.zi.n 2343
[=23**]**

küçük **:** köpek yavrusu, enik
k. 156, 2048, 2265
[=3**]**

küjül **:** köstebek
k. 2387
[=1**]**

kül **:** kül
k.+di 3585
k.+diñ 3586, 3598, 3733, 3734
k.+i 1399, 3573
k.+i.n 3733, 3734
k.+i.ne 3754
[=10**]**

küle- **:** çınlamak
k.-p 26
[=1**]**

küler **:** bronz, dökme, demir, döküm
k. 1486, 1552, 1654, 1676, 1706, 2921, 2923, 3019, 353, 3562, 3578, 3612, 3645, 377, 532, 573, 781, 960
k.+di 3647
[=19**]**

küli- **:** bağlamak
k.-p 983, 985
[=2**]**

külin **:** kül tozu
k. 3598
[=1**]**

külü **:** köstek, pranga
k.+zi 1031
[=1**]**

külügür **:** pehlivanca
k. 2003
[=1**]**

külük **:** pehlivan

k. 2387, 438, 487, 572
k.+ter 354, 464, 731
k.+teri 400
[=8**]**

külümziren- : gülümsemek, gülmek
k.-ip 494
[=1**]**

külün **:** tay
k. 2302
[=1**]**

külürt - **:** tapırtı
k.-t 462
[=1**]**

külüre- **:** tapırtı çıkarmak
k.-geni 463
[=1**]**

külüreş **:** kuşanmak
k.+ip 353 (külürejip)
[=1**]**

külüret- **:** kanat çırpmak
k.-e 1553
[=1**]**

külürt **:** tapırtı
k. 2931, 486
[=2**]**

kümüş **:** tapırtı
k. 2954, 3180, 3845
[=3**]**

kün **:** gün, güneş
k. 1552, 1863, 193, 1949, 1951, 1957, 2961, 3010, 3016, 3041, 3042, 3179, 333, 3417, 3668, 3691, 3777, 3832, 3844, 630, 953
k.+de 2715, 2716, 84
k.+diy 432
k.+düy 3692
k.+ge 1263, 1497, 1499, 1540, 1926, 2085, 2404, 2406, 2521, 3202, 3215, 3219, 3419, 3504, 3666, 3817, 46, 603, 898
k.+i 2960, 3015
k.+i.n 66, 67
k.+iñ 896
k.+neñ 2954, 3844, 899
k.+niñ 1487, 1935, 1962, 2063, 2998, 330, 348, 3782
[=61**]**

kün bırkan : Özel isim
k.+ga 2363
k.+ı 2799
k.+nañ 3841
[=3**]**

künçıgış **:** doğu
k. 1923, 3613
k.+ka 1292
k.+ta 765
[=4**]**

küñker kaan : Özel isim
k. 3638, 3847, 3852
k.+nıñ 3614, 3835
[=5**]**

küñüred- **:** kükremek

k.-e 1587
[=1**]**

kürej **:** bkz. küreş
k.+i.nen 2438
[=1**]**

küreñ **:** esmer, kahverengi
k. 1621, 1926, 3103, 334, 337, 3418, 3419
[=7**]**

küreş **:** güreş
k.+i.nen 2438 (kürejinen)
k. 2413, 456, 461, 461, 472, 583
k.+ke 660
[=8**]**

küreş- **:** güreşmek
k.-e 2261
k.-se 166
k.-ti 2409
[=3**]**

kürküre- **:** kükremek
k.-de 2357, 478
k.+gen.i 486
k.-p 2156
k.-ptir 474
[=5**]**

kürküret- **:** gürüldemek
k.-ip 246, 295 (kürküredip)
[=2**]**

kürs **:** kürs, yansıma
k. 2155
[=1**]**

kürtüktiy **:** yaban horozu gibi
k. 912, 914
[=2**]**

küskü **:** sonbahar, güz
k. 3235
k.+ni 3236
[=2**]**

küük **:** aşırı istek, arzu
k. 2884
[=1**]**

küün **:** güneş
k.+i 305, 318, 3346, 422
k.+iñ 1297
k.+le 1298
[=6**]**

küüni küçi **:** istek, isteği
k. 1622
[=1**]**

küy- **:** yanmak
k.-bes 1926, 1928, 3419, 3420, 3421
k.-e 2622
k.-tir 3854
k.-üp 1656, 2399, 2714, 3820, 3833, 3852
[=13**]**

küyü **:** yanık
k. 503
k.+gi 3582
[=2**]**

küzen **:** (erlen küzen) karaca
k. 2982
[=1**]**
küzüñ **:** çıngırak (şaman tören giysisinin alt bölümlerine dikilmiş çıngıraklar)
k.+i 1634
[=1**]**
küzüñi **:** çıngırak
k.+zi.n 2735
[=1**]**
küzüñilü **:** çıngıraklı
k. 377, 3418
[=2**]**
küzürt **:** çatlak ses
k. 2235, 2236
[=2**]**
küzürt tabış : çatlak ses
k. 2012
[=1**]**
la **:** ile, ve
l. 1074, 1138, 1159, 1430, 1432, 1438, 1460, 1533, 1535, 1537, 173, 1747, 1905, 206, 208, 2127, 2196, 2252, 2292, 2805, 2860, 2905, 2907, 3267, 3321, 3322, 3464, 3485, 3654, 3890, 3893, 621, 848, 999
[=34**]**
lapta- **:** açmak
l.-p 1624
[=1**]**
le **:** bkz. la
l. 108, 109, 1161, 171, 1745, 2554, 2675, 2920, 2922, 3525, 3898, 3900, 623
[=13**]**
lo **:** bkz. la
l. 3269, 622, 968
[=3**]**
lö **:** bkz. la
l. 2488, 3664
[=2**]**
maanı **:** bayrak
m. 3150, 3669
[=2**]**
maat **:** zaman (saat maat)
m. 1934
[=1**]**
mal **:** at, sürü, mal
m. 1448, 1512, 1593, 1785, 2018, 2068, 3090, 3094, 3098, 3429, 3492, 3550, 3556, 3632, 50, 540, 544, 549, 561, 763, 77, 773, 812, 821, 826, 830, 833, 842, 845, 884, 885, 890
m.+aar 3403
m.+dañ 3110, 762, 764, 833, 885
m.+dı 1158, 2424, 751, 864, 879
m.+dıñ 1568, 3021, 3024, 551, 553, 779, 865, 881
m.+du 3110
m.+ga 1375, 2439
m.+ı 1467, 1544, 2094, 2845, 2910, 3023, 3329
m.+ım.dı 3355
m.+ın 3857
m.+ ıñ 3622
m.+la 3633
[=65**]**
malta **:** balta

m. 1521, 2450, 3108, 3830
m.+la 2445, 2823
[=6**]**

maltala- **:** baltalamak, baltayla vurmak
m.-dı 2446
[=1**]**

mañday **:** alın
m.+dañ 1230
m.+dıñ 2025
m.+ı.na 2504
m.+ı.nıñ 2657
[=4**]**

mañdık **:** işlemeli ipek
m. 3143, 3145, 3655, 3670, 541, 827
[=6**]**

mañdık torko : ay tasvirli ipek kumaş
m. 567
[=1**]**

mañın urat : özel isim
m. 3632, 540, 821, 826, 832, 852, 3623
[=7**]**

mañta- **:** (at için) koşmak
m.-dı 3497
m.-p 3495
[=2**]**

margaa **:** ot, saman, yaban otu
m. 3553
m.+nın 677
[=2**]**

margaan **:** tartışma
m. 586, 682, 746
m.+da 658
[=4**]**

maska **:** çekiç
m. 3109
[=1**]**

me **:** ben
m.+ge 3299, 3301, 3393, 3395
m.+niñ 3899
[=5**]**

mees **:** derinlik
m.+teri 1470
[=1**]**

mege **:** bana
m. 3397
[=1**]**

mejik **:** tabut, mezar
m. 1418
m.+le 970
[=2**]**

mejikte- **:** tabutlamak
m.-yle 970
[=1**]**

men **:** ben
m. 1067, 1859, 2000, 2002, 2183, 2211, 2712, 2800, 2809, 3048, 3050, 3066, 3196, 3284, 3286, 3288, 3290, 3300, 3302, 3342, 3390, 3392, 3394, 3402, 894
m.+de 1224, 3340, 497, 499

m.+eñ 1526, 3642
m.+i 2332, 2785, 3369
m.+ile 2790
m.+im 3061
m.+in 2612, 2613
m.+iñ 1076, 1278, 19, 2207, 2495, 2497, 2647, 2938, 3040, 3043, 3275, 3277, 3296, 3348, 3349, 3389, 3391, 3814, 3897, 407, 408, 638
[=60**]**

meñ **:** ben, doğum lekesi
m.+di 2630
m.+dü 123
m.+niñ 2632
[=3**]**

meñdep **:**hızlı hızlı anlatma
m. 3041
[=1**]**

merge- **:** taş atmak, taşa vurmak
m. 266
[=1**]**

mergedet- **:** sallamak
m.-ken 730
[=1**]**

mergen **:** becerikli, kesin, usta
m. 2353, 2568, 2617
[=3**]**

mı **:** bu
m.+nan 2674, 2676
m.+nañ 1169, 2009, 2012, 2671, 3603
m.+nda 1561, 1666, 2347, 2615, 3861
m.+nı 1010, 1505, 1734, 1858, 1904, 2281, 2482, 2484, 2535, 2551, 258, 2709, 3027, 3314, 3319, 3634, 3725, 493, 683, 721, 723, 927
m.+nın 2434, 2584
m.+nıñ 1018, 1021, 106, 107, 1256, 1383, 1384, 1386, 2054, 2336, 2337, 2586, 2684, 2895, 3128, 3568, 3570, 420
[=54**]**

mıkından- **:** elini beline koymak
m.-ıp 597
[=1**]**

mıltık **:** silah, yay
m. 1663, 1780, 3824, 593
m.+ım 2938
m.+ka 3690
m.+tañ 2154
m.+tı 2937
m.+tu 2925
[=9**]**

mınañ **:** bundan, bununla
m. 2542
[=1**]**

mınayda **:** şöyle
m. 3039, 3084
[=2**]**

mınayıp **:** şöyle, öyle, böyle, bu şekilde
m. 1011, 3379
[=2**]**

mınça **:** bunca
m. 1932
[=1**]**

mında **:**burada, bunda
m. 1451, 1807, 214, 216, 229, 2279, 2887, 3543, 483, 1895, 2239, 2649, 3174, 3561, 3563, 3574, 3592, 3611, 3730, 3787, 3800
[=21**]**

mındıy **:** bunun gibi
m. 1721, 1783, 3195, 3863, 3897, 3899, 1723, 2559, 2600, 3067, 3407, 3735, 3736, 3737, 3738, 496, 641, 756
[=18**]**

mını **:** bunu
m. 2219
[=1**]**

mınzı **:** böyle, bu şekilde
m. 2179
[=1**]**

mıygak **:** dişi maral
m. 1620, 1812
m.+tar 2912, 1825
[=4**]**

mızılda- **:** parıldamak
m.-gan 297, 344, 3443, 346
m.-p 3695
m.-ş-kan 1561
[=6**]**

mızıldaş- **:** parıldaşmak
m.-ıp 1656, 367 (mızıldajıp)
[=2**]**

mızılt **:** parıltı
m. 3666
[=1**]**

min- **:** binmek
m.-bedi 3409
m.-di 3701, 3839
m.-ele 676, 681
m.+en 847
m.-er 850
m.-eten 3389
m.-eteñ 3337
m.-eyin 2851
m.-gen 2761, 281, 3810, 1024, 835
m.-ip 1352, 3757, 1291
[=18**]**

miñ- **:** bkz. min-
m.-en 847
[=1**]**

mistü **:** uçlu
m. 2195, 2445, 2447, 2823
[=4**]**

miz **:** keskin taraf, uç
m.+i 1957, 1959, 2523
m.+i.le 2217
m.+i.n 1521, 1523, 1948
m.+ile 2186
[=8**]**

momon **:** yer ayısı, (kara momon: köstebek)
m. 1994, 1998
[=2**]**

moyın **:** boyun
m.+du 887

m.+ı.n 1081, 3247
m.+ı.na 960
[=4**]**

moyun **:** bkz. moyın
m.+ın 1021
[=1**]**

möñkü **:** buzul, mezar
m.+ler.deñ 1566
m.+lerin 3630
m.+zi.n 3423
[=3**]**

möñün **:** gümüş
m. 132, 1359, 1473, 1639, 1878, 1896, 1924, 3191, 3222, 3437, 3443, 4, 45, 631, 649, 783
m.+le 971
[=17**]**

möñün altın : gümüş altın
m. 134
[=1**]**

möör- **:** böğürmek
m.-öp 1762, 1776, 1587
[=3**]**

mör **:** zafer, başarı
m. 587
[=1**]**

mörlü **:** başarılı
m. 320
[=1**]**

möröylöş- **:** yarışmak
m.-öt 577 (möröylöjöt)
[=1**]**

möş **:** çam
m. 1192, 1472, 1596, 2, 970
[=5**]**

muñ **:** bin sayısı, keder
m. 3884
m.+du 1365
[=2**]**

muñkak **:** ahmak
m. 119
[=1**]**

muñsançaak : Özel isim
m.+tıñ 1365
[=1**]**

mürküt **:** kartal
m. 477
m.+ter 474
[=2**]**

müüs **:** boynuz
m. 1660
m.+zi 667
m.+ineñ 1657
m.+tü 2704
[=4**]**

nacı **:** dost, arkadaş
n. 1699
[=1**]**

ne **:** ne
n. 1049, 1304, 1336, 1369, 1371, 1383, 1429, 1614, 1616, 1680, 1688, 1733, 1773, 1820, 1849, 1851, 1986, 1988, 2001, 2003, 205, 2181, 2208, 2213, 2266, 2296, 2309, 2331, 2350, 2376, 2434, 2806, 2932, 2941, 2943, 3482, 3484, 3571, 3723, 3724, 463, 465, 620, 693, 991
n.+ge 1053, 3722
n.+ni 1052, 2833, 2933, 3034, 1427, 2943, 3032, 3265, 3596, 3737, 3738
n. zi 2179
[=59**]**

nedeñ **:** neden, neyden
n. 3735, 3736
[=2**]**

neme **:** bir şey, nasıl
n. 1306, 1339, 1535, 2600, 3370, 3735, 3736, 3737, 3738
n.+m 3275
[=10**]**

noolo- **:** etmek
n.-p 169
[=1**]**

nökör **:** arkadaş, dost
n. 3310
[=1**]**

o **:** o
o. 3029
o.+go 3113, 3879
o.+lor 2418, 2915, 3833
o.+ndo 1218, 1220
o.+nı 1326, 1370, 1385, 2852, 3732, 854, 930, 990
o.+nın 2523
o.+nıñ 1006, 1102, 1152, 1154, 1217, 1219, 1251, 1253, 182, 184, 2094, 2416, 2649, 2693, 2695, 2697, 2800, 2893, 2989, 3009, 3126, 3154, 3696, 3723, 513, 514, 714, 834, 843, 871, 921, 966, 971, 972
[=51**]**

oboo **:** yığın
o. 3564
[=1**]**

oçok **:** ocak
o.+ı 3560, 3567
o.+ı.na 3648
o.+ın 3130
o. 3562
o.+tıñ 272, 3754
o.+to 1653
o.+toñ 1707, 3018, 3577
[=11**]**

od **:** nur, ateş, ocak
o.+ı 1217, 1655, 2965, 3128, 3570, 3820
o.+ın 1738, 3308
o.+ına 2957
[=9**]**

odın **:** odun, kütük
o. 1917
[=1**]**

odırt- **:** yaktırmak
o.-pay 1737
[=1**]**

odoş **:** orta
o.+ı.nda 127 (odojında)

[=1**]**

odorlu **:** bol otlaklı
o.+dañ 3099
[=1**]**

odoş **:** karşıki
o. 3698
[=1**]**

odu **: odu salmak:** yerleşmek
o. 3559
[=1**]**

odulan- **:** yerleşmek
o.-gan 1571
[=1**]**

odus **:** otuz
o. 2089, 2170, 3181, 3742, 3742, 795
[=6**]**

ogır- **:** böğürmek
o. 633
o.-ala 644
o.-ıp 2232, 2378
[=4**]**

ogo **:** ona
o. 1174
[=1**]**

ok **:** ok
o.+ı 116
o.+lo 1808, 1813
o.+torı.na 589
[=4**]**

oktıy **:** ok gibi
o. 480, 3774, 3783
[=3**]**

okcılan **:** ok yılanı
o. 2707
[=1**]**

okpır **:** hedefinden şaşmayan ok
o.+lar 298, 661
[=2**]**

ol **:** o
o. 1103, 1203, 1207, 1242, 1273, 1375, 1474, 150, 1511, 1513, 1556, 1562, 1576, 1576, 1613, 1769, 1793, 1874, 1884, 1898, 1932, 1933, 1961, 1992, 1996, 2027, 2047, 2055, 2073, 2103, 2104, 2105, 2142, 2153, 2253, 2257, 2286, 2353, 2355, 2364, 2377, 2394, 2402, 2471, 2495, 2520, 2522, 2644, 2699, 2725, 2744, 2788, 2789, 2818, 2863, 293, 3014, 3016, 308, 3167, 3172, 3177, 3206, 3218, 3254, 327, 328, 329, 331, 3369, 3371, 3374, 3402, 3424, 343, 3432, 3525, 3538, 3549, 3641, 3653, 3661, 3662, 3681, 3727, 3744, 3802, 3846, 3874, 3875, 3892, 390, 453, 47, 473, 537, 538, 539, 571, 573, 710, 713, 715, 771, 833, 836, 846, 923, 968
[=109**]**

ol- **:** olmak yardımcı fiili
o.-or 1173, 2913, 3207
o.-up 3463
[=4**]**

olbıg **:** dal, budak
o.+ı.nıñ 139
o.+ınañ 3181
[=2**]**

olcod- **:** esir olmak

o.-o 3283
[=1**]**

olor **:** onlar
o. 3828
o.+dıñ 3209, 393, 756
o.+go 421
[=5**]**

omırtka **:** omurga
o.+zı.n 2580
o.+zı.nda 2015
[=2**]**

omok **:** dinç, canlı
o. 10, 2016, 2541, 2545, 2576, 361, 374
[=7**]**

omok ceeren : Özel isim, hayvan ismi
o. 809
[=1**]**

omok çıyrak : dinç, sağlam
o. 582
[=1**]**

on **:** on sayısı, (onoñ:ondan sonra)
o. 2916, 2964, 3005, 3006, 830
o.+oñ 2331
[=6**]**

onço **:** onca, her biri, hepsi
o. 881
o.+lor.ın 670, 253
o.+lorı 2603, 3493
o.+zı 3617, 891
o.+zı.n 1844, 258
[=9**]**

ondıy **:** Öyle, böyle
o. 1236
[=1**]**

onı **:** onu
o. 1266
[=1**]**

onoñ **:** ondan, o zamandan
o. 2542, 2578, 892
[=3**]**

ontop sıktap : inlemek
o. 58
[=1**]**

oñ **:** sağ
o. 1362, 1956, 2672, 2957, 2965, 2971, 2978, 3467, 3475
[=9**]**

oñ- **:** dökmek, anlayarak çözmek
o.-boy 2886
[=1**]**

oñdo- **:** oturmak, anlamak, bilmek
o.-bodı 1549, 3505
o.-boy 1004
o.-dım 1167
o.-p 1165, 1237, 1309, 160, 707
[=9**]**

oñdon- **:** fark etmek, anlamak
o.-ıp 3507, 3527

[=2]

oodıl- **:** parçalanmak
o. 2419
[=1]

oodo **:** iyice
o. 165
[=1]

ook **:** küçük
o. 164, 2541, 2707
[=3]

ookto- **:** parçalamak
o.-dı 2581
o.-y 1790
[=2]

ooru **:** hastalık, hasta
o.+uñ 2819
[=1]

oot- **:** parçalamak
o. 3629
o.-kon 1978
[=2]

ooz **:** ağız
o.+ ı 2693, 2693, 916
o.+ı.n 2546, 3726
[=5]

or **:** yer
o.+ dı.na 1086, 1406, 1408, 1410, 526
o.+ıñ 3125, 3266
[=7]

orın **:** yatak, yer
o. 3122, 3156
o.+ga 3166
o.+ı 1219, 3126
[=5]

oro- **:** çevirmek, sarmak, dolamak
o.-dı 3489, 3490
o.-p 1424
o.-y 2620, 2677, 3772
o.-ylo 3745
[=7]

orol- **:** çevrilmiş olmak, kıvrılmış olmak, sarılmak
o.-olo 2641, 2653
[=2]

oroon **:** yeryüzü
o.+do 3072, 3074
o.+go 3071
[=3]

oroondo **:** yeryüzü
o. 3069
[=1]

oroy- **:** sarmak, çevresini dolaşmak
o. 1128
o.-lo 2663, 2666
[=3]

orto **:** orta
o. 2192, 2221, 2222
o.+do 2657, 3900

o.+doñ 3478, 3488, 561, 563
o.+ıla 819
o.+zı.na 2170, 2193
o.+zı.nan 2632
o.+zı.nañ 2629, 2631
o.+zı.nda 122, 2025, 3194
[=18**]**

orton **:** ortanca
o. 481, 482
[=2**]**

oşkoş **:** benzer, birbirinin aynı, gibi
o. 128, 140, 1533, 1535, 1578, 1875, 1894, 2599, 3246, 684
[=10**]**

ot **:** ateş, ot
o. 1652, 1737, 2030, 2136, 2201, 2295, 2545, 3307, 3348, 3779
o.+tıy 2393
o.+tu 2811
[=12**]**

otır- **:** oturmak, yardımcı fiil
o. 3271, 3273
o.-a 1670, 2928, 3762
o.-ala 1144, 179, 2183, 2211, 2832
o.-ar 1556, 3298
o.-at 1446, 1705, 1714, 1730, 1735, 3022, 3135, 3373, 450, 719, 920, 924
o.-atan 3798
o.-bay 2917
o.-dı 1555, 1672, 1674, 1840, 2166, 2879, 3208, 3388, 3803, 390
o.-gan 1725, 3031
o.-gança 2909, 3379
o.-ganın 3365
o.-ıp 2098, 3076, 3254, 3257
o.-za 3384
[=46**]**

oto- **:** otlamak
o.-p 1620, 1812, 2095, 3224, 3444, 3471, 840
[=7**]**

otog **:** otağ
o.+ı.na 587, 657, 659
[=3**]**

otur- **:** bkz.otırmak
o.-dı 2984
[=1**]**

oy **:** vay (oy), of, yara
o. 1304, 2598, 3241, 3349
[=4**]**

oy- **:** oymak, çukur yapmak
o.-dık 1592
o.-go-m 2476
o.-gon 2635, 2788, 3365, 7
o.-ıp 2562, 3052, 3716
o.-o 3682
o.-olo 1418
o.-or 2384
o.-or-ım 2315
o. -ot 1722
[=14**]**

oygılık **:** Özel isim, yer ismi
o.+tıñ 578

[=1**]**

oygon- **:** uyanmak, ortaya çıkmak
o.-bodı 2158
o.-ıp 3243
o.-o 3242
o.-orın 3204, 3210
[=5**]**

oygor **:** yiğit
o. 11
[=1**]**

oygozot- **:** uyandırmak
o.-on 12, 16
[=2**]**

oyık **:** çukur, delik
o. 135
o.+tu 2822
[=2**]**

oyıl- **:** oyulmak
o.-bas 3685
[=1**]**

oyın **:** oyun
o. 579, 583
[=2**]**

oylok ceeren : Özel isim, at ismi
o. 809
[=1**]**

oylu **:** sevdalı
o. 2812
[=1**]**

oyno- **:** (saz) çalmak, oynamak, yarış kazanmak
o. 13, 18, 20, 26
o.-dı 3010
o.-gon 1956, 1958
o.-p 1618, 22, 581, 622, 682
[=12**]**

oyo- **:** vurmak
o. 668
[=1**]**

oyto **:** geri, geriye, ters yöne
o. 1157, 1238, 2135, 3100, 3334, 3401, 3727, 3728, 3753
[=9**]**

ozık **:** otuz
o. 2594, 2599
[=2**]**

ozo **:** ileriye, ileri, önce, çok önce, eskiden
o. 755, 764
[=2**]**

ozogı **:** eski zaman, önceki zaman, önce
o.+gı 3218
o.+gı.da 1593
o.+gı.zı.nañ 2964, 2979, 3005, 2916
[=6**]**

ozol- **:** ilerlemek
o.-odo 521
[=1**]**

öbögön **:** ihtiyar
ö. 2966, 2966, 2966

[=3**]**

öçö- **:** kızmak
ö.-p 2810
[=1**]**

öçöş- **:** intikam almak
ö.-ölö 2057 (öçöjölö)
[=1**]**

öd- **:** dolaşmak, geçmek
ö.-ö 289, 291, 848
ö.-ölö 2870, 2896, 2898
ö.-öri 1236
ö.-üp 1234, 3099, 3509, 3515, 3521, 893
[=13**]**

ödüg **:** ayakkabı, çizme
ö.+in 223
[=1**]**

ögöön **:** yaşlı
ö. 1671
[=1**]**

ökpö **:** akciğer
ö. 1057, 1082, 1098, 1128, 1132, 966
[=6**]**

ökpö cürek : akciğer yürek
ö.+ti 1124
ö.+i.ne 1134
[=2**]**

ökpöör- **:** kızmak, öfkelenmek
ö.-ip 2057
[=1**]**

öl- **:** ölmek
ö. 2559
ö.-bö-gön 2271
ö.-bös 1416, 2452, 2485
ö.-böskö 1357
ö.-bözi 1359
ö.-göjin 937
ö.-gölöktö 1156
ö.-gön 1117, 1141, 1221
ö.-gön-in 1400
ö.-göndö 1405
ö.-göngö 3821
ö.-gönin 3279
ö.-göy 1061, 1276, 1787, 2134
ö.-ö 1210, 3420
ö.-ör 2271, 3368, 935, 937
ö.-ördö 2711
ö.-ötön 2485
ö.-tür 1106
ö.-tür-er 1005
ö.-tür-ip 980
ö.-üjerge 2059
ö.-üm 2272
ö.-üp 1092, 3833
ö.-zö 935
[=36**]**

ölöñ **:** ot
ö. 3466, 3468, 815, 816, 817
ö.+di 812, 814

[=7**]**

ölör **:** ölecek zaman
ö. 67
[=1**]**

ölötön **:** ölecek kişi, ölümü gelen
ö.+niñ 1255, 1822
[=2**]**

öltür- **:** öldürmek
ö.-bedi 1510
ö.-bes 1006, 1091
ö.-dübis 1114
ö.-e 1765
ö.-ele 1013, 1055, 1416
ö.-er 1002, 1004, 1010, 939
ö.-erge 2804
ö.-etem 2290
ö.-gençe 1012
ö.-ip 3369, 978
ö.-zin 964
[=18**]**

öñ **:** renk
ö.+dü 1465, 1901, 1929, 888
ö.+i 756
[=5**]**

öñdös **:** parça parça etme
ö. 2952
[=1**]**

öñjik **:** güzel
ö. 1641
[=1**]**

öñölö- **:** sessizce yaklaşmak, sinsice yaklaşmak
ö.-di 3233, 3452
[=2**]**

ööç **:** boyun
ö.+ineñ 1982
[=1**]**

öp **:** tam
ö. 3664
[=1**]**

ör- **:** ilerlemek, yukarı çekmek
ö.-ö 1043, 1047, 1678, 1699
[=4**]**

örgöö **:** saray
ö. 1195, 1396, 1411, 1484, 1580, 1635, 1641, 2071, 3106, 3116, 3535, 45
ö.+döñ 1044, 72
ö.+gö 1817, 2902, 3118, 3164
ö.+löri 3788
ö.+lü 41
ö.+ni 1630, 3628
ö.+zi 2843
ö.+zi.nde 3803
ö.+zi.ne 1488, 2144
ö.+zi.niñ 270
[=27**]**

örö **:** yukarı, ileri
ö. 1155, 1642, 1984, 2848, 2951, 2952, 2967, 2968, 2996, 3107, 3206, 3822, 75
ö.+gö 3499
[=14**]**

örökön **:** yaşlı adam
ö. 1770, 1818, 2934, 2950, 2950, 2950, 827
[=7**]**

ört **:** yangın
ö. 2373
ö.+kö 3420
[=2**]**

ört- **:** yangın çıkarmak
ö.-ö 815
[=1**]**

örtö- **:** yakmak
ö.-y 2412
[=1**]**

ös- **:** çoğalmak
ö.-tir 3551
[=1**]**

ös- **:** uzamak, geçmek, yetişmek, aşıp yükselmek
ö.-kön 1034, 1191, 1608, 1610, 3329, 1007
[=6**]**

öskö **:** başka
ö. 1273, 2794, 2796, 968, 505
[=5**]**

öştü **:** düşman
ö. 2559
ö.+ler.ge 1209
ö.+ler.im 2486
[=3**]**

öt- **:** geçmek, geçmiş zaman
ö.-kön 342, 3512, 796, 798, 66
ö.-ti 1439
[=6**]**

ötküre **:** bütünüyle, tamamıyla büsbütün
ö. 1235, 1280, 3237, 455
[=1**]**

öy **:** zaman, ay, süre
ö. 3654, 3664
[=2**]**

öz **:** boy
ö.+üm.i 1611
[=1**]**

öz- **:** büyümek
ö.-ö 1211
ö.-öp 1267
ö.-öt 1599
ö.-üp 1220, 1274, 3403, 3447, 3553, 3555
ö.-üptir 1461
[=10**]**

özök **:** nehir, çay, nehir yatağı
ö.+i 1212
ö.+i.n 1915
ö.+i.nde 1042
ö.+kö 2328, 770
ö.-ti 204
ö.+tiñ 771
[=7**]**

özötön **:** yaşayanlar, canlılar
ö.+niñ 1257, 1821

[=2**]**

özüm **:** yemiş
ö.+i 1615
[=1**]**

parmağ **:** parmak
p.+ını 2973
[=1**]**

saadak **:** yay
s.+ı 365
s.+ı.n 225, 2778
s. 2119
s.+ka 3692
[=5**]**

saat **:** saat
s. 1934
[=1**]**

sab **:** kabza, sap
s.+ı.n 2240, 2977
[=2**]**

saba- **:** vurmak, dövmek
s.-dı 2499
s.-y 3087
[=2**]**

sabar **:** parmak
s.+ı.n 1525
[=1**]**

sabula **:** yün dövmeye yarayan sopa
s. 3087, 3088
[=2**]**

sadak **:** bkz. saadak
s. 344
s.+tar 296
[=2**]**

sagal **:** sakal
s.+du 1671, 2023
[=2**]**

sakı- **:** beklemek
s.-dı 3204, 3206, 67
s.-gan 3699
s.-gay 3699
s.-p 3644
s.-y 3210, 3469
s.-yt 695
[=9**]**

sal- **:** saldırmak, salmak, yerleştirmek, yardımcı fiil
s. 2865, 3831
s.-a 1541, 3521
s.-aar 973
s.-ar 169
s.-ar-ım 1069
s.-at 1426, 1742, 1744, 231, 232, 3133, 451, 591, 650
s.-ayın 1536
s.-bay 2572, 3756
s.-baza 3308
s.-dı 1083, 1326, 1395, 1420, 1422, 1424, 1709, 1919, 1923, 2092, 2136, 258, 2926, 2955, 2957, 2971, 3001, 3021, 3117, 3594, 3770, 567, 569, 574, 613, 616, 617, 705, 706, 85
s.-dım 3052, 894

s.-dıs 1106, 1109
s.-gam 3358
s.-gan 2111, 2988, 3221, 3559, 3570, 653, 782
s.-ganı 949
s.-ganın 1747
s.-ıp 1097, 1248, 2934, 3136, 3142, 3154, 3192, 3647, 3862, 402, 581, 984
s.-tır 1640, 1646
s.-za 82
s.-zın 3895, 3896
[=81**]**

saldırt- **:** getirtmek
s.-padı 672
[=1**]**

salım **:** ruh, keder, nicelik
s. 3075, 315, 315, 695
s.+du 3305
s.+ga 1296
s.+ı 1821, 3306, 513
[=9**]**

salış- **:** birbirine vurmak
s.-ıp 2411 (salıjıp)
[=1**]**

salkın **:** rüzgar
s. 1937, 1948, 1974
[=3**]**

samara **:** mektup
s.+nı 3293
s.+nıñ 3604
[=2**]**

san **:** but
s.+ı.na 958
[=1**]**

sanaa **:** düşünce, bilinç, üzüntü, endişe, ruh
s. 317, 317, 325
s.+ga 1233
s.+ñ 1333, 324
s.+z.ı 952
s.+zı 2757, 684, 76
s.+zı.na 2518
[=11**]**

sanaalu **:** düşünceli, endişeli, kederli
s. 3386, 1164, 1296, 1342, 2610, 2828
s.+zı.n 3312
[=7**]**

sanaarka- **:** üzülmek, kederlenmek
s.-bayt 1286
s.- dı 419
[=2**]**

sanan- **:** kederlenmek, düşünceye dalmak, üzülmek
s. 1334
s.-at 254
s.-bagay 325
s.-dı 1235, 2558, 452
s.-gan 2484
s.-ıgar 997
s.-ıp 1714, 1735, 2567
[=11**]**

sañ **:** alışılmadık

s. 1907, 3220, 3498, 3499
[=4**]**

sañıskan **:** saksağan
s. 1394, 681
[=2**]**

saptal- **:** geçirilmek
s. 1583
[=1**]**

saptalgan **:** iğne
s. 2073, 343, 3532, 48, 837
[=5**]**

sarcu **:** yağ
s. 2754, 2830, 2836
[=3**]**

sargar- **:** sararmak, solmak, yaşlanmak
s.-dı 914
[=1**]**

sarı **:** sarı
s. 1949, 2258, 2295, 2399, 3508
[=5**]**

sarı kaan **:** Özel isim
s. 1240, 1506, 274, 326, 389, 419, 430, 467, 490, 493
s.+ga 387, 610
s.+nıñ 1449, 1488, 1514, 227, 242, 252, 270, 359
[=20**]**

sarsu **:** serum, romatizma
s. 2977
[=1**]**

say **:** çakıl taşı, tebeşir, kabuk
s.+ ı 1921
s. 1448, 3098
s.+ı.na 2415
s.+lu 1597, 1741, 2892
[=7**]**

say- **:** saplamak
s.-bay 2172
s.-dı 1765
s.-gan 2824
s.-ıp 2682
[=4**]**

se **:** sen
s.+ge 3073, 3075, 3079
s.+gi 2325
[=4**]**

segis **:** sekiz
s. 3006
[=1**]**

sekir- **:** sıçramak
s.-ele 3412
[=1**]**

seleñded- **:** korkutmak
s.-ip 294
[=1**]**

seles **:** bir anda görünmek
s. 2294, 2371
[=2**]**

seliş- **:** değişmek

s.-ip 3208 (selijip)
[=1**]**

semir- **:** yağlanmak
s.-gen 1501
s.-ip 1177
[=2**]**

semis **:** besili, semiz
s.+i.n 2550
s.+ineñ 552
s. 1709, 3021
s.+ti 560, 562
[=6**]**

sen **:** sen
s. 10, 1159, 1161, 12, 1220, 14, 16, 2332, 3343, 3722, 3724
s.+de 1225, 2647, 3341
s.+i 1361, 1363, 2349, 2623, 2624
s.+iñ 1203, 1207, 1297, 2315, 2811, 2812, 2819, 3036, 3068, 3070, 3810, 3812
[=30**]**

sergek **:** dinç
s. 1629
[=1**]**

seri- **:** dinlenmek, tazelenmek
s.-di 3251, 3253
[=2**]**

serigile- **:** dinlenmek
s.-bedi 605
[=1**]**

ses- **:** sezmek
s.-ip 1206, 3078, 3454, 705 (sezip)
s.-keniñdi 1317
s.-pes 1206, 1316, 3078, 3454, 705
[=10**]**

sı **:** boy
s.+nın 1886
[=1**]**

sı- **:**kırmak
s.-y 1915, 1916
[=2**]**

sıgın **:** maral
s. 1807, 1827, 2507, 2914, 667
[=5**]**

sıkışıkla- **:** birbirini sıkıştırmak
s.-p 2409
[=1**]**

sın **:** boy, gövde
s. 3251
s.+du 1480, 1482, 1557, 1804, 3421
s.+ı 442
s.+ı.n 1811, 3426
s.+ı.na 1805
s.+ı.nañ 256
s.+ın 3093
[=12**]**

sın- **:** kırılmak, bozulmak, parçalanmak

s.-ar 1938
s.+gan.ı 1968
s.-ı-n 3170
s.-ıp 2218
[=4]

sında- **:** boylamak
s.-p 3426
s.-y 1811, 1886
[=3]

sını **:** boyu
s. 1629
[=1]

sır **:** cila
s. 3781
s.+lu 3020
[=2]

sır cügürük : hırslı koşucu
s. 2145
[=1]

sıra **:** sırık
s.-nı 1916
s.+nın 3572
[=2]

sırlu **:** cilalı
s. 651
[=1]

sırma- **:** sırımak, dikmek, sırmalamak
s.-p 1648
[=1]

sırt **:** sırt, dış, taraf
s.+ı.na 1506
s.+ı.nıñ 2280, 2664
[=3]

sırttu **:** sırtlı, arkalı, destekli
s. 1743
[=1]

sıy- **:** okşamak
s. 589
s.-map 1070, 1281, 687
s.-may 1689
s.-mayt 1279
[=6]

sıynaar **:** saygılı
s. 3865
[=1]

sıyra- **:** sıyırmak
s. 1789
[=1]

silki- **:** silkmek
s.-di 2383
[=1]

silkin- **:** silkinmek, sallanmak
s. 2233
s.-gen 2079, 2234, 2235, 2081
s.-gendiy 2008
[=6]

sler **:** siz
s. 2849, 3044, 3064
s.+diñ 830
[=4**]**

sodon sodon : sivri sivri uçlu
s. 1572
[=1**]**

soguş **:** kavga, çarpışma, yumruk
s. 2391, 2436
s.+tan 2436
[=3**]**

soguş- **:** çarpışmak
s.-arga 3829 (sogujarga)
s.-ıp 1538
s.-kam 3048
[=3**]**

sok **:** bir, tek
s. 2695
[=1**]**

sok- **:** dövmek, kavga etmek, çarpmak, yumruk atmak
s.-o 3088 (sogo)
s.-olo 1916 (sogolo)
s.-or 3459
s.-ot 1537, 2401
s.-un 2102
s.-up 2290, 2323, 2367
s.-uş 1494
s.-kon 2374, 2825
s.-or 1674
s.-po-dı-ñ 2266, 2296
s.-po-dıñ 2331, 2376
s.-poy 2369
s.-tı 1128, 2250, 2620, 266
[=22**]**

sokor **:** kör
s.+lor.go 1739
[=1**]**

sol **:** sol
s. 1364, 1958, 2645, 2670, 2955, 2973, 2980, 3465, 3477, 3489
[=10**]**

sol- **:** solmak
s.-ıp 368
[=1**]**

solıkta- **:** soluğu kesilmek
s.-gan 1953
[=1**]**

solıntı **:** soluklanış
s.+da 250
[=1**]**

sologoy **:** solak el
s.+ı 3105
[=1**]**

soloñıdıy **:** gökkuşağı gibi, gökkuşağı desenli
s. 1952, 2146, 3055
[=3**]**

soloñılu **:** gökkuşağı desenli
s. 341, 2065
[=2**]**

soloon **:** durmaz
s. 2981
[=1**]**
solun **:** şaşırtıcı, acayip
s. 1654
[=1**]**
somok **:** kilit
s.+tı 1030, 1032
[=2**]**
somokto- **:** kilitlemek
s.-p 1131
[=1**]**
soñ **:** son
s.+ı.nda 327
[=1**]**
soo- **:** soğumak
s.-bos 3573
s.-duda 248
s.-p 1231, 1399
s.-zın 2085, 3211
[=6**]**
sook **:** soğuk
s. 1939, 1969, 2696, 2713, 3750, 3827
[=6**]**
sool- **:** solmak, kör olmak
s.-gonço 322
s.-ıp 1921
[=2**]**
soolto- **:** taşımak, savurmak
s. 2414
[=1**]**
soorgok **:** bataklık
s.+tu 342
[=1**]**
soorı **:** sağrı
s.+zı.na 2251
[=1**]**
soot **:** teselli, zevk
s. 29, 31
[=2**]**

soot- **:** soğutmak
s.-ıp 3589 (soodıp)
[=1**]**
soot- **:** teselli etmek
s.- op 3400
[=1**]**
sopok **:** çizme
s. 283, 3680
s.+ınañ 347
[=3**]**
sor- **:** emmek
s.-up 163, 920
[=2**]**
soy- **:** soymak

s.-bodı 1512
s.-dı 561, 563
s.-gon 1716
s.-gor 552, 554
s.-ıgar 549
s.-ıp 1269
s.-o 1789
[=9**]**
soyok **:** soy, kuşak
s.+ko 1085
s.+tıy 232
[=2**]**
sömin **:** baş ve işaret parmağı arasındaki mesafe, çeyrek
s. 1791
[=1**]**
söök **:** soy, mezar, kemik
s.+i 61, 3620
s.+i.n 1084, 1087, 1110, 1393, 2747, 3281, 3639, 968, 975
s. 1042, 1052
s.+ö 1048
s.+tü 162, 164
[=16**]**
sööktö- **:** kuşaklamak
s.-p 1420, 975
[=2**]**
sööktü- **:** kuşaklamak
s.-di 1085
[=1**]**
sös **:** söz
s. 1225
s.+i 115, 1783, 304, 3863, 496
s.+im.di 17
s.+iñ 3036
s.+iñ.di 3270
s.+ti 2178, 2239, 2313, 2347, 3035, 3407
s.+tör 2004, 3892
s.+tör.im.di 19
s.+tör.in 393
s.+ tör.lö 3607
[=20**]**
söstö- **:** anlaşmak
s.-p 438
[=1**]**
su **:** su
s.+lar 1475
[=1**]**
subay **:** kısır, yavrusu olmayan hayvan
s. 1825
s.+ınañ 551
[=2**]**
suk- **:** sokmak, saklamak
s.-ala 1130
s.-ugar 959
s.-tı 2863
s.-tım 3611
s.-up 1876, 2668, 2678, 3222, 3746, 783, 960
[=11**]**
sun- **:** uzatmak, sunmak

s.-a 3376
s.-up 2273
[=2**]**
sur- **:** sormak
s. 882, 888
s.-a-bayt 1320
s.-ayt 2267
[=4**]**
suras **:** piç
s.+ı.nañ 2124
[=1**]**
sura- **:** bkz. sur-
s.-arda 1695, 2807
s.-bayt 1319
s.-dı 3263, 825, 2377
s.-p 2332, 2720, 3273, 81
s.-yın 3272
s.-yt 2930
s.-za 1520, 1522
[=14**]**
surkura- **:** parlamak, parıldamak
s.-p 3781
[=1**]**
surtul- **:** bir görünüp bir kaybolmak
s.-dada 3708
[=1**]**
suu **:** su, nehir
s. 1319, 1739, 1740, 2429, 2894, 3169, 3707
s.+dıñ 799
s.+ga 1626
s.+la 3250, 3252
s.+lar 1441, 1478, 2036, 2042, 2431, 2866, 339
s.+nıñ 1188, 1588, 1627, 197, 2771
s.+zı 1469, 2874
s.+zı.la 8
s.+zı.nı.na 1056
s.+zıla 4
[=28**]**
suuza- **:** susamak
s.- dım 1319
[=1**]**
suur- **:** sıyırmak
s.-a 2190, 2520
[=2**]**
suz- **:** alıvermek, kepçeyle çekmek
s.-a 403
[=1**]**
süjüz- **:** süsüşmek
s.-ele 195
[=1**]**
süme (kabırga) : kaburga, iki kaburga
s. 127, 1729
[=2**]**
sümer **:** sivri dağ
s. 136, 2688, 3876
s.+deñ 1456, 631
s.+i 2573
s.+ler.deñ 1572

s.+lü 862
[=8**]**

sür- **:** sürmek, sürütmek
s.-üp 171
[=1**]**

süreen **:** korkunç
s. 3216
[=1**]**

sürküşten- **:** sürünmek
s.-et 1728
[=1**]**

sürlü **:** desenli
s. 649
[=1**]**

süs- **:** süsmek
s.-se 2134
s.-ti 2222
[=2**]**

süüredil- **:** sürüklenmek
s.-gen 3504
s.-ip 3473
[=2**]**

süüret- **:** bkz. süürte-
s.-ep 1767
s.-ip 3496
s.-ken 3441
[=3**]**

süüretel- **:** bkz. süüredil-
s.-ip 3523
[=1**]**

süüri **:** ülke
s. 3528, 3530, 1445, 33, 35
[=5**]**

süürte- **:** sürüklemek
s. -p 1816, 1831
[=2**]**

süürtel- **:** sürütülmek
s. 3537
[=1**]**

süürüt- **:** sürütmek
s.-ken 3514
[=1**]**

süs- **:** süsmek, tos vurmak
s.-egen 170 (süzegen)
s.-er 2109
s.-üp 1700, 2269, 2300, 2303, 2335, 2507, 2587
[=9**]**

süzüş- **:** süsüşmek
s. 2390
s.-e 1493
s.-er 171
s.-ip 149, 2262
s.-pey 1503
[=6**]**

şaldañ **:** çıplak
ş. 1072, 1141, 1247, 1286, 1433, 1436, 1489, 1546, 1612, 1714, 1736, 1753, 1760, 1832, 2219, 257, 2643, 3243, 717, 729, 939

ş.+ı 742
[=22**]**

şaldañ köl : Özel isim, yer ismi
ş. 2839
[=1**]**

şañdıy **:** çan gibi
ş.+dıy 2237
[=1**]**

şañkı **:** saç örgüsü (birkaç örgüden oluşan saç)
ş. 796
ş.+lu 795, 857
[=3**]**

şatra **:** Altay daması
ş. 1194, 2881, 581
[=3**]**

şenelü **:** Özel isim
ş.+diñ 861
[=1**]**

şıka- **:** hedef almak, nişan almak
ş.-dı 264
[=1**]**

şıkamal **:** tam isabetli
ş.+du 1663, 2154, 2925, 3690
[=4**]**

şılırada **:** hışırtı
ş. 2933
[=1**]**

şılırt **:** hışırtı
ş. 2926, 3239
[=2**]**

şıltu **:** yüzünden, neden, bahane
ş.+zı.nda 2775, 2826
[=2**]**

şımal- **:** yığılmak
ş.-dı 2461
ş.-ıp 2472
[=2**]**

şıman- **:** iştahlanmak
ş.-ıp 2100
[=1**]**

şımıran- **:** fısıldamak
ş.-bay 1861
[=1**]**

şıñırt **:** şıngır sesi, **şıñırt et- :** şıngırdamak
ş. 1634
[=1**]**

şıpşay **:** doğruca
ş. 3001
[=1**]**

şıpşap **:** gerçek, doğru
ş. 2369, 2798
[=2**]**

şıpşuul **:** şıngırdak, çıngırak
ş.+du 3440
[=1**]**

şıra **:** acı, ıztırap
ş. 3033

ş.+zı 3315
ş.+zı.n 1232
[=3**]**

şırkala- **:** yaralanmak
ş.-gan 3217
[=1**]**

şıydam **:** değnek, sırık
ş.+ı 1495
[=1**]**

şıydamda- **:** değneklemek
ş. -dı 2502
[=1**]**

şıydıngıla- **:** hazırlanmak
ş.-p 237
[=1**]**

şibee **:** kale
ş. 1643
ş.+lü 134, 625, 627
[=4**]**

şikpeer- **:** yerleştirmek
ş.-eri 3342
[=1**]**

şilemir **:** Şeytan, kötü ruh
ş. 2564
ş.+ler 3643
[=2**]**

şili **:** cam
ş.+zi 2293
[=1**]**

şilte- **:** lanet okumak, sövmek
ş.-p 1388
[=1**]**

şinde- **:** incelemek
ş. -y 464
[=1**]**

şiñdep **:** bkz. şinde-
ş. 1446, 1555, 2903, 3186
[=4**]**

şirdek **:** keçe
ş. 1651, 3799
ş.+ke 1670, 2637, 2927, 3254
ş.+le 1424
ş.+te 2166
[=8**]**

şiree **:** taht
ş. 1413, 1644, 3117
ş.+deñ 1046, 74
ş.+lü 132, 42
ş.+zi 1398
ş.+zi.ne 1136, 1514, 948
[=11**]**

şirte- **:** çatırdamak
ş.-y 2435
[=1**]**

şok **:** zarar, kötü niyet
ş.+ı 1090
ş.+tı 1513

[=2]

şood- **:** sitem etmek
ş.-ıp 1389
[=1]

şoodıñkay **:** sitemciler, şootçular
ş.+lar 927
[=1]

şootkıl- **:** şoot söylemek
ş.-ayt 928
[=1]

şorkıraj- **:** çağıldamak
ş.-ıp 2875
[=1]

Şorlu **:** Altayların milli müzik aleti
ş. 321
[=1]

şulmus **:** çevik
ş. 645
[=1]

şulur- **:** cıvıldamak
ş. 1166
ş.-ala 648
ş.-ar 1525
ş.-ıp 1307, 1338, 718, 996
[=7]

şuñ- **:** dalmak
ş.-up 3498
[=1]

şuñu- **:** döndürmek
ş.-dı 3727
[=1]

şuurgan **:** tipi
ş. 1939
[=1]

şüün- **:** düşünmek
ş.-ip 326
[=1]

şüüş- **:** sevişmek, düşünmek
ş.-kileyt 1382
ş.-tiler 229
[=2]

ta **:** da
t. 1043, 111, 154, 2512, 3192, 3194, 3406
[=7]

taacı **:** süs
t. 2883
[=1]

taap **:** çaresiz
t. 1849, 3609, 3631
[=3]

taay **:** dayı, akraba
t. 1216, 3883
t.+ı 3262
t.+ım.a 3276
t.+ıma 3278
t.-ın-nañ 3273
t.+ıñ 1207, 1215

t.+ıñ.a 3271
[=9**]**

tab- **:** bulmak
t.-ar 1386
t.-arım 3282, 3302, 3392, 2854
t.-arıñ 1159
t.-ılar 2744
[=7**]**

tabak **:** tabak
t. 2923
[=1**]**

tabıj **:** bkz. tabış
t.+ı 1947
[=1**]**

tabıl- **:** bulunmak
t.-bay 1508
[=1**]**

tabır **:** tapır
t. 1950
[=1**]**

tabır tubır : tapır tupur
t. 1971
[=1**]**

tabış **:** ses
t. 1138, 2009, 2234, 458, 460, 462
[=6**]**

tabış şılırt : hışırtı
t.+ı.na 3696
[=1**]**

tabıştan- **:** ses çıkarmak
t.-bay 1862
[=1**]**

tagın- **:** takınmak
t.-ıp 444
[=1**]**

tagıngıla- : kuşanmak
t.-p 226
[=1**]**

tajı- **:** taşımak
t. 2380
[=1**]**

tajılgan **:** sille, tokat
t. 2257
t.-la 2256
[=2**]**

tajındıy **:** taş gibi
t.+dıy 1448, 3098
[=2**]**

tajış **:** tokat, sille
t. 2388
[=1**]**

tajuur **:** matara
t. 416, 824
t.+da 655
t.+ınañ 385
[=4**]**

taka **:** nal

t.+lu 131
t.+zı 3681
[=2**]**

takıp **:** kez, defa
t. 3848
[=1**]**

takta **:** tahta, taban
t. 3134, 537, 539, 571, 573
t.+dañ 1120
t.+zı.na 1096
[=7**]**

tal **:** orta
t. 1558, 2631, 2657, 2882, 3087, 3097, 3169, 3244, 3478, 3488
[=10**]**

tal orto **:** tam ortası, içi
t.+go 2169
t.+zı 780
[=2**]**

tala **:** kenar
t.+lu 133, 624, 626
[=3**]**

tala- **:** sallamak, kollarını açmak
t.-yıp 2292
[=1**]**

talay **:** deniz
t. 1003, 1180, 1185, 1324, 1437, 1458, 1476, 1835, 2049, 2060, 2065, 2321, 2414, 3190, 341, 3416
t.+dı 1594, 3097
t.+dıñ 1113, 1153, 1613, 1623, 3244, 3878, 39
t.+ga 1517, 2428, 565
t.+gança 2288
t.+ı 1564, 1567, 1573
t.+lar 1548
t.+lar.ga 2410
t.+ları 1454, 1468, 1558, 2882
[=38**]**

talayça **:** küçük deniz
t.-dı 383
[=1**]**

talda- **:** özenle seçmek
t.-p 561, 2095
[=2**]**

talkan **:** yulaf unu
t. 1399
[=1**]**

talkan kül **:** yulaf unundan kül
t.+i 3564, 3569
[=2**]**

tam **:** damak, lezzet
t. 1434, 1436, 2100, 22, 2330, 2375, 472, 928
t.+ı 1531, 2694
[=10**]**

tam- **:** damlamak
t.-ıp 3182
[=1**]**

tamı **:** cehennem
t.+da 1420
[=1**]**

tamır **:** ışıltı
t.+ı.n 2975
[=1**]**
tamırlan- **:** ışıklar saçmak
t.-ıp 1951
[=1**]**
tamzık **:** baharat
t. 1608, 3133, 3580, 613
[=4**]**
tamzıktan- **:** damla damla içmek
t.-dı 1497
[=1**]**
tana **: Ay Tana:** Özel isim
t. 509, 701
[=2**]**
tanı- **:** tanımak
t.-bayt 111
t.- ır-ıñ 1216
[=2**]**
tanma **:** damga
t.+nın 2565
[=1**]**
tañ çolmongo : seher yıldızı
t. 2654
[=1**]**
tañ- **:** bağlamak, sargı sarmak
t.-ıp 3228, 3439, 782
[=3**]**
tañdak **:** tan
t.+ka 2641, 2653
[=2**]**
tañma **:** damga
t. 2001, 2385, 593, 662
t.+lar 3641
t.+lu 3458, 3460
t.+nı 668, 734
[=9**]**
tap- **:** bulmak
t. 386
t.-kan 2974
t.-pay 3106
t.-paza 3310
t.-tı 3026
t.-tıñ 3038
[=6**]**
tar **:** dar
t. 1007, 1034, 1100, 3671, 471
[=5**]**
targa **: Altın Targa:** Özel isim
t. 3800
[=1**]**
tarılga **:** büyük düğme, Şaman tören giyisisinin arka tarafında olan güneş ve ayı tasvir eden büyük metal levha
t.+lu 3651
[=1**]**
tarka **:** dağıtmak

t.+gan 852
[=1**]**

tarkad- **:** dağıttırmak
t.-at 89
[=1**]**

tarkat- **:** yaymak
t. 3896
[=1**]**

tarkay **:** dağıtacak
t. 2705
[=1**]**

tarlan **:** çok
t. 674, 753, 785
[=3**]**

tarlan çookır : çok benekli
t. 757
[=1**]**

tarma **:** büyücülük
t. 2615
[=1**]**

tart- **:** çekmek
t.-ala 3483
t.-at 376, 2149, 2403, 2901, 3501
t.-ıp 1029, 1292, 1642, 1789, 1790, 2132, 2456, 2498, 2501, 2520, 3197, 3199, 3503, 3649, 3860, 403, 416, 431, 750, 967
t.-ış 470
t.-kadıy 926
t.-kan 1596, 1598, 2465
t.-sa 3501, 3579
t.-tı 1630, 1910, 2161, 2190, 262, 2977, 3019, 3576, 3601, 3684, 3726, 3740, 3772, 3856, 3858
[=48**]**

tartıl- **:** çekilmek
t.-gak 3663
[=1**]**

tartın- **:** kendine çekmek, giymek
t.-dı 3218
t.-dılar 428
t.-gılayt 979
[=3**]**

tartış- **:** tartışmak, çekişmek
t.-a 2299 (tartıja)
t.-kam 3050
t.-kan 2418
t.-tı 2404, 2411
[=5**]**

tas **:** kel, dazlak
t. 2147
[=1**]**

taş **:** taş
t. 1044, 1046, 1193, 1204, 134, 1347, 1398, 1484, 1560, 1810, 1852, 1926, 1928, 200, 2071, 2089, 2099, 2101, 257, 2573, 2880, 3171, 3560, 3567, 3675, 41, 42, 625, 72, 74, 862, 87, 969
t.+ı 267, 2976 (tajı)

t.+ım 2293, 2370
t.+ka 140, 1874, 1878, 2291, 2366, 2374, 2451, 261, 2681, 2825, 3502, 3594
t.+la 2503, 2974, 2976
t.+tañ 116, 2327, 259
t.+tı 1527, 2498, 2501, 275
t.+tıñ 2289, 2322, 276, 302, 3359
t.+tu 3093, 3419, 3420, 629, 631, 820
[=70**]**

taşta- **:** atmak, fırlatmak
t.-bay 1792
t.-dı 3146
t.-gan 2728, 2731, 2735, 2729, 2739
t.-p 1917, 2091, 2710
[=10**]**

tattu **:** tatlı
t.+zı.n 656
[=1**]**

tatu **:** tatlı
t. 1008, 1035, 1101
[=3**]**

tay **:** tay
t. 681, 785
t.+dı 792
t.+dıñ 23, 27
t.+ı 3886
[=6**]**

tayak **:** baston, dayak, dayanak
t. 3639
t.+ı.n 1678
t.+ıla 1681, 2936
t.+ın 2929
t.+tu 1675, 1677
[=7**]**

tayan- **:** dayanmak
t.-arı 2441
t.-bay 2405
t.-dı 1356
t.-gança 1803
[=4**]**

taybal- **:** yuvarlanmak
t.-bas 3571
t.-basta 3567
[=2**]**

tayga **:** dağ orman
t. 1001, 2142, 2058, 2103, 385, 3873, 1112, 1151, 1170, 1178, 1179, 1194, 1323, 1348, 1833, 1887, 1954, 2044, 2046,
2047, 2061, 2069, 2621, 2626, 2686, 3093, 3188, 3415, 3418, 3788, 3888, 49, 564, 963
t.+da 1592, 2869, 3622
t.+dañ 147, 2900, 308, 3412, 629
t.+dıy 1640
t.+ga 1394, 1852, 2619, 3413, 754, 820, 863
t.+lar 1473, 1547, 2034, 2419, 1435
t.+da 1466
t.+lar.ga 2408
t.+larga 3500
t.+ları 1452, 1560, 2880
t.+nı 2412
t.+nıñ 1111, 137, 1615, 1804, 1810, 1911, 255, 2698, 2872, 3360, 3424, 3430, 37, 543, 838, 841

t.+zı 1562, 2888
t.+zı.na 768, 789
t.+zı.nañ 1445
t.+zı.nıñ 196
[=84**]**
taygıl **:** yaşlı köpek
t. 1087, 1584, 1786
t.+dı 1054, 1765, 1768, 1772
t.+dın 2675
t.+dıñ 1057, 1080, 1084, 1121, 1133, 1275, 1795
t.+ım 1779
[=16**]**
tay- **:** kurban etmek
t. 1395
[=1**]**
taykak **:** kaygan
t. 2492
[=1**]**
taykıl- **:** yuvarlanmak
t.-bagan 3561
[=1**]**
tazıl **:** kök
t.+ınañ 3476
[=1**]**
tazılındıy **:** kökü gibi
t. 3351
[=1**]**
te **:** de
t. 152, 2348
[=2**]**
teb- **:** tepmek, tepelemek
t.-ele 1915, 3501
[=2**]**
tebe **:** otlak
t.+zi.neñ 542
[=1**]**
tebee **:** otlak
t.+deñ 1509, 1541
t.+lü 751
t.+zi 1605
t.+zi.ne 3095
[=5**]**
tebeele- **:** otlamak
t.-gen 3431
[=1**]**
tee- **:** tepmek
t.-p 2039, 2264, 2269, 2302, 2333, 3411
[=6**]**
teek **:** minik
t. 2541
[=1**]**
teg **:** dek
t.+eñ 1153
[=1**]**
tegee **:** zıpkın
t. 2568, 26172353, 2355
[=4**]**

tegerik **:** yuvarlak, daire, şaman kasnağının tefi
t. 2040, 3681
[=2]

tegin **:** boşuna, boşu boşuna
t. 1249, 3298, 3818, 704
[=4]

tekpe **:** dayanak
t.+ge 2149
t.+lü 1661, 1752, 1798, 1881, 2148, 2152
[=7]

tekşi **:** tamamı
t. 721
[=1]

telbirej- **:** sallanmak
t.-et 3180
[=1]

telekey **:** bölge
t.+diñ 1506
[=1]

temdek **:** leke
t.+i 2822
t.+tü 2743
[=2]

temdekde- **:** işaret etmek, göstermek
t.-p 2700
[=1]

temdelej- **:** işaretleşmek
t.-ip 1094
[=1]

temir **:** demir
t. 1661, 1708, 1752, 1798, 1881, 1899, 1902, 2075, 2148, 2151, 2237, 3584, 3747, 3856, 3858, 3860, 750, 959, 984
[=19]

tenek **:** aptal
t.+i 1504, 741
t. 1016, 1019, 119, 1344, 193, 267
[=8]

teneri **:** gökyüzü
t.+ge 2420
[=1]

tenid- **:** başıboş gezmek
t.-ip 2128
[=1]

teñ **:** aynı
t. 1461
[=1]

teñde- **:** dengeli tutmak
t.-y 3763
[=1]

teñdey **:** dengeli
t. 565
[=1]

teñeri **:** gök, gökyüzü
t. 2156, 2356, 2422, 2640, 295, 3813, 473
t.+deñ 3849
t.+diy 2236
t.+ge 1519

t.+niñ 3449, 265
[=12**]**
teñis **:** deniz, okyanus
t. 1456, 1854
t.+ke 2430
[=3**]**
tep- **:** tepmek
t.-kelekte 1293
t.-ken 874, 875, 877, 2043, 2045
t.-pey 2341, 815
t.-se 3502
t.-ti 1914, 2221
[=11**]**
tepse- **:** ayağıyla ezmek
t.-di 1986
t.-gen 1984
t.-p 2425
[=3**]**
tepşi **:** tepsi
t. 3862, 451
t.+deñ 1865, 651, 653
t.+ge 1708, 3020, 965
t.+lü 1083
t.+ni 1094, 1097, 1120, 987
[=13**]**
ter **:** ter
t. 1230, 83
t.+i 2348
[=3**]**
ter- **:** dermek, toplamak
t.-ip 1870
[=1**]**
terbezen **:** dilenci
t. 1302, 2128
[=2**]**
tere **:** deri
t. 3123, 3669
t.+zi 3661
t.+zi.neñ 3150
[=4**]**
terek **:** kavak
t. 1896, 1898, 1924, 3884
t.+im 1980
t.+e 3358
t.+ti 1922, 3191
t.+tiñ 138, 142
[=10**]**
tıgın- **:** sıkılaştırmak, işlemek
t.-baadıy 3674
t.-bas 2450
[=2**]**
tım **:** sessiz, dikkatli
t. 450, 719
[=2**]**
tın **:** ruh, yaşama esintisi
t. 1254, 2567
t.+du 1042, 2633, 2638, 3743, 3747, 3751, 3752
t.+du.nıñ 2644

t.+ı 1210, 2649
t.+ı.n 1255, 3483
t.+ı.na 2454
t.+ım 2647, 2651, 3368
t.+ın 3054
[=19**]**

tın- **:** nefes almak
t.-ıp 1332, 2879
[=2**]**

tınasta- **:** zor nefes almak
t.-gan 1953
[=1**]**

tını **:** canı, soluğu
t. 1391, 3050, 3822
[=3**]**

tınış **:** nefes
t. 1332
t. +ı 1961, 1963, 292, 336, 338
t.+ınañ 1627
t.+ka 18
[=8**]**

tıñ **:** zor, sağlam, çok, güçlü
t. 1356, 1611, 2203, 2304, 2346, 2597, 3635, 3636, 452, 666, 715, 731
[=12**]**

tıñda- **:** dinlemek
t.-p 1906, 3064, 3597, 3731
t.-ylık 3038
[=5**]**

tıñı **:** hızlı, çok
t.+da 2113, 2296, 2330, 2331, 2375, 2376, 472, 928
[=8**]**

tıñı **:**yüksek
t. da 2100, 2266
[=2**]**

tıñ sanan- **:** iyice düşünmek
t.-dı 2609
[=1**]**

tırman- **:** ırnaklamak
t.-at 922
[=1**]**

tırtas **:** huysuzlanma
t. 3705
[=1**]**

tış **:** dış
t.+ka 3145, 3675
t.+tın 972
[=3**]**

tıştan- **:** dinlenmek
t.-ala 1174
t.-ıp 1625, 3217
[=3**]**

tibire- **:** akislendirmek
t. 1682
[=1**]**

tibired- **:** titretmek
t.-ip 244,
t. e- 2359

[=2]

tibirt : yürürken ses çıkarmak, ayak sesi yankılanmak
t. 1907, 457
[=2]

tibirti : ayak sesi, tapırtı
t. 1945
[=1]

tidin- : utanmak
t.-ip 1844
[=1]

tiji : dişi
t. 3466, 3655
[=2]

til : dil
t. 2426, 3102, 3104, 950
t.+dü 1162, 1340, 1843, 2945
t.+i 1606, 712, 917
[=11]

til- : dilimlemek, küçük parçalara ayırmak
t.-bey 2527
[=1]

tiril- : dirilmek
t. 2715
[=1]

tirü : diri, canlı
t. 1117, 2911, 3328, 3617, 3853, 407, 698
t.+ge 2425
[=8]

tiskin : dizgin
t. 3105
t.+di 3769, 3771
t.+i.n 3763
t.+iñ 3768
[=5]

tiş : diş
t.+i 2396, 2764, 3143, 3475, 64 (tiji)
t.+i.n 1355, 2006, 2010
t.+im 3351
t.+teñ 2396, 2398
t.+ter.ineñ 2029
t.+teri 915
t.+tü 1698
[=14]

tişte- : sıkmak, dişini sıkmak
t.-p 2006, 2269
[=2]

tişten- : dişini sıkmak, çenesini kilitlemek
t.-di 1355
[=1]

tiy- : değmek
t.-begendiy 364
t.-beger 1062
t.-bes 1539
t.-bey 786
t.-gelekte 3234
t.-gen 2253, 2257
t.-gendiy 2959, 2961, 3014, 3016
[=11]

tiyeri **:** değmesi, değeni
t. 2443
[=1**]**

tiyiş- **:** değmek
t.-ken 2424
[=1**]**

tize **:** diz
t. 3685, 1809, 2427, 796
t.+ge 1463, 870
t.+ndeyle 1815
t.+zi.ne 2461
t.+zi.neñ 2268
[=9**]**

tizende- **:** dizilmek
t.-ptir 1825, 1827
[=2**]**

tizirt **:** çatlak **tizirt tabış :** çatlak ses
t. 2009
[=1**]**

tobrak **:** toprak
t. 1937, 2407
t.+ı 2062
t. +ka2443
t.+ta 1442
[=5**]**

togus **:** dokuz
t. 1032, 1129, 1181, 1245, 136, 1419, 1565, 1760, 1852, 1883, 1911, 2075, 2083, 2406, 2460, 2579, 3042, 3117, 3400, 3494, 35, 3530, 3531, 3591, 36, 3679, 3720, 603, 669, 763, 766, 767, 769, 779, 897
[=35**]**

toguzon **:** doksan
t. 1180, 1181, 1423, 1503, 1565, 1754, 1812, 1854, 2058, 2060, 2071, 2458, 3116, 3416, 3429, 3492, 544, 574, 602, 669, 762, 767, 890, 896
[=24**]**

tok **:** doymuş, tok
t. 2923
[=1**]**

tok- **:** bağlamak, durdurmak
t.-toy 998
t.-up 2713
[=2**]**

tokım **:** eyerin altına konan bez
t. 2494, 231
[=2**]**

tokına- **:** sakinleşmek
t.-p 2847, 3405
[=2**]**

tokpok **:** tokmak
t.+ı 1494
t. 3685, 3830
[=3**]**

tokto- **:** bağlamak, durdurmak
t.-dı 3539
t.-gon 3874
t.-p 897, 899
[=4**]**

toktot- **:** bağlatmak

t.-oton 3796
t.-tı 1027
[=2**]**

tol- **:** değişmek, bütün, hep
t.-ırada 1816
t.-o 1298, 2549, 2593
t.-olo 3095
[=5**]**

tolgol- **:** dönmek, kıvrılmak
t.-ıp 2459, 2470
[=2**]**

tolgoy **:** dönerek, kıvrılarak
t. 2444, 735
[=2**]**

tolık **:** köşe, kömür
t.+tu 2072
[=1**]**

tom- **:** kurban olmak
t.+du 1254, 1265
[=2**]**

tomdo- **:** kurban etmek
t.-dı 2975
t.-y 2971, 2999
[=3**]**

tomıl **:** çınlama
t. 2645, 3071
[=2**]**

tomıra **:** kökünden
t. 2670
[=1**]**

tomo **:** hay hay**; ama tomo:** peki hay hay
t. 1946, 3070
[=2**]**

tomur **:** toz
t.+a 3417
[=1**]**

ton **:** kürk
t. 1759, 1759, 2496
t.+dı 3153
t.+dor.ın 222
t.+dor.ı.nañ 345
t.+du 350, 530, 532, 827
t.+ı 2460, 353, 355, 735
t.+ı.n 3141, 2091
t.+ıñ 3812
[=17**]**

ton- **:** donmak
t.-op 3354
[=1**]**

tonot- **:** yağmalatmak
t.-kon 1209
[=1**]**

toñ- **:** donmak
t.-dı 1941, 1943
t.-up 3828
[=3**]**

toñol- **:** yağmalanmak

t.-o 2838
[=1**]**

toñrak **:** kama, hançer, bıçak
t.+ın 2864
t. 1245, 2447, 2518, 2519, 2627
t.+la 2526, 2579
[=8**]**

tool- **:** saymak, sayılmak
t.-op 1439
[=1**]**

toolbır **:** kanat
t.+lu 2150
[=1**]**

toolo- **:** saymak, sayılmak
t.-p 2866
[=1**]**

tooloy **:** saymak, sayılmak
t. 1884
[=1**]**

tooz **:** toz
t.+ı 1441
t.+ı.n 1440, 340
t.+ı.nı 2420, 3091
t.+ın 1149, 2868, 3089, 615
[=9**]**

topçı **:** düğme
t. 346, 367
t.+lu 3659, 3667
t.+zı 3665, 444
[=6**]**

topşuur **:** iki telli saz
t. 3895, 622
t.+ım 13, 21, 25, 3, 5, 7, 9
[=9**]**

torbok **:** iki yaşındaki tosun
t. 2300, 633
t.+tu 1620
[=3**]**

torko **:** ipek
t. 1424
t.+dıy 1464, 2883
[=3**]**

torkolo **:** ipekle
t. 1646
[=1**]**

torsık **:** ayak
t. 2470, 798
t.+ı.na 2459
t.+tar.ı.nañ 1815
[=4**]**

tort **:** şimdiden, şimdi
t. 2395, 736
[=2**]**

tos- **:** doldurmak
t.-kon 3051
[=1**]**

tostok **:** pörtlek

t. 2394
[=1**]**
toş **:** buz, donuk
t. 1397, 2869, 543
t.+tu 2688
[=4**]**
toy **:** düğün
t. 2867, 3445
t.+dı 215, 425, 535, 550, 559
t.+do 3432
t.+go 517, 96
t.+ı 602, 604, 896
t.+ı.nda 3428
t.+ım 516
t.+ın 94
[=16**]**
toy- **:** doymak
t.-gon 1500
t.-ıp 1176
[=2**]**
toygondıy **:** doymuş gibi
t. 2878
[=1**]**
toylo- **:** düğün kurmak
t.-or 425
t.-y 559
[=2**]**
toyloy- **:** düğün kurmak
t.-dım 94
[=1**]**
toz **:** toz
t.+ıl 2062
t.+ınañ 1417
[=2**]**
töbölö- **:** tepelemek
t.-di 2504
[=1**]**
tög- **:** dökmek
t.-ölik 1018
t.-öp 1990
t.-ül 2348
t.-üp 1107, 2468, 2635
[=6**]**
tögö çaça **:** döke saça
t. 161
[=1**]**
tögül- **:** dökülmek
t. 2395
t.-et 2199, 2533
t.-gelek 90
t.-gen-i 1972
t.-üp 2175
[=6**]**
tögünde- **:** yalan söylemek
t.-yteni 1118
[=1**]**
töj **:** bkz. töş
t.+i 1310, 2205, 2244, 2351

t.+i.ne 1147
[=5**]**

töj- **:** döşemek
t.-öp 2137, 3198
[=2**]**

töjök **:** döşek
t. 1645, 2092, 2137, 3322
t.+i.n 3085
t.+i.nde 201
t.+im.e 3356
t.+tör 3127
t.+tü 3120
[=9**]**

töjön- **:** örtünmek, sermek
t.-ip 3085, 3356
t.-ölö 143, 198
[=4**]**

tök- **:** dökmek
t.-kön 3053
t.-pöy 1791, 3646
[=3**]**

tökpöy çaçpay : döküp saçmadan
t. 529
[=1**]**

tölgöçi **:** büyücü kadın
t. 1310
[=1**]**

tömön **:** aşağı, aşağıya
t. 1339, 1984, 2848, 2860, 3107
[=5**]**

tömönçö **:** yukarı
t. 3498
[=1**]**

tönöy **:** diş
t.+lü 680, 801
[=2**]**

töö **:** deve
t.+gö 511
t.+niñ 663
[=2**]**

töölön- **:** yaslanmak
t.-ip 2140
[=1**]**

töön **:** yön, taraf
t. 1923, 3613
[=2**]**

tör **:** başköşe (ev ve çadırın başköşesi), çadırın başköşesi
t. 1414, 1650, 1662, 1668, 2092, 272, 3560, 3754
t.+dö 1664
[=9**]**

töröl **:** vatan
t.+i.ne 2899
[=1**]**

töröön **:** tören
t.+dör 214
t.+döri 512
[=2**]**

tört **:** dört
t. 1708, 3455, 786, 857, 857, 958
[=6**]**

törtön **:** kırk
t. 511, 893
[=2**]**

töstöñ **:** başından
t. 2389
[=1**]**

töş **:** döş, göğüs
t. 1244
[=1**]**

töz **:** gövde, baş
t.+i.ne 272, 3183, 3201, 3538
t.+ineñ 1191, 2, 6
[=7**]**

tubır **: tabır tubır:** tapır tapır
t. 1950
[=1**]**

tud- **:** tutmak, yardımcı fiil
t.-a 2252, 2292, 2326
t.-aaçı 3159
t.-aan 1502
t.-aar 2967
t.-ala 1536, 2340, 921
t.-amla 2462
t.-ar 167, 2107, 299, 3232, 3463, 3738, 733, 735
t.-arda 2968
t.-arı 2442, 2444
t.-arım 2852, 3300, 3390
t.-at 1147, 2151, 2361, 2363, 3376, 384, 418, 615
t.-at-an 660
t.-ulu 3321
t.-un 1250
t.-up 1412, 1687, 1691, 689, 1744, 1747, 1749, 1772, 1774, 1828, 1880, 1884, 2248, 2250, 2263, 2268, 2287, 2301, 2338, 2352, 2354, 2677, 2937, 2939, 3116, 3164, 3703, 399, 437, 483, 508, 689, 691, 737, 78
t.-uş 2415
[=70**]**

tudaan **:** ısıran
t. 172
[=1**]**

tudal- **:** tutulmak
t.-bay 936, 938
[=2**]**

tudam **:** tutam
t.+ı.na 2401
[=1**]**

tudun- **:** tutunmak
t.-ar 1266
t.-dılar 429
t.-gan 1427, 2416
t.-gança 1801, 1930
t.-ıp 1678, 2929, 3108, 3109, 3767, 3867, 987, 989
[=14**]**

tudurmaktu **:** engelli, geçilmesi zor
t. 339
[=1**]**

tuduş- **:** tutuşmak
t. 2389
t.-a 2379
t.-sa 168
t.-tı 2406
[=4]
tuj **:** bkz. tuş
t.+ı.nda 3445, 889
[=2]
tujında **:** o sırada, o anda
t. 2516, 2655, 3717, 1595
[=4]
tuman **:** duman
t. 1440, 2064, 2421, 2423, 332, 334, 335, 337, 878
t.+dıy 293, 3092, 3094, 63
[=13]
tumantıt- **:** dumanlandırmak
t.-kan 1960
[=1]
tun- **:** sağırlaşmak
t.-bay 2884
[=1]
tur **:** ev
t. +**a** 1788
[=1]
tur- **:** durmak, yardımcı fiil
t.-a 159, 173, 175, 1792, 1829, 1864, 1968, 1968, 3771, 1938, 2115, 2231, 2329, 2935, 3017, 3065, 3486, 3540, 765, 778
t.-a-kal-dı 725
t.-ar 1190, 1192, 1194, 1196, 1197, 1776, 192, 3172, 3549, 3822, 413, 872
t.-arın 3206
t.-arınañ 1538
t.-at 1070, 1071, 1166, 1168, 1227, 1229, 1231, 1281, 1338, 1401, 1402, 1444, 1467, 1473, 1485, 1487, 1575, 1579, 1587, 1591, 1597, 1626, 1643, 1644, 1678, 1696, 1697, 1882, 2264, 2265, 2279, 2300, 2301, 2333, 2334, 2335, 2417, 2419, 2443, 2444, 2513, 2881, 3106, 3212, 3214, 3261, 3374, 3495, 3787, 402, 404, 633, 634, 637, 691, 718, 732, 81, 996, 998
t.-bay 1668, 1847, 1897, 2076, 2072, 2187, 2210, 2215, 2585, 2587, 2720, 2809, 3069, 3071, 3431
t.-dı 1002, 1004, 1089, 1307, 1544, 1561, 1573, 1581, 1583, 1664, 1699, 1771, 1773, 1807, 1903, 2005, 2006, 2028, 2030, 2062, 2064, 2066, 2069, 2111, 2182, 2269, 2332, 2397, 2399, 2421, 2489, 2544, 2546, 2551, 2576, 2577, 2887, 3012, 3096, 3100, 3119, 3138, 3156, 3235, 3174, 3182, 3247, 3249, 3320, 3335, 3450, 3510, 3524, 3542, 3561, 366, 368, 3695, 3698, 3710, 3785, 3797, 3799, 3809, 599, 687, 701, 707, 878, 944, 945, 947
t.-gan 154, 1762, 1899, 1910, 1914, 1938, 24, 3534, 3552, 3554, 765, 79, 840
t.-gança 1011, 1507
t.-gandıy 2020
t.-gay 3267, 3321
t.-gus 1414, 1640
t.-u 3596
t.-uñ 1175
t.-up 1043, 1047, 1122, 1140, 1345, 1681, 2505, 2689, 3203, 3205, 3242, 3876, 605, 75, 772
t.-uptır 1593
t.-urum 3334
t.-za 1447, 152, 154, 1889, 2348, 3427, 3507, 3527

[=229]
turgus- : hazırlamak, bulunmak, durdurmak
t. 3130
t.-a 3464
t.-ar 1408
t.-ıp 3756, 824
t.-kan 1193, 3267
t.-tı 537, 539, 571, 573
[=11]
turlu : geyik
t.+zı 1471
[=1]
turna : turna kuşu
t. 2105
[=1]
turuj- : birliktelik anlatan yardımcı fiil
t.-at 658
[=1]
turum : gibi, gibi olmak
t. 2485
[=1]
turun : durmak yardımcı fiili
t. 3307
[=1]
tus : tuz
t.+la 1477
[=1]
tuş : o an, o sıra, zaman
t.+ta 1221, 1222, 1500, 1501, 213, 3402, 3432, 3485, 3572, 407, 408
[=11]
tuşta- : karşılaşmak
t.-arım 3394
t.-y 1282
t.-za 2683
[=3]
tut- : tutmak
t. 3520, 3522
t.-kan 2954, 2956, 2998, 3513, 3576, 3593, 3853, 3869
t.-kan+tut-kan 2400
t.-pagadıy 1712
t.-pas 3105
t.-sañ 3819, 3821
t.-sın 1505
t.-tı 2319, 2973, 2999, 3729, 3763
t.-tur 1701
t.-tur-dı 2355
[=23]
tuttur- : tutturmak
t.-dı 2256
t.-ganım 3482
[=2]
tuu : dağ
t. 2081, 2234, 3171
t.+da 1824
t.+dañ 1181, 1621, 2912, 2974, 3411
t.+dıñ 2976, 3792
t.+dıy 2021, 2022
t.+ga 1552, 2571, 3411, 861

t.+lar 2417, 340, 3698, 828
t.+n.nıñ 1824
t.+nı 3168, 849
t.+nıñ 256, 3794
[=26**]**

tuul- **:** doğmak
t.-gan 3269
[=1**]**

tuun **:** doğa, tabiat
t.+nıñ 1823
[=1**]**

tuura **:** geniş
t. 2417
[=1**]**

tuura- **:** doğramak
t.-dı 564
t.-p 1793, 1836
[=3**]**

tuuz **:** tuzak
t.+a 1826
[=1**]**

tuygak **:** at tırnağı (atın toynağı)
t.+ı 3455, 786
t.+ınañ 3778
t. 2043, 2045, 875, 877
t.+tu 675, 680, 801, 886
[=11**]**

tuyuk **:** gevşek
t. 3771
[=1**]**

tuza- **:** tuzlamak
t.-p 1793, 1836
[=2**]**

tüb **:** dip, kök, derinlik
t.+i 2156
t.+i.n 244, 265, 295
t.+i.nde 473
t.+i.ne 2356
t.+ile 2358
t.+ineñ 2364, 3586
[=9**]**

tübek **:** sefalet
t. 2437, 3371
t.+ke 1300
[=3**]**

tügen- **:** tükenmek
t.-di 3892, 68
[=2**]**

tüjen- **:** düş görmek
t.-gen 3261
[=1**]**

tüjür- **:** düşürmek
t.-gen 3371
t.-ip 2785
[=2**]**

tük **:** kıl, tüy
t. 2424
t.+tü 3157

[=2]

tüktü : kıllı
t. 3303
[=1]

tükür- : tükürmek
t. 2270, 3825, 3831
t.-di 1362, 1364
t.-ele 3836, 3848
t.-ip 2121
t.-zeñ 3826
[=9]

tükürüg : tükürük
t.+i 1965
[=1]

tül- : haşlamak
t.-di 1795
t.-et 3132
[=2]

tülkü : tilki
t. 2035
[=1]

tümen : çok sayıda, bin, on bin
t. 1563, 1600, 1602, 1606, 2424, 3190, 3193, 613
[=8]

tün : gece
t. 1549, 3505
t.+de 3207
t.+di+tüş.ti 239
t.+ge 3785
[=5]

tünüg : baca, avlu
t.+i.neñ 271
[=1]

tüñey : benzer, aynı
t. 103, 104, 105, 108, 109, 1134, 1161, 1484, 1696, 1796, 183, 185, 1918, 1920, 1981, 1983, 2099, 2101, 2405, 2691, 2816, 3006, 3008, **t.** 2407, 3448, 3494, 360, 371, 373, 3784, 3817, 3864, 415, 433, 440, 441, 442, 477, 608, 805, 855, 862, 992, 994
[=44]

tüñey tüñey : birbirne benzer
t. 1193
[=1]

tüñür : tef, davul
t. 2734
t.+i.n 2733
[=2]

tüp : tam
t. 108, 109, 855
[=3]

türgen : aceleyle
t. 240
[=1]

türme : demir hapishane
t. 3858
[=1]

tüş : düş, rüya
t.+i.n 3261 (tüjin)
t.+üp 2900 (tüjüp)

t. 3220, 3506
t.+ke 3785
t.+ken 1181, 731
t.+se 2713
t.+te 1649, 3209
[=10**]**

tüş- **:** düşmek
t.-e 3805 (tüje)
t.-ele 1143 (tüjele)
t.-er 220, 3827
t.-üp 1229, 1300, 147, 1601, 1887, 1906, 1948, 2011, 2082, 2422, 3002, 370, 3851
t.-ür 612
t.-ür-di 544
t.-ür-üp 1742
t.-endi 3220
t.-ken 1182, 1456, 1458, 1567, 1594, 2462, 3417, 3739, 3875, 3879, 3880
t.-ken-i 1966
t.-pes 1392
t.-pey 1939, 2407, 273, 354
t.-se 2714
t.-ti 1622, 1670, 2143, 2459, 2471, 2473, 2633, 2671, 2674, 2928, 3004, 3486, 3762, 3849, 388
[=54**]**

tüün **:** düğüm
t. 1347
[=1**]**

tüy- **:** telaşlanmak
t.-mep 1401
[=1**]**

tüyme- **:** telaşlanmamak
t.-p 3096
[=1**]**

tüzed- **:** düzeltmek
t.-ip 20
[=1**]**

ubaş **:** az**;ebeş ubaş:** azıcık
u. 3446
[=1**]**

uç **:** uç
u. +ı 3894
u.+ı.nda 1371, 310, 881
u.+ı+tüb.i.nde 693
u.+ınañ 3605
u.+u.n 2800
u.+un 3048
[=8**]**

uç- **:** uçmak
u.-a 478
u.-ar 502
u.-kan 2309, 3776
u.-pas 1394
u.-up 1553, 2640, 3435, 3499, 3781, 3797, 3799, 3849, 3874, 3879, 790, 844
[=17**]**

uçar **:** şelale
u. 2692
u.+lu 1566, 2571, 2573
[=4**]**

uçkaştır- **:** kendi atının arkasına bindirmek

u.-ıp 1322
[=1**]**
uçuk **:** ip, tel
u. 2974, 2975
u.+la 1648
u.+tañ 663
[=4**]**
uçun **:** için
u. 2991, 3050
[=2**]**
uçur **:** söz, uç
u.+ı.n 1309
u.+lu 3229
[=2**]**
udabas **:** çabuk, hemen
u. 516
[=1**]**
udur- **:** karşılamak için kalkmak
u.-a 1305
[=1**]**
udura **:** karşılıklı, ters, çapraz
u. 985
[=1**]**
ug- **:** bkz. uk-
u.-ala 2781
u.-alık 3036
u.-at 1143, 1144, 2943
u.-up 3077, 3384
[=7**]**
ugad- **:** anlamak
u.-aar 3064
[=1**]**
ugatan- **:** dinlemek
u.-aar 3062
[=1**]**
ugul- **:** yayılarak duyulmak
u. 3069
u.-at 1142, 459, 462
u.-dı 1294, 1330, 1944, 1945, 1947, 2153, 2155, 455
[=12**]**
uk- **:** duymak, dinlemek
u.-kan 3027, 3319, 3725
u.-kançañ 3035
u.-kanım 3890, 3893
u.-kay 1363, 2624
u.-tı 3597, 3731
u.-tu 2070, 2096
[=12**]**
ulaa **:** çadır, çadırın tabanı
u.+zı.na 2176
[=1**]**
ulu **:** yüce, ulu
u. 606
[=1**]**
ulus **:** ulus, halk, insanlar
u.+ı 905
u. 1020, 1143, 1144, 1284, 1539, 1716, 1718, 2722, 3384, 3697, 3699, 414, 450, 590, 600, 880, 900, 902, 904

u.+ka 86
u.+tañ 2634
u.+tar 208, 3313, 3574
u.+tı 178, 180
[=27**]**

unçuk- **:** söylemek
u.-padı 717
u.-payt 1318
u.-tı 2949, 3274
[=4**]**

undı- **:** unutmak
u.-dı 66
[=1**]**

undıl- **:** unutulmak
u. 3316
u.+baa.dıy 2990
[=2**]**

unıd- **:** unutmak
u.-ıp 894
[=1**]**

ur- **:** doldurmak
u.-ar 3691
u.-at 3378, 386, 417, 449
u.-dı 2637, 2829, 3259, 575
u.-gar 1055
u.-up 1711, 3135, 3137, 650, 965
[=15**]**

urum **:** döküm
u. 1868
[=1**]**

uruş- **:** kapışmak, kavga etmek
u.-a 1492 (uruja)
u.-ala 194 (urujala)
u.-ar 173
u.-ıp 148, 1538
u.-pay 1502
[=6**]**

uş- **:** çıkarmak
u.-tıp 1686
[=1**]**

uuç- **:** alkışlamak
u.-a 607
[=1**]**

uuça **:** yan, yan taraf, sırt
u.+m.a 2180, 2805
u.+zı 2184
u.+zı.na 2802
[=4**]**

uuçalan- **:** yan gelmek
u.-ıp 2093
[=1**]**

uul **:** oğul
u. 1079, 1141, 119, 1286, 1308, 1344, 1436, 146, 1489, 1546, 1612, 1694, 1714, 1736, 1760, 1830, 1832, 1846, 1860, 193, 2123, 2219, 2259, 2489, 257, 2643, 2877, 2993, 3243, 3526, 3719, 445, 515, 692, 717
u.+a 1831
u.+çak 2311
u.+dañ 1079

u.+dar 2537, 2538, 2541, 2576, 579, 582, 746
u.+dar.ga 495
u.+dar.ı.na 434
u.+dar.ım 2598
u.+dar.la 645
u.+darı 1000, 221, 391, 489
u.+dı 1070, 2939, 939, 988, 3208
u.+dıñ 1247, 1433, 2453, 267, 3312, 3315, 3602, 3694, 687
u.+ga 1072, 1628, 1753, 2752
u.+ı 1172, 118, 2760, 369, 3713, 427, 481, 931, 97, 977
u.+ı.n 1407
u.+ı.nıñ 3545
u.+ım 638
u.+ım.a 410
u.+ım.dı 92
[=86**]**

uula- **:** yöneltmek, işaret etmek
u.-ar 1517, 1519, 1529, 1531
[=4**]**

uulan- **:** yönelmek
u.-arda 770
u.-dı 769, 820
u.+dı.lar 243
[=4**]**

uulangıla- **:** yönelmek
u.-yt 240
[=1**]**

uulçak **:** oğulcuk, yavrucuk
u. 3139, 503
[=2**]**

uuldar **:** oğullar
u.+lu 52
[=1**]**

uura **:** süslü, benekli
u. 3604, 679
[=2**]**

uura çookır : süslü benekli
u. 758
[=1**]**

uurda- **:** çalmak, kaçırmak
u.-p 2786
[=1**]**

uurık **:** ip, halat
u.+tı 3584
u.+tu 3517
[=2**]**

uurıkçı **:** halatçı
u.+lar 3517
[=1**]**

uuş **:** avuç
u.+tarı 1684
[=1**]**

uuştan- **:** avuçlamak
u.-ıp 2102
[=1**]**

uy **:** inek
u. 1493, 1784, 2108
[=3**]**

uya **:** yuva
u.+lu 797
u.+zı 1607, 798
[=3**]**
uyan- **:** bulmak
u.-aar 500
[=1**]**
uyat **:** utanç
u.+ka 2785
[=1**]**
uyku **:** uyku
u.-ñ 3766
u.+zu 3207
[=2**]**
uyukta- **:** uyumak
u.-dı 3202
u.-gañ 2224
u.-p 141, 1838, 1861, 1931, 202, 2164, 2801, 3219, 3766
u.-y 200, 2093, 2139
u.-yla 1863
u.- ytan 146
[=16**]**
uz **:** sanat
u.+ı.na 153
[=1**]**
uzada **:** boyunca
u. 3769
[=1**]**
uzak **:** uzak
u. 3186
[=1**]**
uzan- **:** uzanmak
u. 154
u.+gan.nıñ 153
u.-gılayt 3108
[=3**]**
uzun **:** uzun
u. 3769, 886, 886, 887, 887
[=5**]**
üç **:** üç
ü. 1005, 1015, 1915, 2356, 2358, 2825, 3490, 3571, 3572, 3575, 3819, 3821, 3825, 3826, 473, 882
ü.+ü.ni 1013
ü.+üzi 1006
[=18**]**
üdelik **:** yarım gün
ü.+ke 2970
[=1**]**
üldibi **:** kılıç
ü.+le 2803
[=1**]**
üldü **:** kılıç
ü. 1659, 1781, 1956, 1957, 3673, 3867
ü.+le 2195
ü.+ler 297
ü.+ni 1755, 1800, 1873, 2189, 989
ü.+niñ 2197, 2216
ü.+z.in 226

ü.+zi.n 1930
[=17**]**

üldüü **:** bkz. üldü
ü.+m 1992
[=1**]**

ülez **:** kısım
ü.+i 3761
[=1**]**

ülgen **:** evrenin yaratıcısı, en büyük tanrı
ü. 3868
[=1**]**

ülgen biy **:** Özel isim, tanrı
ü.+deñ 3074, 3748
ü.+diñ 3081, 3811
[=4**]**

ülger **:** bilgece söz
ü. 3899
[=1**]**

ülü **:** zaman
ü.+zi 1391
[=1**]**

ülüü **:** pay
ü.+zi 3081
[=1**]**

ün **:** ses
ü. 1294, 1330, 1601, 2885
ü.+i 1604, 182, 2884
ü.+i.ne 183
ü.+ile 3480
ü.+im 2652
ü.+iñ 3070
[=11**]**

ürel- **:** çoğalmak
ü.-bes 1283
[=1**]**

ürgüle- **:** ulumak
ü.-di 2106
[=1**]**

ürk- **:** korkmak, ürkmek
ü.-er 3736
ü.-ip 1544, 3493
[=3**]**

ürki- **:** korkmak
ü.–di 2108
ü.-genim 3484
[=2**]**

ürü- **:** havlamak
ü.-p 1585, 1764, 1778
[=3**]**

ürüste- **:** havlaşmak
ü.-p 3255, 404
[=2**]**

üst **:** üst
ü.+i 1137, 1139, 1941, 2116, 2305, 2307, 3049, 724
ü.+i.le 3434, 788
ü.+i.n 1888, 209, 246, 2475, 2477, 268, 289, 291, 294, 3187, 3189
ü.+i.nde 2634, 88

ü.+i.ne 1142, 2289, 2322
ü.+i.nin 2661
ü.+i.niñ 189, 191, 2114, 2278, 2718, 3375, 3377, 547, 548, 720, 722, 954
ü.+in 211, 55
ü.+in.niñ 956
ü.+iniñ 3047
ü.+ü.niñ 2344
[=44**]**

üstigi **:** üstü
ü. 3071, 3074
[=2**]**

üür **:** sürü
ü. 2020, 2094
ü.+lü 3429, 3492
[=4**]**

üürlü **:** yaşlı
ü. 1657
[=1**]**

üy **:** ev
ü. 3574
ü.+ge 1767, 2086, 640
[=4**]**

üydeş- **:** tören düzenlemek
ü.-ti 512
[=1**]**

üydeşkile- **:** beğenmek, beğenerek almak
ü.-p 527
[=1**]**

üye **:** kat, kuşak, boy, kıvrım
ü. 2976, 627
ü.+ge 2194
ü.+lü 1486, 1903, 1909, 1913, 2069, 2076, 767
ü.+niñ 2169, 2170
ü.+zi 2015
[=13**]**

üyele- **:** parçalamak, parçalara ayırmak
ü.-di 2583
[=1**]**

üyeled- **:** makamlamak, makamlı söylemek
ü.-ip 17
[=1**]**

üygen **:** dizgin
ü. 3443, 783, 3222
ü.+i 3226, 3437, 3700
ü.+i.n 2739
ü.+in 2727
[=8**]**

üz- **:** parçalamak, parçalanmak, çekmek
ü.-e 1122, 2401, 2463, 2574, 1537, 2367, 2628, 3483, 3860, 1790, 3646
ü.-ep 1991
ü.- erim 2317
ü.-ül 2417
ü.-üp 2467
[=15**]**

üzeñi **:** üzengi
ü. 3228, 3439
ü.+ge 1293
ü.+ler.i.n 781

[=4]

üzib **:** yağ
ü.+ile 1729
[=1]

üzük çookır : alacalı süslü
ü. 309
[=1]

üzük tuu **:** Özel isim, yer ismi
ü. 2740
[=1]

üzül- **:** ölmek, kopmak, parçalanmak
ü.-di 1391
ü.- eten 3761
ü.-gelek 91
ü.-ip 2419
ü.-zin 2368, 2324
[=6]

üzüm **:** parça
ü. 3778
[=1]

yür- **:** yürümek
y.-gen 414
[=1]

KELİME SIKLIĞI

1.	a	4	50.	akala-	1	99.	altıgı	2
2.	aamaytıgan	1	51.	akça	1	100.	altın	124
3.	aay	10	52.	akçal	1	101.	altın bökö	5
4.	aayı tööy	1	53.	akçal çookır	2	102.	altın kızıl	1
5.	aayla-	2	54.	akır	3	103.	altın kindik	8
6.	aba	4	55.	al	5	104.	altın möñün	6
7.	abakay	24	56.	al sanaa	1	105.	altın targa	3
8.	abladan-	1	57.	al tayga	1	106.	altın tayga	1
9.	abran-	3	58.	al-	113	107.	alu	1
10.	acartkı	1	59.	ala	4	108.	ama	2
11.	acıkta-	2	60.	alaaç	1	109.	amada-	2
12.	aç	1	61.	alaka	1	110.	amadagan	1
13.	aç-	25	62.	alakan	4	111.	amadulu	1
14.	açı	1	63.	alakanıl	1	112.	amarcap	1
15.	açıl-	2	64.	alama şikir	1	113.	amır	5
16.	açın-	8	65.	alamat	1	114.	amıra	1
17.	açıngan	1	66.	alañ	12	115.	amıra [tomıra]	1
18.	açu	10	67.	alañ kayka-	1	116.	amıra-	8
19.	açu koron	2	68.	alar-	1	117.	amıran-	1
20.	ad	47	69.	albaa	1	118.	amırgı	1
21.	ad-	7	70.	albaa kam	1	119.	amtaj-	2
22.	ada	28	71.	albadan-	1	120.	amza-	1
23.	ada enem	1	72.	alban-	1	121.	anaar	3
24.	adalgan	1	73.	albanbı	1	122.	anañ	14
25.	adar	2	74.	albatı	18	123.	anayt	1
26.	adıçı	1	75.	albatı con	7	124.	ança	1
27.	adıj-	1	76.	albatı kalık	2	125.	ança mınça	3
28.	ag	1	77.	albır şalbır	1	126.	anda	6
29.	ag-	10	78.	ald	19	127.	andıy	7
30.	agaj	2	79.	aldañ şaldañ	2	128.	andıy mındıy	1
31.	agas	1	80.	aldındaazı	1	129.	antar-	1
32.	agaş	35	81.	aldır-	3	130.	añ	12
33.	agıd-	2	82.	aldırt-	1	131.	añdan-	2
34.	agın çagın	2	83.	algır-	4	132.	añdıy	1
35.	agun	1	84.	alıj-	2	133.	añkay-	1
36.	aguna	1	85.	alın	2	134.	añtar-	1
37.	ajı	3	86.	alın-	1	135.	apar-	12
38.	aj-	11	87.	alıp	17	136.	apşıyak	2
39.	ajan-	9	88.	alıp külük	2	137.	ar	4
40.	ajanbay	1	89.	alkış	1	138.	ara	2
41.	ajır-	1	90.	almas	3	139.	araay	6
42.	aju	3	91.	almat	1	140.	aracan	1
43.	ak	115	92.	almın çulmın	1	141.	aracankoroco	4
44.	ak boro	1	93.	almıs	7	142.	arakı	13
45.	ak bökö	26	94.	almıs kaan	46	143.	arakıda-	1
46.	ak carık	1	95.	altan	48	144.	aralat-	3
47.	ak sarı	4	96.	altay	72	145.	aray	1
48.	ak-	8	97.	Altay teltey	1	146.	arba	4
49.	aka	16	98.	altı	53			

147. arbanış 1
148. arbap şiltep 3
149. arbın 1
150. arç- 1
151. arçın 1
152. arçın kırçın 1
153. arçuul 5
154. arga 7
155. arga 1
156. arga cokto 1
157. argada- 1
158. argalu 2
159. arı 31
160. arı beri 1
161. arı canı 1
162. arı- 1
163. arıgaç 1
164. arıgan 1
165. arja 1
166. arjan 4
167. arjan kutuk 1
168. arka 7
169. arkı 1
170. armakçı 6
171. armakçıtartka 1
172. arsal 2
173. arsay- 1
174. arslan 1
175. arşın 9
176. art 2
177. art- 25
178. artık 21
179. artın- 1
180. aru 9
181. as 1
182. asta- 4
183. aş 10
184. aş kursag 1
185. aş- 8
186. aşta- 4
187. at 70
188. at bajı 1
189. at- 13
190. ata 8
191. atan- 5
192. atangıla- 1
193. atın 1
194. atka tongo 1
195. atkar- 1
196. atmandu 2
197. attı çuulu 1
198. attır- 1
199. attu çuulu 8
200. ay 50
201. ay bırcan 1
202. ay bırkan 9
203. ay kaan 2
204. ay sulutay 1
205. ay tana 24
206. ay- 1
207. aya 1
208. ayag 2
209. ayak 9
210. ayak kazan 2
211. ayan 1
212. ayana 1
213. ayañ 1
214. ayas 4
215. aybı 1
216. aybıçı 5
217. aybıstan 2
218. ayd- 51
219. aydat- 1
220. aydıgar 1
221. aydıj- 1
222. aydıksa- 1
223. aydıp 1
224. aydış- 1
225. aygır 32
226. aygırlu 1
227. ayıl 23
228. ayılçı 1
229. ayılda- 1
230. ayıt- 1
231. ayla- 1
232. aylan- 9
233. aylanbas 2
234. aylandır- 4
235. aylanıj- 3
236. aylık 1
237. ayma- 4
238. ayrı 23
239. ayt- 46
240. aytkıl- 1
241. ayu 4
242. az- 1
243. azatan 1
244. azıra- 1
245. azıy 4
246. azu 3
247. ba 9
248. baa- 7
249. baar- 1
250. baatır 90
251. baçılda- 2
252. bad- 2
253. baday 1
254. baj 49
255. bajınık tuu 1
256. bak- 1
257. baka 3
258. bakaga 1
259. bal 4
260. bala 86
261. balbara 1
262. balıg 4
263. balık 5
264. balık- 1
265. balkaş 2
266. baltır 2
267. baltırgan 1
268. bapılda- 1
269. bar 41
270. bar- 70
271. baradır- 1
272. barat- 3
273. bargaa 1
274. bargıla- 1
275. barıj 1
276. barış 1
277. bark 5
278. barka 1
279. bas- 3
280. bas- 20
281. baskıla- 1
282. bastır- 4
283. bastıra 2
284. baş 9
285. başka 7
286. başkar- 6
287. başta- 17
288. baştal- 1
289. bat- 1
290. batır 11
291. bay 28
292. bayadañ 1
293. bayana sarı 4
294. baybañ 1
295. bay 1
296. bayım 4

297. bayırka- 2
298. baykan 1
299. bayla 1
300. baylık 1
301. bayrı 2
302. baytal 1
303. bayzıñ 3
304. baz- 67
305. bazım çookır1
306. bazın- 1
307. bazıt 1
308. be 11
309. be- 1
310. bedre- 1
311. bedren- 1
312. bee 1
313. beg 1
314. bejen 4
315. bejü 1
316. bek 8
317. bekte- 2
318. bel 4
319. belden- 1
320. beleg 2
321. belen 8
322. belet- 2
323. beletey 1
324. belge 3
325. belgeçi 1
326. beli 1
327. belkençek 2
328. ber- 163
329. beri 13
330. beril- 1
331. beriş- 1
332. bertin- 1
333. beş 7
334. bıç- 1
335. bıçak 11
336. bıçakta- 1
337. bıçal- 1
338. bıçıl- 3
339. bıj- 2
340. bıjır- 1
341. bıju 1
342. bılar 1
343. bılça 2
344. bırçıd 1
345. bırkan 7
346. bışkır- 1
347. bıyan 1
348. bızırt 1
349. bicele- 1
350. biç- 2
351. biçi- 2
352. biçik 9
353. bil- 51
354. bildir 1
355. bildir- 6
356. bildirgelü 1
357. bilek 1
358. bileten 2
359. biliş- 3
360. bir 38
361. birde 1
362. birdeñ birdeñ2
363. birü 1
364. bis 10
365. biy 24
366. biyele- 1
367. biyik 7
368. biyik biyik 1
369. biyirke- 1
370. biyle- 6
371. blaa- 1
372. blaaj- 1
373. blaaş 1
374. bo 6
375. bodo- 5
376. bogo 2
377. bojot- 3
378. bol- 388
379. bolçok 4
380. bolor 2
381. bolot 6
382. boluj 1
383. boluj- 5
384. boluş- 1
385. boor 1
386. borçoo 1
387. borjoñ 1
388. borlo- 3
389. boro 11
390. borsık 1
391. boy 58
392. boy- 3
393. boydoñ 1
394. boylu 1
395. boyoor 1
396. bozo 4
397. bozom 1
398. bozu 1
399. bö 3
400. bökö 17
401. bökön 4
402. böktö- 8
403. böktöl- 1
404. bölö 1
405. böörök 1
406. börü 1
407. börük 5
408. braat- 3
409. bu 109
410. bud 7
411. budak 10
412. buka 1
413. bul- 1
414. bulan 1
415. bulga- 4
416. bulun 1
417. buluñ 3
418. bulut 16
419. bur- 1
420. bura 1
421. burla- 1
422. bus- 1
423. but 7
424. buu 1
425. buu- 1
426. buula- 5
427. buur 1
428. buura 1
429. buuy 2
430. büder 1
431. büdün 3
432. büdüş 2
433. büg 1
434. bügün 1
435. bük- 1
436. büktel- 1
437. büktelij- 1
438. büri 3
439. bürke- 1
440. bürkel- 2
441. bürkü 1
442. bürsel 1
443. bürte tep- 1
444. bürüñküy 1
445. büt 2

446. büt- 22
447. bütken 2
448. bütkül 1
449. ca- 1
450. caa 6
451. caa- 5
452. caak 4
453. caan 43
454. caan caan 11
455. caan caj 1
456. caana- 1
457. caandarı 1
458. caap 1
459. caaş 1
460. caba 13
461. cabalak 1
462. cabıl- 2
463. cabın- 3
464. cad 1
465. cad- 38
466. cada 6
467. cadat- 1
468. cadık 2
469. cadır 3
470. caj 11
471. caj- 1
472. caja- 1
473. cajañ 1
474. cajıd- 2
475. cajıl 5
476. cajın- 1
477. cajır- 3
478. caka 12
479. cakı- 4
480. cakıır 2
481. cakılta 1
482. cakşı 34
483. cakşılaj- 1
484. cal 11
485. calañ 23
486. calañaş uul 1
487. calar 4
488. calbak 7
489. calbıj 1
490. calbış 7
491. calbış ceeren 3
492. calbrak 7
493. calçı 2
494. calkın 2
495. calkıt- 1
496. calku- 1
497. calkuur- 1
498. calmaj 2
499. calmaş 1
500. caltan- 2
501. caltanış 1
502. caltıra- 6
503. caltıraj- 2
504. caltırt- 6
505. camakay 1
506. caman 16
507. caman- 2
508. camanda- 2
509. camılu 1
510. camın- 6
511. can 27
512. can- 12
513. cana 1
514. cana- 1
515. cañ 8
516. cañılan- 1
517. cañıs 15
518. cañıskak 1
519. cañıskan 3
520. cañıy 1
521. cañmır 2
522. capılda- 1
523. capsal 2
524. capşaar 1
525. capşan 1
526. car 6
527. car- 2
528. cara 9
529. cara çeçen 1
530. cara- 7
531. carad 3
532. caraj- 1
533. caran- 2
534. caraş 19
535. caraş ceeren 1
536. card 7
537. carı- 2
538. carıjat- 1
539. carık 4
540. carıl- 1
541. carım 2
542. carın 4
543. carış 2
544. carış- 1
545. carıt- 1
546. carıy 1
547. carkın 1
548. carla- 2
549. carma 2
550. cart 5
551. carta- 2
552. cartal- 1
553. cartın 1
554. cas- 3
555. castan- 7
556. castañ- 1
557. castık 5
558. castıra 1
559. caş 26
560. cat- 56
561. cay- 3
562. caya- 4
563. cayalgalu 1
564. cayalgan 5
565. cayaltalu 5
566. caybañ 1
567. caygı 1
568. cayıl- 9
569. cayılat- 1
570. cayıldı- 1
571. cayım 1
572. cayımda- 3
573. cayka- 1
574. caykal- 1
575. caykan- 3
576. cayla- 2
577. caylay 1
578. cayna- 2
579. caynalgan 1
580. cayzañ 4
581. caza- 12
582. cazıl- 4
583. ce 7
584. cebe 2
585. cebee 2
586. cebren 4
587. ced- 27
588. cedek 4
589. ceder 1
590. cedin- 2
591. ceekte- 1
592. ceen 1
593. ceeren 10
594. ceereñkey 3
595. ceespek 1

596. ceezem 1
597. cel- 3
598. celbis 1
599. celbis ceeren 1
600. celbiz 1
601. celbü 4
602. celbüü 1
603. celdir- 1
604. cele 1
605. celij 1
606. cemir- 2
607. cemit 1
608. cen- 2
609. cene 1
610. ceñ- 5
611. ceñe 12
612. ceñil 1
613. cepren 1
614. cepsel 1
615. cepsen- 1
616. cer 184
617. cer ceñezin 1
618. cer telekey 1
619. ceren 5
620. cergelej- 4
621. cerlü 1
622. ces 9
623. ceskin- 4
624. cet- 22
625. ceten 64
626. ceti 64
627. cetinçi 1
628. cetir- 6
629. cetkençe 1
630. cetker 2
631. cetpe- 1
632. cıda 11
633. cıg- 5
634. cıgar- 1
635. cıgıl- 9
636. cıj- 2
637. cıktırt- 2
638. cıl 22
639. cıl- 13
640. cılan 11
641. cılañ 1
642. cılañaş 16
643. cılañaş uul 106
644. cılañaşuulçak 1
645. cılbıraj- 1
646. cıldır- 3
647. cıldıs 18
648. cıldıs çookır 3
649. cılın- 1
650. cılıy- 1
651. cılkı 10
652. cılmay 1
653. cılmaycılmay 1
654. cılmırt 1
655. cıltır 1
656. cılu 3
657. cımjak 1
658. cıñırad- 1
659. cıñkılda- 1
660. cır- 1
661. cıra 1
662. cıraka 1
663. cırgal 4
664. cırs 1
665. cırt- 1
666. cış 6
667. cıştıy 1
668. cıt 1
669. cıta- 1
670. cıtkar- 3
671. ci- 31
672. cidir- 1
673. ciilek 3
674. ciir 2
675. cilik 1
676. cir 1
677. cirgil 1
678. ciy- 4
679. codo 1
680. cogol- 1
681. cok 68
682. cokto- 5
683. cokto 3
684. cokto- 4
685. coktolod- 1
686. coktot- 1
687. col 16
688. colıgar- 1
689. colın 1
690. con 20
691. coñ 1
692. coon 2
693. corgo 4
694. corgolo- 1
695. corık 1
696. cort- 3
697. coygon 1
698. coyu 1
699. cozok 1
700. cölö- 1
701. cölöy 1
702. cöögön 3
703. cööjö 3
704. cööjön 1
705. cöör 1
706. cöp 1
707. cöpsin- 1
708. cöptö- 1
709. cud- 1
710. cuda 1
711. cudruk 4
712. culuk 1
713. cum 1
714. cumul- 1
715. cun- 3
716. cunun- 4
717. cura- 2
718. curt 22
719. curta- 7
720. curtay 2
721. curuk 2
722. cut- 2
723. cutmalan- 1
724. cuu 15
725. cuu- 10
726. cuuçıl 1
727. cuuga çaka 1
728. cuukta- 2
729. cuul- 6
730. cuula- 4
731. cuulaj- 1
732. cuulu köl 1
733. cuurkan 2
734. cügür- 12
735. cügürük 1
736. cük 1
737. cükten al- 1
738. cükten- 5
739. cüktengile- 1
740. cülküür 1
741. cür- 97
742. cürek 17
743. cüret- 5
744. cürü 1
745. cürüm 4

746. cüs 36
747. cüstük 5
748. cüt- 1
749. cütki- 3
750. cüül- 1
751. cüülgek 1
752. cüür 3
753. cüz 4
754. cüzün 12
755. cüzün cüür 3
756. çaa 1
757. çaal 2
758. çaap 1
759. çabar 1
760. çabdar 1
761. çabış 1
762. çaç 1
763. çaç- 12
764. çaçıl- 3
765. çadır 1
766. çagal 1
767. çagıl 4
768. çagıl- 3
769. çak 15
770. çakı 15
771. çakpın- 1
772. çaktañ 1
773. çalı- 3
774. çamça 9
775. çamçalu 4
776. çana 1
777. çañkır 4
778. çañma 1
779. çañmaçı 1
780. çap- 2
781. çapdar 1
782. çar 3
783. çarça- 2
784. çat 2
785. çayna- 4
786. çaynan- 3
787. çaza- 2
788. çeber 1
789. çeberlen- 1
790. çeçek 3
791. çeçen 3
792. çeçil- 1
793. çeçin- 1
794. çeden 2
795. çedirgen 2
796. çegen 2
797. çek 2
798. çelde- 1
799. çelgee 1
800. çemet 1
801. çemeten 3
802. çeret 1
803. çeret çemet 2
804. çert- 1
805. çeten 6
806. çıbıkta- 1
807. çıda- 3
808. çıdaar- 1
809. çıg- 34
810. çıgar- 6
811. çıgım 1
812. çık- 31
813. çıla- 10
814. çılbır 1
815. çımalı 1
816. çın 5
817. çıñda- 1
818. çıñır- 7
819. çıpçuul 1
820. çıray 8
821. çırıştal- 1
822. çıt 3
823. çilekey 1
824. çilep 1
825. çiri- 2
826. çirik 1
827. çirimel 2
828. çiy 5
829. çiy- 2
830. çoçı- 5
831. çoçko 2
832. çog 5
833. çogul- 1
834. çok 3
835. çolmon 1
836. çololu 1
837. çondo 1
838. çoocı 7
839. çookır 51
840. çoorgok 1
841. çorgo 4
842. çorgolo- 2
843. çoy 17
844. çöl 9
845. çöñür- 1
846. çööçöy 8
847. çööçöylöş- 1
848. çörçök 9
849. çöy- 2
850. çöyil- 6
851. çöyilt- 1
852. çöykö 1
853. çöyö 1
854. çuba- 2
855. çukçı- 1
856. çupça 1
857. çura- 1
858. çurkura- 1
859. çuul 1
860. çületiy 3
861. çüm 4
862. çümde- 8
863. çümdel 2
864. çümdengile- 1
865. da 17
866. de 9
867. de- 261
868. dej- 5
869. deş- 3
870. di- 1
871. do 2
872. dö 2
873. döön 6
874. e- 48
875. eb 2
876. ebeş 1
877. ebir- 2
878. ece 2
879. ecil 1
880. ecil kocıl 1
881. ed 18
882. ed- 25
883. edeg 3
884. eder 1
885. edi 2
886. edil koñıl 1
887. ediski 1
888. edü 1
889. ee 7
890. eeçit- 1
891. eeçiy 4
892. eek 2
893. eel- 2
894. eele- 2
895. een 6

896.	eer	18
897.	eer üygen	1
898.	eerte-	1
899.	ej	1
900.	ej-	1
901.	eji	1
902.	ejik	17
903.	ejin-	2
904.	ekçel-	1
905.	ekçe-	1
906.	eke	2
907.	ekel-	23
908.	ekelet-	1
909.	ekemel	1
910.	eki	80
911.	ekinçi	3
912.	ekü	3
913.	el	6
914.	elbek	1
915.	elbeñ calbañ	1
916.	elbire-	1
917.	elbirej-	1
918.	elbiret-	1
919.	eldeñ	1
920.	elebegediy	2
921.	elek	1
922.	elen	2
923.	elen çak	1
924.	eles	2
925.	elezin koo	1
926.	elig	1
927.	em	16
928.	em-	26
929.	emçek	3
930.	emde-	1
931.	emdi	32
932.	emeen	4
933.	emegen	3
934.	emen	1
935.	emeş	2
936.	emeş ubaş	1
937.	emey	11
938.	emil	1
939.	emtir	31
940.	ençi	3
941.	ençü	1
942.	ene	21
943.	ene töröl	1
944.	eneñeyiñ	2
945.	eneyiñ	1
946.	eñ	3
947.	eñçey-	2
948.	eñil-	1
949.	eñir	2
950.	eñiy	1
951.	ep	1
952.	epte-	3
953.	epten-	1
954.	eptü	2
955.	er	19
956.	ercine	6
957.	ere-	1
958.	eremji-	2
959.	ergek	24
960.	ergekçe	1
961.	erjine	1
962.	erke	5
963.	erkede	1
964.	erkeled-	3
965.	erlen	1
966.	erlik	5
967.	erlik biy	2
968.	ermek	1
969.	ermekten-	4
970.	ermen	1
971.	ermen çeçen	1
972.	erte	3
973.	erten	2
974.	erteş tuu	1
975.	erü	1
976.	eskir-	1
977.	eş	1
978.	et	24
979.	et cılañaş	1
980.	et-	28
981.	etire	5
982.	eze	1
983.	ezen	5
984.	ezendej-	1
985.	ezendeş-	4
986.	ezin	1
987.	ezin cıbar	1
988.	ezirt-	1
989.	giy-	1
990.	ılga-	1
991.	ıltañ	1
992.	ıra-	1
993.	ırak	1
994.	ırgay	1
995.	ırıs	1
996.	ıy	1
997.	ıyık	11
998.	ıyık bajı	1
999.	ıyla-	1
1000.	iç	16
1001.	iç-	14
1002.	içee	1
1003.	içege	2
1004.	ij	1
1005.	ikili topşuur	1
1006.	il-	2
1007.	ilgen	1
1008.	ilmek	2
1009.	irik	5
1010.	irkek	5
1011.	iste-	1
1012.	isteş	1
1013.	iş	1
1014.	işte-	1
1015.	işten-	3
1016.	iy-	54
1017.	iyde	13
1018.	iyin	1
1019.	iyne	2
1020.	iynek	9
1021.	iyni	1
1022.	iynibis	1
1023.	iyt	10
1024.	iz	4
1025.	izü	11
1026.	ja	1
1027.	jara-	1
1028.	jer	1
1029.	kaalgalu	3
1030.	kaan	63
1031.	kaaş	2
1032.	kaazı	3
1033.	kaazı karta	1
1034.	kabak	1
1035.	kabay	5
1036.	kabaydadıy	1
1037.	kabayla-	1
1038.	kabır-	4
1039.	kabırga	3
1040.	kaca-	2
1041.	kaç-	1
1042.	kaçan	4
1043.	kaçar	3
1044.	kada	1

1045. kada- 5
1046. kada- 1
1047. kaday- 2
1048. kagıl- 1
1049. kajay- 2
1050. kajı 6
1051. kajıgı 2
1052. kajık 1
1053. kak 5
1054. kakay 1
1055. kaktır- 3
1056. kal- 66
1057. kalak 2
1058. kalap 2
1059. kalbak 4
1060. kalbakça 1
1061. kalcıg- 1
1062. kalcu 3
1063. kalcuur- 1
1064. kalık 11
1065. kalık con 1
1066. kalın 2
1067. kalıñ 6
1068. kalıra- 1
1069. kalırad- 1
1070. kalırt 5
1071. kalırt mılırt 1
1072. kaltar 1
1073. kamçı 3
1074. kamçı tayga 1
1075. kamdu 3
1076. kamık 1
1077. kamıl- 1
1078. kamıs- 1
1079. kan 45
1080. kan ceeren 5
1081. kan çületiy 42
1082. kanadındıy 1
1083. kanat 7
1084. kanay 5
1085. kanayıp 7
1086. kanayda- 1
1087. kanaydar 4
1088. kanaydatan 1
1089. kanayıp 1
1090. kanayt- 10
1091. kanaytkan 2
1092. kancala- 1
1093. kança 10
1094. kan çületiy 1
1095. kandıy 20
1096. kandu 1
1097. kanırkag 1
1098. kañıl- 1
1099. kañırt- 1
1100. kañza 1
1101. kañza tayga 1
1102. kap 2
1103. kap- 3
1104. kapsal 1
1105. kapsalga 4
1106. kapşay 3
1107. kaptal 4
1108. kaptır- 2
1109. kar 3
1110. kara 89
1111. kara büdür 1
1112. kara çookır 1
1113. kara kula 1
1114. kara- 1
1115. karagay 1
1116. karamda- 1
1117. karan 1
1118. karar- 1
1119. karçıy terçiy 1
1120. kard 1
1121. karga 1
1122. karga- 1
1123. kargan 6
1124. karganadıy 2
1125. karganak 1
1126. kargandar 1
1127. karı 3
1128. karı- 2
1129. karıj 2
1130. karıktır- 1
1131. karın 9
1132. karındaj 2
1133. karındaş 1
1134. karış 2
1135. karman 11
1136. kars 1
1137. karsılda 1
1138. karu 1
1139. kas 3
1140. kastak 8
1141. kaşka 2
1142. kat 16
1143. kat- 12
1144. katan 1
1145. katay 8
1146. katkalak 4
1147. katkı 4
1148. katkır- 4
1149. katkırıj- 1
1150. katu 6
1151. katu katu 1
1152. kay 6
1153. kaya 1
1154. kayçı 3
1155. kayda 19
1156. kaydaar 1
1157. kaydañ 17
1158. kaydar 4
1159. kaydat 5
1160. kayıñ 11
1161. kayırçak 14
1162. kayıt- 1
1163. kayka- 28
1164. kaykal 1
1165. kaykamçılu 1
1166. kaykap 1
1167. kaykaş- 1
1168. kaykay 1
1169. kaykayt 1
1170. kayla- 10
1171. kaymadal- 1
1172. kaymak 1
1173. kayna- 12
1174. kaynat- 3
1175. kayra 12
1176. kayra- 2
1177. kayran 2
1178. kayt- 65
1179. kaz 1
1180. kazan 13
1181. kazık 1
1182. kazıl- 1
1183. kazılgan 4
1184. kazır 2
1185. keb 8
1186. keber 2
1187. kebis 3
1188. kebis çookır 1
1189. kecege 3
1190. kecegelü 3
1191. kecerelü köl 1
1192. kecim 1
1193. keç 1
1194. keç- 17

1195. kedeyij- 1
1196. keelede 1
1197. keelü 1
1198. keen 3
1199. keen caraş 1
1200. kejik 2
1201. kejim 1
1202. kejir 1
1203. kel- 135
1204. keled- 2
1205. keler 1
1206. keley- 1
1207. kelin 7
1208. kelin keçin 1
1209. keliş- 1
1210. keltegey 2
1211. kem 14
1212. kemci- 1
1213. kemine 4
1214. kemirçek 11
1215. kenetiyin 4
1216. keñ 1
1217. kep 9
1218. kepte- 1
1219. keptü 14
1220. kere 1
1221. keree 1
1222. kerek 14
1223. kerele- 2
1224. keriy 2
1225. kersü 7
1226. kersü- 1
1227. kert- 1
1228. kes- 27
1229. keyle 1
1230. kezem 1
1231. kezer 24
1232. kıb 1
1233. kıcırañtı- 1
1234. kıç 1
1235. kıçır- 2
1236. kıjgır 1
1237. kıjırañtı 1
1238. kıl 9
1239. kılgan 1
1240. kılıg 1
1241. kılış 2
1242. kıltıra- 1
1243. kımıs 1
1244. kın 3
1245. kıncı 4
1246. kıncıla- 1
1247. kıñıl 4
1248. kıñzı- 1
1249. kıp 7
1250. kıpta- 1
1251. kır 25
1252. kır- 4
1253. kırçın 1
1254. kırıl- 2
1255. kırlañ 1
1256. kırtıj 2
1257. kıs 18
1258. kıstan- 1
1259. kışkı 1
1260. kışkır 1
1261. kıy 2
1262. kıy- 4
1263. kıyatan 1
1264. kıybır 2
1265. kıygı 6
1266. kıygır- 5
1267. kıyka- 2
1268. kıykılık 1
1269. kıymıra- 1
1270. kız 8
1271. kız- 2
1272. kızıçak 1
1273. kızıl 28
1274. kızıl çookır 1
1275. kızıl koron 2
1276. kızıl maral 2
1277. kızılgat 1
1278. kiçinek 4
1279. kiçü 3
1280. kijen 3
1281. kiji 37
1282. kile- 2
1283. kilegendü 1
1284. kilemcilü 1
1285. kileñ 3
1286. kileye 1
1287. kilin 1
1288. kiliñ 2
1289. kiliñ kara 1
1290. kin 4
1291. kinçek 5
1292. kindig 5
1293. kir 4
1294. kir- 20
1295. kirezi 3
1296. kiriş 1
1297. kişi 1
1298. kişkir 1
1299. kişte- 1
1300. kiy- 41
1301. kiydir- 3
1302. kiyik 1
1303. kiyim 4
1304. kiyin 2
1305. kiyin- 3
1306. kiyine 1
1307. kiyni 6
1308. kleed- 1
1309. kobı 3
1310. kocıl 1
1311. kodor- 20
1312. kog 3
1313. koj- 3
1314. kojıl- 2
1315. kojo 39
1316. kojoñ 2
1317. kojoñdo- 6
1318. kojul- 14
1319. kojuun 1
1320. kok 1
1321. kol 28
1322. koldo- 1
1323. koldomdojo 1
1324. kollo 1
1325. koloñ 1
1326. koloor- 1
1327. koltık 9
1328. koltıkçı 2
1329. koltıkçılu 1
1330. koltıkta- 1
1331. kon(koldı)dı 1
1332. kon 1
1333. kon- 18
1334. kondır- 8
1335. konok 2
1336. konoktık 1
1337. koñır 2
1338. koñır sarı 1
1339. koñıs 2
1340. koñko tayga 1
1341. koñray 3
1342. koo 2
1343. kool 1

1344. koomoy 1
1345. korım 1
1346. korımdu 1
1347. kork- 3
1348. korkınçak 1
1349. korkış 3
1350. korkıştu 1
1351. korko 1
1352. koro- 1
1353. korocon 1
1354. korod- 1
1355. korodo- 1
1356. koron 4
1357. koron sarı 1
1358. koş 4
1359. koş- 3
1360. koşto- 4
1361. koton 1
1362. koy 12
1363. koy- 35
1364. koyon 6
1365. koyu 1
1366. kozırıkta- 1
1367. kozo 1
1368. köböñ 8
1369. köböö 2
1370. köbük 10
1371. köbüktel- 1
1372. köbür 1
1373. köç 1
1374. köç- 1
1375. köçö 2
1376. ködö 1
1377. ködöçi 6
1378. ködük- 1
1379. ködür- 12
1380. kög 1
1381. kögön 1
1382. kögööndiy 1
1383. kögör- 2
1384. kögüs 1
1385. köjö 2
1386. köjöö 3
1387. kök 54
1388. kök cajıl 1
1389. kök çañkır 1
1390. kökid- 1
1391. köks 4
1392. köktön- 3
1393. köl 11
1394. köm- 1
1395. kömö 2
1396. kömür 1
1397. köndüg- 1
1398. köndüre 2
1399. könök 1
1400. könü 1
1401. köñkör- 1
1402. köñkülde- 2
1403. köñülde- 1
1404. köñürede 2
1405. köö 19
1406. köö kuyak 3
1407. kööl 1
1408. köölmög 1
1409. köölmöktörlü 1
1410. köölön 3
1411. kööni 2
1412. köör- 1
1413. köörkiy 4
1414. köp 4
1415. köpti 1
1416. köptö- 2
1417. kör- 139
1418. körgöz- 1
1419. körgüle- 1
1420. körgüs- 1
1421. körgüz- 4
1422. körnö 1
1423. körün- 9
1424. körüs(ş)- 1
1425. kös 17
1426. köstö- 5
1427. köstöör 1
1428. köstör 2
1429. köz 66
1430. közör çookır 2
1431. ku 1
1432. kuba 1
1433. kubul- 5
1434. kubult- 3
1435. kuda 5
1436. kudala- 1
1437. kudalar 1
1438. kul 9
1439. kula 1
1440. kulak 7
1441. kulaş 12
1442. kuldan- 2
1443. kulu 1
1444. kulugur 5
1445. kumdus 1
1446. kumurtka 1
1447. kunan 1
1448. kunuk- 1
1449. kuraan 2
1450. kuran 1
1451. kurañı 1
1452. kurç 2
1453. kurçan- 2
1454. kurçat- 1
1455. kurçıd- 2
1456. kurla 1
1457. kursak 5
1458. kursaktan- 2
1459. kurt 1
1460. kuru 1
1461. kuru köl 1
1462. kurut- 3
1463. kuskun 4
1464. kuş 4
1465. kutuk 3
1466. kutus 1
1467. kuu 4
1468. kuuçın 1
1469. kuuçında- 2
1470. kuuçındaj- 1
1471. kuuçındaş- 6
1472. kuur- 1
1473. kuyak 5
1474. kuyrug 5
1475. kuyruk 3
1476. kuzuk 5
1477. küber 1
1478. küç 23
1479. küçük 3
1480. küjül 1
1481. kül 10
1482. küle- 1
1483. küler 19
1484. küli- 2
1485. külin 1
1486. külü 1
1487. külügür 1
1488. külük 8
1489. külümziren- 1
1490. külün 1
1491. külürt- 1
1492. külüre- 1
1493. külüred- 1

1494. külürej 1
1495. külürt 2
1496. kümüş 3
1497. kün 61
1498. kün bırkan 3
1499. künçıgış 4
1500. künker 1
1501. küñker kaan 4
1502. küñüred- 1
1503. kürej 1
1504. kürej- 1
1505. küreñ 7
1506. küreş 7
1507. küreş- 2
1508. kürküre- 5
1509. kürküred- 2
1510. kürs 1
1511. kürtüktiy 2
1512. küskü 2
1513. küük 1
1514. küün 6
1515. küüni küçi 1
1516. küy- 13
1517. küyü 2
1518. küzen 1
1519. küzüñ 1
1520. küzüñi 1
1521. küzüñilü 2
1522. küzürt 2
1523. küzürt tabış 1
1524. la 34
1525. lapta- 1
1526. le 13
1527. lo 3
1528. lö 2
1529. maanı 2
1530. maat 1
1531. mal 65
1532. malıñ 1
1533. malta 6
1534. maltala- 1
1535. mañday 4
1536. mañdık 6
1537. mañdık torko 1
1538. mañın urat 7
1539. mañta- 2
1540. margaa 2
1541. margaan 4
1542. maska 1
1543. me 5
1544. mees 1
1545. mege 1
1546. mejik 2
1547. mejikte- 1
1548. men 60
1549. meñ 3
1550. meñdep 1
1551. merge- 1
1552. mergedet- 1
1553. mergen 3
1554. mı 54
1555. mıkından- 1
1556. mıltık 9
1557. mınañ 1
1558. mınayda 2
1559. mınayıp 2
1560. mınça 1
1561. mında 21
1562. mındıy 18
1563. mını 1
1564. mınzı 1
1565. mıygak 4
1566. mızılda- 6
1567. mızıldaj- 2
1568. mızılt 1
1569. min- 17
1570. miñ 1
1571. mistü 4
1572. miz 8
1573. momon 2
1574. moyın 4
1575. moyun 1
1576. möñkü 3
1577. möñün 17
1578. möñün altın 1
1579. möör- 3
1580. mör 1
1581. mörlü 1
1582. möröylöj- 1
1583. möş 5
1584. muñ 2
1585. muñkak 1
1586. muñsançaak 1
1587. mürküt 2
1588. müüs 4
1589. nacı 1
1590. ne 59
1591. nedeñ 2
1592. neme 10
1593. noolo- 1
1594. nökör 1
1595. o 51
1596. oboo 1
1597. oçok 11
1598. od 9
1599. odın 1
1600. odırt- 1
1601. odoj 1
1602. odorlu 1
1603. odoş 1
1604. odu 1
1605. odulan- 1
1606. odus 6
1607. ogır- 4
1608. ogo 1
1609. ok 4
1610. oktıy 3
1611. okcılan 1
1612. okpır 2
1613. ol 109
1614. ol- 4
1615. olbıg 2
1616. olcod- 1
1617. olor 5
1618. omırtka 2
1619. omok 7
1620. omok ceeren 1
1621. omok çıyrak 1
1622. on 6
1623. onço 9
1624. ondıy 1
1625. onı 1
1626. onoñ 3
1627. onto- 1
1628. oñ 9
1629. oñ- 1
1630. oñdo- 9
1631. oñdon- 2
1632. oodıl 1
1633. oodo 1
1634. ook 3
1635. ookto- 2
1636. ooru 1
1637. oot- 2
1638. ooz 5
1639. or 7
1640. orın 5
1641. oro- 7
1642. orol- 2
1643. oroon 3

1644. oroondo 1
1645. oroy- 2
1646. orto 18
1647. orton 2
1648. oşkoş 10
1649. ot 12
1650. otır- 46
1651. oto- 7
1652. otog 3
1653. otur- 1
1654. oy 4
1655. oy- 14
1656. oygılık 1
1657. oygon- 5
1658. oygor 1
1659. oygozot- 2
1660. oyık 2
1661. oyıl- 1
1662. oyın 2
1663. oylok ceeren1
1664. oylu 1
1665. oyno- 12
1666. oyo- 1
1667. oyto 9
1668. ozık 2
1669. ozo 1
1670. ozogı 6
1671. ozol- 1
1672. öbögön 3
1673. öçö- 1
1674. öçöj- 1
1675. öd- 13
1676. ödüg 1
1677. ögöön 1
1678. ökpö 6
1679. ökpö cürek2
1680. ökpöör- 1
1681. öl- 36
1682. ölöñ 7
1683. ölör 1
1684. ölötön 2
1685. öltür- 18
1686. öñ 5
1687. öñdös 1
1688. öñjik 1
1689. öñölö- 2
1690. ööç 1
1691. öp 1
1692. ör- 4
1693. örgöö 27
1694. örö 14
1695. örökön 7
1696. ört 2
1697. ört- 1
1698. örtö- 1
1699. ös- 1
1700. ös- 6
1701. öskö 5
1702. öştü 3
1703. öt- 6
1704. ötküre 4
1705. öy 2
1706. öz 1
1707. öz- 10
1708. özök 6
1709. özötön 2
1710. özüm 1
1711. parmağ 1
1712. saadak 5
1713. saat 1
1714. sab 2
1715. saba- 2
1716. sabar 1
1717. sabula 2
1718. sadak 2
1719. sagal 2
1720. sakı- 9
1721. sal- 81
1722. saldırt- 1
1723. salıj- 1
1724. salım 9
1725. salkın 3
1726. samara 2
1727. san 1
1728. sanaa 11
1729. sanaalu 7
1730. sanaarka- 2
1731. sanan- 11
1732. sañ 4
1733. sañıskan 2
1734. saptal- 1
1735. saptalgan 5
1736. sarcu 3
1737. sargar- 1
1738. sarı 5
1739. sarı+kaan 20
1740. sarsu 1
1741. say 7
1742. say- 4
1743. se 4
1744. segis 1
1745. sekir- 1
1746. seleñded- 1
1747. seles 2
1748. selij- 1
1749. semir- 2
1750. semis 6
1751. sen 30
1752. sergek 1
1753. seri- 2
1754. serigile- 1
1755. ses- 6
1756. sez- 4
1757. sı 1
1758. sı- 2
1759. sıgın 5
1760. sıkışıkla- 1
1761. sın 12
1762. sın- 4
1763. sında- 3
1764. sını 1
1765. sır 2
1766. sır cügürük1
1767. sıra 2
1768. sırlu 1
1769. sırma- 1
1770. sırt 3
1771. sırttu 1
1772. sıy 1
1773. sıy- 5
1774. sıynaar 1
1775. sıyra- 1
1776. silki- 1
1777. silkin- 6
1778. sler 4
1779. sodon sodon1
1780. sog- 10
1781. soguj- 2
1782. soguş 3
1783. soguş- 1
1784. sok 1
1785. sok- 12
1786. sokor 1
1787. sol 10
1788. sol- 1
1789. solıkta- 1
1790. solıntı 1
1791. sologoy 1
1792. soloñıdıy 3
1793. soloñılu 2

1794. soloon 1
1795. solun 1
1796. somok 2
1797. somokto- 1
1798. soñ 1
1799. soo- 6
1800. sood- 1
1801. sook 6
1802. sool- 2
1803. soolto- 1
1804. soorgok 1
1805. soorı 1
1806. soot 2
1807. soot- 1
1808. sopok 3
1809. sor- 2
1810. soy- 9
1811. soyok 2
1812. sömin 1
1813. söök 16
1814. sööktö- 2
1815. sööktü- 1
1816. sös 20
1817. söstö- 1
1818. su 1
1819. subay 2
1820. suk- 11
1821. sun- 2
1822. sur- 4
1823. suras 1
1824. sura- 14
1825. surkura- 1
1826. surtul- 1
1827. suu 28
1828. suuza- 1
1829. suur- 2
1830. suz- 1
1831. süjüz- 1
1832. süme 2
1833. sümer 8
1834. sür- 1
1835. süreen 1
1836. sürküşten- 1
1837. sürlü 1
1838. süs- 2
1839. süüredil- 2
1840. süüret- 3
1841. süüretel- 1
1842. süüri 5
1843. süürte- 2
1844. süürtel- 1
1845. süürüt- 1
1846. süz- 9
1847. süzüş- 6
1848. şaldañ 22
1849. şaldañ köl 1
1850. şañdıy 1
1851. şañkı 3
1852. şatra 3
1853. şenelü 1
1854. şıka- 1
1855. şıkamal 4
1856. şılırada 1
1857. şılırt 2
1858. şıltu 2
1859. şımal- 2
1860. şıman- 1
1861. şımıran- 1
1862. şıñırt 1
1863. şıpşay- 1
1864. şıpşap 2
1865. şıpşuul 1
1866. şıra 3
1867. şırkala- 1
1868. şıydam 1
1869. şıydamda- 1
1870. şıydıngıla- 1
1871. şibee 4
1872. şikpeer- 1
1873. şilemir 2
1874. şili 1
1875. şilte- 1
1876. şinde- 1
1877. şiñdep 4
1878. şirdek 8
1879. şiree 11
1880. şirte- 1
1881. şok 2
1882. şood- 1
1883. şoodıñkay 1
1884. şootkıl- 1
1885. şorkıraj- 1
1886. şorlu 1
1887. şulmus 1
1888. şulur- 7
1889. şuñ- 1
1890. şuñu- 1
1891. şuurgan 1
1892. şüün- 1
1893. şüüş- 2
1894. ta 7
1895. taacı 1
1896. taap 3
1897. taay 9
1898. tab- 7
1899. tabak 1
1900. tabıj 1
1901. tabıl- 1
1902. tabır 1
1903. tabır tubır 1
1904. tabış 6
1905. tabış şılırt 1
1906. tabıştan- 1
1907. tagın- 1
1908. tagıngıla- 1
1909. taj 4
1910. tajıy 1
1911. tajılgan 2
1912. tajındıy 2
1913. tajış 1
1914. tajuur 4
1915. taka 2
1916. takıp 1
1917. takta 7
1918. tal 10
1919. tal orto 2
1920. tala 3
1921. tala- 1
1922. talay 38
1923. talayça- 1
1924. talda- 2
1925. talkan 1
1926. talkan kül 2
1927. tam 10
1928. tam- 1
1929. tamı 1
1930. tamır 1
1931. tamırlan- 1
1932. tamzık 4
1933. tamzıktan- 1
1934. tana 2
1935. tanı- 2
1936. tanma 1
1937. tañ 1
1938. tañ- 3
1939. tañdak 2
1940. tañma 9
1941. tap- 6
1942. tar 5
1943. targa 1

1944. tarılga 1
1945. tarka 1
1946. tarkad- 1
1947. tarkat- 1
1948. tarkay 1
1949. tarlan 3
1950. tarlan çookır1
1951. tarma 1
1952. tart- 48
1953. tartıj- 1
1954. tartıl- 1
1955. tartın- 3
1956. tartış- 4
1957. tas 1
1958. taş 66
1959. taşta- 10
1960. tattu 1
1961. tatu 3
1962. tay 6
1963. tayak 7
1964. tayan- 4
1965. taybal- 2
1966. tayga 84
1967. taygıl 16
1968. tay- 1
1969. taykak 1
1970. taykıl- 1
1971. tazıl 1
1972. tazılındıy 1
1973. te 2
1974. teb- 2
1975. tebe 1
1976. tebee 5
1977. tebeele- 1
1978. tee- 6
1979. teek 1
1980. teg 1
1981. tegee 4
1982. tegerik 2
1983. tegin 4
1984. tekpe 7
1985. tekşi 1
1986. telbirej- 1
1987. telekey 1
1988. temdek 2
1989. temdekde- 1
1990. temdelej- 1
1991. temir 19
1992. tenek 8
1993. teneri 1
1994. tenid- 1
1995. teñ 1
1996. teñde- 1
1997. teñdey 1
1998. teñeri 12
1999. teñis 3
2000. tep- 11
2001. tepse- 3
2002. tepşi 13
2003. ter 3
2004. ter- 1
2005. terbezen 2
2006. tere 4
2007. terek 10
2008. tıgın- 2
2009. tım 2
2010. tın 19
2011. tın- 2
2012. tınasta- 1
2013. tını 3
2014. tınış 8
2015. tıñ 12
2016. tıñda- 5
2017. tıñı 8
2018. tıñı- 2
2019. tıñ sanan- 1
2020. tırman- 1
2021. tırtas 1
2022. tış 3
2023. tıştan- 3
2024. tibir- 1
2025. tibire- 1
2026. tibired- 2
2027. tibirt 2
2028. tibirti 1
2029. tidin- 1
2030. tij 9
2031. tiji 2
2032. til 11
2033. til- 1
2034. tiril- 1
2035. tirü 8
2036. tiskin 5
2037. tiş 5
2038. tişte- 2
2039. tişten- 1
2040. tiy- 11
2041. tiyeri 1
2042. tiyiş- 1
2043. tize 9
2044. tizende- 2
2045. tizirt 1
2046. tobrak 5
2047. togus 35
2048. toguzon 24
2049. tok 1
2050. tok- 2
2051. tokım 2
2052. tokına- 2
2053. tokpok 3
2054. tokto- 4
2055. toktot- 2
2056. tol- 5
2057. tolgol- 2
2058. tolgoy 2
2059. tolık 1
2060. tom 2
2061. tomdo- 3
2062. tomıl 2
2063. tomıra 1
2064. tomo 2
2065. tomur 1
2066. ton 17
2067. tono- 1
2068. tonot- 1
2069. toñ- 3
2070. toñol- 1
2071. toñrak 8
2072. tool- 1
2073. toolbır 1
2074. toolo- 1
2075. tooloy 1
2076. tooz 9
2077. topçı 6
2078. topşuur 9
2079. torbok 3
2080. torko 3
2081. torkolo 1
2082. torsık 4
2083. tort 2
2084. tos- 1
2085. tostok 1
2086. toş 4
2087. toy 16
2088. toy- 2
2089. toygondıy 1
2090. toylo- 2
2091. toyloy- 1
2092. toz 2
2093. töbölö- 1

2094. tög- 6
2095. tögö çaça 1
2096. tögül 1
2097. tögül- 5
2098. tögünde- 1
2099. töj 5
2100. töj- 2
2101. töjök 9
2102. töjön- 4
2103. tök- 3
2104. tökpöyçaçpay1
2105. tölgöçi 1
2106. tömön 5
2107. tömönçö 1
2108. tönöy 2
2109. töö 2
2110. töölön- 1
2111. töön 2
2112. tör 9
2113. töröl 1
2114. töröön 2
2115. tört 6
2116. törtön 2
2117. töstöñ 1
2118. töş 1
2119. töz 7
2120. tubır 1
2121. tud- 71
2122. tudaan 1
2123. tudal- 2
2124. tudam 1
2125. tudun- 14
2126. tudurmaktu 1
2127. tuduş- 4
2128. tuj 2
2129. tujında 4
2130. tuman 13
2131. tumantıt- 1
2132. tun- 1
2133. tur 1
2134. tur- 229
2135. turgus- 11
2136. turlu 1
2137. turna 1
2138. turuj- 1
2139. turum 1
2140. turun 1
2141. tus 1
2142. tuş 11
2143. tuşta- 3
2144. tut- 23
2145. tuttur- 2
2146. tuu 26
2147. tuul- 1
2148. tuun 1
2149. tuura 1
2150. tuura- 3
2151. tuuz 1
2152. tuygak 11
2153. tuyuk 1
2154. tuza- 2
2155. tüb 9
2156. tübek 3
2157. tügen- 2
2158. tüj 2
2159. tüj- 20
2160. tüjen- 1
2161. tüjür- 2
2162. tük 2
2163. tüktü 1
2164. tükür- 9
2165. tükürüg 1
2166. tül- 2
2167. tülkü 1
2168. tümen 8
2169. tün 5
2170. tünüg 1
2171. tüñey 44
2172. tüñey tüñey1
2173. tüñür 2
2174. tüp 3
2175. tür 1
2176. türgen 1
2177. türme 1
2178. tüş 8
2179. tüş- 34
2180. tüün 1
2181. tüy- 1
2182. tüyme- 1
2183. tüzed- 1
2184. ubaş 1
2185. uç 8
2186. uç- 17
2187. uçar 4
2188. uçkaştır- 1
2189. uçuk 4
2190. uçun 2
2191. uçur 2
2192. udabas 1
2193. udur- 1
2194. udura 1
2195. ug- 7
2196. ugad- 1
2197. ugatan- 1
2198. ugul- 12
2199. uk- 12
2200. ulaa 1
2201. ulu 1
2202. ulus 26
2203. uluz 1
2204. unçuk- 4
2205. undı- 1
2206. undıl- 2
2207. unıd- 1
2208. ur- 15
2209. urum 1
2210. uruş- 6
2211. uş- 1
2212. uuç- 1
2213. uuça 4
2214. uuçalan- 1
2215. uul 85
2216. uul- 1
2217. uula- 4
2218. uulan- 4
2219. uulangıla- 1
2220. uulçak 2
2221. uuldar 1
2222. uura 2
2223. uura çookır1
2224. uurda- 1
2225. uurık 2
2226. uurıkçı 1
2227. uuş 1
2228. uuştan- 1
2229. uy 3
2230. uya 3
2231. uyan- 1
2232. uyat 1
2233. uyku 2
2234. uyukta- 16
2235. uz 1
2236. uzada 1
2237. uzak 1
2238. uzan- 3
2239. uzun 5
2240. üç 18
2241. üdelik 1
2242. üldibi 1
2243. üldü 17

2244. üldüü 1
2245. ülez 1
2246. ülgen 1
2247. ülgen biy 4
2248. ülger 1
2249. ülü 1
2250. ülüü 1
2251. ün 11
2252. ürel- 1
2253. ürgüle- 1
2254. ürk- 3
2255. ürkidi 1
2256. ürkigen 1
2257. ürü- 3
2258. ürüste- 2
2259. üst 44
2260. üsti 2
2261. üür 4
2262. üürlü 1
2263. üy 4
2264. üydeş- 1
2265. üydeşkile- 1
2266. üye 13
2267. üyele- 1
2268. üyeled- 1
2269. üygen 8
2270. üz- 14
2271. üze- 1
2272. üzeñi 4
2273. üzib 1
2274. üzük çookır 1
2275. üzük tuu 1
2276. üzül- 6
2277. üzüm 1
2278. yür- 1

ÇOKTAN AZA KELİME SIKLIĞI

1.	bol-	376	45.	iy-	50	89.	ced-	26
2.	de-	254	46.	ay	49	90.	et-	26
3.	tur-	223	47.	bil-	49	91.	kır	26
4.	cer	178	48.	altan	48	92.	örgöö	26
5.	ber-	163	49.	e-	48	93.	tuu	26
6.	kel-	131	50.	ad	47	94.	ulus	26
7.	kör-	129	51.	baj	47	95.	aç-	25
8.	altın	124	52.	tart-	47	96.	ak bökö	25
9.	ak	116	53.	almıs kaan	46	97.	caş	25
10.	bu	109	54.	ayd-	46	98.	ed-	25
11.	ol	109	55.	kan	45	99.	et	25
12.	al-	104	56.	üst	44	100.	abakay	24
13.	cılañaşuul	102	57.	caan	43	101.	aç-	24
14.	kara	89	58.	otır-	43	102.	ada	24
15.	baatır	87	59.	baz-	42	103.	ay tana	24
16.	cür-	87	60.	tüñey	42	104.	baza	24
17.	uul	85	61.	kan çületiy	41	105.	biy	24
18.	bala	83	62.	ayt-	40	106.	kezer	24
19.	eki	80	63.	kojo	39	107.	toguzon	24
20.	sal-	80	64.	bir	38	108.	art-	23
21.	tayga	77	65.	cad-	38	109.	calañ	23
22.	at	74	66.	kiy-	38	110.	em-	23
23.	altay	72	67.	cüs	37	111.	küç	23
24.	bar-	68	68.	kiji	37	112.	ayrı	22
25.	tud-	68	69.	talay	37	113.	büt-	22
26.	taş	66	70.	öl-	35	114.	cıl	22
27.	cok	65	71.	togus	35	115.	şaldañ	22
28.	köz	65	72.	la	34	116.	artık	21
29.	ceten	64	73.	tüş-	34	117.	curt	21
30.	ceti	64	74.	çıg-	34	118.	tut-	21
31.	mal	64	75.	aygır	32	119.	bas-	20
32.	kaan	63	76.	emdi	32	120.	cet-	20
33.	kal-	63	77.	arı	31	121.	con	20
34.	kayt-	62	78.	cakşı	31	122.	ene	20
35.	kün	60	79.	ci-	31	123.	kandıy	20
36.	men	60	80.	emtir	30	124.	kir-	20
37.	altı	54	81.	kay	30	125.	sarı kaan	20
38.	boy	54	82.	sen	30	126.	tüj-	20
39.	kök	54	83.	bay	28	127.	caraş	19
40.	mı	54	84.	kayka-	28	128.	ekel-	19
41.	ne	54	85.	kızıl	28	129.	em	19
42.	çookır	51	86.	kol	28	130.	kez-	19
43.	o	51	87.	can	27	131.	köö	19
44.	cat-	50	88.	suu	27	132.	küler	19

133.	temir	19	183.	anañ	14	233.	köl	11
134.	tın	19	184.	arakı	13	234.	sanan-	11
135.	albatı	18	185.	at-	13	235.	şiree	11
136.	cıldıs	18	186.	beri	13	236.	teñeri	11
137.	ed	18	187.	caba	13	237.	til	11
138.	eer	18	188.	cüreg	13	238.	ugul-	11
139.	er	18	189.	kayırçak	13	239.	uk-	11
140.	kodor-	18	190.	kayra	13	240.	ün	11
141.	kon-	18	191.	kazan	13	241.	aay	10
142.	öltür-	18	192.	küy-	13	242.	açu	10
143.	üç	18	193.	le	13	243.	aj-	10
144.	ald	17	194.	mında	13	244.	aş	10
145.	alıp	17	195.	mındıy	13	245.	bis	10
146.	bökö	17	196.	öd-	13	246.	ceeren	10
147.	da	17	197.	sın	13	247.	cılkı	10
148.	keç-	17	198.	sura-	13	248.	cuu-	10
149.	kıs	17	199.	tepşi	13	249.	emey	10
150.	kös	17	200.	tuman	13	250.	ıyık	10
151.	möñün	17	201.	uyukta-	13	251.	kalık	10
152.	sanaa	17	202.	üye	13	252.	kança	10
153.	uç-	17	203.	alañ	12	253.	kayıñ	10
154.	üldü	17	204.	añ	12	254.	kayla-	10
155.	ayıl	16	205.	caka	12	255.	neme	10
156.	caman	16	206.	can-	12	256.	oşkoş	10
157.	cılañaş	16	207.	ceñe	12	257.	sog-	10
158.	col	16	208.	cügür-	12	258.	sol	10
159.	cuu	16	209.	cüzün	12	259.	söög	10
160.	çoy	16	210.	çamça	12	260.	sös	10
161.	ergeg	16	211.	ejik	12	261.	tal	10
162.	iç	16	212.	koy	12	262.	tam	10
163.	kat	16	213.	kulaş	12	263.	tay	10
164.	orto	16	214.	mın	12	264.	tuş	10
165.	taygıl	16	215.	ot	12	265.	ag-	9
166.	toy	16	216.	oy-	12	266.	ajan-	9
167.	aka	15	217.	oyno-	12	267.	arşın	9
168.	başta-	15	218.	sok-	12	268.	aru	9
169.	cañıs	15	219.	tıñ	12	269.	aş-	9
170.	çakı	15	220.	batır	11	270.	ay bırkan	9
171.	kem	15	221.	be	11	271.	ayak	9
172.	ton	15	222.	boro	11	272.	aylan-	9
173.	ur-	15	223.	can caan	11	273.	ba	9
174.	bulut	14	224.	caj	11	274.	baş	9
175.	çak	14	225.	cal	11	275.	biçik	9
176.	iç-	14	226.	caza-	11	276.	budak	9
177.	keptü	14	227.	cıda	11	277.	cara	9
178.	kojul-	14	228.	cıl-	11	278.	cayıl-	9
179.	min-	14	229.	cılan	11	279.	ces	9
180.	örö	14	230.	izü	11	280.	de	9
181.	tudun-	14	231.	karman	11	281.	iyde	9
182.	al	14	232.	kayna-	11	282.	iyt	9

283. kanayt- 9
284. karın 9
285. kat- 9
286. kep 9
287. kıl 9
288. koltıg 9
289. kör 9
290. körün- 9
291. kul 9
292. kül 9
293. od 9
294. oñ 9
295. oyto 9
296. öz- 9
297. salım 9
298. soy- 9
299. sug- 9
300. süz- 9
301. tañma 9
302. taşta- 9
303. terek 9
304. tij 9
305. tiy- 9
306. topşuur 9
307. tüb 9
308. açın- 8
309. altın kindik 8
310. amıra- 8
311. apar- 8
312. ata 8
313. bek 8
314. belen 8
315. bıçak 8
316. ce 8
317. cıgıl- 8
318. cür 8
319. çööçöy 8
320. çörçök 8
321. çümde- 8
322. iy 8
323. katap 8
324. keb 8
325. kerek 8
326. kes- 8
327. kız 8
328. köböñ 8
329. külük 8
330. mıltık 8
331. miz 8
332. onço 8
333. oñdo- 8
334. söz 8
335. sümer 8
336. şirdek 8
337. taay 8
338. tep- 8
339. tıñı 8
340. tooz 8
341. tör 8
342. tuygak 8
343. tümen 8
344. tüş 8
345. ad- 7
346. albatı con 7
347. almıs 7
348. andıy 7
349. arga 7
350. arka 7
351. baa- 7
352. başka 7
353. beş 7
354. bırkan 7
355. biyik 7
356. bud 7
357. but 7
358. calbak 7
359. calbış 7
360. calbrak 7
361. cara- 7
362. card 7
363. castan- 7
364. ce 7
365. curta- 7
366. çıñır 7
367. çoocı 7
368. ee 7
369. kanat 7
370. kanayıp 7
371. kelin 7
372. kersü 7
373. kıp 7
374. kulak 7
375. küreñ 7
376. küreş 7
377. mañın urat 7
378. omok 7
379. or 7
380. oro- 7
381. oto- 7
382. ozo 7
383. ölöñ 7
384. örökön 7
385. sanaalu 7
386. say 7
387. şulur- 7
388. ta 7
389. tab- 7
390. takta 7
391. tayak 7
392. tekpe 7
393. töz 7
394. ug- 7
395. altın möñün 6
396. anda 6
397. araay 6
398. armakçı 6
399. başkar- 6
400. bildir- 6
401. biyle- 6
402. bo 6
403. bolot 6
404. caa 6
405. cada 6
406. caltıra- 6
407. caltırt- 6
408. camın 6
409. car 6
410. cetir- 6
411. cış 6
412. cuul- 6
413. çeten 6
414. çıgar- 6
415. çöyil- 6
416. döön 6
417. een 6
418. el 6
419. ercine 6
420. kajı 6
421. kalıñ 6
422. kargan 6
423. katu 6
424. kay 6
425. kıygı 6
426. kiyni 6
427. kojoñdo- 6
428. koyon 6
429. ködöçi 6
430. kuuçındaş- 6
431. küün 6
432. mañdık 6

433. mızılda- 6
434. odus 6
435. on 6
436. ozogı 6
437. ökpö 6
438. ös- 6
439. öt- 6
440. özök 6
441. semis 6
442. ses- 6
443. silkin- 6
444. soo- 6
445. sook 6
446. süzüş- 6
447. tabış 6
448. tap- 6
449. tay 6
450. tee- 6
451. topçı 6
452. tög- 6
453. tört 6
454. uruş- 6
455. üzül- 6
456. aay 5
457. altın bökö 5
458. amır 5
459. araay 5
460. arçuul 5
461. aybıçı 5
462. bal 5
463. balık 5
464. başkar- 5
465. boluj- 5
466. caa- 5
467. cajıl 5
468. caltırt 5
469. card 5
470. cart 5
471. castık 5
472. cayal- 5
473. cer- 5
474. ceren 5
475. cıg- 5
476. cış 5
477. cuul- 5
478. cükten- 5
479. cüret- 5
480. çın 5
481. çıñır 5
482. çiy 5
483. çog 5
484. dej- 5
485. ejig 5
486. el 5
487. erke 5
488. erlik 5
489. etir- 5
490. irkek 5
491. kabay 5
492. kada- 5
493. kak 5
494. kalırt 5
495. kan ceeren 5
496. kanay 5
497. kargan 5
498. katay 5
499. kıygır- 5
500. kindig 5
501. kulak 5
502. kulugur 5
503. kursak 5
504. kuuçındaş- 5
505. kuyrug 5
506. kuzuk 5
507. malta 5
508. me 5
509. möş 5
510. ok 5
511. olor 5
512. ord 5
513. orın 5
514. oygon- 5
515. öñ 5
516. saptal- 5
517. sarı 5
518. sıgın 5
519. sıy- 5
520. soo- 5
521. söök 5
522. tab- 5
523. tap- 5
524. tar 5
525. tebee 5
526. tee- 5
527. tıñda- 5
528. tiskin 5
529. tiş 5
530. tol- 5
531. topçı 5
532. tögül- 5
533. töj 5
534. tömön 5
535. tün 5
536. uzun 5
537. üze 5
538. a 4
539. aba 4
540. adam 4
541. ak sarı 4
542. ala 4
543. alakan 4
544. algır- 4
545. ar 4
546. arba 4
547. arjan 4
548. asta- 4
549. attu çuulu 4
550. ay- 4
551. ayas 4
552. aylandır- 4
553. ayma- 4
554. ayu 4
555. azıy 4
556. balıg 4
557. bastır- 4
558. bayana sarı 4
559. bayım 4
560. bejen 4
561. bel 4
562. biyle- 4
563. bolçok 4
564. bökön 4
565. börük 4
566. bulga- 4
567. cakı- 4
568. calar 4
569. calbrak 4
570. car- 4
571. carın 4
572. cayzañ 4
573. cebren 4
574. cedek 4
575. celbü 4
576. cergelej- 4
577. ceskin- 4
578. cetir- 4
579. ciy- 4
580. cok- 4
581. cokto- 4
582. corgo 4

583. cunun- 4
584. cuula- 4
585. cürüm 4
586. cüstük 4
587. cüz 4
588. çagıl 4
589. çañkır 4
590. çayna- 4
591. çıla- 4
592. çorgo 4
593. çöyil- 4
594. çüm 4
595. eeçiy 4
596. ekel 4
597. emeen 4
598. ercine 4
599. ergek 4
600. ermekten- 4
601. ezen 4
602. ezendeş- 4
603. irik 4
604. iz 4
605. kaçan 4
606. kanaydar 4
607. kaptal 4
608. kaydañ 4
609. kaydat 4
610. kazılgan 4
611. kel 4
612. kıncı 4
613. kıñıl 4
614. kin 4
615. kir 4
616. kiy 4
617. kiyim 4
618. koron 4
619. koş 4
620. ködür 4
621. köks 4
622. köörkiy 4
623. köp 4
624. körgüz- 4
625. köstö- 4
626. kubul- 4
627. kuda 4
628. kuskun 4
629. kuş 4
630. kuu 4
631. künçıgış 4
632. küñker kaan 4
633. kürküre- 4
634. küü 4
635. mañday 4
636. margaan 4
637. mis 4
638. oçog 4
639. ol- 4
640. oy 4
641. ör- 4
642. öskö 4
643. öt- 4
644. sañ 4
645. say- 4
646. semis 4
647. sez- 4
648. silkin- 4
649. sler 4
650. soloñı 4
651. süzüj- 4
652. şıkamal 4
653. şibee 4
654. şiñde- 4
655. taj 4
656. tajuur 4
657. tamzık 4
658. tartış- 4
659. tayag 4
660. tayan- 4
661. tegin 4
662. tere 4
663. tok- 4
664. toş 4
665. töjön- 4
666. turguz- 4
667. uçar 4
668. uçuk 4
669. unçuk- 4
670. uuça 4
671. uula- 4
672. ülgen biy 4
673. üür 4
674. üy 4
675. üzeñi 4
676. üzül- 4
677. abran- 3
678. ajı 3
679. aju 3
680. akır 3
681. aldır- 3
682. almas 3
683. altın targa 3
684. amıra 3
685. anaar 3
686. ança mınça 3
687. aralat- 3
688. arbap şiltep 3
689. aylanıj- 3
690. azu 3
691. baka 3
692. barat- 3
693. bas- 3
694. bayzıñ 3
695. belge 3
696. bıçıl- 3
697. biliş- 3
698. bojot- 3
699. borlo- 3
700. boy- 3
701. bö 3
702. braat 3
703. buluñ 3
704. büdün 3
705. büri 3
706. cabın- 3
707. cadır 3
708. cajır- 3
709. calbış ceeren 3
710. cañıskan 3
711. carad 3
712. cas- 3
713. cay- 3
714. cayımda- 3
715. caykan- 3
716. ceereñkey 3
717. cel- 3
718. cıldır- 3
719. cıldıs çookır 3
720. cılu 3
721. cıtkar- 3
722. ciilek 3
723. cokto 3
724. cort- 3
725. cöögön 3
726. cööjö 3
727. cudruk 3
728. cun- 3
729. cütki- 3
730. cüür 3
731. cüzün cüür 3
732. çaçıl- 3

733.	çalı	3	783.	koj-	3	833.	tokpok	3
734.	çar	3	784.	koñray	3	834.	tomdo-	3
735.	çaynan-	3	785.	korkış	3	835.	toñ-	3
736.	çeçek	3	786.	koş-	3	836.	torbok	3
737.	çeçen	3	787.	köjöö	3	837.	torko	3
738.	çemeten	3	788.	köktön-	3	838.	tök-	3
739.	çıda-	3	789.	köö kuyak	3	839.	tuşta-	3
740.	çıt	3	790.	köölön	3	840.	tuura-	3
741.	çok	3	791.	kubult-	3	841.	tübek	3
742.	çületiy	3	792.	kurut-	3	842.	tüp	3
743.	deş-	3	793.	kutuk	3	843.	uy	3
744.	edeg	3	794.	kuyruk	3	844.	uya	3
745.	ekinçi	3	795.	küçük	3	845.	uzan-	3
746.	ekü	3	796.	kümüş	3	846.	ürk-	3
747.	emçek	3	797.	kün bırkan	3	847.	ürü-	3
748.	emegen	3	798.	lo	3	848.	aayla-	2
749.	ençi	3	799.	meñ	3	849.	acıkta-	2
750.	eñ	3	800.	mergen	3	850.	açıl-	2
751.	epte-	3	801.	möñkü	3	851.	açu koron	2
752.	erkeled-	3	802.	möör-	3	852.	adar	2
753.	erte	3	803.	oktıy	3	853.	agaj	2
754.	işten-	3	804.	onoñ	3	854.	agıd-	2
755.	kaalgalu	3	805.	ook	3	855.	agın çagın	2
756.	kaazı	3	806.	oroon	3	856.	akçal çookır	2
757.	kabırga	3	807.	otog	3	857.	albatı kalık	2
758.	kaçar	3	808.	öbögön	3	858.	aldañ şaldañ	2
759.	kaktır-	3	809.	öştü	3	859.	alıj-	2
760.	kalcu	3	810.	salkın	3	860.	alın	2
761.	kamçı	3	811.	sarcu	3	861.	alıp külük	2
762.	kamdu	3	812.	sında-	3	862.	altıgı	2
763.	kap-	3	813.	sırt	3	863.	ama	2
764.	kapşay	3	814.	soguş	3	864.	amada-	2
765.	kar	3	815.	soloñıdıy	3	865.	amtaj-	2
766.	karı	3	816.	sopok	3	866.	añdan-	2
767.	kas	3	817.	süüret-	3	867.	apşıyak	2
768.	kayçı	3	818.	şañkı	3	868.	ara	2
769.	kaynat-	3	819.	şatra	3	869.	argalu	2
770.	kebis	3	820.	şıra	3	870.	arsal	2
771.	kecege	3	821.	taap	3	871.	art	2
772.	kecegelü	3	822.	tala	3	872.	atmandu	2
773.	keen	3	823.	tañ-	3	873.	ay kaan	2
774.	kın	3	824.	tarlan	3	874.	ayag	2
775.	kiçü	3	825.	tartın-	3	875.	ayak kazan	2
776.	kijen	3	826.	tatu	3	876.	aybıstan	2
777.	kileñ	3	827.	teñis	3	877.	aylanbas	2
778.	kirezi	3	828.	tepse-	3	878.	baçılda-	2
779.	kiydir-	3	829.	ter	3	879.	bad-	2
780.	kiyin-	3	830.	tını	3	880.	balkaş	2
781.	kobı	3	831.	tış	3	881.	baltır	2
782.	kog	3	832.	tıştan-	3	882.	bastıra	2

883. bayırka- 2
884. bayrı 2
885. bekte- 2
886. beleg 2
887. belet- 2
888. belkençek 2
889. bıçıl- 2
890. bıj- 2
891. bılça 2
892. biç- 2
893. biçi- 2
894. bileten 2
895. birdeñ birdeñ2
896. bogo 2
897. bolor 2
898. buuy 2
899. büdüş- 2
900. bürkel- 2
901. büt 2
902. bütken 2
903. cabıl- 2
904. cadık 2
905. cajıd- 2
906. cakıır 2
907. calçı 2
908. calkın 2
909. calmaj 2
910. caltan- 2
911. caltıraj- 2
912. caman- 2
913. camanda- 2
914. cañmır 2
915. capsal 2
916. car- 2
917. caran- 2
918. carı- 2
919. carım 2
920. carış 2
921. carla- 2
922. carma 2
923. carta- 2
924. cayla- 2
925. cayna- 2
926. cebe 2
927. cebee 2
928. cedin- 2
929. cemir- 2
930. cen- 2
931. cetker 2
932. cıj-2
933. cıktırt- 2
934. ciir2
935. coon 2
936. cura- 2
937. curtay 2
938. curuk 2
939. cut- 2
940. cuukta- 2
941. cuurkan 2
942. çaal 2
943. çap- 2
944. çarça- 2
945. çat 2
946. çaza- 2
947. çeden 2
948. çedirgen 2
949. çegen 2
950. çek 2
951. çeret çemet2
952. çiri- 2
953. çirimel 2
954. çiy- 2
955. çoçko 2
956. çorgolo- 2
957. çöy- 2
958. çuba- 2
959. çümdel 2
960. do 2
961. dö 2
962. eb 2
963. ebir- 2
964. ece 2
965. edi 2
966. eek 2
967. eel- 2
968. eele- 2
969. ejin- 2
970. eke 2
971. elebegediy 2
972. elen 2
973. eles 2
974. emeş 2
975. eneñeyiñ 2
976. eñçey- 2
977. eñir 2
978. eptü 2
979. eremji- 2
980. erlik biy 2
981. erten 2
982. içege 2
983. il- 2
984. ilmek 2
985. iyne 2
986. kaaş 2
987. kaca- 2
988. kaday- 2
989. kajay 2
990. kajıgı 2
991. kalak 2
992. kalap 2
993. kalın 2
994. kanaytkan 2
995. kap 2
996. kaptır- 2
997. karganadıy 2
998. karı- 2
999. karıj 2
1000. karındaj 2
1001. karış 2
1002. kaşka 2
1003. kayra- 2
1004. kayran 2
1005. kazır 2
1006. keber 2
1007. kejik 2
1008. keled- 2
1009. keltegey 2
1010. kerele- 2
1011. keriy 2
1012. kıçır- 2
1013. kılış 2
1014. kırıl- 2
1015. kırtıj 2
1016. kıy 2
1017. kıybır 2
1018. kıyka- 2
1019. kız- 2
1020. kızıl koron 2
1021. kızıl maral 2
1022. kile- 2
1023. kiliñ 2
1024. kiyin 2
1025. kojıl- 2
1026. kojoñ 2
1027. koltıkçı 2
1028. konok 2
1029. koñır 2
1030. koñıs 2
1031. koo 2
1032. köböö 2

1033. köçö 2
1034. kögör- 2
1035. köjö 2
1036. kömö 2
1037. köndüre 2
1038. köñkülde- 2
1039. köñürede 2
1040. kööni 2
1041. köptö- 2
1042. köstör 2
1043. közör çookır 2
1044. kuldan- 2
1045. kuraan 2
1046. kurç 2
1047. kurçan- 2
1048. kurçıd- 2
1049. kursaktan- 2
1050. kuuçında- 2
1051. küli- 2
1052. külürt 2
1053. küreş- 2
1054. kürküred- 2
1055. kürtüktiy 2
1056. küskü 2
1057. küyü 2
1058. küzüñilü 2
1059. küzürt 2
1060. lö 2
1061. maanı 2
1062. mañta- 2
1063. margaa 2
1064. mejik 2
1065. mınayda 2
1066. mınayıp 2
1067. mızıldaj- 2
1068. momon 2
1069. muñ 2
1070. mürküt 2
1071. nedeñ 2
1072. okpır 2
1073. olbıg 2
1074. omırtka 2
1075. oñdon- 2
1076. ookto- 2
1077. oot- 2
1078. orol- 2
1079. oroy- 2
1080. orton 2
1081. oygozot- 2
1082. oyık 2
1083. oyın 2
1084. ozık 2
1085. ökpö cürek 2
1086. ölötön 2
1087. öñölö- 2
1088. ört 2
1089. öy 2
1090. özötön 2
1091. sab 2
1092. saba- 2
1093. sabula 2
1094. sadak 2
1095. sagal 2
1096. samara 2
1097. sanaarka 2
1098. sañıskan 2
1099. seles 2
1100. semir- 2
1101. seri- 2
1102. sı- 2
1103. sır 2
1104. sıra 2
1105. soguj- 2
1106. soloñılu 2
1107. somok 2
1108. sool- 2
1109. soot 2
1110. sor- 2
1111. soyok 2
1112. sööktö- 2
1113. subay 2
1114. sun- 2
1115. suur- 2
1116. süme 2
1117. süs- 2
1118. süüredil- 2
1119. süürte- 2
1120. şılırt 2
1121. şıltu 2
1122. şımal- 2
1123. şıpşap 2
1124. şilemir 2
1125. şok 2
1126. şüüş- 2
1127. tajılgan 2
1128. tajındıy 2
1129. taka 2
1130. tal orto 2
1131. talda- 2
1132. talkan kül 2
1133. tana 2
1134. tañdak 2
1135. tanı- 2
1136. taybal- 2
1137. te 2
1138. teb- 2
1139. tegerik 2
1140. temdek 2
1141. terbezen 2
1142. tıgın- 2
1143. tım 2
1144. tın- 2
1145. tıñı- 2
1146. tibired- 2
1147. tibirt 2
1148. tiji 2
1149. tişte- 2
1150. tizende- 2
1151. tok- 2
1152. tokım 2
1153. tokına- 2
1154. toktot 2
1155. tolgol- 2
1156. tolgoy 2
1157. tom 2
1158. tomıl 2
1159. tomo 2
1160. tort 2
1161. toy- 2
1162. toylo- 2
1163. toz 2
1164. töj- 2
1165. tönöy 2
1166. töö 2
1167. töön 2
1168. töröön 2
1169. törtön 2
1170. tudal- 2
1171. tuj 2
1172. tuttur- 2
1173. tuza- 2
1174. tügen- 2
1175. tüj 2
1176. tüjür- 2
1177. tük 2
1178. tül- 2
1179. tüñür 2
1180. uçun 2
1181. uçur 2
1182. undıl- 2

1183. uulçak 2
1184. uura 2
1185. uurık 2
1186. uyku 2
1187. ürüste- 2
1188. üsti 2
1189. aamaytıgan 1
1190. aayı tööy 1
1191. abladan- 1
1192. acartkı 1
1193. aç 1
1194. açı 1
1195. açıngan 1
1196. ada enem 1
1197. adalgan 1
1198. adıçı 1
1199. adıj- 1
1200. ag 1
1201. agas 1
1202. agun 1
1203. aguna 1
1204. ajanbay 1
1205. ajır- 1
1206. ak boro 1
1207. ak carık 1
1208. akala- 1
1209. akça 1
1210. akçal 1
1211. al tayga 1
1212. alaaç 1
1213. alaka 1
1214. alakanıl 1
1215. alama şikir 1
1216. alamat 1
1217. alañ kayka- 1
1218. alar 1
1219. albaa 1
1220. albaa kam 1
1221. albadan- 1
1222. alban- 1
1223. albanbı 1
1224. albır şalbır 1
1225. aldındaazı 1
1226. aldırt- 1
1227. alın- 1
1228. alkış 1
1229. almat 1
1230. almın çulmın 1
1231. Altay teltey 1
1232. altın kızıl 1
1233. altın tayga 1
1234. alu 1
1235. amadagan 1
1236. amadulu 1
1237. amarcap 1
1238. amıran- 1
1239. amırgı 1
1240. amza- 1
1241. anayt 1
1242. ança 1
1243. andıy mındıy 1
1244. antar- 1
1245. añdıy 1
1246. añkay- 1
1247. añtar- 1
1248. aracan 1
1249. arakıda- 1
1250. aray 1
1251. arbanış 1
1252. arbın 1
1253. arç- 1
1254. arçın 1
1255. arçın kırçın 1
1256. arga 1
1257. arga cokto 1
1258. argada- 1
1259. arı beri 1
1260. arı canı 1
1261. arı- 1
1262. arıgaç 1
1263. arıgan 1
1264. arja 1
1265. arjan kutuk 1
1266. arkı 1
1267. armakçıtartkan 1
1268. arsay- 1
1269. arslan 1
1270. artın- 1
1271. as 1
1272. aş kursag 1
1273. at bajı 1
1274. atangıla- 1
1275. atın 1
1276. atka tongo 1
1277. atkar- 1
1278. attı çuulu 1
1279. attır- 1
1280. ay bırcan 1
1281. ay sulutay 1
1282. ay- 1
1283. aya 1
1284. ayan 1
1285. ayana 1
1286. ayañ 1
1287. aybı 1
1288. aydıgar 1
1289. aydıj- 1
1290. aydıksa- 1
1291. aydış- 1
1292. aygırlu 1
1293. ayılçı 1
1294. ayılda- 1
1295. ayıt- 1
1296. ayla- 1
1297. aylık 1
1298. aytkıl- 1
1299. az- 1
1300. azatan 1
1301. azıra- 1
1302. baar- 1
1303. baday 1
1304. bajınık tuu 1
1305. bak- 1
1306. bakaga 1
1307. balbara 1
1308. baltırgan 1
1309. bapılda- 1
1310. baradır- 1
1311. bargaa 1
1312. bargıla- 1
1313. barıj 1
1314. barış 1
1315. barka 1
1316. baskıla- 1
1317. baştal- 1
1318. bat- 1
1319. bayadañ 1
1320. baybañ 1
1321. bay 1
1322. baykan 1
1323. bayla 1
1324. baylık 1
1325. baytal 1
1326. bazım çookır 1
1327. bazın- 1
1328. bazıt 1
1329. be- 1
1330. bedre- 1

1331. bedren- 1
1332. bee 1
1333. beg 1
1334. bejü 1
1335. belden- 1
1336. beletey 1
1337. belgeçi 1
1338. beli 1
1339. beril- 1
1340. beriş- 1
1341. bertin- 1
1342. bıç- 1
1343. bıçakta- 1
1344. bıçal- 1
1345. bıjır- 1
1346. bıju 1
1347. bılar 1
1348. bırçıd 1
1349. bışkır- 1
1350. bıyan 1
1351. bızırt 1
1352. bicele- 1
1353. bildir 1
1354. bildirgelü 1
1355. bilek 1
1356. birde 1
1357. birü 1
1358. biyele- 1
1359. biyik biyik 1
1360. biyirke- 1
1361. blaa- 1
1362. blaaj- 1
1363. blaaş 1
1364. boluj 1
1365. boluş- 1
1366. boor 1
1367. borçoo 1
1368. borjoñ 1
1369. borsık 1
1370. boydoñ 1
1371. boylu 1
1372. boyoor 1
1373. bozom 1
1374. bozu 1
1375. böktöl- 1
1376. bölö 1
1377. böörök 1
1378. börü 1
1379. buka 1
1380. bul- 1
1381. bulan 1
1382. bulun 1
1383. bur- 1
1384. bura 1
1385. burla- 1
1386. bus- 1
1387. buu 1
1388. buu- 1
1389. buur 1
1390. buura 1
1391. büder 1
1392. büg 1
1393. bügün 1
1394. bük- 1
1395. büktel- 1
1396. büktelij- 1
1397. bürke- 1
1398. bürkü 1
1399. bürsel 1
1400. bürte tep- 1
1401. bürüñküy 1
1402. bütkül 1
1403. ca- 1
1404. caan caj 1
1405. caana- 1
1406. caandarı 1
1407. caap 1
1408. caaş 1
1409. cabalak 1
1410. cad 1
1411. cadat- 1
1412. caj- 1
1413. caja- 1
1414. cajañ 1
1415. cajın- 1
1416. cakılta 1
1417. cakşılaj- 1
1418. calañaş uul 1
1419. calbıj 1
1420. calkıt- 1
1421. calku- 1
1422. calkuur- 1
1423. calmaş 1
1424. caltanış- 1
1425. camakay 1
1426. camılu 1
1427. cana 1
1428. cana- 1
1429. cañılan 1
1430. cañıskak 1
1431. cañıy 1
1432. capılda- 1
1433. capşaar 1
1434. capşan 1
1435. cara çeçen 1
1436. caraj- 1
1437. caraş ceeren 1
1438. carıjat- 1
1439. carıl- 1
1440. carış- 1
1441. carıt- 1
1442. carıy 1
1443. carkın 1
1444. cartal- 1
1445. cartın 1
1446. castañ- 1
1447. castıra 1
1448. cayalgalu 1
1449. caybañ 1
1450. caygı 1
1451. cayılat- 1
1452. cayıldı- 1
1453. cayım 1
1454. cayka- 1
1455. caykal- 1
1456. caylay 1
1457. caynalgan 1
1458. ceder 1
1459. ceekte- 1
1460. ceen 1
1461. ceespek 1
1462. ceezem 1
1463. celbis 1
1464. celbis ceeren 1
1465. celbiz 1
1466. celbüü 1
1467. celdir- 1
1468. cele 1
1469. celij 1
1470. cemit 1
1471. cene 1
1472. ceñil- 1
1473. cepren 1
1474. cepsel 1
1475. cepsen- 1
1476. cer ceñezin 1
1477. cer telekey 1
1478. cerlü 1
1479. cetinçi 1
1480. cetkençe 1

1481. cetpe- 1
1482. cıgar- 1
1483. cılañ 1
1484. cılañaşuulçak 1
1485. cılbıraj- 1
1486. cılın- 1
1487. cılıy- 1
1488. cılmay 1
1489. cılmaycılmay 1
1490. cılmırt 1
1491. cıltır 1
1492. cımjak 1
1493. cıñırad- 1
1494. cıñkılda- 1
1495. cır- 1
1496. cıra 1
1497. cıraka 1
1498. cırs 1
1499. cırt- 1
1500. cıştıy 1
1501. cıt 1
1502. cıta- 1
1503. cidir- 1
1504. cilik 1
1505. cir 1
1506. cirgil 1
1507. codo 1
1508. cogol- 1
1509. coktolod- 1
1510. coktot- 1
1511. colıgar- 1
1512. colın 1
1513. coñ 1
1514. corgolo- 1
1515. corık 1
1516. coygon 1
1517. coyu 1
1518. cozok 1
1519. cölö- 1
1520. cölöy 1
1521. cööjön 1
1522. cöör 1
1523. cöp 1
1524. cöpsin- 1
1525. cöptö- 1
1526. cud- 1
1527. cuda 1
1528. culuk 1
1529. cum 1
1530. cumul- 1
1531. cutmalan- 1
1532. cuuçıl 1
1533. cuuga çaka 1
1534. cuulaj- 1
1535. cuulu köl 1
1536. cügürük 1
1537. cük 1
1538. cükten al- 1
1539. cüktengile- 1
1540. cülküür 1
1541. cürü- 1
1542. cüt- 1
1543. cüül- 1
1544. cüülgek 1
1545. çaa 1
1546. çaap 1
1547. çabar 1
1548. çabdar 1
1549. çabış 1
1550. çaç 1
1551. çadır 1
1552. çagal 1
1553. çakpın 1
1554. çaktañ 1
1555. çana 1
1556. çañma 1
1557. çañmaçı 1
1558. çapdar 1
1559. çeber 1
1560. çeberlen- 1
1561. çeçil- 1
1562. çeçin- 1
1563. çelde- 1
1564. çelgee 1
1565. çemet 1
1566. çeret 1
1567. çert- 1
1568. çıbıkta- 1
1569. çıdaar- 1
1570. çıgım 1
1571. çılbır 1
1572. çımalı 1
1573. çıñda- 1
1574. çıpçuul 1
1575. çırıştal- 1
1576. çilekey 1
1577. çilep 1
1578. çirik 1
1579. çogul- 1
1580. çolmon 1
1581. çololu 1
1582. çondo 1
1583. çoorgok 1
1584. çöñür- 1
1585. çööçöylöş- 1
1586. çöyilt- 1
1587. çöykö 1
1588. çöyö 1
1589. çukçı- 1
1590. çupça- 1
1591. çura- 1
1592. çurkura- 1
1593. çuul 1
1594. çümdengile- 1
1595. di- 1
1596. ebeş 1
1597. ecil 1
1598. ecil kocıl 1
1599. eder 1
1600. edil koñıl 1
1601. ediski 1
1602. edü 1
1603. eeçit- 1
1604. eer üygen 1
1605. eerte- 1
1606. ej 1
1607. ej- 1
1608. ekçe- 1
1609. ekçel- 1
1610. ekeleten 1
1611. ekemel 1
1612. elbek 1
1613. elbeñ çalbañ 1
1614. elbire- 1
1615. elbirej- 1
1616. elbiret- 1
1617. eldeñ 1
1618. elek 1
1619. elen çak 1
1620. elezin koo 1
1621. elig 1
1622. emde- 1
1623. emen 1
1624. emeş ubaş 1
1625. emil 1
1626. ençü 1
1627. ene töröl 1
1628. eñil- 1
1629. eñiy 1
1630. ep 1

1631. epten- 1
1632. ere- 1
1633. ergekçe 1
1634. erjine 1
1635. erkede 1
1636. erlen 1
1637. ermek 1
1638. ermen 1
1639. ermen çeçen 1
1640. erteş tuu 1
1641. erü 1
1642. eskir- 1
1643. eş 1
1644. et cılañaş 1
1645. etti 1
1646. eze 1
1647. ezendej- 1
1648. ezin 1
1649. ezin cıbar 1
1650. ezirt- 1
1651. giy- 1
1652. ılga- 1
1653. ıltañ 1
1654. ıra- 1
1655. ırak 1
1656. ırgay 1
1657. ırıs 1
1658. ıy 1
1659. ıyık bajı 1
1660. ıyla- 1
1661. içee 1
1662. ij 1
1663. ikili topşuur 1
1664. ilgen 1
1665. iste- 1
1666. isteş 1
1667. iş 1
1668. işte- 1
1669. iyin 1
1670. iyni 1
1671. iynibis 1
1672. ja 1
1673. jara- 1
1674. jer 1
1675. kaazı karta 1
1676. kabak 1
1677. kabaydadıy 1
1678. kabayla- 1
1679. kaç- 1
1680. kada 1
1681. kada- 1
1682. kagıl- 1
1683. kajık 1
1684. kakay 1
1685. kalbakça 1
1686. kalcıg- 1
1687. kalcuur- 1
1688. kalık con 1
1689. kalıra- 1
1690. kalırad- 1
1691. kalırt mılırt 1
1692. kaltar 1
1693. kamçı tayga 1
1694. kamık 1
1695. kamıl- 1
1696. kamıs- 1
1697. kanadındıy 1
1698. kanaydayın 1
1699. kanaydatan 1
1700. kanayıp 1
1701. kancala- 1
1702. kan çületiy 1
1703. kandu 1
1704. kanırkag 1
1705. kañıl- 1
1706. kañırt- 1
1707. kañza 1
1708. kañza tayga 1
1709. kapsal 1
1710. kara büdür 1
1711. kara çookır 1
1712. kara kula 1
1713. kara- 1
1714. karagay 1
1715. karamda- 1
1716. karan 1
1717. karar- 1
1718. karçıy terçiy 1
1719. kard 1
1720. karga 1
1721. karga- 1
1722. karganak 1
1723. kargandar 1
1724. karıktır- 1
1725. karındaş 1
1726. kars 1
1727. karsılda 1
1728. karu 1
1729. katan 1
1730. katkır- 1
1731. katkırıj- 1
1732. katu katu 1
1733. kaya 1
1734. kaydaar 1
1735. kayıt- 1
1736. kaykal 1
1737. kaykamçılu 1
1738. kaykap 1
1739. kaykaş- 1
1740. kaykay 1
1741. kaykayt 1
1742. kaymadal- 1
1743. kaymak 1
1744. kayna 1
1745. kaynad- 1
1746. kayra- 1
1747. kayt 1
1748. kaytkan 1
1749. kayttıñ 1
1750. kaz 1
1751. kazık 1
1752. kazıl- 1
1753. kebis çookır 1
1754. kecerelü köl 1
1755. kecim 1
1756. keç 1
1757. kedeyij- 1
1758. keelede 1
1759. keelü 1
1760. keen caraş 1
1761. kejim 1
1762. kejir 1
1763. keler 1
1764. keley- 1
1765. kelin keçin 1
1766. keliş- 1
1767. kemci- 1
1768. keñ 1
1769. kepte- 1
1770. kere 1
1771. keree 1
1772. kersü 1
1773. kert- 1
1774. keyle 1
1775. kezem 1
1776. kıb 1
1777. kıcırañtı- 1
1778. kıç 1
1779. kıjgır 1
1780. kıjırañtı 1

1781. kılgan 1
1782. kılıg 1
1783. kıltıra- 1
1784. kımıs 1
1785. kıncıla- 1
1786. kıñzı- 1
1787. kıpta- 1
1788. kırçın 1
1789. kırlañ 1
1790. kıstan- 1
1791. kışkı 1
1792. kışkır 1
1793. kıyatan 1
1794. kıykılık 1
1795. kıymıra- 1
1796. kızıçak 1
1797. kızıl çookır 1
1798. kızılgat 1
1799. kiçilek 1
1800. kilegendü 1
1801. kilemcilü 1
1802. kileye 1
1803. kilin 1
1804. kiliñ kara 1
1805. kiriş 1
1806. kişi 1
1807. kişkir 1
1808. kişte- 1
1809. kiyer 1
1810. kiyik 1
1811. kiyine 1
1812. kleed- 1
1813. kocıl 1
1814. kojuun 1
1815. kok 1
1816. koldo- 1
1817. koldomdojo 1
1818. kollo 1
1819. koloñ 1
1820. koloor- 1
1821. koltıkçılu 1
1822. koltıkta- 1
1823. kon(koldı)dı 1
1824. kon 1
1825. konoktık 1
1826. koñır sarı 1
1827. koñko tayga 1
1828. kool 1
1829. koomoy 1
1830. korım 1
1831. korımdu 1
1832. korkınçak 1
1833. korkıştu 1
1834. korko 1
1835. koro- 1
1836. korocon 1
1837. korod- 1
1838. korodo- 1
1839. koron sarı 1
1840. koton 1
1841. koyu 1
1842. kozırıkta- 1
1843. kozo 1
1844. köbüktel- 1
1845. köbür 1
1846. köç 1
1847. köç- 1
1848. ködö 1
1849. ködük- 1
1850. kög 1
1851. kögön 1
1852. kögööndiy 1
1853. kögüs 1
1854. kök cajıl 1
1855. kök çañkır 1
1856. kökid- 1
1857. köm- 1
1858. kömür 1
1859. köndüg- 1
1860. könök 1
1861. könü 1
1862. köñkör- 1
1863. köñülde- 1
1864. kööl 1
1865. köölmög 1
1866. köölmöktörlü 1
1867. köör- 1
1868. köpti 1
1869. körgöz- 1
1870. körgüle- 1
1871. körgüs- 1
1872. körnö 1
1873. körüs(ş)- 1
1874. köstöör 1
1875. ku 1
1876. kuba 1
1877. kudala- 1
1878. kudalar 1
1879. kula 1
1880. kulu 1
1881. kumdus 1
1882. kumurtka 1
1883. kunan 1
1884. kunuk- 1
1885. kuran 1
1886. kurañı 1
1887. kurçat- 1
1888. kurla 1
1889. kurt 1
1890. kuru 1
1891. kuru köl 1
1892. kurut 1
1893. kutus 1
1894. kuuçın 1
1895. kuuçındaj- 1
1896. kuur- 1
1897. küber 1
1898. küjül 1
1899. küle- 1
1900. külin 1
1901. külü 1
1902. külügür 1
1903. külümziren- 1
1904. külün 1
1905. külürt- 1
1906. külüre- 1
1907. külüred- 1
1908. külürej 1
1909. kün- 1
1910. künker 1
1911. küñüred- 1
1912. kürej 1
1913. kürej- 1
1914. kürs 1
1915. küük 1
1916. küüni küçi 1
1917. küzen 1
1918. küzüñ 1
1919. küzüñi 1
1920. küzürt tabış 1
1921. lapta- 1
1922. maat 1
1923. malıñ 1
1924. maltala- 1
1925. mañdık torko 1
1926. maska 1
1927. mees 1
1928. mege 1
1929. mejikte- 1
1930. meñdep 1

1931. merge- 1
1932. mergedet 1
1933. mıkından- 1
1934. mınañ 1
1935. mınça 1
1936. mını 1
1937. mınzı 1
1938. mızılt 1
1939. miñ 1
1940. moyun 1
1941. möñün altın 1
1942. mör 1
1943. mörlü 1
1944. möröylöj- 1
1945. muñkak 1
1946. muñsançaak 1
1947. nacı 1
1948. noolo- 1
1949. nökör 1
1950. oboo 1
1951. odın 1
1952. odırt- 1
1953. odoj 1
1954. odorlu 1
1955. odoş 1
1956. odu 1
1957. odulan- 1
1958. ogo 1
1959. okcılan 1
1960. olcod- 1
1961. omok ceeren 1
1962. omok çıyrak 1
1963. ondıy 1
1964. onı 1
1965. onto- 1
1966. oñ- 1
1967. oodıl 1
1968. oodo 1
1969. ooru 1
1970. oroondo 1
1971. otur- 1
1972. oygılık 1
1973. oygor 1
1974. oyıl- 1
1975. oylok ceeren 1
1976. oylu 1
1977. oyo- 1
1978. ozo 1
1979. ozol- 1
1980. öçö- 1
1981. öçöj- 1
1982. ödüg 1
1983. ögöön 1
1984. ökpöör- 1
1985. ölör 1
1986. öñdös 1
1987. öñjik 1
1988. ööç 1
1989. öp 1
1990. ört- 1
1991. örtö- 1
1992. ös- 1
1993. öz 1
1994. özüm 1
1995. parmağ 1
1996. saat 1
1997. sabar 1
1998. saldırt- 1
1999. salıj- 1
2000. san 1
2001. sana 1
2002. sanaa- 1
2003. sanaarka- 1
2004. saptal- 1
2005. sargar- 1
2006. sarsu 1
2007. segis 1
2008. sekir- 1
2009. seleñded- 1
2010. selij- 1
2011. sergek 1
2012. serigile- 1
2013. sı 1
2014. sıkışıkla- 1
2015. sını 1
2016. sır cügürük 1
2017. sırlu 1
2018. sırma- 1
2019. sırt- 1
2020. sıy 1
2021. sıynaar 1
2022. sıyra- 1
2023. silki- 1
2024. sodon sodon 1
2025. soguş- 1
2026. sok 1
2027. sokor 1
2028. sol- 1
2029. solıkta- 1
2030. solıntı 1
2031. sologoy 1
2032. soloon 1
2033. solun 1
2034. somokto- 1
2035. soñ 1
2036. soobo 1
2037. sood- 1
2038. soolto 1
2039. soorgok 1
2040. soorı 1
2041. soot- 1
2042. sömin 1
2043. sööktü- 1
2044. söstö- 1
2045. su 1
2046. suras 1
2047. surkura- 1
2048. surtul- 1
2049. suuza- 1
2050. suz- 1
2051. süjüz- 1
2052. sür- 1
2053. süreen 1
2054. sürküşten- 1
2055. sürlü 1
2056. süüretel- 1
2057. süürtel- 1
2058. süürüt- 1
2059. süzüş 1
2060. süzüş- 1
2061. şaldañ köl 1
2062. şañdıy 1
2063. şenelü 1
2064. şıka- 1
2065. şılırada 1
2066. şıman- 1
2067. şımıran- 1
2068. şıñırt 1
2069. şıpşay- 1
2070. şıpşuul 1
2071. şırkala- 1
2072. şıydam 1
2073. şıydamda- 1
2074. şıydıngıla- 1
2075. şikpeer- 1
2076. şili 1
2077. şilte- 1
2078. şinde- 1
2079. şirte- 1
2080. şood- 1

2081. şoodıñkay 1
2082. şootkıl- 1
2083. şorkıraj- 1
2084. şorlu 1
2085. şulmus 1
2086. şuñ- 1
2087. şuñu- 1
2088. şuurgan 1
2089. şüün- 1
2090. taacı 1
2091. tabak 1
2092. tabar- 1
2093. tabıj 1
2094. tabıl- 1
2095. tabır 1
2096. tabır tubır 1
2097. tabış şılırt 1
2098. tabıştan- 1
2099. tagın- 1
2100. tagıngıla- 1
2101. tajıy 1
2102. tajış 1
2103. takıp 1
2104. tala- 1
2105. talayça- 1
2106. talda- 1
2107. taldap 1
2108. talkan 1
2109. tam- 1
2110. tamı 1
2111. tamır 1
2112. tamırlan- 1
2113. tamzıktan- 1
2114. tanma 1
2115. tañ 1
2116. targa 1
2117. tarılga 1
2118. tarka 1
2119. tarkad- 1
2120. tarkat- 1
2121. tarkay 1
2122. tarlan çookır 1
2123. tarma 1
2124. tartıj- 1
2125. tartıl- 1
2126. tas 1
2127. tattu 1
2128. tay- 1
2129. taykak 1
2130. taykıl- 1
2131. tazıl 1
2132. tazılındıy 1
2133. tebe 1
2134. tebeele- 1
2135. teek 1
2136. teep 1
2137. teg 1
2138. tekşi 1
2139. telbirej- 1
2140. telekey 1
2141. temdekde- 1
2142. temdelej- 1
2143. teneri 1
2144. tenid- 1
2145. teñ 1
2146. teñde- 1
2147. teñdey 1
2148. teñer 1
2149. ter- 1
2150. tınasta- 1
2151. tıñ sanan- 1
2152. tırman- 1
2153. tırtas 1
2154. tibir- 1
2155. tibire- 1
2156. tibirti 1
2157. tidin- 1
2158. til- 1
2159. tiril- 1
2160. tişten- 1
2161. tiyeri 1
2162. tiyiş- 1
2163. tizirt 1
2164. tok 1
2165. tolık 1
2166. tomıra 1
2167. tomur 1
2168. tono- 1
2169. tonot- 1
2170. toñol- 1
2171. tool- 1
2172. toolbır 1
2173. toolo- 1
2174. tooloy 1
2175. torkolo 1
2176. tos- 1
2177. tostok 1
2178. toygondıy 1
2179. toyloy- 1
2180. töbölö- 1
2181. tögö çaça 1
2182. tögül 1
2183. tögünde- 1
2184. tökpöyçaçpay 1
2185. tölgöçi 1
2186. tömönçö 1
2187. töölön- 1
2188. töröl 1
2189. töstöñ 1
2190. töş 1
2191. tubır 1
2192. tudaan 1
2193. tudam 1
2194. tudat- 1
2195. tuduj- 1
2196. tudup 1
2197. tudurmaktu 1
2198. tumantıt- 1
2199. tun- 1
2200. tur 1
2201. turlu 1
2202. turna 1
2203. turuj- 1
2204. turum 1
2205. turun 1
2206. tus 1
2207. tuul- 1
2208. tuun 1
2209. tuura 1
2210. tuuz 1
2211. tuyuk 1
2212. tüjen- 1
2213. tüktü 1
2214. tükürüg 1
2215. tülkü 1
2216. tünüg 1
2217. tüñey tüñey 1
2218. tür 1
2219. türgen 1
2220. türme 1
2221. tüün 1
2222. tüy- 1
2223. tüyme- 1
2224. tüzed- 1
2225. ubaş 1
2226. uçkaştır- 1
2227. udabas 1
2228. udur- 1
2229. udura 1
2230. ugad- 1

2231. ugatan- 1
2232. ulaa 1
2233. ulu 1
2234. uluz 1
2235. undı- 1
2236. unıd- 1
2237. urum 1
2238. uruş- 1
2239. uş- 1
2240. uuç- 1
2241. uuçalan- 1
2242. uul- 1
2243. uulangıla- 1
2244. uuldar 1
2245. uura çookır 1
2246. uurda- 1
2247. uurıkçı 1
2248. uuş 1
2249. uuştan- 1
2250. uyan- 1
2251. uyat 1
2252. uz 1
2253. uzada 1
2254. uzak 1
2255. uzan- 1
2256. üdelik 1
2257. üldibi 1
2258. üldüü 1
2259. ülez 1
2260. ülgen 1
2261. ülger 1
2262. ülü 1
2263. ülüü 1
2264. ürel- 1
2265. ürgüle- 1
2266. ürkidi 1
2267. ürkigen 1
2268. üürlü 1
2269. üydeş- 1
2270. üydeşkile- 1
2271. üyele- 1
2272. üyeled- 1
2273. üze- 1
2274. üzib 1
2275. üzük çookır 1
2276. üzük tuu 1
2277. üzüm 1
2278. yür- 1

KAYNAKLAR

Adarov, Arjan, "Almıs Kaan", *Altay Baatırlar XI*, Gorno Altaysk 1983

Arat, Reşit Rahmeti, *Kutadgu Bilig İndeks* (Haz. Kemal Eraslan, O. Fikri Sertkaya, Nuri Yüce), İstanbul 1970

Arıkoğul, Ekrem, *Hakasça-Türkçe Sözlük*, Ankara 2005

Arıkoğul, Ekrem, *Tuva Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara 2003

Bacanlı, Eyüp, "Altay Türkçesinde Şimdiki Zamanın Ek Fiili ve İsim Cümlelerinde Şahıs Bildirimi", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi,* 2007 4/3. 52-67.

Besim Atalay, *Divanü Lügat – it –Türk Dizini,* TTK, Ankara 1986

Clauson, Sir Gerard, *An Etimological, Dictionary Of Pre- Thirteenty-Centry Turkish*, Londra 1972

Caferoğlu, Ahmet, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 1968

Dilaçar, Agop, *Kutadgu Bilig İncelemesi*, Ankara 2003

Dilek, İbrahim, *Altay Destanları*, TDK, Ankara C. I 2002 C. II, III 2007

Dilek, İbrahim, "Altay Curukçı (Ressam) Grigory İvanoviç Çoros Gurkin ve Onun Han Altay Tablosu", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, S. 4, Akara 1977

Dilek, İbrahim, "Altay Türk Kayçılık Geleneği ile Türkiye'deki Aşık Tarzı Şiir Geleneği Arasındaki Benzerlikler", neşreden: E. Gürsoy-Naskali, *Sibirya Araştırmaları*, Simurg Yayınevi, İstanbul 1997

Dilek, İbrahim, "Altay Bayramları", Yayına Hazırlayan Sadık Tural, Elmas Kılıç, *Nevruz ve Renkler*, Ankara 1996, s. 331-337

Dilek, İbrahim, "Altay Türklerinde Çocuğun Doğması ve Doğum Günü Kutlamalarına Dair Bazı İnanışlar", *Bilig*, S. 1, Ankara 1996, s. 51-55.

Dilek, İbrahim, "Altay Türklerinde Halk İnanışları", *Bilig*, S. 3, Ankara 1997, s. 96-186

Dilek, İbrahim, "Altay Türklerinin Atasözleri", *Türk Dünyası*, S.1, Ankara1996, s. 107-121.

Dilek, İbrahim, "Altay Türklerinin Atasözlerinde At", *Milli Folklor*, S. 34, Ankara1997, s. 63.

Dilek, İbrahim, *Altay-Türk Destancılık Geleneği ve Er-Samır Destanı*, Ankara 1996, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Eckman Janos, Harezm, *Kıpçak, Çağatay Türkçesi Üzerine Notlar*, (Çev. O. F. Sertkaya), TDK, Ankara 2003

Emre, Ahmet Cevat *Türk Lehçelerinin Mukayeseli Grameri* (İlk Deneme), Birinci Kitap-Fonetik, İstanbul 1949

Ercilasun, Ahmet Bican, *Kutadgu Bilig'de Fiiller*, Ankara

Ercilasun, Ahmet Bican-Mehmedoğlu, Alaaddin, *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü,* Ankara C.I 1991, CII (Dizin)1992

Gabain, A. Von, *Eski Türkçenin Grameri* (Çev. Mehmet Akalın), Ankara 1988

Güner-Dilek, Figen, *Altay Türkçesinde Fiil*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1996.

Güner-Dilek, Figen, "Altay Türkçesinin Yazı Dili Haline Getirilmesi", *1552 ve Sonrası: Kazan'ın İşgali ve Türk Toplulukları Bilgi Şöleni Bildirileri*, TDK, Ankara, 15 Ekim 2002, s. 73-78

Güner-Dilek, Figen, "Altay Türkçesi" neşreden: Ahmet Bican Ercilasun, *Türk Lehçeleri Grameri,* Ankara 2007

Gürsoy- Naskali, Prf. Dr. Emine-Muvaffak Duranlı, *Altayca-Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara 1999

Gürsoy-Naskali, Emine, *Altay Destanı Maadaykara*, İstanbul 1999

Gürsoy-Naskali, Emine, "Sibirya Deyince", neşreden: E. Gürsoy-Naskali, *Sibirya Araştırmaları*, Simurg Yayınevi, İstanbul 1997

Johanson, Lars, "Güney Sibirya Türkçesine Adlar ve Sıfatlar", Çev. Sema Aslan, *Bilig*, Bahar 2004, S 29

Karamanlıoğlu, Ali Fehmi, *Kıpçak Türkçesi Grameri* TDK, Ankara 1994

Kenesbayoğlu, İ. K., vd., *Kazak Tükçesi Sözlüğü* (Çev. Hasan Oraltay), İstanbul 1984

Killi, Gülsüm, (1999), "Güneydoğu Sibirya Türklerinin Dil Durumu", *Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi,* C. I, S. 2 Güz, s. 161-174, Ankara 1999

Menges, Karl H., (1955), "The South- Siberian Turkic Languages" I, CAJ 1,107-136 (Çev. Günay Karaağaç "Güney Sibirya Türk Şiveleri" *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1994

Öner, Mustafa, *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*, TDK, Ankara 1998

Şahin, Erdal, *Altın Cüs*, İstanbul 2007

Takvul, Ufuk, *Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara 2000

Tekin, Talat, *Orhun Türkçesi Grameri*, İstanbul 2003

Tındıkova, N. N., "Altay Kahramanlık Destanındaki Kadın İsimlerinin Dil Bakımından Tahlili" Çev. Hanzade Güzelova, *Bilig*. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz, s. 23-35, Ankara 2004

Toparlı Recep, *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara 2003

Yudahin, K. K., *Kırgız Sözlüğü I - II*, Çev. A. B. Taymas, TDK, Ankara 1998

ÖZGEÇMİŞ VE ESERLER LİSTESİ

A. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: VELİ GÜL

Doğum Tarihi: 30 Aralık 1969

Yabancı dili: İngilizce

E-mail: velines@gmail.com

Adres: Yunus Emre Mah. 1621 sk. No: 7/2 Gaziosmanpaşa, İstanbul
Ev Tel: (212) 4190662, Cep: (505) 3146573

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	**Türk Dili ve Edebiyatı**	**Gazi Üniversitesi**	1992
Yüksek lisans	**Türk Dili Anabilim Dalı**	**Marmara Üniversitesi**	2007

Görevler:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Türkçe okutmanı	**Ankara Üniversitesi**	1992-1999
Şube Müdürü	**Ankara Üniversitesi TÖMER**	1996-1998
Kurs Müdürü	**EKAV Dil Kursu**	1999-2001
Edebiyat Öğretmeni	**Uğur Koleji**	2001-2003
Türkçe Edebiyat Öğretmeni	**Ünsal Dershanesi**	2003-2007

Projelerde yapılan görevler

1. Dünyada ve Türkiye'de Türkçe öğretimi sempozyum bildirilerinin kontrolü ve sempozyumun işletilmesi projesi **Danışma ve yönlendirme üyeliği, 2000.**

2. Türk kültürünün ve Türk Aile yapısının Uzakdoğu insanlarına tanıtılması çalışmaları, Edirne komisyonu başkanlığı, 1997.

Verilen Seminerler

1. Ankara Üniversitesi TÖMER,Alsancak Şubesi, Orta Asya'dan gelen, ilköğretim ve ortaöğretim çağlarındaki çocuklara Türkiye Türkçesinin öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözümleri 1994.

2. Ankara Üniversitesi TÖMER, Yabancılara Türkiye kültür derslerinin verilmesi semineri Ankara, 1995.

3. Ankara Üniversitesi TÖMER Türkçe Bölüm Başkanları Toplantısı, Orta Asya'dan gelen öğrencilerin yaptığı dikte ve kompozisyon yanlışlarının nedenleri ve yanlışların düzeltilmesi yolları, Ankara, 1996

3. **Singapore'de** Yabancılara Türkçe öğreten kültür merkezindeki öğretmenlere yabancılara Türkçe öğretimi metodlarını öğretmek için bir haftalık öğretim seminerinde öğretmenlik.

Kongre ve Sempozyum Katılımları

1. ***Marmara Üniversitesi Uluslar arası Türk Kültüründe Av konulu sempozyumda Pusu ve Tuzak ve kapan kelimelerinin etimolojisi makalesinin sunumu***, **İstanbul, 2006**

2. ***Marmara Üniversitesi uluslar arası Beden Konulu Sempozyumda ''Çolak''kelimesinin etimolojisi makalesinin sunumu,*** **İstanbul, 2007**

İdari Görevler:

Ankara Üniversitesi TÖMER Edirne şubesi Türkçe Bölüm Başkanlığı, 1993-1995

Ankara Üniversitesi Edirne Şubesi Şube Müdürlüğü, 1996-1998

ÇALIŞMALAR

1. Türkçe'de cümle yapısının anlatımında yapılması gereken bazı değişiklikler.

2. Türkçede d,y,z değişimi.

3. Türklerde ad alma ve ad vermede meydana gelen sosyal değişimler.

4. Eğlence Kültürünün geçmişi.

5. Ki'li yan cümlelerin cümledeki görevleri.

6. Türkçe'de ı, i değişmesi.

7. Sıfat Fiillerin zaman ve çatı fonksiyonları.

8. Türkçenin etimolojisi çalışmalarında yapılan yanlışlar.

9. Çanakkale oratoryosunun yazarlığı ve yönetmenliği

10. Öğretmenler Günü oratoryosunun yazarlığı ve yönetmenliği

ESERLER

ÖSS HAZIRLIK TÜRKÇE

ÖSS HAZIRLIK TÜRKÇE SORU BANKASI

PRATİK TÜRKÇE BİLGİLER EL KİTABI

Televizyon ve Radyo Programlarına Katılım

***Türkiyede yabancı dil öğretimi sorunu*, Kanal 7, İstanbul 1999**

***Yabancılara Türkçenin öğretimi*, Atv, 1998**

***Kurumsal açıdan yabancılara Türkçe öğretimi sorunu ve Türkiye'de Türkçenin Kullanımı*, TRT, İstanbul, 1999**

***Türkçemizin radyo ve televizyonlardaki kullanımı*, Cem radyo, 2000**

***ÖSS'ye giren öğrencilerin Türkçe sorularında dikkat etmesi gerekenler,* Oskar Radyo, 2003**

***Yeni sınav sisteminin öğrenci üzerine etkileri, Türkçe sorularındaki değişimin öğrenci üzerindeki etkileri*, Oskar Radyo, 2004**

Tezler

Her Yönüyle ve Olabilen Gerçekliğiyle Pir Sultan Abdal, Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Bitirme Tezi, Ankara, 1992

Altayca Almış Kağan Destanı (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Türk Dili anabilim Dalı, İstanbul,